

## Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « œuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

D.erasmi roterodamii de  
duplici Copia rerum acverbiorū cōmētarij duo;  
Deratione studij et instituendi pueros commen-  
tarij totidem.  
Depuero Iesu Concio scolaistica : et Quaedam  
carmina ad eandem rem pertinentia.



DB 221 597

**D. Erasmus Roterdamus Joannis Coleti Decano sancti Pauli apud Londonum. S. D.**

**D**On possum equidem non vehementer laudare Colete Singularem istam vereq; Christianam animi tui pietatem: qui conatus tuos omnes: oia vite studia semper huc destinaris: non ut tuis priuari commoda consuleres: sed uti patrie ciui busq; tuis & plurimis pdescessis: neq; minus admiror iudicis: qui duas precipue res delegeris: quibus id cumulatissime cosequi posses. Ut debas enim amplissimum charitatis fructum in eo sicut esse: Si quis assiduis ceterisbus: Sacra doctrina: Christum popularium suorum animis infusat. Quo tu quidem in negocio iā annos cōplures verlari: nō dicā quanta cum laude: quā tu adec nō spectas: ut nec admittas: sed magno certe cū fructu. Quo ne nūne Paulus ille tuus alioqui modestissimus: subinde gloriatur: ac se se sancta quadam insolentia iactat. Deinde: quod p̄xim exultabas. Ludū litteriarum longe pulcherrimum ac magnificissimum instituisti: vbi sub electissimis ac p̄battissimis p̄ceptoribus: Britannica pubes rudibus statī annis: simul & christum & optias umbiberet l̄fag: nimis grauiter intelligens & in hac etate velut herba: sp̄e reip. positā es: & quanti referat in oēm vitam: protinus ad incutabilis: optimis imbuī. Jā vero quis nō adamer ea generosa istam ai tui celstitudinem: ac sanctam (v; ira dixeris) superbiā: qui vtriusq; hoc in patriā officiū: ut gravitum ac sinceri esse volueris: ut nec ex tot annorū laboriosissimis cōcionibus vel teruncio factus sis ditor. Sicut tua seminaris spiritualia: nullius vñq; Carnalia messueris Et schole sumptus: tā videlicet ingētes ut Satrapam quoq; deterrete possint. Solus ornatis ferre volueris et cū vulgus hoīm nulla in re libentius sociis soleat accersere: tu patrīo nū: tu Lēnsū viuueris: ad hec domesticā etiā suppellectiles: pfūdere maluisti: & vñli mortale in illius glorie partē admittens. Quoq; id istud est aliud: q; in vniuersos tuos liberos: in vniuersos Liues animū pluſq; paternū gerere: Leipsū spolas: vt illos locupletes. Leipsū nudas: vt illos ornes. Leipsum laboriby confidis: quo tua loboles vegeta sit in Christo. Bieuit totū te ip̄dis: vt illos christo lucrifaciās R̄mū pfecto sit iuid: qui talia conāti nō ip̄fissime faueat. Imp̄ q; reclamat & obstrupat. Hosti Englie q; nō p̄ suavitat: adumbrati aliqd cōferre studeat. Ego sanē ignarus: & quātū Englie debēa publice: & quātōpe tibi p̄uatisq; obnoxius offi ciū meriti arbitrat: Ifariū aliqd mutusculū ī quānamētū schole tue ferre. Itaq; duos hos novos de copia p̄metarios: noue schole nūcupare vñli ē: opus vñq; cū ap̄tū pueritate: tū nō frugiferū: n̄ fallor: futurū. Si quātū habeat eruditōis: quātūne litvūlūtatis allatur: hic labor meo: aliorū esto iudicis. Illō x̄e mīhi suere possū argumētū hoc a me p̄i: & eccegitū & p̄dūsi fuisse. Mā qđ Julius polluī grec̄ rātiq; author Singlari rex vocabula p̄ locos d̄ liget: & Synonyma qđ ac finitis velut ī aceruos p̄gessit qđ fidei: q; id sit a nō littore alienis: Hec ē Glidōros Marios at p̄hi liscos labz p̄meōrare: hoīe ītm̄ alienos a copia: vt ne semel qđ q; sentiat: latine possit ferre. Jā x̄o libellūlle q; Cicerō scribit: ego magis ab aliq; Cicerōs studio: ex illis scriptis collectū arbitror: qđ alibi h̄z q; tu mī zuariā paucap̄ vocū: gerit: Nos collectas qđā copie ceu fōregondiē sum̄cōati: sicut a gñalibz p̄ gradū ad p̄ticularēs devenirem̄. Qđ q; & fateor & do leo iūc̄ optūtā curā defuisse. Siqđ oli rūde mīfia: ī futurū op̄ temē cōgesseram̄. Ad quā expoliēdā plurimis vigilis plurimoz authoz lectioevi debē op̄ fore. Itaq; nō admodū erat ī aio edē. Vñli cū itelleveris quosdaz his p̄metarijs illudart: parūq; absfuisse qđ castigatissimos ēt edideris: Coac̄tus sicut cīs hemedatos in luce emittē. Mā id malū vñli ē leuius. Bñ vale Colete optimie: Londini. Anno. M.D.XIIII. Tertio Kal. Maior.

# Index Capitum seu Titulorum

Index Capitum seu titulorum sequentiam commentarij  
ratorum ab Ascensio collectus Et primo.

## De verborum Copia commentarij

Periculosa esse Copię affectationem Cap.i.	fo.ii.
A quibus suenta & a quibus exercitata Copia: cap.ii	fo.ii
Authores quemadmodum luserint ostentatione Copię cap.iii. ibidem	
Quibus virtute data copia immoda. cap.iii.	fo.ii
Eiusdem artificis esse breuiter & Copiose dicere. cap.v	fo.ii
De stulte affectantibus vel breuitate vel copia cap.vi	fo. eodē
Quas ad rescoferat hęc exercitatio. cap.viii.	fo.iii.
Quibus exercendi rationibus hęc facultas paretur	ibidem,
Prima pceptio de Copia. cap. ix	fo.eodē;
Prima variandi rō per Synonymiam cap. x.	fo.iii.
Vocabula Sordida Inusitata Poetica. Præfca. Dura.	
Nouata,	ibidem consequenter.
Aeratum propria vocabula cap.xi.	fo.v
Ratio variandi per Enallagmam sive heterosim cap. xii.	ibidem
Variatur Numerus. Persona. Genus. Casus Species Figura Temp⁹.	
Medus Declinatio Coniugatio. ibidem continue.	
Variandi ratio p. Antoniom aslam cap. xiii.	fo.vii
Variandi ratio per periphrasis cap. xiii.	fo. viii
Etymologia Notatione: Finitionesq; facta variatio	ibidem
Variandi rō per metaphoram cap. xv.	fo. viii.
Deflexio Ab irrationali ad rationale Ab animali ad nō animali. Cōtra	
Ab inanimato ad inanimatum aut contra	ibidem
Metaphora reciproca. cap. xvi.	fo. viii.
Variandi ratio per allegoriam cap. xvii	fo. ix
Variandi ratio per catachresim cap. xviii.	fo. ix
Variatio p. Onomatoçœian cap. xix	fo.eodē;
Variandi rō per metalepsim cap. xx	fo. x
Variandi rō per metonymiam cap. xxi	fo. x
Variandi ratio per Syncdochem cap. xxii	fo. x
Variandi ratio p Aequipolentiā cap. xxiii	fo. x
Variandi ratio p comparariua cap. xxiv	fo. x
Variandi ratio per relatiuorum cōmutationem cap. xxv.	fo. xi
Variandi ratio p amplificationem cap. xxvi	fo. xi
Variandi ratio per hyperbolēn cap. xxvii	fo. xi

# De verborum Copia

Variandi ratio per μετωπια ca. xxvii.	fo. xi.
Variandi ratio per compositionem ca. xxix	fo. xi
Variandi ratio per συντεξην. i. constructionem cap. xxx	fo. xi
Variandi ratio per mutationem figure variis modis ca. xxxi	fo. xii
Experientia mitis in variando cap. xxxii	fo. xii
Variantur hec verba. Tuæ: lfæ. mæ. magnopere delectarunt. Ibidem	ibidem
Variatio facta modis. llii. Item. cxlv. modus.	ibidem
Semper dum viuam tui meminero Variatur. cxcv. modis	fo. xv.
Plus & plusq. Ad summum. Ut minimum	fo. xix
Quibus modis tribuimus plura ex equo ca. xxxiii	fo. xix
Quæ commodius copulent contraria cap. xxxv	fo. eodem.
Quibus modis equaliter remouemus cap. xxxvi	fo. eodem.
Quibus modis tribuimus inequaliter cap. xxxvii	fo. xx
Quibus modis inqualiter remouemus ca. xxxviii	fo. xx
Quo pacto tribuamus aut remouamus ordine cap. xxxix.	ibidem.
Par comparatuū eadem effertur sententia cap. xl	fo. eodem
Vertuntur dignus & indignus. Decet &c	ibidem.
Necessitatis vocabula & Libertatis	fo. xxl.
Statuendi. Assentiendi & dissentiendo	fo. eodem.
Precandi nomina & verba	fo. xxii.
Primi supini variatio	ibidem
Dividendi formæ cap. xl	fo. xxii.
Distribuendi formæ cap. xl	fo. xxii.
Augendi posituum ca. xlili	fo. xxii.
De variando posituo	ibidem
Rationes minuendi posituum ca. xlili	fo. xxii.
Quibus rationibus augetur comparatiuus cap. xlv	fo. eodem.
Quibus modis immunitur comparatiuus	ibidem.
Quibus rationibus augemus superlatiuum cap. xlvi	fo. xxii.
Periphrasis Comparatiuus ca. xlvi	fo. xxii.
Quibus modis superlatiuum variamus cap. xlviij	fo. xxii.
Varia exempla variandi &c. Ibidem consequenter.	fo. xxvi.
Communis oīm gradu variatio. cap. xlxi.	fo. xxviii.
Depositione generali Ca. I.	fo. xxvii.
De propositione non generali. Cap. II	fo. xxviii.
Elegantia signoruni. Cap. III	fo. xxviii.
Vterq. Neuter. Semper. Sæpe &c.	fo. xxix.
De varietate negationis. Cap. III	fo. xxix.
De tibis negationibus & Synonymis negandi	ibidem

# Index Capitum seu Titulorum.

Connectendi formulæ. cap. lviij.	fo. xx <sup>x</sup> .
Transitionum varie formulæ. cap. Iv.	fo. xx <sup>x</sup>
Finales formulæ. cap. lvii.	fo. eodem.
Causales formulæ. cap. lviii.	ibidem.
Ως εΔικωσ acceptum. cap. Ixviii.	fo. xxxi
VtεΔικωσ sumptum. ca. lxi.	fo. eodem.
Prohibendi aut impediendi signa. cap. Ix.	fo. xxxi
Dubitandi. Sine & Contra. Ostendandi. Corrigendi.	ibidem.
Blandiendi sive hortandi signa.	fo. xxxii.
Tucausa. Virtus necne. Concedendi. Parum abesse. & incertitudis Indicat	folio eodem.
Correctionis & occupationis formulæ. Ca. Ix.	ibidem
Auctiores citandi formulæ. cap. lxii.	fo. xxxii.
Variatio imperatiui modi. cap. lxiii.	fo. eodem.
Variatio futuri. Ca. lxxiiii.	fo. eodem.
De periphrasi generali verborum. cap. lxv.	fo. xxxiiii.
De modo potentiali. cap. lxvi.	fo. xxxiiii.
Aestimandi verba. ca. lxvii.	ibidem.
Ementi formulæ & similia. cap. lxviiii.	ibidem
Discriminis formulæ. cap. Ixix.	fo. xxxiiii
Affirmandi formulæ. cap. lxx.	fo eodem.
Accusandi formulæ. ca. lxxi.	ibidem.
Formulæ utilitatis. cap. lxxii.	ibidem
Ostendandi & iuuandi formulæ. cap. lxxxiii.	fo. eodem.
Functionis formulæ. cap. lxxxiiii.	fo. xxxiiii.
Quibus modis scribimus aliquid. cap. lxxv.	fo. xxxv.
Titulorum variatio. cap. lxxvi.	fo. xxxv
Gratulandi verba. cap. lxxvii.	eodem.
Gratias agendi. cap. lxxviii.	fo. eodem.
Referendi beneficium. cap. lxxix.	fo. eodem.
Originis verba. cap. lxxx.	fo. eodem.
Penitandi verba. cap. lxxxii.	fo. xxxvi
Aptitudinis formulæ. cap. lxxxiiii.	fo. xxxvi
Allegandiverba. cap. lxxxiii.	fo. eodem
Proficiendi verba. cap. lxxxiiii.	fo. eodem
Conatus. cap. lxxxv.	fo. eodem.
Explicandi & implicandi verba. cap. lxxxvi.	ibidem
Verba finis seu propositi. cap. lxxxvii.	fo. eodem.
Qua est impudentia. cap. lxxxviii.	fo. eodem.
	& iii

## Deverborum Capia.

Qui ut: qui cap. lxxxix	:	fo. eodem
Bene est cap. xc	::	fo. eodem.
Mea sententia cap. xcl.	::	ibidem.
Morem gerendi verba cap. xcii	::	ibidem
Rogandi cap. xcii. Ignoscendi. xciiii. Abrogandi. xciv	::	ibidem:
Ornandi verba cap. xcvi.	::	fo. xxxviiij.
Inter coenam cap. xcviij. Post coenam cap. xcviij	::	ibidem
Similitudinis verba cap. xcix	::	ibidem
Mutui cap. c.	::	ibidem
Fallendi cap. ci	::	fo. eodem
Est amicus &c cap. cii	::	fo. xxxviiij.
Sperandi verba cap. ciii	::	fo. eodem
Ad verbum cap. ciii	::	fo. eodem
Ironie verba. cap. cv.	::	fo. eodem
Extrahere diem cap. cvi	::	fo. eodem
Paratum ac facile cap. cvii	::	fo. eodem
Depellendi. cap. cviiij	::	ibidem
Agnoscendi cap. cix	::	fo. ibidem
Ab adolescentia cap. cx	::	fo. ibidem
Accurate cap. cxii	::	fo. xxxix
Perficiendi cap. cxiiij	::	fo. ibidem
Commitendi. ca. cxiii	::	fo. ibidem
Amandi cap. cxliij	::	fo. ibidem,
Cupiendi cap. cxv	::	fo. ibidem.
Male precandi verba cap. cxvi	::	fo. xxxix,
Pollicendi. cap. cxvii	::	fo. ibidem
Principatus. cap. cxviii	::	fo. ibidem
Ludorum vocabula cap. cxix	::	fo. xl
Agere delectum cap. cxix	::	ibidem
Adimendi honorem cxxi	::	fo. ibidem
Persuadendi cap. cxxii	::	fo. xl
Inferendi seu ratiocinandi cap. cxxiiij.	::	ibidem
Nel nisl cap. cxxiiij	::	fo. eodem
Laudandi ac vituperandi cap. cxxv	::	fo. eodem
Summae cap. cxxvi	::	ibidem
Perdende operę cap. cxxvii	::	ibidem
Fructus. Cap. cxxviiij	::	ibidez
Impudentiae cap. cxxix	::	ibidem
Affectandi verba cap. cxxx	::	folio. xl.

# Index Capitum seu Titularum.

Ignorandi aut contra.cap/cxxxii		fo. eodē.
Turpe est & similia/cap/cxxxiii		fo. xli.
Quin & Vt non/cap.cxxxiiii	::	folio eodem
Id quod Quod: Ita vt.cap/cxxxviii	::	ibidez
Amplificandi verba.cap/cxxxv	::	folio eodem
Reciproca constructio querundam Ca/cxxxvi		folio eodem
Non contentus.cap/cxxxvii		ibidem
Satelli faciendi verba.cap/cxxxviii		fo. xli
Impunitatis aut cōtra Cap/cxxxix		folio eodem
Suadendi aut consulendi Cap/cxli		ibidem
Prudens/cap/cxlii	:: ::	ibidem
Causae/cap/cxliii		ibidez
Dierum notatio/cap/cxliii	::	folio eodem
Denumeratibus cap/cxliii	::	fo. xlii
Aduerbia temporis cap/cxlv		fo. xlii
Annumerandi cap/cxlvii	:: ::	fo. cxlii
Initiū ac finis cap/cxlvii	:: ::	folio eodem
Maior op̄tione cap/cxlviii	::	folio xliii
Contingendi verba cap/cxlix		fo. xliii
A re & a persona variandi formulæ cap.cl		fo. xliii
Ex more cap/clii		folio eodem
Subornandi verba cap.clii		ibidem
Ronouandi verba.cap.clii	:: ::	ibidem

¶ Finis capitū prioris cōmentarij. Sequentis autem tituli nō sūt per capita distincti.

Prima locupletandi ratio	:: ::	folio xlili.
Cyclopēdiam absolute	:: ::	folio eodem
Omnibus nature fortunęq; dotibus p̄editus		ibidem
Totus commaduit.	:: ::	fo. xlv
Secunda variandi ratio	:: ::	fo. xlv
Tertia rō & Quarta ratio	:: ::	ibidem
Quinta ratio	:: ::	ibidem
Descriptio rel	:: ::	fo. xlvi
Descriptio personæ	:: ::	fo. xlvi
Descriptio loci	:: ::	fo. xlvi
Descriptio temporis	::	folio eodem
Egressio quę est sexta locupletandi ratio.		fo. xlvi
Septima ratio	:: ::	fo. eodē
Octaua locupletandi ratio.		fo. i
Nona dilatandi seu locupletandi ratio;		fo. eodē
		& llii

## Index Capitum Titulorum.

Decima dilatandiratio.	fo. lli.
Vndeclimratio.	fo. lll.
Loc communes.	fo. eodem
Quomodo tractanda sint exempla.	fo. lll.
Secundus modus locupletandi exempla.	fo. lll.
De exemplo fabuloso.	fo. eodē hoc est. lli.
Tertius modus locupletandi exempla	fo. lv.
De parabola.	fo. lvll.
De imagine	fo. eodem.
De contentione demonstrativa.	fo. viii.
De iudicis.	fo. eodem.
De sententiis	fo. eodē hoc est. lvll.
De expollitione	fo. lli.
De apologia.	fo. eodē.
De somniis	fo. ix.
De fictis narrationibus.	fo. eodem
De allegorīis theologicis.	fo. eodē.
De ratione colligendi exempla.	fo. eodem.
De partium rhetoriarum multiplicatione	fo. lxiii.
Epilogus operis.	fo. lxvi.
Quid vitrobīg̃ slue vterq; hoc estā breuitatis q̃ Copiae studio vla tandum sit.	fo. eodem.

¶ Finis capitulo secundi commentarij.

Quiesce de rerum copia.

## CALIORVM OPVSCVLORVM INDEX

De Ratione studii tractatus.	fo. lxxii.
De ratione instituendi discipulos.	fo. lxxviii.
Concio seu oratio politissima & aptissima de puer. Iesu ad pueros nouę scolæ.	fo. lxxiiii.
Expostulatio verbis. Iesu saluatoris: cum homine sua pte culpa pes reunente.	fo. lxxx.
Imago pueri Iesu posita in Iudo litterario quem super institut Cole tus pueros aperte quibus dā versi cultis alloquitur.	fo. lxxxi.
Carmina exhortatoria ad pueri Iesu cultum & imitationem ad finē operis opposita.	fo. eodem

¶ Finis indicum.

## Questio in vesperijs habita.

**D**icit ingeniosam questionis decisionem magistrorum nostro  
rum expectatiuam necnon ornatam prestantissimi magi-  
stri nostri terminorum interpretis expositionem mihi  
incumbit ad questionem ppositam pro viribus respon-  
dere. Presuppositis igitur ptestationibus per me alias  
factis pono tres conclusiones.

### ¶ Prima.

**D**omiini naturale homini cōuenies ex dono dei simpliciter  
est inabdicabile q̄tum ad cūcta similiter & q̄tum ad certā  
specie cibi & potus in omni euentu cui post peccatū cōue-  
niens fuit superaddere dominii civile ppetatis sūlter &  
iurisdictionis quo fungentes execucionem gladij materialis habet  
a quo ecclesiastici iure diuino minime eximuntur.

**P**rima huius cōclusionis pars est q̄ domini naturale hominibus  
cōpetit ex dono dei. Pro cur pbatio supponit q̄ domini naturale  
est facultas seu potestas p̄tinqua assumendi tes inferiores ad sui su-  
stinationē scdm dictamen legis naturalis. Lege enī naturali quilibet  
tenet se cōseruare in esse. Ex qua obligatio in quolibet orī potestas  
tes inferiores sumēdi in vsum ad sui conseruationē: q̄ potestas dñi  
naturale vocat̄/eū titulus est necessitas, de quo dñio dicit. In necessi-  
tate oīa sunt cōia. Istud domini quoq; dños simul cōpatur. Ad  
istud dñium apud quosdā pertinet potestas alterū inuadētē occidē-  
di seruato moderamine inculpate tutele. Huic dñio nullū ius huma-  
nū derogare p̄t: cū iuri inferiori nō abroget ius superioris. Ex istis se-  
quunt aliqua correlaria. Primū est. Nō obstatē quacūq; appropriatio  
ne facta sorti per ius positivū si illa res sit necessaria ad conseruationē  
sortis sūlter & platonis & plato eā prius occupauerit; licet p̄t evit̄  
quia seclusa appropriatione facta sorti per ius positivū plato ad hoc  
fuisse obligat̄ iure nature, nec estimo p̄bable quod dic̄t armacha-  
nus q̄ fuisse obligat̄ dare dimidiū sorti q̄uis sequeret vtriusq; mors  
Sed ius positivū per qd̄ facta est appropriatio sorti iuri naturali nō  
derogat: /git. Et huius sententie est petrus de palude dist. xv. quarti  
vbi dicit melior est cōditio possidentis opposite Sco, in distin. eadē  
Secundum correlatiū contra armachanū. Istud dominiū non fundat  
in charitate. Absurdū enim foret dicere quilibet vtentem cibo & po-  
tu in subleuationem sue necessitatis nouū incurretē crimen: al's tanta  
requireret probatio ad sumendum potum aut cibum corporalem si-  
cut ad sumēdū corpus venerabile xp̄i. Tertium correlarium. Nō p̄t  
aliquis per sententiam cuiuscunq; iudicis ob quācunq; culpani hoc  
dominio priuari ita q̄ ei subministrato cibo & potu nō foret licitū ad  
sui conseruationem. Istud correlarium est de mēte sancti thome scđa  
scđe questio. 6.9. arti. vltimo in solutione secundi argumenti. vbi sic  
dicit, Nullus ita condemnatur q̄ inferet sibi mortem. sed q̄ ipse pa-  
titatur: & ideo non tenetur facere illud ynde mors sequatur, & statim

## Questio in vespere habitata

subiungit, sic etiam si aliquis sit condenatus ut fame pereat non peccat si cibum sibi occulte subministratum sumiat: quia non sumere esset seipsum occidere. Quartum correlatum, contra ius naturale facit habens superfluum respectu nature: licet non respectu status non communicans alteri quem cognoscit pati indigentiam respectu nature. Istud correlatum videtur esse contra sanctum Tho, sed a scđe questione 32. articu. 6. Similiter in quarto sententiarii distinctio, 15. & ratio correlarii est quia status quilibet est de iure pure positivo quod iuri nature derogare non potest. huius sententie est durandus in quarto distinctione, 15. Ists premissis probatur ista prima pars per illud quod scribitur Genes. primo. Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram & vnuersa ligna que habent in semetipsis semen generis sui/ ut sint vobis in escam. Ex quo sequitur correlarie qđ deus hominem hoc dominio priuare potest. Quicquid enī dat deus ad extra/mere contingēter dat: etiam si precepit per interiorem revelationem Sampsoni ut euulsis colunis faceret domū ruere quis ad hoc sequeretur mors eius, eadem ratione precipere potest ne comedat & bibat: quis sequatur mors. Secundo sequitur probabilitas optionis durandi in tractatu de legibus qđ existentibus duobus meliori & minus bono quibus presens est precise quod sufficit ad alterius sussestatōē dʒ min⁹ bon⁹ meliori cedere: quis illud industria minus boni sit acquisitum quā magis bonus habet magis de bonitate veri domini supremi cum cum deus magis diligit etiam carnē ista inferiora sint facta propter hominem tangim̄inus perfecta ppter magis perfectum erunt magis facta propter magis perfectum hominem qđ propter minus perfectum. Et consequenter deducitur probabilitas opinionis sancti Thome qđ aliquis potest sibi subtrahere simpliciter necessarium ad sui conseruationem ut det magne persone a qua dependet respubl: ciuills aut ecclesiastica.

¶ Secundā pars qđ est simpliciter inabdicabile & similiter qđ ad certam speciem in omni eventu non licet homini seipsum interficiere/nec positivē omittendo scilicet id quod est necessarium ad sui conseruationem, sed si abdicaret in omni eventu hoc dominū qđ ad certam speciem seipsum interficeret interpretive in aliquo casu scilicet si necessario indigeat cibo et nichil sit illi presens preter illud comedibile. huius opinonis est dominus armachanus in suo. 2. libro de paupertate xp̄i cap. 13. Ex quo sequitur carthusēsem posse comedere carnes si nichil sit aliud p̄sens & egeat cibo et hoc dedit Panor: in ca. Si vero de iure iurando. nolim tamen negare si imminet et scandalum debere potius mortem sufferre iuxta illud pauli. Si scandalizavero fratrem meum nō comedam carnes in eternum. Secundum correlatum est. Cōtra legem nature faciunt qui instantum vacant abstinentie qđ eorum vitam notabiliter abbreviant.

## Questio in vesperis habita.

z.

¶ Tertia pars conclusionis est q̄ cōueniens fuit tam dominiū clusse p̄prietatis q̄ iurisdictiōis superaddi. Pro cuius p̄batione quelbet cōmunitas aliquorum adinuicem conuersantium est velut vnum corpus cuius singuli alter alterius sunt mēbra iuxta dictum pauli ad romanos. 12. Secundo supponendum est q̄ in illa communitate iure naturali est potestas quedam qua eos quorum vita est in perturbationem eius a corpore prescindere etiam per mortem. et istud deducitur a priori ex ratione sancti thome secūda secunde questione sexagesima quarta. Omnis pars ordinatur ad totum cuius est pars velut imperfectum ad perfectum. & si saluti totius corporis expediatur abscessio aliquius membrī puta quia est putriduum aut ceterorum corruptuum laudabiliter adscinditur. Cum ergo quelibet persona singularis comparatur ad totam communitatem sicut pars ad totum: ideo si aliquis sit perniciosus communitati et ipsius corruptius: laudabiliter occiditur a communitate. Et probatur idem a posteriori quia cum communitas det principi auctoritatem occidendi sequitur q̄ est prius in cōmunitate. & non ex datione culuscunq; alterius/ nisi dicatur dei. ergo in ea est illa potestas naturalis. Prima consequentia tenet per illud. Nemo dat quod non habet. Etsi dicatur. Curatus non presbyter dat suo vicario potestatem absoluere: di quam non habet. Istud negatur: sed soluēt iurisdictionem quam habet. Ex illo sequitur primo correlarie q̄ potestas occidendi q̄tum ad institutionē non est positiva quis sit positiva q̄tum ad cōmunicationem certe personae: ut puta regi aut certis personis de communitate paucis aut pluribus qui eam regant aristocracie aut timochtatice: quia cum hoc preceptum non occides sit de iure naturali nisi eo per ius naturale aliquis casus exciperetur per ius positivū: quodcumq; saltem humā nū excipi non posset: cū humana potestas ut singulis certū est: super suis naturale nō existit, de diuina aut inter docto. ēdubiū. ¶ Secundū correlatiū. Nulla cōitas tota pfecta hāc potestatē a se abdicare pōt si cut nec singularis homo potestatē quā habet ad cōseruādū se in esse Tertium correlatiū. Princeps nō occidit auctoritate propria nec illā potestatem potest sibi conferre respub. hinc dicit Guillelmus parvus sienensis q̄ dominium principū iurisdictionis est solum ministeriale in ordine ad cōmunitatem sicut dñum sacerdotis respectu remissio nis peccatorū est solū ministeriale in ordine ad deū. Quartū correlatiū Nō p̄ renūciare cōitas p̄tātē quālīz sup suū principē ab ea cōstitutū qua sc̄ p̄tātē eū si nō in edificationē līz destructionē regat deponere pōt cū talis p̄tās sit naturalis. & isti sentētē est glo. 23. q. 3. ca. ostēdit. vbi dicit. populus habet iurisdictionē licet dicat lex q̄ eam transtulit in imperatore. Nam si ciuitas vel populus non haberet iurisdictionē nō quare puniretur propter delictum iudicis &c. z; questio. secūda capite dominus. vbi dicit / sic gens & ciuitas petenda est que vel

## Questio in vesperijs habita.

vindicare neglexerit quod a suis improbe factū est vel reddere quod per iniurias ablatum. est non enim punienda foret ciuitas nisi iurisdictionem haberet ad compellendum.

Et iterū sequitur q̄ non est dabilis in quocunq; casu naturaliter monarchia purerregalis capiendo monarchiam pure regalem prout vi-sus est capere quidam istis diebus quando vnicus p̄reest & nullis subest. sed apud philosophū nō ita capit̄ politia timocratica sicut ipse capiebat. Quintum correlarium. Falsissimum est illud sc̄otī questionēteria distinctionis quindecimē. q̄ non licet quēquam occidere auctoritate publica: nisi in casibus exceptis a deo ab isto precepto nō occides. Si intelligat de exēptione factā per ius positūm diuinum qualia erant iudicialea veteris testamenti prout videtur pretendere: quia tunc ante legem moysi non licuisset quēquam interficere / cū tūc nullum erat adhuc ius positūm & in lege euangelica non liceret quēquam interficere, saltem pro homicidio: quia iudicialea antique legis sunt reuocata & nullus casus videtur exceptus in lege euangelica nisi dicatur homicidium fuisse exceptum mathei, 26, vbi dicitur. Omnes enim qui gladium acceperint gladio peribunt. Si vero intellegat de exemplis a deo per ius naturale non facio difficultatem: sed tunc nulla erit eius probatio ad probandum q̄ pro simplici furto nō licet quēquam interficere. Isti suppositis probatur illa pars. Si enim res singulis cōmunicatis nō appropriarētur. Et remanerēt cōmunes: cultura eorum negligetur; quia quod cōmune est negligit & corpore fortiōres a debiliōribus cuncta auferrent, ergo conueniens fuit superaddere dominium p̄prietatis ciuale. De domino iurisdictionis probatur: quia cum cōmunitas regulariter facile cōgregari nō possit penes quam residet naturalis auctoritas malos arcendi & vnicuiq; particulari supposito ius dicendi ad pacificam cohabitationem/ congruum fuit ut eam delegaret alicui aut aliquibus qui facile congregari possent. Ultima pars est quam non assertive: sed solum p̄babilit̄ & inquirende veritatis gratia etiam causa conferentie cum doctissimo viro magistro Roberto iacquinot in sacra theologie facultate licētiato meritisimo necnon venerabiliis collegij beluacensis vigilantisimo primoario q̄ ecclesiastici a iurisdictione coactua ciuili non iure diuino eximuntur. Et primo probatur ex illo pauli ad Roma, 13, omnis anima potestatib; sublimioribus subdita sit: & q̄ per potestates seculares intelligat principes seculares/ex sequentib; manifeste appetat. Nam principes non sunt timori boni operis sed mali. Et iterum non enim sine causa gladium portat: & q̄ ista subiectio nō sit solum ad vietandum scandalū patet iterum ex sequentibus. Ideoq; necessitate subditi estore non solum propter iram sed etiam propter conscientiam. Secundo probatur & appetenter & exemplo beatissimi pauli actuū, 25, vbi refugiens iudicium coactiuū sacerdotū dicit ad

## Quæstio in vespere habita.

Tribunal cesaris appello ibi oportet me iudicari iudicis non nocui. si enim nocui aut dignum morte aliquid feci non recuso mori & iterum cesa re appello, vbi dicit glosa interlinearis: quia ibi est locus iudicij. ergo refugiens iudicium sacerdotum confessus est se iurisdictioni coactus cesaris fuisse subiectum, sed credendum est ne apostolum facte dixisse a quo oportet me iudicari aut metu mortis qui iam pro veritate morti elegerat ipso teste dum dixit. ego enim non solum alligari sed & morti paratus sum in hierusalem propter nomine domini nostri iesu christi. Multe sunt aliae auctoritates quas breuitatis causa omitto & proboratione. Si per hoc quod homo consecratur in sacerdotem de simplici tonsurato non facio difficultatem) efficeretur ture diuino non subiectus principi sequeretur; quod nullus veniret ordinatus nisi ex licentia principis. consequens est falsum & absurdum: patet sequela. ante ordinationem princeps habet aliquod ius in istum hominem quo etiam ipso inuito priuatur per ordinationem ex parte opposita. sed nullus iure suo nisi ex consensu proprio aut culpa pro qua a superiori priuari potest debet priuari. hinc est quod episcopus ordinans seruum despoticum sine consensu dominii tenetur domino ad restitutionem. Secundo si iure diuino sit exceptus eo quod presbyter: ergo per quamcumque degradationem non potest fieri laico principi subiectus & per consequens nec a laico tunc iudicari cum ad iustum iudicium subiectio requiratur. patet sequela: cum iure diuino sit exceptus & iure diuino prohibitus erit principi usus gladij in sacerdotem, sed tota ecclesia ius diuinum immitare non potest: ergo non potest per quamcumque degradationem aut sententiam humanam subiici iudicio laico sicut nec non sacerdos fieri. Sententie opposite videtur esse Innocentius tertius in ca. solite de maiestate & obedientia dicens: quod autem dicitur ad vindictam malefactorum/laudem vero bonorum: intelligendum non est quod rex vel imperator super bonos & malos gladij acceperit potestatem/ sed solum in eos qui vietes gladio ei iurisdictioni sunt commissi. Et eiusdem sententie cum Innocentio est Panor. in eodem ca. 6. notabili. Similiter ultimum ca. de foro competenti vbi dicit quod priuilegium datum ecclesiasticis non fuit alicius noui collatio. sed tamen modo iuris declaratio. Idem tenet glosa in ca. Si imperator. 96. distinctione. vbi sic dicitur. antequod esset aliqua constitutio clerici non erant de iurisdictione laica. unde omnes constitutiones que emanarunt non sunt nisi iuris declaratio. Et carlerius copiosum tractatum edidit contra bohemos. Nihilominus guillelmus occham/ marcius de padua & Ioannes de parvulus dicunt hoc esse priuilegium datum/ & fuit datum tempore iulij primi adhuc viuente constantino magno. unde refert platina ipsum fuisse primum qui prohibuit ecclesiasticos litigare coram iudicibus laicis. Notandum est tamen circa hanc partem quod principes laici non possunt iam hoc priuilegio ecclesiasticos priuare; quia nullus

## Questio in vesperijs habita

potest alterum ob quacunq; culpam aliqua libertate sibi competere nisi in cum habeat iurisdictionem: cum priuatio talis actus sit iurisdictionis, sed principes laici in ecclesiasticos iam nullam habent iurisdictionem, saltem q̄tum ad eorum personam cum eam quam prius habuerunt a se abdicaverūt; ergo libertate donata eos priuare non possunt. Similiter ecclesiastici nunq; principibus laicis fuerunt subiecti q̄tum ad ea que eis iure diuino competit ut sunt sacramentorum administratio & decimarum suscepitio. Hec materia amplissimum requireret tractatum.

¶ Secunda conclusio. Dominium ecclesiasticum seu euangelicum a puro homine nō est instituibile quo cuncti fideles arceri possunt nec aliquis extini nō potest sed ifideles a regali imutabile in aristocraticū aut tymocraticū ex institutione diuina nullam habet in temporalibus iurisdictionem annexam.

¶ Prima pars cōclusionis est: q̄ dominū euāgelicū seu ecclesiasticū supremū nō est ab hominē puro nec hominib; instituibile. Pro cuius probatione supponit hic q̄ non loquimur de domino quod habent ecclesiastici super peccata in foro secreto & penitentiali/ cuius actus non potest exerceri in inuitum, sed loquimur de domino quod respicit forum extenus & publicum. & est potestas a christo immediate in suita ad arcendum fideles ad viuendū scđm leges euangelicas pro cōsecutione felicitatis eterne. & hec potestas potest exerceri in inuitum. Ad quos autem actus se extendat hec potestas tanta est apud doctores controversia vt nimis confusa sit materia: ita vt his temporibus vt dicit guillelmus occham summe necessarium foret q̄ persipientes iuramentis & horribilibus cōminationib; ad veritatem descendam atēatos declararentur que spectant ad plenitudinem potestatis quam ecclesia noscitur obtinere. quidam enim eā ita ampliant forsitan adulacionis causa, vt beneficia & priuilegia obtineāt ut omnis absorpta videatur principum potestas. Ceteri vero ex aduersa parte forsitan vt principibus adulentur eam tantum arcant ut principum seculariū voluntati subiiciāt vt marcius de padua dices neninē posse excōicari ab ecclesiastico iudice: nisi ex principis cōfensiū vt videre est in suo libro qui defensoriū pacis intulit. Aliqui eā extēdūt usq; ad dissolutionē matrimonij rati & nō consummati ut glo. i ca. quod votū de votō & votū redemptiōe libro. b. Similiter glo. in ca. cx publico de conuersione conjugatorum, vbi ponit hanc propositionem meo iudicio periculostissimam & condēnandam q̄ summus ponit sex posset statuerē q̄ per secundum matrimonium ruinperet primū. Itusdem sententie est Panormi. in eodem ca. Similiter magister thomas de vio calcatanus in opusculis nuper impressis, sed hoc est cōtra

## Questio in vesperis habitā.

4

Verbū xpī, mathei, 19. quos de⁹ cōfūxit homo nō separet nisi fornicationis causa, hoc preterea est cōtra substātiā sacramēti matrimonij quod est vinculū indissolubile, nec verisimile est si dissolui posset per hominem quin ex sacris litteris hoc posset compēteri sicut de matrimonio inter infideles altera partium ad fidem cōuersa, nec significat matrimonij istud ratum & non consummatū prēcīse ynfonē dei ad animam: sed etiam ad ecclēsiām que est inseparabilis. Et si allezget allquis q̄ tale matrimonij ex iure pure positivo dissoluitur per votum solēne castitatis ad minus per ingressum religionis: hoc negat de palude distinctione. 27. quarti. sed ex iure diuinō quod ex traditione ecclēsie habemus. Aliqui eam extendunt ad dispensandum cōtra ius naturale, vt glōsa in ca. auctoritatē. 15. questione. 6. Alis contra prohibitionē dei dicitur posse dispēsari vt angelus in summa sup isto termino papa: sed hoc in his que non sunt primaria legis nature principia vt sunt quidem gradus consanguinitatis a lege diuina prohibiti. & allegat ex archidiachono florentino factū martini quinti. Eiusdem est sententie Panormitanus capitu. per venerabiliem. qui filii sunt legitimi. Et q̄ falsum sit istud manifeste patet. quia non potest subditus alicui legi in illam legem: nec inferior in legem superioris qualis est papa in ordine ad legem dei & legem nature. & mirū est q̄ tales eum ab illis legibus non absolvant. Aliqui vero hāc potestatem ad auferendos minores prelatos sine causa rationabili & iuris ordine non seruato: ita q̄ tunc tenet sententia ac si esset iusta & eo facto quo placet summo pontifici depositus est q̄uis in ista faciendo peccet: vt petrus de palude tractatu suo de ecclēsiastica potestate articulo quinto & articulo. 6. dicit vnū quod est mirādum q̄ rex non potest deponere vassallum ut alterum instituat: imo si deponat non tantum peccat sed nihil facit. p̄p̄ 1 autem si destitutus magie bonum sine causa & loco eius ponat minus bonum. Ille peccet tamen institutio tenet. Si autem minus bonū destitutus ut ponat magis bonum tenet institutio & non peccat: que pfectio sententia est igne digna cum conslet prelatos & titularios & verum ius habere quo nullus iniustus sine causa rationabili priuari potest. ista tamen potestate absoluta visus est vti sanctissimus patr̄ modernus in prelatos nostros: vt infra patebit. Aliqui vero ad infideles ea protendunt. Ita q̄ per eam ad precepta legis nature saltem compelli possint: vt Pao. no. in ca. nouit. de iudicij. culus oppositū satis habetur exca. gau. de diuor. vbi dicitur eos questionibus canoniciis minime arctari iuxta illud apli. quid enim ad nos de his que foris sunt iudicare. Ali quando ad peccata secretissima puta peccata cordis extēdi ita q̄ pro eis homines ligari excōicatione possint. vt glo. in clemētina de hereticis: sed hoc est aduersum ferme omnibus doctorib⁹ dicitur ea p̄tā iudicio dei reseruata de pe. dist. 1. ca. cogitationis penā nemo patiat à a. iulj.

## Questio in vesperis habita.

ab homine dicit glo. sed bene a deo. & hoc patet per ca. mandato. de simonia. & ca. Tua nos. & per parabolam salvatoris mathei. 13. plia bentur crimina eradicari sub censura excōmunicationis sub nomine xizanie quando a frumento cognosci non possunt. & hoc non potest ecclesia apud durandum non solum propter defectum cognitionis. sed propter defectum iurisdictionis in quarto distinctione. 13. Non vt detur milii insuper hec potestas. ad eos qui sunt in purgatorio exten denda cum vbi cuncti in euangelio fierent promissa aut collata dictū sit. quodcunq; ligaueris super terram/aut quodcunq; solueritis super terram/quecunq; ligaueritis super terram/& quecunq; solueritis su per terram/ & nunq; de his que e vita decesserunt facta est mentio. Et ex hoc sequitur q; non possunt anime in purgatorio existentes a pena solui per indulgētiarum largitionem sed bene per suffragia. & hoc optime deducit carlerius in tractatu quem fecit de ista materia. Alij vero hanc potestatem nō mis̄ restringere videntur. dicunt enim eam non extendi nisi ad peccata cōmissa in rebus pure spiritualib; iuncta contumacia vt puta que sunt euangelio propria vt puta peccata com missa contra articulos & sacramenta & non ad peccata que sunt con tra legem nature. Et huius sententie videtur esse guillelmus occham circa finem sui dialogi. & Ioan. gerson lectione quarta de vita sp̄ rituali anime. verū tamen videtur mihi satis conformiter ad textum euangelicum ad quecunq; mortalia manifesta quibus iuncta est contumacia hanc potestatem extendi ita q; per eam cotumaces ligare possint. nam mathei. 18. vbi instituta est hec potestas dicitur si pec cauerit in te frater tuus/vbi nō distinguit christus de his peccatis vel illis/sed vniuersaliter de singulis peccatis mortalibus loquitur;& sta tim subiungit denuncandum esse ecclesie/cum ad charitatiuam cor rectiōem non vult emendari. Et iterum si ecclesiam non audierit ve nit excōmunicādus. Hulus sententie est durandus in tractatu quem egit de ista materia vbi dicit iurisdictionem ecclesiasticam extendi ad omnes actiones christianorum non solum clericorum; sed etiam laicorum. maxime si per modum iniurie vel cuiuscunq; alterius pec cata considerentur. & ad hoc probandum rationem quam dicit tr refragabilem adducit. sed plus cogit textus preallegatus q; eius ratio. Correlarie sequit q; extenditur ad cogendum eum qui vēdīdit vltra iustum premium q; quis non dimidium iusti precij. vt restituat. Secun do sequitur q; extenditur ad cogendum pure laicum vt soluat debi tum aut cedat bonis. Quis dubitat tales nolētem soluere/in fratrem. suum peccare/ seruādus erit /gitur processus iste mathei. 18. in ipm. Et istud correlariū ponit carlerius in tractatu contra certas personas male sentientes de clauib; ecclesie ad archiepiscopum bisontinēn. Veruntamen ecclesiasticus nō debet attentare vbi paratus est iudex laicus cogere: ne in grauamen principum videatur christus. hanc po

## Questio in vesperijs habita. 5

testatem instituisse. Sed quando deest laicus iudex aut si non desit non  
vult aut si velit non potest: tunc ad potestatem ecclesiasticam recurre  
dum est de foro competenti. ca. licet. Illud correlatum plus possumus  
est de mente Panormita. in ea. In civitate. de usuris: vbi potest com  
pellere clericus ad restituendum id quod habet ultra iustum preclum  
in foro contentioso. Idem puto de laicis saltem in foro ecclesiastico.  
Et istud est bene notandum cum videatur expresse contra capitulum  
cum dilecti de emptione & venditione. & glosa in eodem ca. sed fal  
sum est quod dicit glosa in illo capi. qd licitum est contrahentibus se se  
cira dimidium iusti precii decipere. nec iure canonico approberetur  
contractus illi: sed bene iure ciuili: cum non sit verissimum ius canonis  
cum conditum instinctu spiritus sancti deceptionem dolosam appro  
bare. Istis suppositis probatur prima pars. Potestas includit aliquid  
quod excedit omnem facultatem humanam non potest institui ab ho  
mione nec a communitate: sed potest ecclesiastica aliquid includit  
omnem potestatem excedens: scilicet posse relaxare penam debitam  
in purgatorio & posse aliquem excludere a suffragiis ecclesie. Similiter  
potest consecrare & posse absoluere a peccatis que singula huma  
nam facultate excedant. & hoc argumento vtuntur doctores ad pros  
bandum qd ecclesia non potest instituere sacramentum. Et ex conse  
quentia sequitur qd non potest instituere aliquid quod ex vi operis ope  
rat remittat venialia peccata: sicut imaginatur aliqui de aqua bene  
dicta. Secunda pars est qd illa potestate cuncti fideles possunt arceri/  
& qd ab illa nulli possunt eximi. que probatur satis ex dictis circa pro  
cessum illum. Si peccauerit in te frater tuus & ex eo qd dictum est petro  
cum promissa est ei hec potestas. Quodcumq; ligaueris super terram  
&c. Si enim eximeretur aliquis: falla esset hec propositio. Insuper cu  
illi potestati non ex institutione humana: sed diuina cuncti fideles  
subiectantur: & quando aliquis subiectus alicui auctoritate alicuius &  
non ex proprio consensu: non potest ab illa subiectio extiri nisi au  
toritate eius qui eum subiecit vel auctoritate sui superioris si habeat  
superiorum. hinc est qd contra obedientiam debitam ecclesie prescri  
bi non potest. Et multi imperatorum & regum ex hac potestate fue  
runt excommunicati ut Innocentius papa arcadium imperatorem  
quia consensit ut Ioannes chrysostomus pelleretur a sede sua excōmu  
nicauit. & beatus ambrosius licet sanctus: non tamen vniuersalis ec  
clesie episcopus theodosium magnū imperatorem excōmunicauit.  
ut cap. duo sunt. 96. distinctione.

**T**ertia pars est qd illud dominum non est mutabile in aristocraticū  
aut thimocraticū: sic qd secluso cōcilio vniuersali pluribus supra  
ecclesiastica potestas cōmunicaretur siue in magno numero siue in  
paucis. & ista pars est glo. 2. questio. prima in capi. non autem. Oppo  
litum probabile reputat guillelmus occchā tercia parte dialogi. quod

## Questio in vesperijs habita.

Sic probo: quia si cōmunicet pluribus aut cōlatur eis copulatim aut diuisim. Si primum: sit ita ergo q̄ cōmunicetur duobus & nullus eos rum eam sc̄ortum habeat tunc vno istorum capto cum supremā iuris dictōnem non obtineat potest illa potestate ligari & per consequētū tunc in istis copulatim non residet. Si diuisim: ergo nullus alterum poterit ligare aut soluere cum par in parem non habeat imperium & sic falsificatur illa propositio quodcunq; ligaueris. Huius sententie glo. In cap. non autem. 7. questione. 1. & armachanus libro septimo questionum armenorum. ca. 15. ¶ Ultima pars est q̄ ex institutione christi nullam habet potestatem laccam annexam. Ista propositio patet auctoritate bernardi dicentis non in possessionibus sed criminib⁹ est potestas vestra. Et ex ca. nouit. de iudicijs vbi Innocētus ad prelatos francie scribens non enim intendimus indicare defendo cuius iudicium ad regem spectat. sed decernere de peccato cuius ad nos pertinet sine dubitatione censura quam in quemlibet exercere possimus & debemus. Secundo probatur eadem propositio de ratioē potestatis laice est penam cluilem posse infligere vt sunt mors/exsilium honorum priuatio. sed nullam talem penam ex institutione diuina infligere potest ecclesiastica potestas: imo nec incarcerare vt pleriq; doctoribus placet: sed ad solam penam spiritualem extenditur vt puta excommunicationem. relique autem pene quibus vitit̄ ex iure pure positivo sunt. Et si dicat aliquis ad potestatem ecclesiasticam spectat ciuitates leges auferre: vt patet ultimo de prescriptionibus vbi abrogatur lex permittens prescriptionem fieri cum mala fide. Breuit̄ dicitur prout habetur in glosa in regula p̄cessor. de regulis iuris. libro sexto. q̄ nullam legem cluilem auferre potest suprema potestate ecclesiastica fungens nisi illa contineat peccatum quēadmodum erat lex illa prescriptionis & actus ille non est actus iurisdictionis ciuilis sed ecclesiastice ad quā singula peccata cohibere spectat. & x ista propositio infero correlaria. Primum est. Si constantinus magnus de derit summo pontifici imperium occidentale sicut vera datio & non solum debiti redditio. Dicitur notanter si dederit cū i singulis capitulis: vbi afferitur ipsum dedisse ponatur palea vt p̄petet in utroq; capitulo constantinus. 96. distinctione. & mirum est si dedisset quo modo hoc tacuisse. platna bene referunt de quarūdam ecclesiarum nomine dotatione: sed de imperio nihil. Secundum correlarium est. Constantinus magnus contradicens populo occidentali non potuit ad summum pontificem trāferre imperium: cum potestas quilibet ciuitatis & precipue suprema nisi tyrāndem appelles potestatem ex liberto consentiu populi introducatur: nec consensu ex metu cadente in constantem vitrum sufficeret cum non sufficiat ad translationem particularis: vt cōmuniter dicit̄ doctores. 14. distinctione quarti sententiarum. quis iuris e nominatum glo. & Panor. in ca. abbas. de his

## Questio in vesperis habita. 6

que vel metus vel causa fiunt. sentiat oppositum: & prespue de rebus in quibus competere potest actio propter metus causa, & per hoc dicunt non posse fieri corporis translationem matrimonialem cum non coepit teret actio propter metus causa, quia quos deus coniunxit homo non separaret. Sed probabilior est theologorum opinio, & ex isto iterum deducetur christianissimum regnum gallorum nunquam fuisse subiectum imperio romano. Nam manifestum est eos tyrannisse intrasse & populum nonq[ue] postea libere consenseris in subjectionem, sed si consenserit hoc fuit ex metu cadente in constantem virum. Et iterum sequitur carrelative christianissimum regem francorum nunc nulli subesse in temporalibus & hoc habetur in capitulo per venerabilem, qui filii sunt leges timi, vbi dicitur rex francorum nullum in temporalibus recognoscit superiorem & quis dicit glo. hoc est de facto & non de iure, quia de iure subiicitur imperatori illa glosa destruit textum: cum statim subfungatur. Et ideo sine alterius iniuria nostro iudicio subiicere potuit. Si enim iure alterum haberet superiorem ut puta imperatorem manifestum est illi superiori iniuriā factā esse alteri ab eo subiiciendo.

**T**ertia conclusio. Dominiū ecclesiasticum supremum prius tempore perfectione & matus extensionē in ecclesia q[uod] in summo pontifice existit quo concilium generale sine auctoritate pape congregabile fungens eius quemlibet actum in quemlibet christi fidelem exercere potest.

**P**rima pars huius conclusionis est q[uod] dominium ecclesiasticum est prius tempore in ecclesia q[uod] in summo pontifice. Probatur sic. Istud dominium fuit collatum ecclesie mathei. 18, vbi data est primo potestas cognoscendi de peccato in foro exteriori cum illo precepto dicit ecclesia. Frustra enim preciperetur ecclesie denunciari nisi apud eam cognoscendi resideret auctoritas. Secundo est ecclesie potestas sententians di cognitione preuita: & non obtemperantes sententie pena multandi quod est propriū iurisdictioni choerctue quando dictum est. Si non audierit ecclesiam sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et q[uod] de ecclesia prout est plurimum collectio intelligatur: patet, quia statim pluraliter subiungitur quecunq[ue] solueritis & quecunq[ue] ligaueritis &c. in quibus verbis etiam apud doctores data est ecclesie auctoritas statuendi constitutiones sententie late: non solum sententie excommunicacionis: sed suspensionis a fructibus immo & depositionis a titulo. Sic autem multum probabile est iam esse canonem sententie late in hereticos: & illos qui post adeptum beneficium non promouentur.

## Questio in vesperijs habita.

infra annum & hoc tenet de fontibus in quolibetis. Sed adhuc tunc nullus erat institutus summus pontifex: sed precise post resurrectionem Iohannem, ultimo cum dictum est petro. Pascere oves meas. Etiam apud aduersarios quis ei prius fuisse promissa matthei. 16. dabo tibi claves regni celorum ergo prius fuit collata ecclesie quam summo pontifici. Vnde sicut potestas ciuilis coercitiva cuius finis est felicitas politica sed ciuiliter adiuvicem conuersantium est prius tempore in corpore politico quam in quocumque eius membro: ita Christus corpori eius mystico ecclesiastica potestate contulit cuius finis est felicitas superna quam cuicunque membro. Ex hoc in inferno probabiliter correlarie. Et si Christus nullum post resurrectionem eius summum pontificem seu suum vicarium generalis instituisset: ecclesia in gradu eque perfecto potuisset instituere. Proba. quis nullum instituisset iam prius erat suprema ecclesiastica potestas coercitiva instituta & ecclesie concitata. ergo etiam potuisse eam alicuius supposito committere: sicut ciuius multitudine potestatem suo principi committit. Secundo probatur & meo iudicio peremptorie. cum Christus instituit petrum summum pontificem Iohannem, ultimum nihil potestatis de novo contulit ecclesie: sed soli petro, nec unde postea legitur aliquid de novo contulisse: & tamen notissimum est quod petro mortuo in ecclesia fuit potestas instituendi aliquem summum pontificem, ergo & ante institutionem petri & per consequens si Christus non instituisset ecclesia potuisset instituere. ¶ Secunda pars est quod illa potestas est maior perfectione & extensio in ecclesia quam in summo pontifice. quod sit maior perfectione: probatur sic est in ecclesia indeuiniabiliter ita quod errare non potest in his que sunt fidei & bonorum morum nec errare potest in sententiendo. ita quod male sententiret cum semper ei assistat spiritus sanctus veritatis doctor & infallibilis director & nihil iudicat aut statuit nisi eius instinctu/ tuxta illud quod scriptum est actuum. 15. Vism est spiritu sancto & non bis. sed in summo pontifice est deuiniabiliter: ergo est perfectior illa potestas in ecclesia quam in summo pontifice. Ex ista parte infertur correlatio quod determinatis per summum pontificem non est necessario credendum quod non sit oppositum publice dogmatisandum nisi manifestum sit ex sacris litteris ex revelatione aut determinatione concilii determinatis aut per concilium necessario credendum est. propter hanc causam vism est guillelmo occham in prima questione de potestate summi pontificis ca. 9. multa in decretalibus contineri que heres in sapientia. & nescitur deducere ex pluribus passibus. Primo ex causa per venerabilem qui filii sunt legitimis vel dicuntur deuterono. sed lex interpretabitur ex vi vocabuli. cōprobatur ut quod ibi decernit in novo testamento debeat obseruari. sed manifestum est multa in deuterono. ponte que obseruanda in novo testamento asserere hereticum est. Si dicatur obseruanda sunt in sensu mystico ita & ea que ponuntur in levitudo & alijs libris: & sic nullam poneret differentiam & plerisque alijs locis.

## Questio in vesperijs habita.

6.

que tñ mallē humili exponere propter reuerētiā. Scđo, est in ecclesia inauferibiliter / in sumo pontifice autem auferibiliter. Probatur nūc qđ sit mai⁹ extēsius in ecclesia qđ in sumo pōtifice. Nā in ecclesia est ad instituendū sūmum pontificem aut eius institutionem aliquibus cōmittendam sicut commisit dñis cardinalibus / non aut sic est in sumo pōtifice. Secundo, est in ecclesia ad arctandum vsum potestatis in sumo pontifice; si vtatur non in edificationē ecclesie, iuxta illud saluatoris. Si scandalisauerit te oculus tuus erue eū a te / qđtum ad vsum dicit glo, quēadmodum arctauit in mandatis & reseruationib⁹; sed in sumo pōtifice non est ad arctandum vsum illius potestatis in sequētt/ cum par in parē nō habeat imperium. Tertio, est in ecclesia supra sūmū pōtificē nō solū in materia fidei: sed i singulis: vt tenet ioānes patriarcha Anthiochenus in tractatu de ista materia quod etiam cōcedit glo, in ca. Si papa 4o distinctiōe, in peccatis scandalisantibus totam ecclesiam. Tertia pars est qđ concilium generale congregabile sine auctoritate pape ista p̄tē fungitur. Pro cui⁹ partis ampliori declarazione dico primo iure diuino summo pontifici competit auctoritas ordinaria & regularis concilium generale conuocandi & nulli alteri, summo pontifici iure diuino obligatur quilibz fidelis obtēperare & nulli alteri ergo iure diuino soli sumo pontifici regulariter & ordinarie subiiciuntur cæteri prelati vt ad eius preceptū teneātur prōvtilitate ecclesie ad certum conuenire locum, de collegio autem cardinalium apud eos qui dicunt qđ sunt de statu hierachico succedentes apostolis prout assisterant christo, silf & petro ante eorū diuisiōnem satis probabile est qđ illi collegio hec auctoritas iure diuino competeret cum duodecim apostoli & non solus Petrus multitudinē discipulorum conuocauerunt actuum sexto. Ex quo iterum sequitur qđ non solū de statu episcoporū qui apostolis succedunt sunt vocādi ad cōciliū ad habendā vocem deliberatiā: sed etiam de statu curatorū qui succedunt discipulis. Secundo dico cum & papa & collegium ita obstinati essent vt etiā vrgente necessitate nolint conciliū conuocare non esse credendum a dño derelictā ecclesiam absqđ medio oportuno: vt se conseruet tueatur & protegat, alias melius esset ordinata politia pure ciuili⁹ qđ ecclesiastica cū eorū principib⁹ negligentib⁹ ei⁹ evitatem possit popul⁹ ab aduersarijs se defendere. Vnde in tali casu neo iudicio quelibet ecclesia particularis ad culus noticiā peruenit congregandi concilium necessitas necnon eorum vel eius ad quem ordinarie spectat conuocare obstinata malitia ceteris non preceptua; sed consultiuē illud manifestate debet necnon certum solum aut certa nominare ad quem vel que tutus pateat accessus ad instar oculi qui cū preuidet pericula corpori imminere; ceteris manifestat membris nec non locum ostendit ad quē confugere possint & instrumēta qb⁹ se protegant, & post istā manifestationē cetere eccl

## Questio in vesperis habita.

Si particulars non humano sunt divino precepto ad locum aliquem tutum debet convenire. Sicut postquam per expertum medicum alicui dictum est de aliquo cibo quod est necessarium ad eum, sufficiat illud sumere. Correlatio sequitur quarundam priuinciarum prelatos de necessitate concilij sufficienter instructos nec aliter labornates per pace ecclesie non esse in conscientia tutos. Dico tertio, si singule ecclesie particulars post hanc institutionem ad certum convenienter locum; apud illam collectionem ecclesie residet auctoritas immo a casu convenienter. vt dicit Iohannes Gerson quod dubitat apud collectionem apostolorum quod a casu conuenienter. vt dicit in transitu virginis tanta fuit auctoritas sicut si petri precepto conuenissent. Dico quarto, probabiliter nihil temere assertum si post talis insinuatione cause necessariae congregationis fidei aliqui particulars ecclesie ceteris priuiciose negligenter apud aliquem certum locum conuenienter; tota residet in eis auctoritas. Si enim non posset dextera manus aut nolle per imaginationem corporis defensioni vacare; numquid apud sinistram residet defendendi corpus patrum. Et si neutra manu velit aut possit in ceteris membris. & hoc est satis conforme dicto christi ubi duo vultus fuerint congregati in nomine meo in medio eorum sum. & dicit in nomine meo & non in nomine petri. & istud iterum probatur nam possibile est summum pontificem cum una ecclesia obstinatum esse & nolle vacare ecclesie edificationi sed potius destructioni quo in causa quis afferere auderet in parte residua potestate non esse. ut in zelus domus dei nostri temporis prelatos cum regio propheta comedenter & zelarent salutem christi fidelium plusque pecuniam non different pro operare ad concilium pisanum aut quemvis alterum locum tutum & occurrere effusioni tanti sanguinis christiani; neconon ut verisimile est immixtum animarum perditioni que eorum custodie commissae sunt. vident ecclesiam gallicanam ad quemcumque locum tutum paratissimam quis enim ei locum tutum Romanum estimabit esse; cum in eos tantum serviat sanctissimi patris animus ut quemuis penes romam iudicent continentium non expectato patrum aduentum non obstat legitima applicatione interiecta & non seruato iuris ordine in eos processerint depoenendo excommunicando ut iam eos intitulet olim lugdunensem & senonensem episcopos & sic de alijs dicturus cum aduenerint patres depositi sunt. quid vobis videtur? quis dubitare poterit hanc tempora periculosa magis quam tempora schismatis? cum caput ac si esset in destructionem sibi potestas data et non in edificationem in eos qui salvationis corporis intendunt seire videatur & pro eo quod bene arguunt plectere pena. sed illas censuras nullomodo esse timendas constat ex eo quod dicunt doc. in quarto: distinctione octaua/nominatim Durandus cum sententia manifestum errorem continet ut puta si dicatur ex communione te quia credis in eum nullomodo est timenda nec seruanda in secreto aut publico/sed de his hactenus.

## Questio in vespereis habita;

8

**C**Ultima pars est q̄ cōciliū generale oēs actus iurisdictionis ecclesiastice in quēlibet xp̄i fidelē exercere pōt. q̄ possit dispēfare patet ex ca. psbyter. 86, distin. q̄ possit canones obligātes cōdere; ptz ex. 18, cap. actuū. & ca. si qs de clericis. 12, q. 2. Qz possit dare indulgētias; ptz cū indulgētie dent ex thesauro ecclie cui⁹ papa minister est. Si enī minister ex thesauro dñi aliqd erogare possit: a fortiori ecclia dñha poterit. Qz possit excōicari ptz ex capi. ep̄i & placuit. 11. q. 3. &c. oīs vtriusq; sexde penitētijs & remissiōib⁹. **C**irca istā ptē dñis vesperisat⁹ magister Ludouic⁹ bel. posuit ppositionē mecū collatiuā q̄ summ⁹ pōtifex pōt excōicari manēs summ⁹ pōtifex. cui propositioni nollem cōtradicere quia determinatū est per concilia antiquitus nunc per sacrum concilium pisanum reuocatum. q̄ summus pontifex illi precepto si peccauerit in te frater tuus &c. subiicitur non solum actue sed passiue. verūtamen eius propositio non est ita certa quin multorum potestas cōcilliorum zelatores maximi de ea dubitauerunt non propter impotentiam cocili⁹ sed rei cōtradictionē: vt patet ex nicholao de causa. in libro quem compilauit in concilio basiliensi qui intitulatur de concordia ecclesiastica opus profecto insigne in quo preclarissime de potestate conciliorum & summi pontificis & regum & imperatoris distin. cap. 18. secundi tractatus cum papatus in libera administrandi ptate cōsistere videat. & nil aliud videat esse q̄ libera p̄ias super omnes ligandi & soluendi. & iohā. gerson consideratione habita de statu papali sic dicit. Status papalis quis eximat papam a legibus pure positivis. ciuilibus aut canoniciis sic q̄ scdm eas coerceri punitione non potest. & q̄ loquitur de canonibus generaliorum conciliorum satis patet ex eadem consideratione. Et ad istud probandum adducam rationes que in illi videntur apparentiores relictis auctoritatibus que varie sunt. Primo sic. papa nō pōt separari a cōfōne fidei: ergo nō pōt excōicari. cōsequētia tenet. quia excōicatio qlibet illā separationē importat. & pbat aīcedēs: quia cū qs excōicat ei⁹ subditū licite cū eo p̄it cōicari vt in oīb⁹ doctorib⁹ notū. s̄z sumo pōfici qui libet fidelis est subiect⁹. ergo nullo mō pōt separari a licita fidelū cōfōne. Et cōfirmat ista rō: qa iure diuino teneat quēlibet xp̄i fidelē pascere & qlibet xp̄i fidelis ab eo pasturā accipe: qa iure diuino ē ei deteriata cura cuiuslibet fidelis qn̄ xp̄s dicit. pascere oues meas: s̄z cōciliū gniale a pcepto dino soluere nō p̄t. scđo. si sum⁹ pōtifex posset excōicari absq; ei⁹ depositiōe a cōcilio: ergo poterit remanere sum⁹ pōtifex excōicat⁹ cōcilio dissoluto. cōsequētia t3: qa post talē sententiā poterit dissolui absq; depōne & absolviōe: s̄z q̄ro. qs tūc absoluet/ & appet q̄ null⁹ poterit soluere nisi i mortis articlo: qa null⁹ p̄t absoluere a cēsura lata ab hoīe v̄l hoib⁹ noīatim nisi ille q̄ tulit aut illi q̄ tulēt. Si a cōitate serat vel ad eū aut eos superior: tū scđo absoluī a tali cēsura est act⁹ iurisdictionis fori exterioris quē in papā nullus. nec aliquod collegium preter-

## Questio in vesperijs habita

concilium generale habere dignoscitur, hinc dicunt doc, etiā gerson  
q nulli potest se submittere qui possit eum excōmunicare licet possit  
se alicui submittere qui possit a peccato soluere. Tertio, si sumus pon  
tis excommunicari a concilio; ergo poterit incurrere sententia  
canonis sententie late a concilio sicut est canon de semel confitendo  
in āno & sic esset excōmunicatus summus pontifex ipso facto si non  
cōfiteret semel in āno, hoc aut̄ foret p̄iculōissimū: qā tūc q̄cūq ad  
iurisdictiōis sicut sūt excōicatiōes/dispēsationes/bñficiorū collatiōes  
essent nulli, cum excōicatus quibet exercitio iurisdictiōis careat.  
Preterea tunc non esset orandum pro summo pontifice. Similiter tūc  
caput esset a corpore separatum & sic non esset amplius caput. Et ad  
omnes canones conciliorum constantieñ, & bñasilieñ, lateraneñ, in  
summum pontificem sub pena suspensionis respondet Nicolaus de  
cusa, q̄ sunt intelligēti sub pena suspensiōis ab exercitio iurisdictiōis  
fori exterioris. Et ad rationem/curatus manēs curatus potest ex  
communicari. Respōdetur, non est simile/quia cuilibet curato ex iure  
pure positivo determinate sunt iste vel ille oves: sed summo pontifi  
ci iure diuino omnes christi fideles determinate sunt oves. hinc ipso  
remanente non potest earum communione priuati.

Finis.

## Cum priuilegio,

# Decopia re. ac ver. Lib. Primus. Fo. I.

¶ De duplicitate Copia rerum ac verborum. Erasmus.

Roterodamii Commentarii.

¶ De verborum Copia commentarius primus.

Periculosa esse Copię affectationem.

Capitulum primum.



T non est aliud: vel admirabilius vel magnificus: quod oratio diuine quadam suarum verborum Copia: aurei fluminis instar exuberans: ita res est pfectio: que non mediocri periculo affectetur: propterea quod luxta puerbum. Non cuiuslibet contingit adire Corinthum. Vnde non paucis mortalibus videntur evidenter: ut diuinam hanc virtutem sedulo quidem sed parvum scindere emulantes: insutile quandam ac deformem incidente loquacitatem: dum inani: citraque delectu cōgesta vocū & suarū turba: pariter & rem obscurant: & nūferas auditum: aures ostenerat. Adeo ut litteratores aliquot hac ipsa de re: si dīs placet: etiam precepta tradere conant: nihil alid asservanti videantur: quod copiam p̄fessi: suā p̄diderūt in opere. Que quidem res nos cōmouit: ut partim e mediis artis Rhetorice preceptis ad hoc institutum idonea diligētes: partim que diutinōa dicendi scribēd: quod vobis sumus cōsequuntur: variisque plurimorum authorū lectione obseruauimus: ac cōmodantes: utraque de copia rationes aliquot. deinde exempla. denique formulas cōpluris proponeremus. non id quidem conātes: ut libretos vobis absolute cōplectamur: sed edito veluti cōmetariolo: doctis ac studiosis viā apuisse cōtentili: quasque sylva quādā operis futuri subministrasse. Partim quod solo suuandi studio ad hoc laboris capessendū adiudicat: non inuidemus si penes alium sit vel tota gloria: mō a nobis ad studiosas suuentutē aliquā manaret utilitas. Partim quod grauioribus studiis addicat sumus: quod in his utilissimis quidem illis etiā ad maxima sed tamen in specie minutis: vacet per multum opere collocare.

A quibus suuenta & a quibus exercitata.

Copia.

Cap. II.



Otto ne quis hoc suuendum tamq; neotericuz ac nuper domini nostri ē natū aspernandū existimet: sciat hanc oponi: via triande rōem ab hoie doctissimo pariter & diligētissimo: Quintiliano locis aliquot leuiter attingi: & nobiles aliquot sophistas in cōpendium cōtrahendi sermonis viaz ostēdisse. quod facere nequaquam poterāt nisi pariter & explicandi ratione demonstrata. Quorū libris extaret: aut si quod admonuit Fabius ad plenū tradere

## De rerum et verborum.

voluisset: non admodum futurū erat opus his meis p̄ceptiunculis.  
 Accedit ad huius negotiū cōmēdatione; q̄ neutrīq̄ pigiūt vīros oīs  
 doctrinæ principes diligēter in hoc genere exerceri. Si quidē extant  
 etiā nūc mirabiles aliquot Maronis experientiæ de speculo: de fluulo  
 gelu concreto: de Iride: de solis exortu: de quattuor anni ptibus: de  
 signis celestibus. Idem satīs indicat Apologus ille Aesopicus: devul  
 pe &c. Coruo quē Apuleius mīra verborū parsimonia perstringit: &  
 eundem plurimis verbis q̄ fūtissime explicat: exercēdi vīdelicet ostē  
 tandicq̄ ingenii gratia. Sed age quē tādē possit post hac hui⁹ studi⁹ poe  
 nitere: q̄ Ciceronem videat: illū oīs eloquēt̄ parēt̄ adeo hūc exer  
 citationi indulisse: vt cū Mimo Roscio familiarī suo solit⁹ sit cōtēdere  
 Vtrum ille s̄epiū rāndem sententiam variis gestib⁹ effingere: an  
 sp̄e per eloquentiæ copiam sermone diuerso pronunciat̄.

**C**Authores quēadmodū lūserit ostentatiōe Copiæ. Cap. iii.



Vid q̄ sīdē authores nō i palestra solū verbiūtia  
 in opere serio nōnūq̄ ostētanda Copia lūserunt  
 dū tē eādem nūc ita cohibēt: vt adimere nihil  
 queas: nūc ita locupletiāt dilatāt q̄ vt nihil pos  
 sis adiūgere: Homer⁹: teste Fabio: vtracq̄ iux  
 ta re mirabilis ē: nū copia: nū breuitate. Q̄q̄ in  
 p̄sētiarū anim⁹ nō ec̄xēpla p̄seq. Tñvnū atq̄ al  
 terū ex vno. Vergilio p̄feremus. A quoq̄ d̄ breui⁹ dīci potuit q̄ illud  
 Et campos vbi Troia fuit

Paucissimis verbis (vt alt Macrobius) clūtatem hausit & absorpsit:  
 ne ruīna quidem relīcta.

Rursum hoc ipsum audi q̄ copiose &

Venit summa dies. & ineluctabile fatum

Dardanij: fuimus Troes: fuit illūm: & ingens

Gloria dardanidū: ferus omnia Iuppiter argos

Trānsfūlt: incensa dana dominantur in vrbe,

Opatria: o dīuum domus illūm: & inclita bello

Mōnta dardanidū.

Quis cladem illūs noctis: quis funera fando

Explicit: aut possit lachrymis æquare labores?

Quis fōs: q̄s torrēs: qd̄ mate tot fluctib⁹: quot hic verbis mūdauit?

Verū hoc exemplū ad sententiarū copiam magis referendum alia  
 cui videatur. Lusti et verborū luxurie quum ait.

Superat ne: & vestitur aura

Aetherea: nec adhuc crudelibus occubat vmbrit̄

# Copia Lib. primus Fo. ii.

Sed hoc nason familiarius est: ita ut eo noile taxatus sit: q. in Copia modū nō teneat At taxat⁹ a Seneca iuri⁹ totā dictionē dānat Fab⁹ Suetoni⁹, & Aul⁹ Gell⁹. ¶ Q uis⁹ vicio data immodica Copia. ca. llii

Eq; quicq; mea refert: si quibus vel immodica: vel perpetra;

N affectata Copia vicio data est Nam in Stesichoro. Quinti manus notat nimiris effusam & redundantē. Copia sed ita notat vt viciū esse fateatur non admodū refugendū Aeschylō p; bro datur in veterē comœdia: q; bis idē dixerit Ηκο καικατερχος μει. Et ne frustra lögū catalogum recensēā: nō defuerūt: q. M. etiā Tulliū vt alianū ac redidantē nimiris luxuriantē Copia dānarent Sz hec (vt dixi) nihil ad me pertinet: qui quidē nō quo mō scribēdū aut dicendum sit prescribo: sed quid ad excitationem faciat ostēdo: vbi quis nescit oportere oia lustro malora esse debere. Deinde q; adolescētiām instruo: in qua Fabio nō displicet orationis luxuries: pp̄terea q; facile quæ superfluit iudicio resecentur: quædam etiam etas ipsa deterat: quū interim tenustati atq; inopie nulla rōne mederi queas.

¶ Elusdē artificis esse: breuiter & Copiose dicere, Ca. V

I "Am si qui sūt qbus v̄q adeo placet Menelaus ille Homeicus. ou πτολεμαῖος τρισὶ displaceat. Ulysses fluminis in stat hybernis atq; inibus ruens si quos ipendio Laconismus ille & breuiloquentia delectat: ne iſ quidem nostro labore debent: qui ppe quē nec ipsi sint infrugiferū experti: pp̄terea q; ab eadē rōne profici dīci videatur: vt vel breuissime dicas vel copiofissime. Si quidē quē admodū argute socrates apud platonē colligit: vt eiusdē hōis est sclere seu mentis seu verū dicere: ita non aliis artifex meli⁹ ad breuitate ē arctabit orationē: q; q calleat eandēq; maxime varia suppellectile locupletare Nā quātū ad verborum attinet breuitatē: q; cōstrictius dixerit: q; is cui prōptium sit ex inēto verborū agmine: ex oī figuraz rūgenere statī diligere: q; sit ad breuitatē accōmodatissimū. Rursū quātū ad sententię breuitatē: cul magis in manu fuerit rē: q; paucissimis expedire verbis: q; qui cognitū ac meditatū habeat: q; sūt i causa p̄cipua quasīq; columnę: quæ proxima: quæ locupletādī negocis gratia sūt ascita Nemo certe citius certiusq; videbit: quid citra in cōmodum possit omittit: q; q; quid quibus modis addit possit viderit.

¶ De stulte affectantibus vel breuitatem vel Copia. Cap. VI.

O vod sc̄atu vel huc vel illuc ducimur: p̄culum est ne nobis v̄sueuat quod quibusdam laconismi Ηκοζηλοτερ vide museuentre: qui qutim pauca dixerint in illis p̄s paucis

## Dererūt ac verborū

multa supersunt. ne dicam omnia: sicut ediuerso Imperitis copia affe  
ctoribus euenit: vt quā imodice loquaces sint: si patū dicari: mē  
ta nimis rūm dīstu necessaria pretereuntes. Nostre igitur p̄ceptiones  
eo spectabunt: vt ita rei: sumam q̄ paucissimis complecti: possit: vt nō  
huius desit: ita copia dīlates: vt nichil redunderit: libetūq̄ tibi sit cogni  
ta rōne vel laconismum emulari si libeat: vel Aſi nā illā exuberā  
tiā imi. ati. vel Rhodenī ſem mediorūtatem exprimere.

### Duplicem esse copiam.

### Cap. VII.



Orto duplēcē esse copiā nō arbitror obſcurū eē  
vel. Fabio declarātē: i ḡ inter ceteras. Pindari  
vittutes p̄cipue miratur beati ſumā illā rerum  
verborūq̄ copiā. Quatū altera cōſlit in Syno  
nymia. i heteroſi ſue enallage vocum: i meta  
phorū i mutatione figure: i Iſodynamis relie  
quiscid gen⁹ variādi rōnibus. Altera i cōgerē  
dis. dilatādīs ap̄lificādīs argumētis exēpīs col  
lationibus. ſimilib⁹. diſſimilib⁹. cōtrariis atq̄ alij. hoc gen⁹ modis  
quos ſuo loco reddim⁹ accuratiuſ: ſita eſt. Hę q̄q̄ alicubifc cōfūcte  
videri poſtit: vt haud facile dīgnoscas. Ita alteri ſuerūt altera: vt p̄ce  
ptis poſt⁹ q̄ te atq̄ vſu discreteſt deantur. Nos tñ docēdī grā traſepe  
rabitimus: vt neq̄ ſuplitionis in ſecādo: neq̄ prūſum neſigentie: me  
ritō damnaſi poſſimus.

### Quas ad res cōferat hęc exercitatio.

### Ca. VIII.

Vnc quo ſtudioſa Iuuētū pp̄ſioribus animis i hoc ſtudiū  
incubat: quas ad res cōducat paucis aperient⁹. Principiog  
dē in totū ad Phrasim illā nō patū ad feret momētū hęc va  
riande orōnis exercitatio. Peculiariter aut cōferat ad vltādā ταυτοz  
λογία p̄ vtiū quā ſcedū: tūdī odiouſ. Ea eſt eluſdē verbū aut sermonis  
iteratio. Neq̄ raro vſuuenit vt idē nobis crebri⁹ ſit dīcendū. Vbiſi de  
ſtrutū copia aut heſitabit⁹ aut κεκκιροσ̄ in morē eadē idētē occi  
nem⁹. neq̄ p̄terim⁹ ſentētē colores alios: aliosq̄ vult⁹ date: pariter  
et iſp̄ ſtūdīculerim⁹ noſtrā pdētēs in fatiā: & tediumiſeros audītores  
enecabim⁹. Eſt ταυτολογία pelor o μοιολογία quēadmodū Fa  
bi⁹ ait: q̄ nul'avarietatis ḡ ſi leuat tediū: ē q̄ tota coloris vni⁹. Q uis  
aut ē aurib⁹ vſq̄ adeo patētib⁹: vt v̄l paulisp̄ ferato ſonē vbiq̄ ſuſi  
ſmilē. Tātā vbiq̄ vi habet varietas: vt nichil omnino tā nitidū ſit: qđ  
non ſqualere videatur citra huſus cōmedationē. Gaudet ipsa natura  
vel i primis varietate: q̄ in tā imēta rerū turba nichil vſq̄ reliqt: quod  
hō admītrabilī quodā varietatis artificio depinxerit. Et ſicut oculi dī

Copia Lib. primus Fo. iiij.

ueris aruz aspectu rerū magis detinētur: ita sēper animus circūspectat  
in qd se velut nouū intēdat: Cui si cūctasq̄ similia occurrāt vndiq;  
tedio p̄tinus auertitur Atq̄ ita perit totus fil̄ ofonis fructus. Hoc igit  
tur tm̄ malū facile vitabit: cul̄ p̄ptū erit. Inīam eandē in plutes for-  
mas vertere: q̄ Proteus ipse se transformasse dī. Neq̄ vero mediocri-  
ter cōtulerit h̄ec exercitatio ad extēporalē vel dicendī vel scribēdī fa-  
cilitatē: p̄stab̄ t̄q̄ ne subinde vel h̄eſitemus attoniti vel turpiter iteris-  
leamus. Neq̄ difficile fuerit vel temere coepit̄ orōnē cōmode ad id  
quod volumus deflectere: tot formulis in p̄cinctu paratis. Preterea  
in enarrandis authorib⁹: inverſed̄ ex aliena lingua libris: in scriben-  
do carmine: nō parū ad iumēt̄ nobis attulerit. Sigdē ijs nīl erim⁹ his  
instrudi rōib⁹ ſāpenūero replemūr at pplexi: at duri: at muti deniq;

¶ Quibus excercēdī rōibus h̄ec facultas paretur. Cap. IX.

**S**Vb h̄ec: quibus excercitationib⁹ h̄ec paretur facultas re-  
liquē est: vt paucis admoneamus. Preceptis diligēter me-  
morē mādat̄ ſēp̄us ex induſtria ſniās quas dā ſymam⁹:  
easq; versemus q̄ numeroſiſime quemadmodū monet  
Fabius: velut eadē inquietuſcera aliq; atq; allæ formē duci solent: is  
potro labor vberitorē ad feret frugē ſicoplusculi inter ſe conflictetur  
vel voce: vel ſcripto: p̄pōto in mediū Themate: Tū em̄ mutuſ inuē-  
tiſ adiuuabuntur ſinguli: & v elut anſa p̄ebita plura quiq; iueniet.  
Deinde totū aliqd̄ argumētū plurib⁹ tractabimus mōis. Quaq; de  
In re cōuenient Milonis illius Croronata ſolertiā imitari: vt principio bis  
deide ter: deinde ſept̄ ac ſep̄ius vertēdo: ad eā facultatē p̄fidamus  
vt iā ſi negotio cōties ad ducēties variare pōſſimus. Deinde vertēdis  
grecis authorib⁹ nō mediocriter augebimus: ſermonis copiā: ppre-  
teia q̄ h̄ec lingua rerū verbōrumq; ditissima eſt. Fuerit aut̄ ut illius in-  
terdū paraphraſi quoq; illis certare: Profuerit p̄fīmū carmia poe-  
tarū uōne p̄la tetexere rurſi ofoez ſolutā nūeris aſtrīgere: atq; idē  
argumētū in aliud atq; aliud carminis genus trāſfūdere. Magnopere  
ſunabit & illud. Si eū locū qui maxie videbītur ſcatere copia ex au-  
thore quopiā emulemur: & eū n̄o Marte vel equare veletiā ſupera  
re cōtentamus. Preceptū aut̄ uilitatē adferetſi bonos authores no-  
cturna diurnaq; manu versabim⁹: potissimū hos q̄ copia p̄celluerit  
cuiusmōi ſūt Cicero. Aul⁹ Gell⁹ Apulei⁹: atq; i his vi glātib⁹ ocul⁹  
figura oīs obſeruēmus: obſeruatas mēoria recōdamus: reconditas  
lūtemur: celebraq; vi urpatione cōſueſcamus habere in promptu:

¶ Prīma preceptio de Copia.

¶ Capitulum. IX.

## De rerum ac verborum.

**H**ec quasi presati: superest ut ad preceptionum traditionem ac cingamur. Tametsi & ipsa que diximus: precepta quedam videri queat. Videmur autem non a blande facturi: si preceptio nes hinc auspiciemur: ut premoneamus Copie candidato in primis esse curzandū: ut apta: ut latina: ut elegans. ut pura sit oratio: neque quicquam existimat ad Copiam pertinere quod abhorreat a lingue Romanę castimonia. Elegans prima sita est in verbis receptis ab authoribus idoneis. Parum in accommodando. Parum in compositione. Exemplum primi fuerit: ut si quis pessum dicat: quod verbū teste Cicerone latinis suribus lauditer est. Secundi: ut si quis dicat dedit mihi licentia pro eo quod est fecit mihi potestate. Ter tertiū: ut si quis eodem sese dicat inturiam dedit quo dānum dedit. Nam dānum dare latinum est. Facere autem inturiam non dare dicendum. Dare malum latine dicitur. Dare laetitiam non recte: facere laetitiam latine dicitur pro eo quod est pati. facere inturiam non recte. Denique facere inturiam latinum est: facere contumeliam Cicero latinum esse negat. Sed ad rem: quod est vestitus non corporis: id est vestis eloquutio. Neque enim aliter quam forma dignitas est corporis: cultus: habitus vel comedatur: vel detur patitur. Itaque plurimum errat qui nihil arbitriatur interesse quod verbis quem res efficeretur: modo utrumque possit intelligi. Neque diversa est comedutade vestis & orationis variadeporatio. Sed igitur prius curarumque vestis aut lordinaria sit: aut parum apta corpori: aut propria composita. Nam idem gaudent fuisse si forma pro se bona: vestis lordinaria offuscata displicat: & ridiculam sit si vitium multibet amictu pdeat in publico: & foedum: si quis vestis prepostera atque iuxta complicitatur. Quare si quis Copiam affectare vellet prius quam lingue latine mudiatur si hic coparet: si meo quidem iudicio non minus ridicule fecerit: quam si quis pauper cui nec vnicula sit vestitus: quam si magnus pudore possit induere. subide mutato vestitu: alijs atque alijs parentibus obstitutus in foro pdeat: ab illis maledicitate sua ostentas pro opibus. Hic quo sepius id fecerit: an non hoc videbitur infantior? Videbitur opinio. Arguitur nihilominus absurdum faciunt isti quodam affectatores Copie: quod quoniam semel quodam posse id quodam sentire: mudiatis verbis efferte: si pide quodam pudeat eos parum balbos videri: ita balbutientiam alijs atque alijs modis reddunt balborum: quam certamen ipsi secundum supserint ut quodam possit barbarissime dicere: dicant. Volo ego multis fugae esse diuitias domum (upellestis) sed etiam eleganter esse volo: ne nihil salignis ac sanctis vasculis ois sint referita. Volo in splendido cibario diversaciborum gressu ponere. Sed quis ferat: si quis centum apponat edullorum formas: quorum nullum sit quodam naufragium moueat. Hec non temere pluribus verbis admonui quod exploratam habet plorandum mortali pessime audactam: quod pteritis fundamentis: statim: & illotis (quod ait) pedibus: ad summa malum festinare. Nunc varandi formulas ponere

mur: eas nimirum quæ ad verborum pertinent Copiam.

¶ Prima varia ratio per Synonymiam. Cap. X.



Rima /g/ ac simplicissimæ variâdî rō: i his verbis  
sitâ è q̄ diuersa quū sînt eadē oio rē declarant  
ita vt ad significationem nihil referat hoc an illo  
malvū: q̄ qdē Synonyma Grāmaticis dicuntur  
cōtraria sīs q̄ dicuntur Hōyma Qd̄ gen⁹ fūt: en  
sis gladi⁹: Dom⁹ aedes. Codex liber: Forma de  
cor: pulchritudo. Hoje itaq̄ maxia vis vñicūq;  
e bonis authoribus cōtrahēda: varia cōparâda supellec & vt Fabius  
ait diuersæ qui dā exer uēde qbus vñicūq; desideratū erit: possit noz  
biscoſtare verbotū copia. Neḡ sat erit hīmōi vocū mñdū copiosū ac  
penū parasse nñl nō s̄olq̄ in p̄p̄tu verbieta in cōspectu hēas: vt p̄in⁹  
vel nō quēsita ſe ſe oſledat oculis. Qua iſi in re illud in primis caueni  
dū: ne (qd̄ quidē faciūt) citra delectū velut ex aero q̄cqd̄ primū oc  
curerit in quoq; loco dicam⁹: Prīmū em̄ vix vi q̄ duo verba regies  
a deo Synonyma qui aliquo diſcrimine diſſideat. Nā qd̄ tā idē signi  
ſicat q̄ hoies & mortales. Et iſi qui paſſi ois mortales p̄ois hoies di  
xit Gr̄eco illo notatus est p̄uerbio to ερ φάκημα υπογ id ēi lecticula  
vnguētū. Et alicubi lſq; et epiftola rē eandē ſignificat: alicubi diuersas  
Tū vt de m⁹ ſignificatu nihil oio diſcrimis eſſe: iſi ſit alias alijs hone  
ſtora: ſublimiora: nitidiora: tuctidiora. vehemētiora. vocaliora. ad cō  
poſitionē magis cōcina. Proinde dictu to de leq; ad hibēd⁹ vt ex ois  
bus optia ſumat. In pmēdo iudicū regritur. In cōdēdo ſedulitas. Vt  
ſudices: p̄eſtabit diligēter obſeruata ſermōis elegātia p̄prietatē: vt  
q̄ pluria recōdas. ois gñis authorū aliſua lec̄to dabit. Si qdē alijs ver  
bis multa eloquuntur poete: alijs oratores. Sūt & etatibus ſua quedā  
peculiariā vocabula. Qui netā iſdē ſcriptores ſe eandē ſepe numero  
diuersis modis efferrūt. Prīmū /g/ ex ois ſcripto ſe gñie verba q̄ optimā  
ſeligēda. deinde quallacn̄ gerunt. m̄ in cōgeriē addētut neḡ vox illa  
reſcienda quæ mō apud ſcriptorē nō oio pefſimū reperiatur. Nullum  
enim verbū eſt: qd̄ non alicubi ſit optimū. Proinde quātūuis erit hu  
mīle iuſitati: poetiū. p̄iſciū. nouū: obſoletū: durū barbarū: ac pegi  
nū: tñ in ſuoveluti grege reponatur. vt ſi q̄i venerit uſus tñ accerſat.  
Q̄ ſi verebimur ne verbī nouitas aures offēda et redū erit fabianovit  
cōſilio vt meineim⁹ ὥpoētī πλιττερ. Id fieri hiſferme rōib;. Cato  
librorum helluo: ſi iſi eo verbo fas eſt vt in re tam preclara. Ipiſiſi  
mūs vt Plauti more loquar. Cur enim non utar Entianis verbis?

## De rerum et verborum.

Nam horatiano verbo libenter vtilmūt. Sic isti ei. Neoterici loquuntur. Agnoscis castrense verbum. vt Poetē loquuntur vt prīci loquebātur vt dicam antiquē. Si sic loqui licet. Si mīhi permittas vulgato more loqui. dīcā enim grēce quo dicam mellitus. ¶ Sordida

S Ordida ligatur atq; fiumilla sūt: vt si quis familiarem Coni gertronem dicat audum helluonem. ¶ Inusitata

P Assēnes pro rugosis. Interduati & interati p eo qd̄ esti terdū & interim Titulitūlum p eo/qd̄ ē nihil vagor p. vs. ḡtu. ¶ Poetica.

**E** Eliminare. Iuuenari. Agmē pro actu seq ductu: vt leni fuit agmine. Tybris. Indomitū pro idomēste. vt indomitū fuit Sperare p timere. Vt hunc ego si potui tantū sperare dolo rem: & pferre soror potero. Vulnificus. Tristificus. fatidicus. laurige ri: Caprigenū: veliuolū mare: vīti fator: atq; id gen⁹ alia. ¶ Pratica

Xpectorare Actū. Antigerio pro oppido aduerbiū Cre perum bellum. p dublo. Hostire pro pensare. Vitulantes gaudentes. lumen tū pro vehiculo. Perduellis et perduello pro hoste patriæ. Duellum pro bello. ¶ Obsoleta.

**B** Oniūari pro tergluersari. Et apludam edit: & floccs bibit. quorum meminit: Gellius et hostem pro hospite ac peregrino. ¶ Dura.

Vt resp. castrata morte cam i. Capere frōntē. consputi alpestisue apud furfum. ¶ Peregrina.

**G** Aza p dūstis pscū. Achnaces p gladio. medicū. Essedūz p rheda Britanicū. Vngulū oscorū ligua anul⁹. Cast⁹ pro vetulo lingua Sablonū. Vt p bub⁹ feris gallica vox. Camurū peo qd̄ ē in se rediēs peregrinū verbum. Nouata

**V** T ductare exercitū. vi patrare bellū Sallustianū. Catoniā nū ē vitiligator. Incuruicerūcū pec⁹ politia nūcū. Vituperēs Amorabūd⁹ subsequā: nuptur fre: verbigerari. Cūiūstrō divocib⁹ p̄c pue gaudet Apulei⁹. Habet& hec gratiā sīmō In loco modice q̄ velut aspergat. Nā vt elegāter est a Fabio dīctū: In cibis iteri acor ipse tucu nd⁹ est. Porro grēca latinis in loco itermixta nō mediocrē addunt gratiā. Quanq; nō raro sit vt necessitate cogamur aliena mutuo sumere vt i τωλυτωρε χμοσυρφι λαυτια αφαμαρτοεπησ πολυφιλει atq; id gen⁹ sex millibus De ḡb⁹ fortassis alias nōnihil dicem⁹. Sūt nō pauq; Grētorū voces. q̄s antiq; tas latīnitate donauit: si peride atq; latīn/svti licebit: vt rhetor & orator. hypotheca et pignus. Elleborum et veratū. Sīc phāta. Calū:

niator. p. æbibo quo vñ est Apuleius: & propino. Masi glia verbero  
Quedā ita recepta vt desit verbū latinum sicuti philosophus Theos  
logus Grammatica dialectica Epigramma. In quibus ipsiſ inerit.  
nō nihil varietatis ſi mō græca mō latina forma inſlectantur vt. Epigra-  
mma aut. Epigrammatum tñ. Elephantus et elephas. Delphi-  
nus. delphin; Lampas. lampada ē. Grammatica ē. Grammaticæ es.

## ¶ Aetatum propria vocabula Cap. xi.

**D**iligenter itaq; conuenient obſeruare quid in usurpandis vo-  
cibus etas variari. Beatitudinē et beatitatē. Mulierosū &  
mulierositatē. Cicero prīmus ausus est dicere. Inter ipro in-  
dū. Obiter p. interea & velut altud agēdo: Subinde p. Identidē Qui  
tilani ſeculo nata ſunt. Reatū Meſſala prīmus dixit Munerariū Angu-  
ſtus. Fauor & urbanus ſeculo. Ciceronis Voces erant noug. Obſe-  
quium prīmus dixit Terentius: vt exſtimat Tullius Ceruicē numero  
ſingulari prīmus dixisse fertur Hortēlius. Pyraticam muſicā fabri-  
cā vixdū a ſuis preceptoribus recepta fuſſe teſtis eſt fabi⁹. Huiusmo-  
di vocum idem pollentiū congeries. quā Greci συραθροίσ μορφo  
cant cōducet. non tñ ad hoc: vt ſi quādo res eadem crebrius erit re-  
petenda vite mus. o μοιολογία p. Id eſt ſimilē vbiq; ſermonis colo-  
rē: veruetiam ad Δερπωſip. Id ē vehemētiā faciet. Abiſterupit: ex-  
cellit: euasit Parē necasti. patrē etcl diſti. pgenitorē trucidati. Qđ  
genus rhetores inter orationis decora referunt: vocantq; interpreta-  
tionē Ego magis arbitror ad exercitationē ad hibēdū eē: q; ad orationē  
Difficillimum ei variādi genus eſt: ſi manēte ſermonis habitu ſenſu  
eundē ſeptius alijs atq; alijs verbis idē pollētibus efferre coſueſcam⁹.  
Vt adire periculū: ſubire diſcrimē: luſcipe periculū Aggrede diſcrimē  
Aedificat domum. extuit eđes:

Emit librum: Mercatus eſt codicem

Ablegauit puerum: amanda uif ministrum.

Hictibi ab illa habitus eſt honos. Hectibi ab illo relata eſt ratia.

Hoc p̄emis recepi. hoc fructus tuli.

Cōdonauit culpam. Remiſſit noxam. Ignouit admissum.

Quoties elus diei recolo: Quoties recordor. quoties reminiſcor:

## ¶ Ratio variandi per enallagenſtue etrefacſip. Cap. xii.

**R**oxima variandi ratio eſt quum eadem voce modice de-  
flexa varietatis non nihil consiliatur. vt edax edo. Bibax bi-  
bulus bibosus bibo. Loquax: loquutuſi⁹. nugator, nugo.  
blaterator. blater o. Fallax: falsus. Voluptuosus voluptuari⁹. Huius  
genetis eſt quum ſunt ſtantuūnc mē adiectiū cōmutatur aut cōtra.

## De rerum ac verbis

ut iuxta sententia Homeris. iuxta sententia homericā. Vir mīte faciū  
dus: vir mira facundia. Insigne ipudē: insignita ipudentia. Quū  
verbū actiuū mutatur in passiuū aut cōtra. Plurimā habeo gratiam  
plurima tibi a me habetur grā. Magna me tenet admiratio: magna  
teneor admiratione. Nō sic amat filiū mater nō sic amatura matre fi-  
lius. Hic cauendū ne perperā vertamus. neq; ei haec cōuersio pcedit  
Inquisib; ut Cepit cibum: & captus sūc; bo. Cepit quinclam & ap-  
sum prouincia. Et ut rē infinite variam sumati dīcā: duobus potissi-  
mū modis constat hæc mutatio: vel quū pars ipsa mutatur: vel quū  
eadem rationis parte manente qualitas nouatur. Ea totidē rōnib;  
cōmutari poterit. quot sunt res q; vocū cupiā accidūt. Nō cōfido factu  
rū me: nō est fiducia. Nō dubito quin possit: nō est mihi dubiū qui in  
possit. Iudicent alij: aliorū esto iudicū. Quid huc redistis: quid huc re-  
ditio est? Desine nugari. desine nugas. Est illi mira sitis aurū. Mire si  
est aurum. Nostrū istud viueret triste. Infinitā verbū pnoie. Virtus ē  
victum fugere: id est. Virtus est fuga victoriū. In ijs cōsonibus verbū  
nomine permutatur. Amantē redama. Promerenti benefac. Reda-  
ma eū qui te amat. Benefac ei q; pmeretur. Tu desiderantissimus es.  
Te maxime desiderat. Nemo qui videndi cupientior Nemog te ma-  
gis videre cupiat. Hic verbū p̄cipio cōmutatur. Venit erepiū. Venit  
et pere. Venit ut eripiat. hic verbū Gerūdō mutatur. Ad congeren-  
das pecunias inhiat ad congerendū pecunias inhiat. Hic gerūdiū um  
ut vocant: gerundio cōmutacū est. Hoc dicū oportuit: Hoc dicere o-  
portuit. Si quid recte curatū velis. Si quid recte curari velis. hic in-  
stū verbū supino cōmutatur. Magnū dat ferre talētū: ferre pferendū  
Si helemus sc̄ens pugne. id est sc̄ens pugnādī. Cupidus littū: cupid⁹ li-  
tigandi. Hic nomen positiū p̄ gerūdō: Libitū est p̄ libuit. Miserrū est p̄  
misertus sum. Perteſum est pro rediuit. Placitū est pro placuit. Puduit  
puditā est. Hic supinum pro verbo Meliuscula est: Meliuscule est. Plu-  
rimū est in foro: Plurim⁹ est i foro. Rarus est cōſuia: raro ē cōſua.  
Multus est apud mulierē: multū apud mulierē versatur. Frequēs est  
in aula: affidū i līs: affidue ē i līs. Hic noīe cōmutat aduerbiū. Veri  
alias fortassis ut cōmodi⁹: ita & eoptoli⁹ de līs dicēmus. Nūc de q̄lita-  
tis variatiōe docēdi cā pauca ponam⁹ q̄si digito fontes i pos idicātes

### Numerus.

**V**Surpatut numerus pro numero: Romanus p̄flio vīctor: p̄  
Romani vīctores Vierāq; armato milite cōplēt: armatis mil-  
tib⁹: oēm pecunia aſſūfit: oēs pecunias. Populo iposuim⁹. Iam  
posui Etoratotes vīſiſum⁹ quū de yno loquāt. Cicer. Ver. S; nos

## De copia re, ac ver. Lib. Primus. Fo. VI.

Immemorū spacijs confecim⁹ equor. Idē: haud sec⁹ ac patrijs acer Roma  
n⁹ i armis Hois vultus p vultu: animos p aio. Nā in prima psona p  
singulare pluratuū numerū ponere frequētissimū ē: aliquoties mo-  
destiē cā. In scđa nunq̄ nisi genus ipſū significam⁹ Quæ vestrā libido  
est. i. virorū. In tertia iūdīcā mutauit. Terentius: Quū ad vxores  
venū est: nū fūlē fenes: quū dē vno Chremete diceretur. In explicitoſ  
ḡ Platonas. Martialis quū de vno platone dicat. Persona.

**V**Ariatur & psona plurib⁹ modis vel quū certa p quauis po-  
nit. Quid facias; vt hō est ita morē geras Videas & flumi-  
na ſicca. i. videri poterant. Idē ſū p prima personā (idē vt  
per scđaz Ne mihi tu molleis sub diuo carpere ſōnos neu-  
dors o nemoris libeat faciuiffe per herbā: neuerib⁹ ad ſolēvergāt vla-  
netia cadentē. Nōn q̄ p prima aut etiā scđa persona tertiam vſur-  
pamus. vt alt Clod⁹: Negat. Cicero. i. tu als. ego nego Verg. Nec me  
meminifſe pigebit Elyſſe. i. tu: nūq̄ Erasm⁹ Gullelm⁹ queat obliuia-  
ſci: pro eo quod eſt nunq̄ tui potero oblituisci. Huc pertinet q̄ vocatur  
Apostrophe. Scipiadas diuros bello & te maxie Cesar: Polydorū ob-  
trūcat: & auro Vipositur. Quid nō immortalis peccora cogis Auriſa  
crafames/ Vergili⁹ Parētēſim cū Apostrophe cōūxit i illo Haud pcul  
inde citē Metrū i diuersa q̄drigē diſtuk rāt (At tu dicitis Albane ma-  
neres) Raptabatq̄ vīrī niēdaciſ vīſcera . Tull⁹. Ad hāc formā p̄met  
quoties verbū pſonale ipſonalī cōmutamus Ut nō te hēc pudēt/ Nō  
te horū pudet/ dē paſſim pontificē aduentare: plēriq̄ dicunt. Dicit nō  
potest q̄ te amē: nemo dixerit facile q̄ te amē. **¶ Genus**

**E**nnoniſhill varietatis et in generis cōmutatiōe. vt lacry-  
mat p lacrymat: luxuriat p luxuriat. fluctuat. p fluctu-  
at puerere p pruereti p̄cipitat p̄cipitat: auert. t. pauer-  
tit Solebat fieri Solitum est fieri: nō quīt, cōpesci. Nō quīt  
est cōpesci: deſiſt haberi ſi p̄tio: deſita ē haberi ſi p̄tio Cā coepit agi: Coe-  
pta ē agi: Allētior et allētio tibi Cō! p̄cor & cōſpicio bī mutat & ſu-  
guri: Nā illaſ q̄ue refert diomedes fruſtro: patro, moro, demolito, ſu-  
xilio populo. dīgno. atq̄, Id genus alia p̄ſcīs arbitror reliquēda nū ſi  
carmie inciderit nam tum excusatius adhibebuntur.

**¶ Consimiliter in noīnibus. Pileū & pileus, hēc ſicus: & hic ſicus, hēc**  
**barbit⁹ hēc barbit⁹, hoc barbit⁹, hic hēc borus: hoc elleborū,**

### Cafus.

**C**afus etiā mutat. Ei⁹ rei mihi venit in mentē. Ea res. Nō ſū  
Id nesci⁹. Nō ſū ei⁹ rei nesci⁹. Quedā ē clara Tropū dupli-  
cē hēc cōſtructiōne. Vt or hēc rē & hac te Egeo tu! Egeo te

## Dexterum et verborum.

Dlues pecore: dices pecoris. Dono te libro: dono tibi librū. Imperator heram hoc malo: imperior heret hoc malum. ¶ Species.

S Species variatur quū deducticlis vñimur p̄ imogenis. vt magnis negotijs phibitus. Magnitudine negotiose phibitus. Quū diminutus loco simplicius. vt loquaculus p̄ los quax. paucula p̄ pauca. Quū frequētatis verbis p̄ primis. Dicito p̄ dico. volito p̄ volo. laetito p̄ lacto. Quū substatio p̄ adiecio vt si q̄ p̄ pestilēte pestē appelle. Pro scelerato scelus dicat. Quū comparatiū aut suplatiū aboluti loco ponim⁹. vt Tristior & lachrymas oculos suffusa nitētes. Et facūdissimus p̄ vehemēter facūdo. De qb⁹ suo loco dicemus. Quū patronomicū loco priogenit pōit. vt Scipias pro scipionib⁹: yetū hoc i carmie fortasse liceat. In oīone p̄la nō tulerit.

## ¶ Figura.

Igure mutatio copiā adiuuat quoties simplici dictiōe p̄ cō polita vñimur. aut Cōtra: siue id Tropo fiat. siue citra Tropū vt tēnere p̄ cūtenere. Ruere peruere. Ponere p̄ deponere. Mittere p̄ omittere. ut sū Cōscribere p̄ scribere. Comedere p̄ edere. Demirari p̄ mirari. Inaudire p̄ audire. Incognoscere p̄ cognoscere. Cōspere p̄ sapere. Cōplacere p̄ placef. Depēdere p̄ pēdere. Deridicu lus p̄ ridiculus. Qñquidē p̄ qñ. ¶ Fit & hoc mō. Nō pōt pudeſcere. nō potest pudeſteri. Tēpus est vt exp̄giscatis. vt expergeſtas. Caleſcere & caleſteri. Ad hāc formā fortasse referēdū est illā q̄noties cōpositā dictiōe simplicibus circulo quimur. Magnanim⁹ vir. Vit magno anio. Relege: denuo legē. Magnopere te rogabat Māgno te rogabat opē. Nō aiaudertit. Nō aduertit aīz. Nō satifacit. nō facit misi fatis. Inter dū variat cōpositionis rō. vt exprobrate: & opprobrate. p̄soluerē. dī ſoluere. exoluere. ſoluere ē allenū. ¶ Tempus.

T Empus quoq̄ nō raro cōmutatur. Memini legerē & memini legiſle. Prēdiceres p̄ prēdiſſes vel p̄dicerē debuſſes. laur⁹ erat Pro laurus eſſet. Victimus p̄ vñcemus. Salutato p̄ ſaluta. Im⁹. venimus. vñdemus. Prefsens p̄ p̄terito. ¶ Modus.

N Vicinitima eſt modi variatio. vt vīcero p̄ vīcam. Salu tabis pro ſalutato. Ne crede: ne credas. Si voles. ſi volueris. vbi voles vbi volueris. Quū vocabit quum vocauerit. Quia bene natus eſt: quia bene natus ſit. Venari p̄to venabatū.

## ¶ Declinatio.

N nō nullis licebit & declinationē variare. vt hilar⁹ & hilariſ. violēs & violētus. Iuger & Iugertū. Capo capus. Pau pauus. Scorpio scorpius.



## Coniugatio.

**I**N aliquot coniugatione vi lauere plauate. feruer & feruere  
Accertere & accertire.

**V**erbi articulatio ea de dictio si s quoc modis Prothesi vt tetuli p tu  
li Gnato p nato. Epethesi. Mauortis pro mortis. Prepara  
lepsi. vt admittier acciglier dicier. pro ad m . accigl. dici .  
Paragoge potestur pro pte Aphæresi. Ruit omnia late pro  
eruit. Inquere castra p relinqere. Syncope extinxit: dixit. pro extin  
xit. dixisti. A pocope. Mage pro magis. vin p visne. Quæ quidem spe  
cies sunt Meraplastrum. ppitera & dictiones qualiter transformet. Reliquas  
species prudens omittit. qui ad modum ad copiam facere videt. Et nobile p  
positum est ea duxat pseq que ppitera pertineant ad id quod institutum.  
Variandi ratio per Antonomasiam.

## Cap.XIII.

**D**oxima variatio sermonis ratione constat Antonomasia. i. nois  
permutatio. vt si quis Pro achille p. den at Aeacidem dicat.  
Pro romanis romulidas. pro Troianis priamidas at dar  
danidas. pro hercule Tyrinthi. p Venere Citheream aut Cypridem. p  
diana Cinthiam. Nonnulli epitheton p nose ipso subtilere licebit. Verg.  
Ithalamo quæ fixa reliquit Implu. implu p Aenea dixit Lilius Po  
nu p hambole. In Terento sepe senex p persona hanc. Eiusdem genitis est si  
quis Poeta dicat: homero senties. Philosophum: Aristotelem significans.  
Quemadmodum Graeci persatum regem Baetoriam nominant.  
Neque ab hoc genere abhorret si quis pro fure verre dicat. Pro molli  
Sardana palum. que suo loco referemus.

## Variandi ratio per Periphrasis.

## Cap.XIII.

**C**onservatio pluribus verbis fiat: Periphrasis erit: quæ quidam Cir  
cuitio romana. vt si quis Euerstorum Carthaginis & Nu  
mantem p Scipione dicat: vt Troiani bellum scriptorē dixit  
Horatius pro homero. Item si Mantuanus vates ponan  
tur pro vergilio. Venusinus Poeta pro horatio. Peripateticus Scholae  
princeps pro Aristotele. Stoicæ familiæ pater p Zenone. voluptatis  
assertor pro Epicuro. Hec autem ratio pluribus constat modis. Ety  
mologia. notatione. similitudine.

## Etymologia.

**E**tymologia quæ nō īdeū explicamus: vt si quis p heredi  
petā dicat. q̄ hereditates alienas appetat capiteq. Aut pro  
Parasito hoīe cibo vētisq̄ deditū: aut p Philosopho hoī  
nē sapientiae studiosu. Pro Grammatico q̄ fas docerat. Pro assiduo: q̄ det  
gra: p locuplete q̄ pluria loca possidet. Pro pecunioso qui magnā pe

## De rerum et verborum. II

cotum copia possidet.

### Notatione.

**D** Oratione cōstabit quū nōtis qbus dā iterū accidētiū rē quās pīa describīmus vī si quis ika intelligēs: si aut bī effueret cātiā dicat. Elusdē ḡfus est & illā. Quidigitō scalpit vno casput: quo mollis & parum vī significatur.

### Definitione.

**I**nītione cōstabit vt si q̄s artē bñ dicēdī p̄ rhetorica dicat Vī rū peculatorē: vīrū q̄ ciuitatis erariū cōpi laſſet: Hoīem Ty: rannum: qui vileges ac ciutum libertatem oppreſſiſſet.



Variandi ratio per Metaphoram. Cap.XV.  
Lia vīto varietatis rō ex metaphorā nascitur que latine  
Trāſlatio dī. pp̄terea q̄ vocē a genuina ac pp̄pria significa-  
tione ad nō propriā trāſfert. Ea multis modis tractatur.

### Deflexio

**P** Rīmū deflexione quoties vox e propinquō: ad rē pximaz deflectitur vt video p̄itellīgo. Audire p̄ obtēperare aut credere Sētire. p̄ itelligere. Perspicere p̄ cognitū ſīrē. Odorari: olface re p̄ ſūp̄icari. ac deprehēdere. Cōgruere p̄ ferre. Deuorare p̄ vīce re ac p̄ ferre. Cōplecti. exoſculati: pamare. Suspīcere p̄ admirari. De- ſpīcere p̄ cōtēnere. Ita ſlūpe aīus: ſlūpē oculi. ſlūpē dētes. Sigdē in līs id qđ ē corporis ad aīm trāſfertur: Quo metaphorāe ḡfie nīhi vīta tīus. Huc fortassis p̄tinēt & illā quoties cano p̄ dico. cāto p̄ ſcribo dici- mus. Preconī p̄ laude. Buccinari p̄ celeb̄ate. Ab irrōali ad rōnale.

**D** Roxima species eſt quoties a bruto aīamē: ad aīal rōne p̄q̄ dītū ſit trāſlatio aut Cōtra Vt ſi hoīezodioſe atq̄ iſuſe loqua ciuitatis rudere dicas aut blaterare. aut grūnire. aut gāntre. Si oblatrare p̄ obtēctare: allatrare p̄ cōūclari dicas. Cōtra ſi olorē casnorū: musicū/lusctīnā p̄fidū vulpe: abitofū leonē. Allētatorē Canem dicamus. cutuſ modi multa Vergilius tribuit apībus: dū q̄cqd agitur in homīnum repūblica id traducit ad hoc animal.

Ab animali ad non animal. aut contra.

**L** Onglus erit perīta Trāſlatio ſi ab aīali ad ināiale traduca- tur aut cōtra Vergilius. Si tīmī pēctore robur cōcīpliſ. Hic ro- bur a ligno ad hoīez trāſlūlt. At p̄cul excēlo mītar⁹ ver- elce mōtis: aīale ad ināiatū trāſlūlt quūverticē p̄ acumie dīxit. Item et nūc oīs ager nūc oīs parturit arbos. Ridet ager. Cōtra Amb̄ flo- rētēs etatibus. Et vītīdis etas. & vernal etas. Iratū mare: indignatus Araxis: audiū mare. Mīrātūr gārgara. Qđ gen⁹ & plura ſūt exēpla: et frequētūs obula q̄ vi hīc debēant referti. Ab animali ad animal

Copia. Liber. Primus. Fo. VIII.

**V**T si quis coruum sibi inequitantem dicat: et paſcentes apes.  
Ab inanimato ad inanimatum aut Contra.

**S**metur Metaphora. Si quis siluam scatere dicat quod est  
fontis aut odii suppululascere quod est fruticū. Aut si quis plu-  
tos fruticari dicat aut sylvestre quod est arbore. Si quis oronē  
fluere dicat Aut fluctus & vndas negotiose. Eiusdē gñis est  
si quis Collem verrucam dicat: quemadmodum Cato.

**M**etaphora reciproca. Cap. XVI:  
Vedā translationes reciproce sūt siue cōes 'quas Gr̄ci vo-  
cāt εκολονθατ' nā vt p gubernatore aurigā ita p aurigā  
gubernatorē recte dixeris. Quēdā vnius dūtaxat p̄tis  
quas ερεκολονθατ appellāt. Siquidē vt vnicē recte trāſfers ab ho-  
mine ad mōtē ita nō recte trāſfers ab hoie ad montē ita nō recte ca-  
cumen ad hoiem traduxeris. Facit aut̄ metaphora nō solū ad copiā  
cōfis verū & ad ornatū: ad grauitatē: ad euidētā: ad sublimitatem:  
ad festiuitatē. Nonnunq̄ & necessaria est: quēadmodum rustici gem-  
mam dicunt in vitibus: gēmatae vites: sit ire agros: fructus laborare.  
Nos durū hoiem atq̄ aperū Neq; enī aliud hēmus verbū. Sz quot  
modis adh̄beatūr trāſlationē: & quatenus differat a finitimiſ. Tropis  
nō est huius p̄positi scrupulosius p̄equi. Illud admonuisse pfuerit: vt  
qui volet in dicēdo copiol⁹ cē: ex optis authorib⁹ maximā insigniū  
Trāſlationū viānotatā cōparet. Sūt acīt apud M Tulliū optiē: apud  
Quintiliānū pluriē. Ex adagijs itē nō pauca colligi potest. Propterea q̄  
pleraq; aut allegoriā hñt: at aliquā metaphorē p̄specie. In his colligen-  
dis nos elaborauim⁹: haud scio q̄ feliciter: magnis certe vñgilis. Ni-  
hilvero phibet quo min⁹ ipst⁹ vñex lectis vñex ainduersis rege oīz na-  
turis vñdecūq; metaphoras fingam⁹: mō ne sit dura trāſlationē: ne for-  
dida: ne malor q̄ opz: ne diffilis: ne n̄m̄lū crebra: p̄tēse: t̄m̄ ieadem  
specie. Illud itē nō abs re fuerit admonire: metaphorā interdū in sim-  
plici hoie stā cē: vt si q̄s hoie: vñtri addicū pecudē appelleat N̄m̄q̄ in  
epitheto vt quū saxeū hoiez: aut ferreū scriptorē dicim⁹. Aut vitreas  
vndas: floridā ètātē. Interim in verbo simplici: vt auolat ètas: labuna-  
tur anni. Interdum additur quiddam quod metaphoram explicit. In  
flammauit hominem cupiditate glorię. Incendit ira.

Variandi ratio per Allegoriam. Cap. XVII.

**A**dem efficit allegoria qđ metaphorā: neq; enī aliud est  
allegoria qđ metaphorā perpetua vt pedem conferre p̄ eo  
quod est concertare argumentis. Iugulum petere pro eo  
quod est caput cause aggredi. Et tragulam in sc̄ere pro eo

## De rerum ac verborum.

quod est fallacia intēdere. Vt etiam nauē perforet in qua ipse nauē get: Id est clūstātē euerat quā subuersa sibi quoq; sit pereundū. Hulus vīsus frequentior est in sententijs proverbialibus ac proverbis vt. flāma fumo est proxima quo significatur tempesti uiter cauendū esse periculū. Et vīno vendiblī suspensa hedera nihil est opus: qnum significamus rei per se laudabili nihil opus esse cōmendatione aliena. Et Cretēdū aduerit: Cretē id ē mēdaciis ac dolis agēdū cū subdō so:ac vano. In hulus modi paroemī Allegoria nōnūq; exīt in Aēnigma: neg: id erit vīcīosū si doctis vel loquarīs vel scribas. Imone tū quidē si vulgo Neg: enim ita scribendū: vt oēs omnia intelligāt: Sed vt quedam etiam vestigare ac discere cogantur.

Variandi ratio per catachresim.

Cap. xviii.

**E** Andem vīm obtinet Catachresis quā latini dicit abusio nem Atq; hac nota seceruntur a Trāslatione: q; abusio est vīl nomē oīo defūlt. Trāslatio vīl aliud fuit: yeluti quām pārīcīdā dīcīmus qui frātē occiderit: & pīscinā in qua la- uamus nec pīscēs īfūt: vītres hoīs breues: lōgū consilium. Minutum animū pro paruo. Illud orationis genus maxime probat Qūntil. In quo trītī pīlxīta est grā Similitudinis. Allegorī & translationis, vt Quod fīeli Qūne Euripū, tot motus: tantas: tāvarias habere creditis agītationes: cōmutationes. flūctus quātas pturbationes & quantos ēstūs hīz rō comītīorū. Dīles ītermīssū vīnāt nox īterposita sepe & pī- turbat oīa: & totā opinionē pīa nonnūq; commutat aura rumoris.

Variatio per Onomatopēiam.

Cap. XIX.

**D** On nihil accedit varietatis & ex Onomatopēia: q; fictio no- minis dīci pī. Quod sūt gēnīs Tarantata: pro cantu tu- be. sibillus. murmur. mugitus. Ad eandē formā pertinet Paragoge. Id est deductio ac deriuatio nouoq; verbōq; ex analogia sūpta: quae quīt nobīs etiā sit fugienda non video: si quandoś nīa po- stulabit. Syllatūtīre. pro eo quod ē Syllē mores īmitari velle. Et quē admodū dīcīmus īacaturīre: mīctūtīre: esfūtīre: qd vereat quo minus tūxta Analogīa dicam⁹ dormitūtīre: scriptūtīre: proscriptūtīre: dīctūtīre: bellatūtīre: muptūtīre. Et quēadmodū dīcīmus grēcarī quīt nō sūtē dīcīmus. Iuuenari. Poetari. Cornicari. Rhetoricari. Philosophari. Theologari. Vt laureati: nūmati: scutati: quīt nō itidē. Pileati: lata- uati. Personati & si qua sūt similia. Quīt nō siccessere sicut arescere. Et in his quidē fictionib; Grēci longe sūt latīnis sc̄ilicet Nobis tā nōmīhi audendū censeo pīertim ī carnī & ī vertēdis grēci au- thorib;. Certe quē reperiūt ap̄d idoneos authores; ea sūt audacter

Copia Lib. primus Fo, ix,

vsupanda. Neq; ei vllū verbū nobis videri debet durū aut obsoletū qđ apud scriptorē p̄batū reperiatur. Quaquidē ī re longe lateq; dīſetto ab ijs q; vocē oēm seu barbarā hortent: quā apud M. Ciceronē nō legerint. Qui illud etiā obſeruandū eludem dictionis interdum variā esse Paragogen quā ad modū superi⁹ attigit⁹. Voluptuosus & voluptuari⁹: edax & edo. homūculus: homulus. homūcio: pauxillū & paucula. Harū igitur oīm rerū obſeruatio copiā oīonis nō medoz: criter adiunabit ppter ea q; in his factiss noībus magna pars opum lingue latine sita est.

**V**ariandi rō p metalepsim. Cap.xx.

**V**ariandi consimilis est metalepsis quæ. Trāſūptio latiniſ dē. Ea erit vbl gradatiſ tur ad id quod ostēdim⁹ vt spelūcis abdidit atris Nā nigrē intelligūtur: ex nigris obſcuraz. & p hoc demumi ſceps pſundē. Verū huius figure vſus maz: gis icdet ī carmine q; in oratione soluta.

**V**ariandi rō per metonymiam. Cap.xxi.

**H**e⁹ mediocriter ad copiam oīonis facie tropus qui v ocaſ tur Metonymia quę dē etiā transmutatio. Ea fit cōpluribus modis, vel cū inuentorē p re ſubiecta Ponim⁹. vt Cererem corruptam vndis, ſine Cerere & Baccho friget ven⁹. Receptus terra Neptūnus Classes aquilonibus arctet Vulcano dicare Vatlo Marte pugnare. Venus cōfert oculis & voci. Hic inuentor aut qui p̄ſidet prore ſubiecta ponitur. Quod ſi vertas erit durius vt vnu⁹ precemur; nā hic deus p̄ſens adēt. Hic vnu⁹ pro Baccho poliū ē; vel quum id qđ continet pro eo qđ cōtinetur: vſuparau Eporos cados. cōelo gratissimus amnis. i. cōelis: Seculum ſcelix: Aut cōtra id qđ durius & violeñtius fit iam proximus ardet vcalegon hoīem pro do mo posuit. Ter. Eamus ad nos. i. ad ædes noſtras. Et quum dicimus hominem deuorati cuius patrī montium cōſumūtur. Hunc tibi come dendum propino. De ſene guſtarit. i. de pecunia ſenit. Vbi dominus rei pro re ipſa ponitur. Vel quū ex efficiente effectū ſignificamus Hic melior remis. Significat enim velocitatem: sed quæ perremos fit, vel contra vt frigus pigrum. Mœſtumq; timorem mittite. Pallida mors. Audax tuuenta.

Pallentesq; habitant morbi. Tristisq; ſenectus.

Precepſ ita. Hilaris adolescentia. Inconsutlus amor.

Inuerſcunda nox. Audax vnu⁹. Vel cū ducem ponimus pro his qui ſubſū: vt quū ab hāibale qđ a ſpud canas ſexagita milla dicimus. Aut quū authorē p opere ponimus: vt cū dicimus Vergiliū vniſſe. Plynii ſep in manibus habendū: Simile eſt huic cū ſacrilegiū depre

## De refūmacverbōrum.

hensū dīcim⁹ nō facilegū. Et armotū scientiā habete. non artis.  
¶ Variāndi ratio per Synecdochen. Cap.xxij.



Elementer adluuabit copiaz & . Synecdoche  
quā qdā itelle&onem vocāt. Quoties ex uno  
plures intelligimus: Ut roman⁹ prelio victor. Et  
poen⁹ fugat⁹ p poeni. Ex pretotū: ut Mucrone  
pro gladio. Tectū p domo. Retroq; ut ingē a  
vertice potus. Et sōtēq; ignēq; ferebāt. Ex spe  
sit genus: Iracundior Adria: p quo quis mari  
Achelota pocula, p quo quis fluvio. Qd nō ita cō  
mode venit. Ex materia rē cōfēctā vtferrū p gladio. Abies āt Pinus  
pro nani. Ex pcedentib⁹ sequētia vt vrgineā soluit zonā. i. deuīglia  
nauit. Subdīdit equo calcaria, i. cucurrit. Breuiter quū aliud ex alio iā  
telligitur. Vixerūt: p mortui sūt Nos quoq; florūmus. Et fulm⁹. Tro  
es. Et iā sūm ma procul vllarū culūma fumāt: nc cēiminentē intel  
ligimus quū lōge aliud dīctū: porto ex signo rē signata m colligimus

¶ Variāndi ratio per equipolentiam Cap.xxiiij.



Ræcipua variāndi ratio sumitur per ior o. A. V. C. A. T. C. Y. i. p  
equipolētā. Ea cōstat negationis additione: de rectione:  
geminatione: & verbis contrarijs: vt prīmas obtinet Nō  
est i postremis. Vir egregie doctus: Vir minime idocetus  
Omnia fecit. Nihil non fecit. Nō nihil fallacie intendendū in hominē  
id est aliquid fallacie. Assumpio aut verbo diuerso et apposita aut a  
dempta negatione statim nouam orationis faciē cōstitueris. Placet  
non displicet: accipio conditionē Nō recuso conditionēz. Verū de his  
tēlquifq; equipolentiss exactius suo loco tractabit̄mus.

Variāndi ratio per comparatiua. Cap.xxiiij.



N nonnullis comparat̄ suis dictionibus sūt hæc cōmuta  
tio citra negationem, translati sūt dumtaxat partibus vt an  
te ponit famam pecuniae. Post haber pecuniam famae. Mi  
oris facit famam q pecuniām. Pluris facit pecuniāz q fa  
mam. Prius habet luctum q honestum: posterius habet honestum  
q lucrum. Atq; hæc quide m copia nascitur ex contrarijs. Cuiusmodi  
sunt. Suspicit: despicit. Curat: negligit appetit: fastidit atq; id genus  
innumerā. ¶ Variāndi ratio per relatuoru cōmutationē. Cap.xxv

Aellis est item variādi ratio q dīctōnes relativas. Vxor

F illius esse non vult illum maritum. Recusat illius esse so  
cer. Recusat illum generum. Pudet me huius. Nurus Pu  
det me huius. Socrum videri. Non alium misi patrem optem. Nul

# De copiare, ac ver. Lib. Primus. Fo. 8

Huius malum esse filius O me tali felicem pceptore. Felicem me qui tuus sum discipulus. Causa isti locaueris agru: Ne committas ut hic a grum conducat tuum. Iam induit expectat ut viro nubat. Expectas ut se vir alius ducat. Noli m' ubi debere. Noli m' re m' h' creditorem Hoc me docuisti: hoc ex te didici. Hoc mihi retulit paul? Hoc ex pau lo audiui Plurimum ex ea re cap'les emolumenti. Ea res plurimum tibi adferet emolumenti. Literae non parum ornamenti tibi concilia bunt: ex litteris non parum ornamenti tibi acceder. Pater filio recon ciliatus est: filius cū patre redit in gratiam.

## C Variandi ratio per amplificationem Cap. xxvi

 X Auxesis hoc est a amplificatione variatur oī: quā ampli ficationē ref' gratia verbum atrocius subiectus loco pro pris: ut quum occisū dicitur quis sit celsus: Latronem qui sit improbus. Occidisse cuius acerbior acciderit. Exanimatum: dolore affectum Erectum cruciatum. Mutum qui nihil res pondet. Reuixisse qui spem receperit. Huc pertinent & appellatio ne illa de quibus ante nonnulli metuini: quum Carnificem appellamus hominem immirem: Sacrilegum, sceleratum Veneficam, malam. Præterea ille scelus, monstrum, pestis labes. Postremo & he A treus pro crudell Sardanapalus p' effeminato. de q' suo loco copio illus.

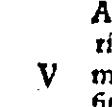
## C Variandi rō per hyperbole Cap. xxvii

 Aarlat & hyperbole quam quidam superlationem nomi nauit ut hic vel laxa sua loquacitate possit rumpere Coe lum d'gto attingere. Ocyor euro. Et fulminis ocyor alis Vox astra feribat.

## C Variandi rō per μεωσιp. i. per diminutionē Cap. xxviii.

 Iueris variandi modus per μεωσιp. hoc ē per diminutionē velut quoties artigl' editim' eum qui pulsauit leslie qui vulnerauit. Interduz diminutio sapit hyperbole ut vix ossibus h'gent, Breuior Pigmeo. Minus habet q' nihil Verum de his quoq; nonnulla suo loco differemus,

## C Variandi rō per compositionem Cap. xxix:

 Arisatur oī nonnulli & excōpositiō Ea sita ēi hisferme figuri Asyndeto. Polysyndeto: veni: vidivici. Tectūq; laētq; Ac magi, Amycleūq; canē: crellāq; pharettā. Syzeugmeno. id fit quoties ad vnum verbum plures sententiq; respondent

Fic autem triphartam: aut quā preponitur: aut, cū sequitur aut quā anteponitur. Ut deflorescit forma vel morbo vel etate. Vel morbo vel etate forma deflorescit. Aut ætate forma deflorescit aut

## De terum et verborum.

morbo. Vicit pudorē libido: timorē audacia rōnem amēta. Contra Neq̄ enim is es Catilinā vt te aut pudor vñq a turpitudine: aut metus a pericolo: aut rō a furore reuocari. Nōnūq & per iterationē repetitur nō cōlunctio: sed nomē aut verbū quā Epanalepsim vocat Nihil ne te nocturnū p̄sidiū palati: nihil vrbis vigilię: nihil timor populi: nihil cōcursus bonorū oīm: nihil hic munificentissimus senatus hñdi locū: nihil horū ora vulcusq̄ mouerūt. Sile huic, vicit pudorē libido: vicit timorē audacia. Vicit rōnem amēta. Aut per, συρρυγε, vicit timorē audacia rōnē supauit amēta: libido pudorē expugnauit. Experiāmur igit̄ quot rōibus eadē sīna possit per has figurās variari. Cōtemnit deos, cōtemnit hoies: Deos cōtemnit Hoies cōtemnit. Contemnit & deos & hoies Et deos & hoies cōtemnit. Deos contemnit atq̄ homines. Ad hūc locū p̄tinēt & illa. In nedlēq̄ frigoris patiētor: lucrē q̄ glorię cupientior Cupientior lucrē q̄ glorię. Lucrē cupientior q̄ glorię Chariorem. habeo nemītiem: & Nemītiem habeo chariore. Q̄ q̄ hec nō ita multū adferūt morīti: adiuuāt tñ Et quibus de causis. Ob eā tem: Eā ob rē. Ob causā tam pūulā. Tam paruulam ob causam. Veniam atte q̄ si ita vult p̄ ē. Q̄ si ita vult pater veniam. Eiusdem ratios nis est quī ex orōne simplici duplīcem facimus aut contra ut omnia tua mīhi debes. Quicquid habes: id omne mīhi debes.

Variandi ratio per συρρυγε, i. constructionem. Cap. xxx.

**G** X ordine siue cōstructione itē nonnulla sermonis varietas exsistit: id quod superius attigimus. Nam pleriq̄ dictiones sunt quae non respuunt diuersam cōstructionem, vt Multū pudorem: & multum pudoris. Scripsit mihi & scripsit ad me. Diuersum seu alienum huic & diuersum seu alienum ab hoc: lactat malores suos: lactat se suis maloribus. De te somniaui: te somniaui. De te ridet: te ridet. Tota nocte potauit totam noctem potauit. Romanos: summus Sūmus inter Romanos. Seruitus morte durior seruitus durior q̄ mors. Dānatus est de repetūdīs dānatus est repetūdī. Natus glorię: natus ad gloriam. Tuę partes sunt tuatū est partium.

¶ Variandi ratio per mutationem figurę variis modis.

Capitulum. XXXI.

Ariatur t̄ eo quoties alio atq̄ alio afficitur. ac veluti hītu pfertur. Quā interi figurę mutationē licebit appellare. Ut nō est miserū mori: & vīḡ adeo ne mori inservī est. Nihil est te vani: An quicq̄ te vaniusr Hic p̄ interrogationē variata est figura. Nō magnā laudē assequit̄ est. Egregiā vero laudē es assequit̄. Nō ista curat



ppius. Id p̄p̄lus curat sc̄z. Hic p̄ Irōniz cōmutata est sermonis facies. Vehementer amat pecuniam. Dī boni q̄ amat pecunia. Per admirātionē versus est orōnis color. Tū deos cōtēnit; tū hoies; haud sc̄o magis ne deos contēnant an hoies. Hic p̄ dubitationē cōmutata est orōnis forma. Nihil mihi charius aut atiquius fama. Dispereā si quid mihi charius fama. Hic p̄ adulerationē variatus est sermo. Ista nūq̄ cogitauit. Dī mellora q̄vt ista cogitarim. Hic p̄ abominationē cōmutatus est colot. Est vir in igni vanitate: O singulare hois vanitatē. Hic p̄ clamationē. Non mōvirgines aliquot cōstupravit: verū etiā vestalem incestu polluit. Virgines cōplures stupravit: vt interīm de vestali inceſtu polluta silcā. Hic p̄ occupationē variatus est sermo. Cū & ḡnre sis obicutissimo. & te nulla nullis litteris nulla forma. n̄flo ingenio. qd est cut te adeo lactes. Quid h̄es cur tā sis insolēs. Nataliū splendorē. At qui genere es obscurissimo. Opes. At v̄l Ito ipso pauperiores. Eruditioñez. Sed bonas litteras: nec attristit vñq̄. Formā. Ad ipso Ther site deformiores. Ingeniū. Ad iſtud pfecto nactus es stupidissimus. Quid igitur ista tua factantia est: nisi mera insanía. Hic p̄ subiectiōnē variatus est orationis habitus. Neq̄ vero solum per omnes figurās. Verumetiam per locos prope omnes variari: potest oratio. Ceterum qm̄ h̄ec magis videntur ad rerum Copiā pertinere. Scđo cōmentario de his diligenter differemus. Ac formas ferme omnes paudis indicauimus: quib⁹ manente sententia: commutatur oratio.

Experiencie.

Cap. xxxij.

**D**Vnc quo res fiat dilucidior: experundi gratia sententiā ynā atq̄ alteraz proponamus: conēmūtq̄ quoad fieri poterit: eandem veluti Proteū in ocz specie vertere. Nō q̄oīs variātiō ratio in vñā quāplā orationē p̄c̄lit incidere: sed quot incidet: tot vtemur. Suamaturq̄ illud exempli loco.

Tuę litterę me magnopere delēctatunt.

**T**Vę nō admittit Synonymā. Tuę āplitudinis. Tuę paternitatis. Tuę maiestatis. Periphrasis est. Si nomen p̄priū ponas puta. Fausti Heterosis est & patris & personę Fausti līę. Si faustine litterę. Eterosis substantiū in Epitheron.

Litterae.

**E**Pistola. līę. tabellæ Synonymia ē: litterulę epistolū tabel- lulę heterosis. Schedœscripta. Synecdoche. Quod ad me scripsisti. Periphrasis est.

Me.

**A**Nimū meū. meū pectus: meos oculos vel Periphrasis. vel Synecdoche: nos pro me. Enallage numeri. Erasmus. Heterosis est personę.

Magnopere.

## De rerum ac verborum

**A**lde. veli emerter. nimirū. mire. mififice. magnifice &c. Sy-  
nonymia est. Maximopere. Sūmopere. Supra modū: p̄ter  
modū: vnicē & vñcō ē: haud mediocriter: nō patū: nō vul-  
gariter p̄ contraria & negationē dicitur p̄t: quātope icrediblē  
le dictu verbis conseq̄ nequeā atq̄ id genus alla hyperbolē saplunt.

¶ Delectarunt,

**D**electarunt: recrēcarūt: exhilararūt: Synonymia ē nisi qđi  
exhilarūt metaphorā videt̄ ē. Voluptatē attulerūt. volu-  
ptati fuerūt: lucidæ fuerūt & sifla Periphrasm̄ h̄fit: volu-  
ptate pfuderūt mellitissimæ fuerūt & cōsilia trāslatitia sūt. Nō  
nūc ūdæ fuerūt. Nō insuaves. A cōrrariorū p̄mutationē. Reliq̄ circa cō-  
textum commode ostendī non possunt: nunc igitur experiamur.

Tuæ me litteræ magnopere delectarunt.

Delectarunt mirum tu modum tuæ me litteræ.

Maiorem in modum me tuæ delectarunt litteræ.

Hactenus preter compositionem nihil ferme mutatum est.

Tuis litteris sum magnopere delectatus.

Delectatus sum maiore in in modum tuis litteris

Hic genus verbū dumtaxat est commutatum.

Epistola tua me vehementer exhilarauit

Tua quidem epistola sum vehementer exhilaratus.

Tuæ litterula non mediocriter animum meum refecerunt

Humanitatis tuæ scriptis sum non mediocriter animo refectus

Ex amantissimis litteris tuis incredibilem cepi voluptatem.

Hyperbole & relatio.

Amantissimæ tuæ litteræ incredibilem h̄m̄ voluntatē attulerunt

Nouam quandam leticiam tuæ schede m̄hi pepereunt.

Tuis ex schēdis m̄trificam leticiam concepi

Summum gaudium tua scripta m̄hi adportarunt

Tuis escriptis summum m̄hi gaudium allatum est.

Ex excellentiæ tuæ litteris magnam haustimus voluptatem

Et hic relatio est: Cetera sibi quisq; facile annotabit.

Ex fausti mei litteris plurimum hauit voluptatis

Tuis escriptis haud vulgaris m̄hi voluptas accessit

Epistola tua sum vnicē delectatus

Ex faustis litteris m̄trificū quoddā obiectamentum percepti

Tuæ litteræ sane q̄ delectarunt animum meum

Ineffabili gaudio tuæ me schedulæ perfuderunt

Hic metaphorā est.

Copia. Liber. Primus; Fo.XII.

Tuis ex litteris noua quadam delectatione sum perfusus	xxiii.
Incredibili leticia tua me scripta delibutum reddiderunt	xxiiii.
Ethic metaphora.	
Haud parum delectamenti tua miseri conciliauit epistola.	xxv.
Legendis tuis litteris oppido q̄ sum delectatus	xxvi.
Lectio tuarū litterarū singulari voluntate delinuit mente meā xxvii.	
Admodum delectabilis mihi tua fuit epistola	xxviii.
Eximia quadam leticia tuę me litterae effecerunt.	xxix.
Tuis ex litteris singularium affectus leticia.	xxx.
Maxime veluptati mihi tua fuit epistola	xxxi.
Summo oblectamento mihi tua scripta fuerunt	xxxii.
Incredibili gaudio mihi tua fuit epistola	xxxiii.
Nimirū iucunda nobis tua fuit epistola	xxxiv.
Summę iucunditati nobis tua fuit epistola	xxxv.
Suauiſſimę mihi tuę fuerunt litterę	xxxvi.
Tuis ex litteris singulariſ mihi profecta est leticia	xxxvii.
Tuę litterae fecerunt ut proſitus exilirem gaudio.	xxxviii.
Tuis acceptis litteris leticia gestebam	xxxix.
Vbi mihi tuę sunt redditę litterae: leticia sum expletus	x.
Litteris amantissimis tuis litteris noua quadam leticia correptus sum. xli.	
Acceptis litteris tuis incredibilis voluptas cepti animum meum. xlī.	
Inusitata leticia mea tua demulxit epistola	xlīi.
Q2 ad me scripsit id mihi tā iucundū fuit: q̄ quod iucundissimū.	xlīi.
Q2 ad me tuas dederis litteras id vehementer fuit gratum	xliv.
Q2 me tuis dignat̄ es litteris: eo nihil mihi potuit accidēt̄ gratī	xlvi.
Tuę me litterulę oppido gaudiandum effecerunt	xlviī.
Tuis litteris oppido q̄ lætabundus sum effectus	xlviīi.
Q2 me tuis litteris certiorē reddideris: fuit id mihi non gratiū mōyerū etiam iucundum.	xlviix.
Quum tua ad me perferretur epistola: vidilles me gaudijs magnitudine gestientem.	i.
Q2 me saltem epistola salutaris: id profecto volupe fuit.	ii.
Litteris tuis nihil adferri potuit optatus	iii.
Epistola tua ad nos venit vehementer expēctata	iiiī.
Litteris tuis nihil adferri potuit desyderatus.	iiiīi.
<b>¶ In his tribus Metalepis est autem.</b>	
Synecdoche: nā iucunda solent accidere quæ magnopere desyderauimus.	
Non possunt non esse iucundissimæ Erasto Faustine litterae.	lv.
b 111	

## Determinet verborum,

Non inlucunda mihi tua fuit epistola.	Ivi
Neutraq; insuaves mihi tuę venerunt litterę.	lvii
Haud quaq; ingratia mihi tua scripta acciderunt.	lviii
Tam dulcis mihi tua fuit epistola q; ea quę sunt dulcissima	lx
Litteras tua multa cum voluptate perlegi	lx
Epistola in tuam non sine summa voluptate recepi	lxl
Qui mihi tuas reddidit lfas is mihi gaudiorū cumulū detulit.	lxij
Dictu mītū q; me tua cepit epistola	lxiii
Schedae quas abs te missas accepi noua quādā gaudiorū luce pect <sup>r</sup> meum serenarunt.	lxiii
Litteræ tuæ quicqd in aio moeroris erat: id oē p̄tin⁹ excusserūt.	lxv
Miram aio persens voluptatē quū tua nobis reddere ē epistola	lxvi
Tuis ex litteris voluptas insolita animo incellit meo.	lxvij
Tuæ litteræ fuerunt in causa vt affatim gauderem	lxvii
Tuis litteris esse dñ est: vt totus exultarim gaudio.	lxix
Dicit vix queat: quantū mihi leticie tuis ex litteris obortū sit	lx
Vix possum sermone consequi: quantum gaudiorum extua mihi natum sit epistola.	lxxi
Dictu mirum est: quātū voluptatū nobis ex tuis affulserit lfas.	lxxi
Deū imortale q; ingens gaudiū nobis et tua pueris epistolas	lxxiij
Pape quamvis leticie causas nobis tuæ littere suppeditarunt	lxxij
Dij boni quamvis in gaudiorū tua mihi scripta submittisti arūt:	lxxv
Maiorē leticiā tuę mihi tabellę attulerūt: q; vt explicare possi.	lxxvi
Plurimū voluptatis nobis tuus tabellaris adoptauit.	lxxvij
Vix credas quantū acerū leticie tuę in aīm inuexerūt meū.	lxxviii
Verbis eloquim nequeam quantis gaudijs me tua onerari epistola.	lxxix
Quis aut sic vereat loqui quomodo Therentius dixerit multis commoditatibus oneratum diem.	lxxix
Tuæ me litterę gaudijs onustū reddidere.	lxxx
Tuis litteris valde sum gaetus.	lxxxi
Tuis litteris yncisum letatus.	xxxii
Tua scripta nobis vberitatem leticie copiam offuderūt.	lxxxiii
Letisima mihi tua fuit epistola	lxxxiv
Tuis litteris factū est: vt prorsum frontem exportexerim.	lxxxv
Vitis tuis litteris protinus animi mei frontem explicui.	lxxxvi
Iuter legendum ea quæ ad me scripsisti: mira quedam voluptas aio obrepit meo.	lxxxvii
Simulacrum tuas in pexilem litteras noua quedam gaudiorum visu mente occupauit meam.	lxxxviii

Copia Lib. primus Eo. xiiij.

- Inspectis tuis līris icreditibilis gdā q̄dā letitie pede<sup>2</sup> subiit meū. lxxxix  
 Acceptis humanissimis litteris tuis: immensa quedam letitia me totum obfedit. xc  
 Emoriar: si quicq̄ vnq̄ accidit lucundis tuis litteris. xci  
 Dispeteā si quis in vita susutus obtigit tuis litteris. xcij  
 Ita me misere dñi amet: ut nichil ante hac accidit tuis līris grati<sup>2</sup>. xcii.  
 Caeve credas rēvīla obijci a fortū posse lucādore q̄ tuę huius līg. xciii.  
 Qđ ipse charus aio meo: nam, me lauant tuę litterę. xciv  
 Papę quantum gaudiorum tua mihi excitauit ep̄istolat̄ xcvi  
 Quantum risus: quantum plausus: quantum tripludiorum tuę nobis as-  
 tulerunt litteres xcviij.  
 Elegātissimas tuas litteras leges: si solita quadā letitia tāgebat. xcviij.  
 Calamus tuus: me gaudijs exsaturauit. xcix.  
 Multam voluptatem mihi tua p̄ebuit ep̄istola. c.  
 Totum me gaudijs imbuat tua tam elegans ep̄istola. ci.  
 Omnis pectoris mei sinus voluptate referit s̄i tua tā amabilis ep̄. cij.  
 Rara quadam voluptate me tue resperierunt litterę. cii.  
 Tua quidem ep̄la nouam quandā aio meo voluptatem aspersit. ciii.  
 Tuis litteris nulla res vnq̄ accidit mihi festiuor. cv.  
 Nihil vnq̄ vidi tuis litteris lubentius. cvi.  
 Haud est quicq̄ quod gaudentiore acceperim aio q̄ proximas fausti  
 mei litteras. cvij.  
 Quod me credis affluxisse gaudio quum tuum nomen tuis in lita-  
 ris agnoscerem⁹ cij.  
 Quum tabellarius tuam mihi traderet ep̄istolam statim anim⁹ mi-  
 chi letitia ineffabilis prurire coepit cix.  
 Quid ego tibi siunc referaro quę voluptas acceptis tuis līris animu<sup>z</sup>  
 Erasmi tui littillat⁹ cx.  
 Animus gaudio velut exūdabat quū tua mihi redderetur ep̄la. cx.  
 Ut lubēs tuam accepi ep̄istolam<sup>r</sup> cxii.  
 Postea q̄ ep̄istolam tuū ad me delatum est animus nimis tum mihi  
 gaudio effebuit. cxiii.  
 Vixeram apud me pre gaudio quum tuas atc per em līras. cxiiij.  
 Litterarum tuarum lepos: precipua quadam voluptate remoratus  
 est animum meum. cxv.  
 Non possum non vehementer gaudere quotiens tua scripta ad nos  
 eduolant. cxvi.  
 Mel merum mihi tuę fuerunt litterę. cxvij.  
 Quicqđ līratū abste p̄fici sc̄i: id mihi Synere ac melle fluere v̄. cxvij.

# Deterum ac vicesimum.

- Opi pars literarum tuarum epulis sum lautissime resectus. cxli.  
Tua scripta sunt mihi quavis ambrosia suauiora. cxii.  
Schedule mei Mortim hi fuere vel mensis Siculis lautores cxiii.  
Nulla voluptas nullę fuit delectus: quas cum tuis letis cōferre veli. cxii.  
Nausea sunt omnia p̄ tuis litteris. cxviii.  
Inter legendum amantissimas litteras tuas, Erasmi pectus gaudio  
subsultabat. cxlii.  
Charte digitis tuis exarate me: quātus erā gaudijs explerunt. cxxv  
Merē delicię cordi meo sunt: quicquid scriptorū absit reddit. cxxvi.  
Nil nisi gaudium tua spiritat epistola. cxvii.  
Festum dñe attulit: s̄ qui tuas attulit litteras. cxviii.  
Triumphū adduxit: quicquid adduxit epistolū. cxix.  
Nullum ego nectar tuis scriptis anteposuerim. cxxx.  
An ego vñū mel atticū cū tuis amantissimis letis contulerim. cxxxi.  
Saccarū non est (accarum) silem litteris tuis cōponatur. cxxxii.  
Nulli mortaliū tā sapit lotus q̄ mihi tuæ litteræ sapient. cxxxiii.  
Quod sīlentī vinum: hoc mihi tuæ sunt litteræ. cxxxiv.  
Quod apibus Citrysum, quod saligne frondes capellis: qd̄ vñlo mela:  
hoc mihi tuæ sunt litteræ. cxxxv.  
Epistola tuæ paternitatis mihi fuit quo quis melle mellitor. cxxxvi.  
Vbi recipilem tantopere expectatas tuas litteras: dixiiles Erasmi  
plane gaudijs ebrium. cxxxvii.  
Ut redditæ sunt ab te litteræ: statim vidisses nos nimia quadā letis  
sia quasi temulentos. cxxxviii.  
Qz vñice te diligo: tam vñice: n̄is epistolis delector. cxxxix.  
Nil nisi merum delitium tua mihi scripta videntur. cxl.  
Non tam plato blandiuntur vñae cupedie q̄ animum meum tuæ  
litteræ delinunt. cxli.  
Nullæ laudicie sua uñi tñsliat palatū q̄ tua scripta mentē titillat. cxlii.  
εμαξας Ηλορω, attulit qui tuas reddit̄ dit litteras. cxliii.  
Voluptatū Δεοθορ. ad prauit tabellio tu⁹ tuis ad me reddit̄ scri-  
ptis. cxlii.  
Gaudiorū θαλαττα p̄ aduexit is quischedas pertulit tuas. cxlv.  
Mihi plane tuæ litteræ fuerunt quod persis Διος. cxlii.  
ερκεΦαλος, quemadmodū, aiunt greci.  
In his porro si q̄ videbāt elū modū vt iōne soluta vñx tolerāda pu-  
tē: memiterit hāc exercitationē ad carminis quoq; cōpositionem ac  
commodari.  
Age tā ad eūdē modū in altera quapiā sentīla variādī facultatē ex-  
periamur. Eaq; deligatur: natura non admodū sœcūda neq; ad va-

pletate idonea quo magis appareat quantū possit hæc cōmutādī rō:  
ſi vnu argy exercitatione cōfirmetur. Hanc igitur ſententiā ſumam⁹

Semper dum viuam: tui meminero.

**D**īnicio ad uerbi ſep nullū rēpōdet ſynonymū neq; in a  
liā vocē deflecti pōt: deinde Viuā nullūtē habet ſynonymū  
& verbū eft vnicē vocis. i. neutralis nec vñlū ex ſe propagat:  
nomen p̄ter vitā Deide meminero nō ſolū vnicē vocis eft verbum  
veruetiam mācū: & mutiliā peneḡ ſterile. vt pote a quo nulla ſoboz  
les proficiat: p̄ter memor & mēmoria. Pōrro duoverba q̄ his op  
ponuntur mort & oblituſci: vñdeſ & ipaſūr tū māca: tū ſterilia. Iſi ag  
grediemur. Cætez variādī rōes ex iuperiorib; p̄ lector agnoscet.  
Semper dum viuam. tui meminero.

Nunq̄ dum viuam: tui non meminero.

Nunq̄ quoad viucturus ſum: me tui caplet obliuſo

Haud vñq̄ dum viuxero: ſū animo excideris meo

Nunq̄ denec viuam: mihi venies in obliuionem

Nunq̄ quoad in viuis ero: tui nobis veniet obliuſo

Notipius tui meminisse dēſinam: q̄ viuere.

Non me ante tui memoria q̄ vita ipia reliquerit.

Vñg dum ſplitabo: tui memor fuero

Donec hac luce fruar tu animo h̄erebis meo

E viuorum cōtubernio citius migrauerim q̄ tui memoria noſiro e pe  
ctore demigrarit.

Iſe prius e viuis excelleto q̄ Morus enofra excellerit memoria.

Lux hæc me prius deficiet q̄ tui immemor eſſe coepero

Vita me non ſerius deſtituet: q̄ tam charicapitis recordatio.

Idem dies mihi tui memoriam eriplet: qui vitam

Eadem lux obliuia tui nobis eſt adductura: quæ mortem.

Idem noſtri tue memorie: viteq; finis erit

Dum memor iſe me fuero: tui meminisse. ne ut q̄ pigebit.

Non aliud noſtræ tui memorie: q̄ lucis erit interitus.

Is folus dies tui memoriam extinxerit qui vitam

Ante mei iſiſus q̄ tui obliuſci inciptam

Noſtro e pectore nō prius elabetur Mori memoria q̄ hæc anima

P̄ter vñā mortē nullus omnino te mihi casus expectorabit.

Ego ne tam lucidū cōuictoris vñq̄ viuus queam obliuſci.

Tū demū Mori ſui obliuſci poterit Erasm⁹ quū iſe ſuſi ſin⁹ mēor eē xxv

Dū mihi iſus vñ⁹ mei fili⁹ erit: tu ſp aſo nō obuerſabets.

Cordi meo chariores: q̄ vñuo qđe in obliuionē venire poſſis.

## De rerum et verborum.

- Intime nostris in p̄cordijs repōstus est Morus: sic ut p̄ter vñā mōrē  
tem nulla res illum illinc queat eruere. xxviii.  
Orco tradar ipse prius: q̄ te mandem obliuioni. xxix.  
Dum spiritus his oculis: his manib⁹ imperabit: tu pectori insidēbis  
mēo: dum spiritus hos reget artus. xxx.  
Quādū superit in nobis halitus: non quivero tui nō meminisse. xxxi.  
Dum in vñis agam: vñq̄ vñuet in me tui memoria. xxxii.  
Is mihi dies vitæ finis erit: qui tui obliuionis erit initium. xxxiii.  
Idem calus hanc animam tecę meo reuellet animo. xxxiv.  
Donec superstitiū esse sīment superi: tui p̄petuo recordabor. xxxv.  
Dū q̄cq̄ vital⁹ caloris i hoc pectore palpabit tui mēoria nō euaneat  
xxxvi. Nō mihi diuīnior vita futura ē: q̄ tu oī i me merito & mēoria  
xxxvii. Nō mihi brevior fuerit tui mēoria: q̄ ipsa vita. xxxviii.  
Nō minus durabilis erit tui capti⁹ recordatio: q̄ hec ipsa vita. xxxix.  
Me mihi eripiles dīes: qui tui memoriam admet. xl.  
Ipse mihi subducat: prius q̄ te in memoria habere deslitero. xli.  
Haud logior erit mihi lucis hui⁹ ſūctio: q̄ tue benignitatis mēoria. xlii.  
Non mihi posterius ſuppetet vñueret: q̄ tui meminisse. xliii.  
Extra me fuero cītius q̄ Morus intra hos pectus esse definet. xliii.  
Vita haec tuic⁹ memoria partitadio ad metam ducunt. xlv.  
Proſus non erit Erasmus quum Mori immemor erit. xlii.  
Nō extabit hoc caput vñi tā singularis amici qui vero obliuisci. xlii.  
Donec supra terrā aeternus sum: nō cōmittāt obsoleſcat apd me rūae  
comitatis memoria. xliii.  
Donec cōmūnē hūc aetē hauriā: tu crebro aīo occūſabīs meo. xlii.  
Nunq̄ serius futurū est Erasmo vitam q̄ tui memoriam obtinere. l.  
Haud mihi serior durabit vita q̄ tui memoria. li.  
Nō aīi de tec cogitādi finē fecero: q̄ atropos fatale filiū ſecuerit. lii.  
Si qua dīes vñq̄ tui paritura est obliuientiā: ea certenq̄ aſceſerit  
ei: q̄ me luce orbabit ipsa. liii.  
Sol hic⁹ videt oīa nunq̄ me videbit non memorem tui. liii.  
Mos vna tui recordationem his p̄cordijs emouebit. lv.  
Donec vlla vita portio his in artub⁹ reſidebit Morus ab Erasmi cogi  
tatione nunq̄ aberit. lvi.  
Quādū ſanguinis vlla pars hoc in corpū ſculpō calebit nōq̄ apud me  
reſtixerit Mori memoria. lvii.  
Mihi quidē dū vita aderit: tu mēte mea nōq̄ es abfuturus. lviii.  
Quousq̄ manebit hūlus aīi: corporū ſculpī copula tua mes memoria  
nullo tempore ſe lungeris. lix.

# Copia Lib. primus Fo. xv.

- Perus animus corporis: q̄ tu animo meo presens esse desines.  
 Spūs ipse cuius ex huius corpusculi domicilio demigrabit & omnia  
 pressa imago tut delectatur.  
 Æque diuturna fuerit apud me tui memoria: q̄ vite cursus.  
 Hoc erit & viuendi & dete cogitandi metas. lxii  
 Non auctioribus poteris tui recordatio claudetur q̄ ipsa vita. lxiii  
 Quoad illa vena mili vītā te pōre saliet dulce fūcū vīcī tui me p̄  
 minisse. lxiv  
 Quantum mea lachesis fatale statim extenderit, tamēdē extendeat  
 tur & mea tui memoria. lxv  
 Eadem mili & viuendi & dete cogitandi mensura fuerit. lxvi  
 Quoad corporis molē fiat & viuificus sustinebit animū maxime tū  
 me morē geram. lxvii  
 Dum lucis vītu Coelitū indulgentia cōcedet: te sēper animo ferā. lxviii  
 Dum vītā permittent superū: non committēmus: ut tam fidicōger &  
 tonis vnḡ nobis obrepatabiliō. ixix  
 Donec me nō deficiet aia: nīz hūc & mēorē & gratū nūq̄ posuero. lxx  
 Quoad usq̄ sole volubil frūtū erit: hūchoiez hēbīs tū mēorē. lxxi  
 Viuū nō videbit Erasmo qui videbit oblitūm tū. lxxii  
 Quanto tempore vita mīlit duratura est: mens quidem hēc inane  
 bit tū recordantissima. lxxiii  
 Quādiū supero hoc tōue continget frūtū nō mili cōtigerit obliuisci. lxxiii  
 Donec vīta p̄seuerabit: tu cordis obturib⁹ sēp̄es obseruaturus. lxxx  
 Nois ante mēl q̄ tam rari amici mili vētura ē obliuiscētū. lxxv  
 Ipse mili prius excidero q̄ tū vultus imago. lxxvii  
 Viuenti quidem Erasmo haud vñq̄ excider Morus lxxviii  
 Nulla diuturnitas qui tū apud me memorā obliterabit. lxxix  
 Non nīs i mecum tutextingueat memorā. lxxx  
 Ante fatalem diē e nostra memoria nō eliminaberis. lxxxi  
 Ante obitum non desistam tū mēmīstīle. lxxxii  
 Ante suprema funera non cessabo tū memor ēsse. lxxxiii  
 Non ante exacta vīte staminā tū queā obliuisci. lxxxiv  
 Viuo quidem Erasmo Mōrīca memoria haud vñq̄ effluet. lxxxv  
 Tū apud me memorā nulla vñq̄ etas antiquabit. lxxxvi  
 Ante sūmū diē nō abrogabitur in mēmōria tūl. lxxxvii  
 Nulla neq̄ locorū neḡ tēporū intūcia efficit: quo mīnus tū q̄ maxi  
 me meminerim in vīta. lxxxviii  
 Per omnē vītām tūl meminero. lxxxix

# De rerum ac verborum.

Hec vita q̄ longa continget: tū tuī memoria s̄p̄ erit cōtēcta. xc  
Ad ipsū vñq̄ rogū meū meū memoria profequetur. xcii.  
Meū s̄lū carebo p̄tū q̄ cōfūctū m̄ hois caritur s̄ recordatiōe. xciii.  
A meī ip̄e mēbris dīstrahār: ante eñ tu ab aio meo dīstellare. xciii.  
Mors mīhi citū acciderit: q̄ obliuio tā dilectī capitī. xciii.  
Certū ē mortē oppetere pōtū: q̄ tuī mēorā nō iugiter obtinere. xciv.  
Non nūsi me sepultorū recordatio sepelietur in me. xcvi.  
Tū quidē aut meū aut nunq̄ est interitura memoria. xcvi.  
Donec ex p̄te m̄ ip̄e: spirabit in me Mori meū memoria. xcvi.  
Donec ap̄d sup̄os agitabim̄ nūq̄ mīhi c̄esse tr̄ḡ p̄nit̄ obliuio. xcix.  
Nihil tam arduum hēc vita mīhi ḡgnere queat: vt tuī memoria ex  
hīs p̄cordijs poliſt extūcidere. ci.  
Nulla res tā atrox mīhi possit i hac exorti i vita: q̄ tuī cōdīſſet obliuio  
nem. ci.  
Vnu nūli possit ex ſtere: qđ mīhi tuę erga me humanitatis confies  
obliuſcentiam. ci.  
Sic i me radices egit memoria tuī vt nullis oīno casib⁹ qui quidem  
vñlī ſoleant accidere: iſt vñq̄ cefſura. cili.  
Iſt nūmēti nūouumēti aio meo cōlecratus es: vt ea nullū qui ſpatium  
valeat demoliri: nūſi forte mors: cui nihil terū mortalitā nō cedit. cili.  
Nūli ip̄e mortalitā eſſem: non dubitare m̄ hanc de te memorā ī more  
tale m̄ forte polliceti. cv.  
Si imortalis eēt Eraſm⁹ imortalis itēdē foret tūl̄ ap̄d illū mēoria. cvi.  
Eiusmodi ſtatū ī anīmī mei penetralibus tua merita erexerit: vt  
ea quo ad me tell⁹ ſuſtinebit nullo caſu ſit diruenda. cvi.  
Iſt titulis Morus inſcip̄tus eſt cordi meo: vt eos nulla tēporis iñiuria  
poſſit vñq̄ exedere. cvii.  
Non nūſi vna cū ētate tuī recordatio in me conſenſet. cix.  
Ip̄e mīhi p̄tū excutiar: q̄ Mori nomē ex adytis cordis exigat. cx.  
Id vnum r̄ib⁹ & conſirmo & p̄ſtlabo donec ī mortalium numero  
futurus ſū tu e ſcrinio memorā nūq̄ dīmovebere. cxli.  
Vt omnia tempus poſſit iſerte hoc vnum illū nō licebit vñq̄: vt vnu  
mīhi tū patiat obliuione m̄. cxlii.  
Semper hīc anīmus tūl̄ cū p̄mīnis meminerit: neq̄ id me dies q̄libet  
lōga de docebit. cxliii.  
Donec me tellus alet vñlī ſlud vñq̄ quib⁹ dedīſcere vñdeleſt tam  
rari ſodalis meminifſe. cxlii.  
Donec futur⁹ ſū eti X̄ḡv̄ioſ (vt Homerico dīcam verbo) Mori me  
mortali cōtēnenter obtinebo. cxv.  
Quoad mīhi cōtinget later ſi topo Dōrtaſ (vt Homerice loquat)

Copia, Liber, Primus, Fo. xvi,

annumerari: nūq̄ hoc de pectore Mori vultus labetur. cxvi  
οὐ φρεγωργῶσθοι μετεώκαιλοι φιλέρουπατε ὡραρε.  
cxvii. Quēadmodū ingt Homerū: tu mīhi nūq̄ es obliuiscens εμε/  
νῷωρ τοσ κατεπιχθυν λερκομερολο: vt est apud Homerū. Nunq̄  
et auferer oblitio.

Tu:memoriā perpetuo: pariter cū ipso vīte progressu pdutā cxix  
Supst̄ti Erasino p̄fūtatis tūq̄ memorīa nullus vñq̄ expūxerit. cxx  
Corpoſe qui dem abſtē diſtrahī potero: verum animo te ſemp: itue  
abor: quo ad vītam numina largientur. cxxi  
Donec aura vītalis hīas artis moderabitur: tu a noſtris cogitationi  
bus nullo momento es abfuturus. cxxii  
Vīḡ adeo penkuſ hijs p̄cordijs tui impressa eſt memoria: vt nul-  
lo vñq̄ pacto videatur eradeunda. cxxiii

Vt omnia tempore marcescant: tui certe memoria ad occasū vīq̄ vi  
ſe apud me vīgebit. cxxiv

Arctius Mori meum aio cōplexus ſū: q̄ vt vīuo poſſit elabi. cxxv  
Eadē me lux exanimē videbat: q̄ tui conipiciet ini:memorē. cxxvi  
Adeo vīuā quandā imaḡ nētū pectore insculptū mēo: vt vīx etiā  
mors ipſa sit abolitura. cxxvii

Non erit Eraſmus tui memoria vīuacior. cxxviii

Tā vīuax erit tui apud me mēoria vt ipe nō ſiſ futur⁹ vīuacior. xxix

Nūq̄ itercidet apud me Morica mēoria donec ipe nō itercidero. xxx

Sēp hūc hoſe; experierit tui recordatē: donec vīua p̄tceps erit. cxxxii

Expers hūlus vītae fuero: prius: q̄ a tui memoria altenus. cxxxiii

Adeo vīuax eſt i me tui mēoria vt ipe nō ſiſ illi futur⁹ iupſtes. cxxxiiii

Altius meq̄ mēorieſ ſedisti: q̄ vt vīla te res ide queat emoliri. cxxxvii

Tenacius in hīeres cordi meo: q̄ vt p̄ter mortis casū quicq̄ aliud inſ  
de te queat eſcere. cxxxv

Penitus hoc in pectore conditiſ es: q̄ vt hīnc vīla ratione ſis exclūdē  
dus: donec mihi vitam fata non inuidebunt. cxxxvi

Interp̄ iſu⁹ es aio nō: q̄ vt hīdeſ columni qđ queas extirpari. cxxxvii

Fixus imprelium eſt cordi meo ſimilachrum tui q̄ vt ſupſt̄i poſſit  
vñq̄ detrahī. cxxxviii

Sic effigies tui: cogitationi mēae penitus impreſia eſt: vt eam nulla  
ſit etas ab rogaſtura. cxxxix

Dum vita ſuppeditabit: mihi extiterit qđ fixam animo meo. Mori  
ſtatuum valeat labefactare. cxl

Fieri autq̄ poterit: vt vel vītam parum tui memor. cxli

Donec apd̄ trperos cōmorabor ne tota qđ Lethes aqua tui mēoria  
ciliij

## De rerum et verborum.

poterit abolere. exlvi.  
Donec aura vescar etherea: subinde tui reminiscare. exlxii.  
Vitam modo deus impetrat: ego tibi mentem perpetuo tui memo  
rem polliceor. cxliii.  
Si quis mihi vita functo sensus erit: tam dulcis amiculi recordabor:  
tantum abest vt viuus sim obliturus. cxlv.  
Omnia mihi citius acciderint in vita: q̄ obliuio tui. cxlii.  
Tunc sursum versus recurrent amnes (vt grecis est in pueris) quā  
Erasmus Moris sui poterit non meminisse. cxliv.  
Non alijs me visitus est oblitū tui. q̄ qui visitus est arduis pronos te  
labi tuos montibus & Tyberim revertere ait Flaccus. cxlviii.  
Ante leues alto pascentur in ethere cerul: q̄ viuum Etasmus Mort  
capiat obliuio. cxlix.  
Iis coloribus in tabula pectoris mei depicta est imago tui: vt eas nūl  
la annorum series possit eluere. cl.  
Supremus vitę dies mei tui memorem deprehendet. cli.  
Sospite vita: non me fugiet memoria tui. clii.  
Salua vita hęc: non demortietur apud me tui memoria. cliii.  
Quoad hęc mihi vita comes erit: comitabitur & tui recordatio. cliv.  
Hęc me vita tui memoriam relinquet. cly.  
Non auolabit a nobis tui memoria nisi auolante vita. clvi.  
Ad supremū vscq̄ viuendi limis tui nobis memoria pseuerabit. clvii.  
In obtinēda tui memoria nō fuero mihi disfuis: nisi viu⁹ eē dīlero. clviii.  
Donec hoc vitę mun⁹ diuina benignitas mihi saluum esse volet: non  
Inter mortietur apud me vitę benignitatis memoria. clix.  
Vita defungat prius: q̄ tui tecolerecessabo. clx.  
Dicm obiero citius q̄ te ventis & aurę mandem. clxi.  
Clavis adamantis nostrę memorię infixtus est Morus: quos nō n̄  
si vna mors valeat abrumpere. cxlii.  
Ad ipsos vscq̄ cineres: pergam tui meminisse. clxlii.  
Ad extremam vscq̄ senectam: tui me comitatura ē memoria. clxlii.  
Per yntuerium vitę spacium Moris me minerit Erasmus. clxv.  
Ad extreimum vscq̄ rogum tuorum erga me beneficiorum memo  
riā prorogabitur. clxvi.  
Fatalis ille dies deniq̄ me tui memorem est reperturus. clxvii.  
Dabo opā vt tue humanitatę recordatio ad libythinā vscq̄ pferat. clxviii.  
Nunq̄ mihi quisq̄ obligerit in vita: in q̄ tā letū neq̄ tā acerbū: q̄ tui  
memoris recordationem es in pectoris melqueat expellere. clxix.  
Quoad hic an̄t̄mus in hoc corpusculo tenebitur illigatus non exula-

Copia, Liber, Primus, Fo, xyij.

- bit mea memoria Morus. clxxi  
 Cito futurum est; ut alterum iti orbem tui memoriam mecum deferaam: q̄ ut hic abridam. clxxii  
 Animam egero prius q̄ te memoria tenere desero. clxxiii  
 Si quando corpus ymbram suaz poterit effugere hic animus tui qui bit obliuisci. clxxiv  
 Non anteq̄ diem vitæ nouissimum clausero: desiturus sum tuam in me beneficentiam animo circumferre. clxxv  
 Q̄ longa dabitur vita: tam erit longa tui memoria clxxvi  
 Par nobis erit tui memoria viteq̄ modus. clxxvii  
 Tui meminero quoad auras carpero vitales. clxxviii  
 Absit: ut mibi brevior fuerit tui memoria q̄ vita. clxxix  
 Quādū superabit Erasmus: standi tui missēō grauabitur. clxxx  
 Vita orbabor ante q̄ tui mē relinquet memoria. clxxxii  
 Supero prluabor lumine (yt p̄sscorum more loquar) citius q̄ Morus ex animo deleatut meo. clxxxiii  
 Ocy⁹ hoc mihi corpuculū friguerit: q̄ tui memoria frigescat apud me. clxxxiv  
 In extinctione tui memoriam semper fenebo. clxxxv  
 Quantum temporis anima fruar (Sic enim loquitur Sallustius) tandem tui meminero. clxxxvi  
 Perpetim tui recordatus fuero. clxxxvii  
 Sine fine tui meminero. clxxxviii  
 N̄la res mihi tui oblitio n̄ iuxerit: nisi q̄ me ex hac luce euexerit. clxxxix  
 Orbē hūc verterit citi⁹: q̄ aim hūc tui memoria verteret. clxxxi  
 Vita me exuerit is casus: qui tū importabit obliuionem. clxxxii  
 Crūdelib⁹ ymbris occubuero: quēadmodum loquuntur Poete: citi⁹ atq̄ tui recolere desiturus sim. cxc.  
 Efferat ipse citius q̄ tui memoria e corde efferatur meo. cxci  
 Ad ipsam v̄sq̄bystum me tui memoria prosequetur. cxcl  
 Ne defunctus quidem tui possim obliuisci: nedum vivus. cxcli  
 Viventi in hi nūq̄ abolecer hōminis tam b̄fi mē recordatio. cxclii  
 Q̄ hāndo futurū est ut apud Erasmum evanescat Mori memoria. Nē  
 pe dum vita desituetur. cxciw  


Ed hāsit mod⁹: nec ei id agitū. vt ostētem⁹. quo uiḡ nos in cōmutādo p̄gredi possim⁹: s̄z vt studiosis adolecentibus exēplo demōstremus quātā orōnis hubertatē parīt̄. hāsit hāc exercitatio: Sniā m̄ em̄ hō admodū foelice: nec magnopere ad cōmutandū soecundā ferme ducēties: vt op̄nōr cōmutauimus ne q̄t̄fī minutulas illas variandā rationes sumus anxie persequuti. Nūc

## De rerum ac verborum

quod reliquias videtur varias quædā orationā formulas pponet  
mus; nō id agentes ut om̄is p̄equamur; nā hoc utilissimū quidem ve  
rū prorsus iſinīt fuerit op̄is: sed vt ostensis aliquot velut exēplis vñ si  
bi quisq̄ similia fingat: vel altus aliquis cui plus occī ſuppetet q̄ nobis  
līmōi dicēdi figurās ex om̄ib⁹ authorib⁹ peritas copiosius atq; ac  
curatus imp̄terat. Copiae candidatis.

### Plus & Plusq̄.

**M**ultū pl⁹ milles: Audius plusq̄ milles: Calesces pl⁹ sati pl⁹  
q̄ latit. Hmōi ōnes ōes bifaria pferuntur: in aduerbiis in  
verbis nō itidē. Sapit plusq̄ expedit. Mulier plusq̄ decet e  
rudita. Plusq̄ necesse est facienda. Rurū vixit annos pl̄res q̄ decē: vel  
plures decē. Pl⁹ quigenos calaphos ifregit mili. Plusq̄ quigenos: plus  
reis quingentis. Hoc iſḡt orationis genus q̄ dīſariam effertur.

### Ad summum: vi Minimum.

**S**mel hoīem salutauit: aut ad summū bis: vt multūt plu  
rimū. Non minus: Saltem vt minimū: ve minimum dicā  
Quibus modis tribuimus plura.

### ex equo. Cap. xxxiii.

Se vir tūm eruditus: tūm probus.	ii.
Est iuuenis & formosus & bene ingenitus.	iii.
Est vir doctus pariter ac probus.	iii.
Est vir doctus simul & integer.	iii.
Est vir tam doctus q̄ bonus.	v.
Vir est doctus iuxta ac bonus.	vi.
Vir est nō minus probus q̄ litteratus.	vii.
Vir est non inferior litteris q̄ moribus.	vii.
Vir est ex equo probus atq; doctus.	ix.
Vir est eque litteratus atq; incorruptus.	x.
Vir est non minore morum probitate q̄ doctrina p̄editus.	xi.
Vir est & doctus & integer.	xii.
Vir est doctus q̄ bonus q̄ in Carmine.	xiii.
Vir est simul eruditus: simul integer.	xiii.
Vir est doctus q̄ & integer in Carmine.	xv.
Vir est haud legnitus eruditus ac probus.	xvi.
Vir est vt doctus ita & probus.	xvii.
Vir est doctus & idem probus.	xviii.
Vir est optimus idemq̄ doctissimus.	xix.
Vir est pariter vel doctrina vel probitate p̄editus.	xx.
Vir est non tantum eruditus: sed & integer.	xxi.

**E Decopia reꝝ ac ver, Lib. Primus Fo. xviii**

- |  |         |
|--|---------|
| Vir est non modo doctus verum et tam probus.   | xxii.   |
| Vir optimus quoq; est nedum doctissimus  | xxiii.  |
| Vir est preter summa eruditionem etiam optimus   | xxiv.   |
| Vir preter q; doctus est etiam optimus   | xxv.    |
| Vir est de quo dubites doctor ne sit an melior   | xxvi.   |
| Vir est in quo cum litteris probitas morum ex equo certet  | xxvii.  |
| Vir est qui litteras equaris cum viꝝ sancta monia.   | xxviii. |
| Vir est cuius eruditio respondet morum integritas  | xxix.   |
| Vir est qui parem viꝝ castitatem cum eruditione copularit.   | xxx.    |
| Vir summa doctrina verum morum integritate neutiq; inferior fese.  |         |
| Interim idem pollet vel.   | xxxi.   |
| Litteris tuis maiorem in modum sum delectatus vel q; essent eleganter illius et vel q; humanitatis plene     | xxxii.  |
| Vir est in litteris egregius nec sui dissimilis in moribus.  | xxxiii. |
| Officium beneficio cumulasti.  | xxxiv.  |
| Corporis formam animi dotibus equiparas.   | xxxv.   |
| Oratione tua grauiter offensus est: partim q; esset incedita: parum q; arrogans. Quę superioribus contraria. |         |

**C**Quę commodius copulent.

contraria. Cap. xxxv.

- |  |  |
|--|--|
| <b>V</b> ir est doctrina quidem egregia verum moribus illaudata. |  |
| Est ille quidem vir bonus verum parum eruditus.                  |  |
| Vir est vt lingua blandissima: ita ingenio amarulent.            |  |
| Vir est vt optimis maioribus: ita pessimis moribus               |  |

**C**Quibus modis equaliter

remouemus Cap. xxxvi

- |  |  |
|--|--|
| <b>V</b> ir est neq; doctus neq; probus,   |  |
| Nec litteris rec moribus probatus.   |  |
| Vir enō indoctus mō veruetā iprobus.   |  |
| Vir est vt indoctus ita & improbus.  |  |
| Non minus improbus q; illiteratus.   |  |
| Vir est tum indoctus: tum improbus.  |  |
| Aequo indoctus atq; improbus.  |  |
| Quintiliatus Nescias præstare velit minus an possint. Id est: tam non possunt præstare: q; nolunt. |  |
| Pariter & indoctus & improbus.   |  |
| Q; bene pingis tam male singis.  |  |
| Vir pessimus est & nihil doctior.  |  |
| Vir cut nihil sit oī bonarū literarum: bonorūq; aborū tantundem.                                   |  |
| Breuer iſdem ferme rationib; remouemus quibus tribuimus.   |  |



## Dexterum et verborum.

¶ Quibus modis tribuimus.  
inéqualiter.

Cap xxxvi.



Ir est quum doctus: tum probus.  
Iuuenis est quū elegāti forma: tū vero morib⁹  
optimis.  
Non pecuniam mō: verū etiam vitam tibi pa-  
ratus sum impendere.  
Vtā etiā tibi ipenderi: nedū pecuniam.  
Verō hēc verba: non solū: & similia: cōmuta-  
sunt tum ad équalitatē tum ad inéqualitatem

Non sat erat impulisse: nisi & proderet.

Non sufficiebat spolia se nisi & fugularet.

Parum erat deformem esse n̄ si mores forma dignos addidisset

Nihil erat deformē esse vultu: n̄ illi moribus etiam esset teterrimis.

¶ Inéqualiter remouemus his modis. Cap. xxxviii.

On modo non intelligit: verum ne eligit quidem.

Non solum parum intelligit: sed nec legit.

Non tantum nihil intelligit: Imo nec legit.

Ne legere quidem nouit nedium non intelligit.

Non nouit vel legere: tantum abest vt intelligat.

Tantum abest ab intelligendo: vt ne legere quidem norit.

Adeo non intelligit: vi nec legat.

Vtq adeo non intelligit: vt nesciat vel legere.

Hic in bonis litteris nihil quid dicā intelligere: Imo nec legere pot.

Hic nihil in bonis litteris: non dicam intelligere: Imo nec legit quidem.

Ingeniū quoq senect⁹ deterit: nedū corporis vigor ppetuo duret Hor.

Nedū sermonis stet honos & grā viuax: Nedū noue posuit p eo qd  
est: utn abest. Eā figurā Quotillan⁹ nouauit ad hūcmodū Nec n̄  
de oib⁹ caulis dicere quisq pot: Saltē de prēteritis: vt taceā de futuris:  
tis. i. nec de prēteritis Tisi abest: vt de futuris.

¶ Quo Pacto tribuam⁹ aut remoueam⁹ ordine. Cap. xxxix.

¶ V quisq est gloria dignissim⁹: Ita gloriæ ē negligētissimus  
vt quisq gloria est maxime dignus: ita gloriæ minime ē  
auidus.

Optima queq vltē pars q̄ ocyssime prēteruolat.

Tato pessimus oīm poeta: quanto tu optim⁹ oīm patronus.

Q̄ vos facillime agitis: tā vos maxime equum s̄t equa facere.

¶ Per comparatiūm eadē effertur

Sententia.

Cap. xl.

**Copia. Liber. Primus. Fo. xviii.**



Quo quisq; dignior est q; laudetur: hoc minus laudari gaudet.  
Quanto quisq; fama dignior; tanto minus affectat famam.  
Quo quisq; magis pmeret honore: eo minus honore appetit,  
Venti possunt.

**D**icit min⁹ ducitur laudis cupidie quo quisq; laude sit dignior  
Tanto q; min⁹ optat pecunia quanto min⁹ possidet pecunia  
**(Dignus & Indignus.)**



Dignus qui q; diutissime vnuat.  
Dignus vt q; diutissime vnuat.  
Longissima vita dignus.  
Dignus q; diutissime vnuere. In Carmine Mar;  
Disperat tu Pyladi prestare matellā dign⁹ es,  
Meritus est cui laurea imponatur.  
Promeritus es vt tibi decernatur triumphus.

Indignus tuo amore.

Indignus quem ames.

Indignus vt abste diligatur.

Indignus abste amari. In Carmine

**Horatius.**

Indigni fraternum rumpere foedus.

Idoneus est: qui bellum gerat,

Idoneus vt bellum gerat,

Idoneus bello gerendo.

Idoneus bellum gerere.

Fons etiam tuo dare nomen Idoneus.

**Horatius;**

Idoneus: ad gerendum bellum,

Non me dignatur alloquo.

Non me dignatur alloqui.

**(Decet.)**

**D**AUD DECECT SIMIAM PURPURA.

DECET SIMIAM PURPURA.

INDECORA EST SIMIĘ PURPURA.

HAUD QUAQ; DECORA EST SIMIĘ PURPURA.

HAUD DECECT IMPERATOREM VNA CUM AMICAIRE IN YLA.

HAUD DECECT: VT TE LOQUENTE EGΩ SILEAM.

Q; SOLUS AMBULAS ID PARUM TE DECECT.

**(Necessitatis.)**

**E**XORANDUS EST PATER.

VIGILANDUM EI QUI VELET DITESCERE.

VIGILES OPORET QUI CUPIAS DITESCERE.

## De rerum ac verborum

Vigilare necessum est eum: qui rem cupiat facere.  
Vigilat necesse est vel necessum est quod velit diues euadere. Qui reras allego  
cupiat ut sudet necessitas est: Nam sic Quintilianus subinde loquitur.  
Non potest non dolere qui Iesus sit.  
Fieri non potest quoniam doleat is, cui fit insurta.  
Abibis volens nolens, vel velis nolis hunc abibis.  
Non mihi possum temperare: quoniam lacrymen.  
Non me contineo: quoniam clamem.  
Cogor: compellor, huc me adegit inopia, huc redagit fortuna. Ad  
haec traxit necessitas.  
Inuitus dicam. Coactus dicam.

### ¶ Libertatis.

Tunc voles facito. Ut Iubet rideto, Quidlibet & dicas & fa-  
cas licet: Tuo arbitratu facito.  
**V**tcung⁹ vi⁹rum erit agito. Animo tuo gerito morem,  
Obsequere animo tuo. Ex animi tui libidine facito,  
Pro animi tui sententia rem rectabili.  
Ut animo libitum erit tuo: ita facies.  
Vt cung⁹ feret animus ita facito.  
Libe⁹ est se uel a pacto discedere. seu manere con̄c̄tis. Nūc integrū nō  
est tibi. hac dare qđ velis statuere. Mihi tuis ē: creditū abstine reposcere.  
Ius tibi facio pro tuo arbitrio translgendi negotium,  
Tibi permitto quomodo cung⁹ velis vtueret.  
Age tuo more. Si me nunc meo more viuere,  
Tibi in manu est vitrum malis efficere,  
Penes illum estius vita ac mortis,  
Summa rerum penes te est.

### ¶ Statuendi.

**O**cciditum est. deliberatum est. Certum est. Stat  
sententia. viro⁹ erat. In animo habebam. Erat  
in animo. Non est animus. Non est sententia.  
Non est sententia: Non est consilium siue con-  
silio⁹. Non erat ratio apud Cice. Placebat. Pla-  
citum est senatus. Dec reuult senatus. In eam sen-  
tentiam ibant omnes. Statueram in animo.  
Mecum statueram. Vitrum vitro melius nondum statui. Constitut⁹  
hoc anno nauigare. Est mihi in animo hoc vere nauigate. Si mibi

non animos fixum immotumque federet. Mihil nihil eque propositum  
in vita: quod tibi per omnia gratificari: Si ita in animum induxisti tuum  
desclueram in animo. Hic murus a beneus esto.

**Affidenti.**

  
 Ssentior tibi Tecuz sentio. Consentiebant vniuersi: In tuam sententiam pedibus eo. In eam  
 sententiam reliqui omnes pedibus discedebant. Accedo tuę sententię: Non his accedo: qui Py  
 thagore sequuntur opinionem. Tuo iudicio  
 subscribo. Sententię tuę meo addo calculum.  
 Ea sententia plerique probabatut. Idem sentio  
 quod tu. Sententię tuę nō nō suffragabitur.  
 Hęc mihi tecum conuenit. Hactenus omnia mihi tecum constant.  
 Hac de re summus inter philosophos consensu est ο μονοφοι. grę  
 ce etiudem sententię eiusdemque suffragij ο μοδοσοι etiudem opis  
 ionis: eiusdem sectae. Idem uno omnes ore confirmabant. Omnis  
 bus eruditorum calculis siue punctis eloquentię principes.

**Dissentienti.**

**L**onge lateque abest. Dissentio. Ego longe diuersa sentio. Multo  
 alieri atque tu sentio.

Ei sententie refragabantur omnes.  
 Illi sententie nemo non reclamabit.  
 Mihi tua sententia neutig probatur.  
 Magnopere nostra cum tua pugnat opinio.

Variatum est sententia.  
 Id vnum nobis est controuersum  
 Id solum est in controuersia.  
 Equidem ab opinione tua nimium absursum  
 Multum a tua mea discrepat sententia.  
 Longe secus atque tuo sentio.  
 Haud mediocriter a tua mea dissidet opinio.  
 Nimium inter tuam atque meam interest opinionem.  
 Plurimum a tua mea distat opinio.  
 Mihi secus videtur.  
 Dis aliter visum est.  
 Huic sententie missiles aduersabantur.

**Precandi.**

## Venerum et verborum,



Vod agis bene fortunent superi.

Quod agis bene vertat. Feliciter cedat quod insituitus.  
Dij coepxa secundene.

Optime secidit Bene vertat Reip.

Sicut te auctum bonum q̄ reipu. Feliciter cedat nobis omnibus,  
Hanc affinitatem precor ut deus nobis omnibus iugum allevet,  
Feliciter exeat quod coepisti.

Prospere succedat quod agis.

Ex animis sentientia procedat quod aggressus es.

Deum optimum maximumq̄ precor ut istud consilium q̄ est honestum:  
nam sit etiam auspicatum.

Pecor ut bonis aubus, Italiā adēas, melloribus redeas Precor ut  
hic annus tibi iugis auspiciis ineat; iugoribus procedat; iugis mis exēas  
ac septus recurrit semper auspiciorum feliciorum.

Pecor ut hic dies tibi candidus illuxerit.

Incolumen redditum opto liberis tuis.

Pecor ut apud tuos oia ieta reversus offendas.

Vt inam prospere nauiges; similic successu reauiges. Bonis auspicis  
ancorē soluas. Pecor ut tuis optatis oia respondeant. Faxint tue  
peri ut alba tibi contingant omnia.

Vellim ex voto res omnis succedat.

O si res hēc ita ut volumus nobis eveniat.

Pecor ut tibi secunda occuntant omnia.

Pecor ut dij secundis fauentibusq̄ negotium hoc conficias;

Quo vt hanc rem stultissime coeptam superi nobis bene vertant.

Nihil malum q̄ ut his pulcherrimis coeptis: dextra aspirent numina;

Quo vt quod insituiti superis bene fortunantibus absoluas.

Pecor ut hic contractus commodo sit yrissq̄.

Pecor ut hoc matrimonium voluptati sit omnibus nobis

CPrimi supini variatio.

Cap.xl.

**V**enit repetitū depositū venit ad repetendū depositū Venit  
ad repetendā pecuniā. Venit repetendī depositū cā: venitv  
depositum repeatat Venit repetiturus depositum Venit re  
petere depositū. Græcanicū hoc postremum Tamet il pos  
te latini; ac hac loquendi forma non abstinent: præsertim Horatius.

CDividendi formæ.

Cap.ii

**O**mnis eloquentia rebus constat et verbis:  
Rerum vniuersitas decē generibus cōinetur;  
Officium oratoris in quinque ptes diſtribuitur.

Oratio sex partis complebitur.

Oratio sex partibus absolvitur.

Primum genus sex continet species.

Quidam in septem species secant.

Reip. tres sunt forme Resp. In tres dividitur formas.

Entymema non simpliciter accipitur:

Syllogismus trifartit dividitur,

Omnis argumentatio in formas octo dividitur.

Id genus in partes septem dividatur.

Huic generi species subiectae sunt decem.

Summa divisione in duo genera dividitur: quorum:

Vtrumq; in species compluris distractur.

Prefuditorum vis omnis tribus in generibus versatur.

**C** Distribuendi. Cap. xlvi.

**B** Is me tuæ delectarunt litteræ: partim q; essent mirum in modum elegantes, partim q; eximiam quandam in me beatitudinem tampræ se fertent. Pars ingentum alijs corpore excrescebant: duruscule dixit Sallustius.

Vtrumq; fratrem alienauit a sele: unum motum asperitate alterum foribus:

Corpo animo constat homo: alterum cum pecudibus habet communione alterum cum diis.

Neminem non lacescit: hunc scriptis: illum conuictiss: alium minis:

Hunc negligit: hunc odit Verum id magis in Carmine quadraverie.

Geminatio verborum interdum habet vim: Lepore alias. Cic. Altos assentatione definit: alios muneribus corrupti: alios promissi illudcat. Modo alt. modo negat. Interim obiurgat: interim inepte blanditur Quod quidem Fabianum est.

Nunc neminem admittit: nunc omnibus occurrit.

**C** Augendi positiuum. Cap. xlvi.

**A** Ostiuia augentur compositione harum dictio nū p̄ p̄ q̄: p̄: p̄ difficile: p̄ q̄ difficile: p̄ lōgus p̄ ualidus p̄ p̄ tens. Q uod idē contingit in verbis: peruelim p̄ q̄ uel. Percupio. In quib⁹ idem Interdum efficit hec prepositio de Deamo: demrōt: Eandem vim videtur obtinere Ad. Adprobe. Adfatre. Adprime. Adamo. Adlungunt. Iure consulti prepositionē in tanq; idem Pollentem.

**C** Citra compositionem Q; sed figurata. q̄ tenere amat filiū: q̄ nīz chil pudet. Ut eandem v̄ obtinet: vt gaudet: vt est seuerus. Imma



## De rerum ac verbotum

ne quantum distat: ad hanc rationem pertinet. Præterea his aduersis intenditur oppido q̄ laneq; minusq; oppido: antigerio qd̄ priscū est. Atq; hec non repudiantur et a verbis Neḡ diuersam vi habere videtur Nē. Nē ego in soelix homī sū. Faciunt nē intelligendo; vt nī hī intelligant. Item aduersaria illa oīa epita in significanti. Admodū valde egregie. insigniter. insigne. magnopere. max̄imopere. sumo pere. tantopere. et quantopere. figurate. Adeo pro valde. maiorē in modū mīcū in modū supra modū: præter modū. singulariter. unice eximiē. Impendio. impense. effuse. atq; alia innumerabilia.

¶ Plusq; item magnam vim augendi obtinet. Homo plusq; insanus. Senex plusq; delirus. Cui finitimum est non tantum. Homo non tñ vino temulentus.

Terc̄ quaterq; beati Gr̄ecanicū est. Latīnis tñ vñrpatū. In carmine potissimum Sunt & alię forinę lōgiū petite. Incredibile dictu q̄ elegans. Dicinon potest. Sermone consequi nequeā. Et rara quadā modestia. Pr̄cipuum honorē Primaria laudē. Incredibili sapientia Haud vulgari doctrina. Et deū in mortale qua doctrina virum. i. egregia. Plus satis animos us Plus nimio tristis Plusq; par est. Atq; id genus alia non absurde fortassis his adiungatur Nam vulgata est illa amplificandi ratio: quoties superlatius propositio ponitur.

Plurima pro multis admodum. Maxima provehementer magnis. Dicere tibi promptissimum est M̄hi facere facilissimum.

¶ De variando posuit uo.

 Timur vulgo comparatiuſ pro absolutis: vel ipſo Quin  
cillano autore Ut si quis se dixerit infirmorem.

¶ Rationes inveniendi

posituum.

Cap. xliiiij.

Inuitur regiōe positiuſ appositis prepositionib; Subtristiſ: sub  
M̄ rusticus: subobſcurus: suba: per: Subiudiſ: Subinanis: subfluscus:

Quod idē accidit in verbis. Suppedit Subiralcitut. subdoles. subridet: subodoratur. Subtimet. Minultur et aduersis appositiſ. Non nihil molestū est Ut cuncti lucundū fuit aliquātulū mordax. que verbis etiam adiungūtur. Præterea deformatiōe in vocē diminutiā que varia singitut. Argutulus Acutulus: M̄nutilus: Rācidulus: putidulus: diutile: Sepicule Ebriolus: scolus Tenellus Nigellus. Integellus: Philosophaster Tullius. Cōparatiuſ Positui loco diminuit ut. Tertior. Id est subtristiſ. Sed ferme in virtū accepitur addito aduerso paulo et kāteλλελip: Vir integer qdē: sed seuerior: vel pauzlo seuerior: i. paulo seuerior q̄ conuenit. facundus homo: sed paulo

loquacior: His igit modis vultu fere significamus cui extenuatione, Di minuitur et verba vocis deflexione: ut velli co: Cantillo: Cärito: voll to Dörtnito Parū: nō ad modū idē efficitur Ne parū multa scire vides renf Vir nō admodū senex nō admodū adolescentes Nō perides sapientes diues. Nō satis mīhi liquet. Parū mīhi liquet. Minus cōpertum habeo. **C** Quibus rationibus augetur Comparatiuus Cap. xlvi.

**C** Omperatū peculariter his aduerbijs amplificatur Longe et multo: nimio. Tum his multis partibus. In immensum In infinitū infinitis partibus: longeque venustior Multo gra uior Nimio seuerior Multis partibus prestantior In infinitū vultus. Infinitis partibus diuina humanis sunt potiora. Tanto et quanto figurate Idem efficiunt. Tanto: corpore prestantior est anima Id est multo. Pape quanto satius est amicis q̄ pecunij abundaret

**C** Quibus modis immittitur Comparatiuum.

**M** Inultur adverbis positivis. Paulus venustior est Gellius q̄ Macrobius: Aliquanto breuior est hic q̄ ille Nihil dicitur Ne tātilio quidē mellor eris si diues fueris. Minimo fuit honorior si titulus acceſſerit. Quantulo figurare p̄ q̄ paulo Papse: quantulo hic homo sapientior est. I pene nihil. Minuitur & de flexione vocis. Grandulus id est: paulo grandior. Meliusculus. Celertuscula.

**C** Quibus rationibus augemus Superlatiuum Ca. xlvi

**S** Vperlatiuus augetur iſdem adverbis quibus Comparatiuus. Longe: multo: Accedit aut facile Cicerolonge facundissimus. Et idem vir multo omnium optimus Facile facundissimus. Idem efficitur p̄ rāto & quāto figurate potita: ut deum immortalem qualiter Socrates philosophorum omnium optimus, q̄ in compositione nō nihil addit, augmenti, q̄ plurimos videt, ut q̄ optime res cadat: tibi nihil commodi fuerit. Per hyperbolēn augetur hoc modo. Mulier plusq̄ pessima et pessima peior. Homo non loquacissimus sed ipsa loquacitas. Et ipsa loquacitate loquacior Ipsa venere venustior. Superlatiuus non recepit diminutionem: nisi forte per quidem: aut similem coniunctionem: Est ille quidem vir dōcillimus: verum moribus non perinde probatis,

**C** Periphrasis Comparati-

ui.

Cap. xlviij.

**C** Comparatiū circuſione reddimus p̄ adverbia cōparandi magis et min⁹ Avidior voluptatū q̄ pecunie. Magis autem voluptatū q̄ pecunie. Hunc finitimum est pottus. Voluptatū

## De rerum et verborum.

pratū auidus potius q̄ pecunie. Itē nō tā voluptatū appetes q̄ pecunie  
Minus auidus pecunie q̄ voluptatū. Nō peride litterarū admirans q̄  
pecunie. Breuiter modis illis oībz qb̄ diximus in equalitatē significati.  
Obtinēt & verba qdā vī cōparatiū. Pr̄stat lucrū pudore. I. poti⁹  
est lucrū pudore. Cicerō Platō facūdior. Platō Cicerone doctior. Cice-  
ro Platonē supat eloquēti. Platō Ciceronē atēcellit eruditio. Hiero-  
nymus Augustinū vincit rerū scia. Augustinus Hieronymū aīt inge-  
genij subtilitate. Huc p̄tinēt & illa Afiponere preferre. post h̄c p̄-  
sellere. sedere. scd messe. Pr̄spere laudēt si qua sūt sūlia. Nā h̄s fer-  
me modis orōnē cōparatiū varlamus. Magis amat pecunia q̄ fama  
Pecunie. Socrates amās est magis q̄ fama. Pecunia & amātor ē q̄ fa-  
ma. Famā pecunie post h̄z. Famę pecunia ātēpōit. Minus famę cupi-  
ditate dicitur q̄ pecunie. Impensis amat pecuniam q̄ famam. Huic  
poti⁹ est pecunia q̄ fama. ¶ Quibus modis superlatiuū va-  
riamus. ¶ Capitulum. XLVIII.

**S**uperlatiuū variatur p̄im aduerbi⁹ q̄ apponuntur vel ver-  
bis vel positi⁹. Amat te maxie Amātissim⁹ eū tu⁹. Effusis  
simete diligit. Vir idocissim⁹. Vir mīmē doctus. Minime  
multos. I. q̄ psūcissimos. Variatur & p̄cōparatiū: idq; af-  
firmatiſ ſz inūstatius. Negatiſ frequētus. Cicero relig⁹ oībz eloquē-  
tior. Cicero quo nō altus eloquētior. Quo nō p̄stātior alter. I. oīm p̄stā-  
tissimus. Nihil min⁹ amat q̄ allētationē. Nulla re min⁹ capi⁹ q̄ gl̄ia.  
Nihil hūc eq̄ delectat atq; musica. Nihil prius h̄z q̄ adesse cōmūnis. Ni-  
hil pulchritus dicit q̄ diuitē vocari. Nihil min⁹ faciā. Nihil min⁹ sen-  
tīebam q̄ quod tu ūspīcabare. Hōquiduis potius q̄ doctus. Efficiam  
vt intelligas omnia mihi defuisse potius q̄ fidem ac diligentiam.  
¶ Omnia poti⁹ q̄ illud agnoscer. Quiduis poti⁹ q̄ vanitate fatebitur.  
Nullo inferior: id ē ūsumus; nullo nō inferior: id ē ū oīm insūmus. Ne-  
mīne nō deformitor: id ē ū oīm deformissimus. Per verba nōnūq̄ idez  
efficitur. Cicero ūpat oīm dicēdi copia. Vincit oīm candore. Nemīn  
cedit candore. Indicendo principatum obtinet. Prīma tenet. Arcem  
tenet. Addē huc & illa. Vir p̄ter ceteros ūspectat eq̄ fidei. Pr̄ter oīm  
te diliḡt. Supra cunctos tuaz glorię fauet. Ante oīm rei ūtudēdum.  
Unicus & ūlus. Prīm⁹ singularis & ūilia: natura ūplatiū significatio  
nem habent: vt & singularis. Uisce te amat. Solus eſt homo homini  
amicus. Singulari bentivolentia te prosequitur. Prīmam laudem ob-  
tinet. Tullius eloquentię prīnceps: penulatorum Alpha: Eodem per-  
tinēt: tam ūcundus vt cum hoc nemo ūt conferendus. Tam erudi-  
tus vt eterno ūt equandus: Tam prudens vt patrem non inueitas.

Copia, Liber. Primus, [Fo, xxij.]

Sic: vt mihi nūq̄ in vita fuerit melius. Adeo placet: vt magis nō pot sit, seern & illa. Q uis hoc vno facundior? Q uid inuenias pecunia vīlius? An quicq̄ est patriā dulcius? Erras si credas mihi quicq̄ esse vno teclatius. Sunt & illa rationes annotandæ. Officium tuum tam mihi gratum fuit: q̄ que gratissima: Tā te amo q̄ que maxime. Amabat Pamphilus vt quum maxime. Rursum hē quoq; Hoc mihi crede si quid vñq̄ es crediturus.

Homo doctus si quicq̄ est omnino doctus.

Homo quantum aliis nemo doctus.

Nullus æque pernouit hominū ingenium atq; ego.

Haud alium reperies perinde tui studiosum.

Neminem adeque timet atq; te,

Si alias vñq̄: nunc summa vigilantia vtendum est. I. nunc maxime.

Si quando alias amicum pregitissi: nunc ostende quanti me facias.

Quātū p̄t. Quoad fieri p̄t & cōfīlia suplatutū vīm vñdētur obtinere.

Tu quantum potest abi: id est q̄ ocyssime.

Emittat quoad porero: id est q̄ maxime.

Haud ab te fuerit hic annumerare denominations & comparationes illas per hyperboles sumptas: vt si quis hominem crudelissimum: Åtreum appeleret.

Eloquentissimum: alterū Ciceronem. Seuerissimū Tertium Catoni. Tu per cōparationē. Hic est nūe candidior. Schyta berbarior.

Gracculo loquacior aut Turture. Verū hulus generis aliquot exempla commeniorare nō inutile fuerit. Sumuntur aut varijs modis vel a re quapiam extimia: vt Nūe candidior. Pice nigror: vel a nomine abtracto quod vocant. Cęcitate cęcior. Vel ab animante insigni. Vt talpa cęcior. Caprea oculatus. vel a persona insigni. Phalaride crudior. Tum adhibetur per simplicem denominationē: vt si rē vehementer suauē: Mel aut Nectar appelles. Rē vehementer acerbā: fel. Hoinē supra modū senē. seniū iglū. Vehementer celestū. Scelus odiosū: odīs Ganeonē coenū: surconem. barathrū contaminatū labē: Contemptū: quisquis las: impurū: sterquilinū: Pernicioſū pestē: Tenebrisone tenebras. Inquitatum lutū. Infamē. propudiū: Portentuſum: portentū: Decorolum: dedecus. Moleſtum: vlcus: Vicioſum: sentinelam. Odiosum odium hominis: Brutum: pecudem. Virulentum viperam: Vehementer cęcum talpam: Vehementer rapacem: lupum: Impensis deſormem. Thersitem.

¶ Eadem hæc nomina per comparationem effetti possunt

## Dererum ac verborum.

Melle dulcior.	Rubo arido præfractior
Pice nigror.	Charybde vorador
Nive candidior.	Clemate Aegyptia nigtior
Pluma mollior.	Corcoro vilior
Oleo tranquillior.	Crambe recocta molestior.
Auricula infima mollior.	Subere leuitor
Auro purior.	Clavo purior
Plumbo stupidior.	Floralibus licentiosior
Stipite tardior.	Pistillo retusus ingenium
Caudice stolidior.	Magnete illictibilior
Silice durior.	Pumice ardior
Cortice leuitor.	Cornu siccor
Littore surdior.	Vuls passis ardior
Aequore surdior.	Dolio pertuso inconstantior.
Iracundior Adria.	Cribro infidelior.
Spongia bibactor.	Laterna magis pellucidus.
Harenis siccior.	Fonte purior
Aere dodoneo loquacior.	Euripo ingetior aut incōstantior.
Vitio fragilior.	Oculis charior
Pila volubilior.	Luce magis dilecta
Cothurno instabilior.	Item per hyperbolēas dem voce iterata
Alno procerior.	Ipsa cedestate cedior
Cote durior.	Ipsa nequida nequior
Sole clarus.	Ipsa fame esurientior
Buxo pallidior.	Ipsa siti siticulosior
Sardois haebis amarior.	Voracitate vorador
Alga vilior.	Quavis peste pestilentior
Rusco horridior.	Ipsa morosestate morosior
Glaicie frigidior.	Ipsa loquacitate loquacior
Aetna estuantior.	Deformatitate deformior
Beta magis insipidus.	Quouis monstro monstrosior
Trutina iustior.	Confidentia confidentior
Spina distortior.	Sento lenior ipso
Ampulla inanior.	Ipsa stultior stulticia
Pluma leuitor.	Calamitate calamitosior
Ramentolenior.	CHjs finitima sunt illa
Vento instabilior.	Venere formosior
Morte odiosior.	Marte bellacior seu pugnacior.
Barathro capacior.	

Decopia re, ac ver, Lib, Primus Fo, xxiiij.

Mercurio facundior.	Iro pauperior.
Salute ipsa salubrior.	Penelope castior
Fortuna ipsa fortunator.	Nireo formosior
Ipso infortuno infortunator.	Tithono viuacior
vertumno inconstansior.	Diana intactior
Proteo mutabilior	Achille animosior
Empusa magis varius	Eritone esurientior
Ipis gratijs huimanior	Niobe foecundior
Ipso Momo mordacior	Stentore clamosior
Priapo salacior	Trestia cecior.
Minerva doctior.	Busyrise illaudatior
Euterpe concinnior	Spinge inuoluntor
Pluto dittior.	Labyrinthe intricatior
Penta pauperior	Dedalo ingeniosior
Furia furiosior	Iraco audacior
Harpyia rapacior	Gigantibus elatior.
His proxima sunt nomina ploras-	Gryllo stultior.
rum que petunt e Tragedijs aut	Exectra pertinacior.
Comœdiis aut fabulis alijs:	<b>(His confinia sunt q.</b>
Gnatone adulantior.	sumuntur ex historijs.
Thrasone glorioſior	Vrphalas de crudelior.
Phormione confidentior.	Thimotheo felicior
Geta versutior.	Polycrate fortunator.
Euclione tenacior.	Timone in humanior
Thaide blandior	Sardanapalo nequitor
Demea asperior	Numa religiosior
Milone lenior,	Phocione fustior
Parastiuendacior	Aristide incorruptior
Tantalo sicutior.	Crefo dittior.
Atreco crudelior	Catone prefractior
Horeste insanior	Crasso locupletior
Atace insanior	Codro pauperior.
Vlysses dolosior	Aescipo luxuriosior
Thersite deformisior	Herostrato ambitiosior
Nestore facundior	Fabio cunctantior
Nestore viuacior.	Socrate sanctior.
Orpheo vocalior	Milone fortior.
Glaucus stupidior.	Chrysippo acutior.
Cyclope immanior.	Lynceo plicacior.

## De rerum et verborum.

Thracalo vocalior.	Lepore timidior.
Demosthene facundior.	Pisces sanior.
Curtone obliuiosior.	Delphino laetulor.
Hannibale vafrior.	Phoenix rario.
Herachito obscurior.	Scropha fecundior alba;
Aristarcho doctor.	Nigro cygno rario.
¶ Huc pertinent & illa que sumuntur a Getib⁹	
Poenio perfidior.	Albo coruo rario.
Scytha aſperior.	Vulture edacior.
Scythotaurs inhospitalior.	Scorpio improbior.
Cretenſimendacior.	Iaculis inexpectatior & pestilenta-
Parthiſ fugactor.	tior.
Greco vanior seu leuior.	Testudine tardior.
Thracobus biba tor.	Cochlea contractior.
Thessalo perfidior.	Gitre somniculoſtor.
Care vilior.	Sueinductor.
Leontiniſ luxuriosior.	Aſello tardior.
Sybarita fastosior.	Hydra immittior.
Milleſijs effeminatior.	Damatimidiſtor.
Arabis diſtior.	Hirudine bibacior.
Pygmeo breuior.	Cane rixosior.
Arcadeſtolidior.	Tauro robustior.
Cretenſi vanior.	Equo indomito ferocior.
Aſto luxuriosior.	Vrſo hispidior.
¶ Addatur bis ea que fu- muntur ab aſtantibus.	
Mullere loquacior.	Tippula leuior.
Passere ſalacior.	Echino aſperior.
Hirco libidinosior.	Simia laſciuor.
Ceruo viuacior.	Cane adulantior.
Coruo viuacior.	Fele repacior.
Corniceſ viuacior.	Cervus demissis surib⁹ ſurdior.
Gracculo loquacior.	Pisces sanior.
Lufchnia vocalior.	Laro ſtultior.
Dipsade nocentior.	Cocyce improbunior.
Vulpe ſraudulentior.	Scarabeo:improbior.
Echino aſperior.	¶ Idem pollent que sumuntur ab officijs
Anguilla lubricus magis.	Vt carnifice immanior, Lenone petitus magis. Cincedo effeminatior Milte gloriosior.

Copia Lib. primus Fo. xxv.

Athleta robustior	Heredipetis adulantior
Rege magnificior	Tyranno violentior
Areopagita tristior	Fosse durior,
Monachio imperitor	

Eandē vi obtinēt voces deno latue ab his deformatiuēt' mellitū p  
vehemēter tucūdo Ntuei mores p vehemēter puris. Aureū sacerū  
p magnopere felici laudatoq; Plūbeū Saxeū p duro. Blteū:beraceū  
p fatuo; ficulnū p mollito Adamantinū p duro ac laborū egregie to  
lerāti. Vitreū p fragili. Vultureū venter: Vulpinū igeñū: Leonina se  
roclitas: Thraonica iactātā Demeana asperitas. Stetoreavox Cicero  
niana facūdia. Cui⁹ gñis plura sūt q̄ vt numerū eorū pseq labore m⁹.  
Illa porro long⁹ qdē petita videretur: sed tñ hūc ad locū p̄tinēt: Qz cu  
rat numerū lup⁹: aut torrentia flumina ripas Nō pluris illius cōuicta  
facto: q Culicem Elephātus indic⁹ Pīl nō facio. Nāuci non facio. floc  
ci nō facio Sed hæc alio loco. ¶ Cōis oīm graduū variatio. Ca. xlix



Mnes gradus circuitione variam⁹. Vir magnopere doct⁹  
Vir magna doctrina p̄editus. Magis doctus. Maiole do  
ctrina p̄editus. Doctilimus: maxima doctrina p̄edit⁹.  
Ea res cum magna: cum maiole: cum summa turpitudi  
ne confuncta est.

Aequis polētis quæ vocātur iōo Δυρα μεαι signoru⁹. I. aequis polētis  
nō mediocriter ad oīonis copiā faciūt. Quare primum Vocū ipsarū  
Inter se dīscrīmina paucis ostendem⁹. Totus ad partes refertur ma  
gis q̄ ad formas Si mors totum hoīem absumeret: merito tātopere  
formidaretur. Totū hūc mēē Totā hāc noctē sine fruge irant legi.  
Cunctus ad singula quæ rō nominis cōplectitur: collecti refertur. Cū  
ctos Romanos. Cūctos mortales Vniuersi: oēs semel collectos signi  
ficat Aut nullā aut vniuersā pecuniā. vult. I. omnēsimul Terē. Id illa  
nunc abriper vniuersum.

Singuli: huic diuersā habet rōnē. Nā oēs qdē significat vt vnuſq; q̄  
singillati per se itelligat In singulas naues singuli milites accensebāt:  
Omnis quasi generale est ad oīa. Siquidem omne corpus pro toto dī  
cimus. Et omnē populū pro toto populo. Et oēm diē pro singulo die  
Hor. Oēm crede diē tibidiluxisse supremum. Et oēs procūctos & oē  
pro vniuersum Ther. At vt omne reddat. Tametsi hic pro toto possi  
tum videri possit.

Quisq; addit rei culusplā i singulas ptes. distributionēt' sua cuiq; se  
tēta. Natura gantiū sua cuiq; dedit arma. Suascuiq; dotes targitus

## De rerum ac verborum

est deus.

Vnusq; nihil a quisq; differre vñ: nñsq; & pro singulo ponitur. Vnū quēq; tua cupiditas ducit. Nūc vñūqdq; crimen cuiusmodi sit excus-  
tiāmus. Nihil aut̄ prohibet & singuli per distributionem huiusmodi  
accipi. Singulis nauibus singulos duces prefecit.

Quisquis non absolutus orōne. Quicunq; mō perficit: mō non perficit.  
Quisquis grauabit semetē facere etis nō metet. Quicunq; recusat lae-  
burē:nō feret fructū Aliquoties absolutus propemodū quū significat  
ignorātiā: vt. Quisq; sicut ille deorū. Quisq; es armat⁹ q; nostra ad  
limina tēdis. In obliq; nōnūq; vulco verbo cōtētū est vtrīq; Rē facias  
quocunq; mō Hoiem quoquo mō absoluas pro quoq; modo Quis-  
bet & quicunq; citra discriminem vñū quodlibet significatur. Horat. Quis  
libet in quēvis opprobria dicere sequis. Resolvuntur autem percom-  
functionem: vel: Quum ois q; reliqua ferme copulatiā exponā-  
tur. Quēvis arbitriū cedo. Id est vel hūc: vel hūc vel illū: mea mis-  
refert. Qualibet hūc utas fronde te gente comas: quod ,Gra-  
ci dicunt τρχοι quasi non delectū. sed fortū et casu oblatum.  
Vnusq; libet et consimilem obtinere rōne in significate rīvñū aliquem  
et multis quicunq; sit ille. Diligas tibi auctiōrem vñū quēlibet.

Et vñus quis ab hoc nihil differt. Hęc aut̄ q; libet: quis vñusq; libet vñ-  
quis nō n̄ si vnicū verbi admittitur. Sēpe absolute redit̄ orōnem  
Quātusq; Qualisq; Quātusq; quātus: q; l; is qualis: eādem obtinē-  
rōne in cū quicunq; & quisquis Aduerbia item. vñut vnicūq; vñlubis: vñl-  
cūq; quoquo: quoq; cōposita sēper sequuntur naturā p̄t-  
culē apposita. Vndeius Vndeius vñdecūq; quorū duo p̄ia abso-  
lutū orōne Postremū cōde est. Quocunq; quoquo: cōmunia sūt: Q; no-  
libet et quoquis nō sūt. Quo quoquaversū & quaquaversū cōta sunt. Vbi  
ut & vñlibet ab solutū orōnem Vbiq; cōmune est vñlubi non eis:  
vt in eīcōmune: non ei ab solutū cōstruēt orōnem.

Vterqd ad duo pertinet: cū ijs/dēcōpositū idē acceptū discriminē Vterūq;  
anceps ē: vterūs absoluit. vterlibet idē. vtrōcūq; anceps. vtrōtūs  
vñlibet ab soluunt.

Vterq; copulatiue significat vt & illa. vtrōq; vtrīq; vtrōquerū All-  
quis infinite significat quēplā Q uid si hōc aliquis voluit deus?  
Quis idē pollet: sed his ferme dīctōnib⁹ precedētib⁹: Si: Ne: Nō:  
Ec: Vbi. Siqd extiterit noui Ne quid temere faxis. Nū quē tuorū offe-  
dit. Ecqd tui tetigis? Ecquam habes vxorem: vbi quis te leserit. Vbi  
pro alicubi. Vnde pro alicunde: dūtaxat in compositione vt. Scibib⁹  
recubib⁹: nūcubib⁹: sicunde: decunde.

Quidam definite. Quēdā volo vīdere, nīsi quē habet aut cōceptū a translationem, vt illorū quendā nō hīc erabat. Perinde quasi dicas illorū nescio quē Lachrymas emisit quēdā aī sagittinē; velut lāgul nē Sedītio morbus est quidā ciuitatis. Qui spā anceps est ad vīlū gādam; & item ad vīlū aliqūd tamēsi refragatur Valla. Sed com plūrūm authoritas Valla reclamat. Misce ad me tuorum quēplaz. Est domit uae qui spālū cum quo ture debeat expostulare.

Quisq & vīlus inter se conueniunt. Siquidē pīerq q̄ habent plusculū vehementē q̄ superiora; illud quoq peculiare obtinent q̄ gaudere vel negatione vel signo. Si; vel ne; prohibentis. vel interrogatiōne. vt haud vīlus mortallū ista possit pīstare. Haud possit mortaliū quisq ista pīstare. Si quisquisq est qui sapientia cū eloquentia contineat certe Tullius is est vide ne qui q̄ hīnc aufragiat.

Cause quoq oculos tuos, a meis dimoueas. An est quisq qui suam amicā se pīstet. Nū q̄q est mortaliū rā patiē. Similis est ro aduerbio rū; vīq & vīplā q̄tum ad ligna pīinet. De pīpositione gīalit. Ca. I

Ista & cū fūda mēnīs ad equi pōtentias progrediamur Propositionem generalem vel ut vocant valueralem; va

rīs modis effīcīmus. Primi. in propriis, ac pecūliaribus si gnīs. Omnes amicos alienauit. Deinde per negationē Nemīnēm non alienauit. Deinde per interrogatiōne. Quem non amicū alie nauit. Verg. qua gentes. Italum aut quas non orauerit vrbess. Nulli nō maledicis. Duplē x generale signu non līceat eodez modo verte re Cicerō. Q uum omnibus oīa minabatur Oīb' oīa inuidet. Neq̄ enī ecclē: nībīl non inuidet alicui. Omníbus maledicis. Q uis est cui nō maledicass. Oīa dixit. Quid nō dixit. Ut aut interrogatio addita nega bōe gīaliter affīmat: ita circa negationē gīaliter remouet. Quid possit dīc stultus? id est nihil dici possit stultus. Deinde per signa finīta Haud pepercit cuīq Non cīl vīlū veritus, haud vīlū est faciūt reliquum quod non peregit. Non exceptit aliquē Nemīnē exceptit. Idem effīcit per quantum et quicquid & si quod aliud. Quantum est hoīm venustiorum. id est oēs venustiores. Q uicquid erat copīatum eō traduxit. id est oēs copīas. Et si quid erat copiarum amisit id est oēs copīas. Si quid alias sibi bone famē comparat id nūc perdi dīt. Redditur generalitas seu prouerbiali figura vt quūm dīcīmus Miscebis sacra prophaniis. id est omnia: luueniescopīsenesq; id est omīs. Neq̄ magnum neq̄ parvum. id est nihil. Item infinita pīpositio: pī fas nefasq. id est: quocunq modo. Q uo ture quaque iniuria.

De pīpositione non generali, Cap. II.

## De rerum et verborum:

**N**on nihil est: vel aspicere. id est aliquid est. Nonnulli pluris faciunt pecuniā q̄ fidem. Inest & infatisbus non nihil ingens. Non oēz pecuniā absūpsit. Id est: est quā non absūplerit. Qui legat argentinum factum: non omne legat argentinum. Omititur interdū signū manente sua. Sunt qui pecuniā anteponant famē. i. sūt aliq. Est vbi peccet: id ē alicubi peccat. Est q̄ p̄tres agros oc cupet: id est: est aliqs. Vbi nōnūq̄ subauditur. q̄ddā. Est in quo mihi possis magnopere gratificari. Id est quiddā. Negatio iterata nōnūq̄ necessitatem significat. non affirmationem simplicem. Ut non possum non ridere. Non possum non mirari. Non potest non volut cœlum. Non potest non stare terra. Non potest non verum dicere veritas. Id accidit duntaxat in hoc verbo possum.

**Elegantia signorum.** Cap. LII.

**S**icut iū obseruandū ne signorū differentias in variandis propositionibus confundamus: id quod fere faciūt. s. qui vulgo dialecticā proflentur. Non erit tibi res cum quoq̄ i. cū nemine tibi res erit. Non erit tibi res cū quolibet homine. i. cuž hominē singulari ac prēstanti. Altera est negativa: altera affirmativa & longe diversam habet vim. Non cutus homini contingit adire Corinthum: id est non contingit nisi prēcipuis. Non contingit vlli. Vides quāto aliud pollet. Non amat quempiam e. ministris: non amat aliquem: id est neminem. Non satis amat quandam. vnuž significat quem odetit. Non satis tibi fauet quidam. Non tibi fauet quisq; ita ratione dissident. Non recuso quenq; recte dicitur non recuso quemlibet: perperam. nisi in diversa sententia. Non exclusit omnes: id est quosdam non exclusit. Non exclusit quilibet significat delectū quodam alios exclusos suffici: alios admissos. Omnia folia huc arbori decidēt: vere dicitur: vniuersa decidēt: falsū Singulos salutauit. Non salutauit quemlibet. Vnūquilibet admittiūt. i. citra delectū quoscunq;. Vide ne cui dicas. i. nemini dixeris. Vide ne dicas cuiq;. Vide ne cuius dixeris. Vide ne dixeris alicui. Vide ne mortalium vlli dixeris hactenus idē pollent. Vide ne cuius aut ne cuiilibet dixeris. i. vide cui dicas: & vide ne te mere apud hominē quemcunq; effutias. Omnis ibi malū esse recte q̄ alius.

Copia Lib. primus Fo. xxvii

hominem q̄cūq; effutias Omnes sibi malint esse recte q̄ alij.  
sibi quisq; vult esse recte q̄ alij. Idem pollent.

Nemo non malit sibi recte esse q̄ alij. Singuli sibi malit esse bñ q̄ alij. Hactenus idem pollēt. Vniuersi sibi malunt esse recte q̄ alij inea-  
pte dicere tur Propterea q̄ vniuersi peculiarem yim habeat Toti res  
pondet aliquantū quod aliquam partem significat Semper: aliquāz  
diu. id est aliquanto tempore Ut superius admonuimus: omnis sed  
diper quantum itidem totus redditur per quantu3q̄ longus.

Homo quantus erat: humi prostratus est: id est totus. Nunc hyemē  
inter se luxu q̄ longa. fouere: idē totā hyemē. ¶ Vterq; neuter.

**V**terq; vtricq; est cordi. mu tua est affirmatio.  
Vterq; alteri est odio. mutua item. i. mutuo sese, amant,  
mutuo se oderunt.

Neuter alteri fidit. mutuam dissidentia significat.

Neuter neutrī non pertinde diceretur.

Id genus orōnēt ferme modis variamus. Ut etq; alterū odit. Ut et  
q̄ vtricq; odit. Alter alterū odit. Oderūt alter alterū Mutuū oderūt.  
Oderunt sese mutuo. Oderunt inuidē Oderūt iter sese. Mutuū inter  
splos est odium. Neuter alterū amat Alter alterūm vicissim odit.

¶ Semper,

**S**Emper generalitatē habet tē poris. Cui contrariū nunq̄  
Huic subiectū aliqñ Semper litigas Nunq̄ non litigas. Q̄ si  
non litigas. Nūquo ando non litigas. An est quando non  
litigas? ¶ Sepe.

Aepe respondet aliquoties isinitu. Multis aliquot Magno  
S aliquantus. Sepe opponitur raro. Negraro admonuit. i.  
frequēter admonuit haud sepe me visit. Plerūq; ferme. fe-  
re. nonnunq̄ & ipsa generalitatis quidā obtinet. Ita ferme ingenū  
est hoīm Ee ingenio pleriq; sumus. fere sit vt diuites habeantur i pre-  
cio: id est fere sit apud oēs. Temere in orōne negatiua simile vi ha-  
bet haud temere peruenit ad frugem: id est fere nunq̄ aut vix vñq̄.  
De varietate negationis. Cap. lll.

**I**nferū ynicā negatio idē efficit quod duæ Neminem au-  
dit ne parentē quidē audit Non a audit vel parētem. Nemo  
parem referre gratiam parenti potest ne malo quidem  
Nec malo parenti quisq; parē referre gratiam potest:  
Non potest par gratia rependi patti vel malo.  
Non reliquit ille nec ruinam.  
Net ruinam quidem reliquit;

## De rerum ac verborum

### De tribus.

**D**RIBUS interdū negationib⁹ nihil p⁹ efficit q̄vna aut duab⁹ Non vereſ neq; deos neq; hoies Neq; deos neq; hoies vereſ. Non veretur: aut deos aut homines.

Non metuit hominesue deosue. In Carmine

Conduplicare negationē alleuerandi ḡra: Latinis etiā receptū est: si mō non iteretur sola Non faciā: non factā inq. Gr̄ci solā iterāt, iterdū etiā citra alleuerationē Demosthenes qua tuor vni⁹ loco posuit. οὐ δε ποτού δέρου μητεριται τῷ Δεορτῷ Manentibus iſſe dem signis tñ iterdū variatur ppositio: & mutatis manet eadē mutato verbo: vt oēs admittit Oēs rejicit. Neminiem nō rejicit. Neminiē admittit. Oib⁹ displicet Nemini placet. Nulli nō displicet Nulli placet Hic animaduertendum: quę verba cum quibus pugnant.

### Synonyma negandi.

**D**Is sermē vocibus remouens: non: haud: nec: neq;: haud: quaq;: neuti⁹: minus: min⁹: patū. Ab/it: di⁹ proh̄beat: bona verba. Quiduis potius. Oia citius & sumpta. Inter que haud & haud quaq; plusculū hñt vehementer & q̄ non Neuti⁹ alleueratorem habet peculiarem Minime plus quiddam significat q̄ negationem Homo minime malus: si quiduis potius q̄ malus. Patū modesti⁹ remouet. Patū erudit⁹. Ne parum multa scire: id est ne pauca. Minus diuersam hēt naturā. Interdum cōparat dūntaxt. Vtrumq; diligit: famam & pecuniam: sed illam minus q̄ hanc. Interdum negat dūntaxt. hō m̄tus mihi norus: id est parum not⁹ Nā cum ea vo ce min⁹ cōuenit: i. nō cōuenit. Interdū pariter virū q̄ facit Quintilianus capire de narratione. Cum interim: quod tanq; facile conteintunt nescias p̄stare velint minus an possint: Ter. in. Ecyra. Non tibi illud factū minus placet q̄ mihi Laches: neq; hic plazet p̄ displicet positi⁹ vt exponut grammatici. Quis ei sanus id faciat. Sed min⁹ p̄inde valet ac i dic s Non amat me Dionysius & min⁹ te: id est me magis odit q̄ te Subaudiendum est enim factū vtrig; non placere Atq; ita minus simul negat & comparat.

### Connectendi formulæ. Cap. llll.

**V**erum de his accuratius disquitere: magis ad dialecticos pertinere vñ. Caeterū ad huius operis rōnem satis arbitra mur virūq; paucis attigisse. Nūc ad reliquas formulas a liquot accigamur: ac p̄im connectendi. Videm⁹ enī me diocriter etiam eruditis eam virtutem desyderari: vt apte concinnęgatorius membra atq; articulos seu nervis quibusdam committ

**Copia, Liber, Primus, Fo. xxvij.**

tant. Sed quibus at suis minutiores orationis particule sint cōmitētēdē: id prope fuerit infinitū: explicare. Maiores his ferme modis corrēctūt. Prēterea Dānde: quod septus apud M. Tullium repetitur. Porro: porto autē qđ nouo lā quasiq; matoris sermonis initio cōuenit annotatore. Donato. Cæterū: quo licebit vīt: quoties ad diuersa dīgreditur oīo Tū pro prēterea Ad hoc Ad hēc qđ apud grēcos προστοντον. Sup hec: pro eo qđ est prēter hēc locis aliquot usurpauit. Suetonius. Sup ingenuorū paedagogia et sup innumerā turbā. Ad de his Accedit his Accedit ad hēc: huc accedit. huc p̄tinet. Eođ p̄tinet huic cōfīne ē illud. hīs infinitū ē. Ad hāc formā p̄nēt. Ad hūc dīnem referendū est Hūc p̄ximū est. Illud haud quaq; prēterēdum silentio. Sed opere p̄cēlū ē illud audire lā aliquoties eādē vi hēt: vox Quintiliano p̄cipue familiaris. deinde. Cum p̄gī es tu incandescit oīo. Iam vero Age vero Quid qđ & consimila. Iam vero quid fera? Age vero ad bellū in Aphrica gestū veniamus. Quid qđ suos et alii celi. Quid. Quintiliā. Insup, ad hoc pertinet genus. Interi & per occupationē cōiectemus: vt ne dīcā. Interi: vt omittā domesticas, hūs fordes Nā illud quid autēt cōmemorare? Nā hēc alias S3 illud suo loco dicetur. Irētū p̄ dubitationem: vt illud Elcquat an sileā: Nūc idem valet: Nūc ad id qđ tēdo loco dicturos nos iūm̄ polliciti

Transitionum variae formulæ, Cap.lv.

Rāsitionib; varie connectitur oīo. Si quidem aliquādō su  
T mūt ab eīlī: vt erāt hēc lucūdissima: neq; mīn⁹ volūptatis attulerunt illa. Interdū ab inequali: Sed hēc vīcunq; ignoscenda: illud quis ferat / Audit̄is grauissima. Sed audiētis grauissima. Simili: vt hēc p̄fidia designauit: cultus generis sunt & illa que super Rōe patras dī A cōtrario. vt Sed hēc p̄tuati: nūc qđ publice Hacten⁹ qđ domi gesit Nūc qđ sub signis Sed hēc iuuenis peccauit: Nūc sensi virtutes audiētis A diuerso, demotib⁹ habes. Nūc de doctrīna relē quū est vt dicam⁹ Quasi p̄occupationē lā ad reliq; p̄perabim⁹: sp̄tūs illā vñū adiecerim⁹ Per reprehēstionē: verū de his p̄t⁹ satis Quoē sū nos transuersos abiſput dolor? Ad rē redeam⁹ Quid his imoror, Ad id quod est hūlus causē caput festinet oīo: A consequētib⁹ sūs celeriūs. Habes quid in illū cōtulerim bīscitorum: Nūc quā grām̄ mihi retulerit audi Quid pollicitus sit expositū est: nūc qđ ille p̄stite tit: pauciū accipite.

Finales formulæ, Ca.lvi.

V vigīlas vt dītēcas. Ego laboro quo do& euadām Ob  
T surgo te quo reddā meliorē. Ut melior euadas ob Id obtur  
go te. In hoc repta musica vt animos delebet. Ad id adhīz  
bendæ litterę vt nos reddant melius moratos. Culre,

## De rerum et verborum:

paras opes? Quo mili d'uitias? Quorū opus est nummis Huc pēt  
sinent rationes ille omnes quas de supino priore posuimus. Specta-  
tum yentunt. &c.

### Causales formulæ.

Cap. lviij.

**D**On dico quo que m̄ḡ habeam charlotem.  
Non dico q̄ parum tua mihi placeant.  
Ob id te s̄epius reprehendo q̄ impensis amō.  
Quoniam impensis te diligō: ob id te s̄epius admoneo.  
Ideo nulli places: quia tibi n̄m̄lum places.  
Quando tu me negligis: tui quoq; curam abiscam.  
Agere reuocentur copæ: quando quide in ita tibi videtur.  
Iubeas miserū esse libenter. Quatenus id facit. Ad eūdēm modū lo-  
quuntur est Plynius in epistolis.  
Maneat puella postea q̄ sponsa fucunda est.  
Postea q̄ mihi non credis: alios in consilium adhibe.  
Quando hęc te cura remordet.  
Neminem ex animo amat in causa est pecunia studiū.  
Pertinet & illa ad formulam αιτιολογικαρ  
Amo Socratē ut pote virū integrissimum.  
Odi Dionysium: quippe tyrannum.  
Amplexor Petri: ut optime de me meriti.  
Demitor te q̄ fidem habeas normanno.  
Erras q̄ credis alios tua diligentius curratores q̄ te ipsum?  
Stultus es qui id speres.  
Impudens qui id postules.  
Delector Augustino vita nim̄lrum festiūlissimo.  
Delector Augustino ut qui vir sit moribus festiūlissimis.  
Amo Nicolaum tanḡ hominem mei amantissimum.  
Contemne pecuniā: quid enim ad bonam mentē confert.  
Amādus est tibi Cicero: Si quidem te diligit effusissime.  
Sp̄ in manib; h̄ndus Tullius. Nā hoc uno autore latie disces Vn<sup>o</sup>  
Cicero vere latinū pōt reddere. Proīsi pueris hic sp̄ in līnu gestandus.  
Optimus dicendi magister Terentius: quare semper est evoluendus.  
Quo mihi recti eē vī: Eteo magis: Et hoc lubeti⁹ id negocii suscep⁹  
Non habes quāobrē mihi succēreas. Nō ē cur mihi succēreas. (mus  
Successeret: easq; gratia nos non vīsit.  
Luget: atq; ob id vocatus ad coenam recusauit.  
Potest nōnūq̄ omitti signū. Parentē amo. Parricida nō amo. I. q̄ patēs  
est hoc nomine amo: q̄ parricida: hac de cā nō amo. Pontifici debet

Copia. Liber. Primus. Fo. xxix.

honorem: Alexandro non deboeo,

**¶** Quod ei Δικωσ acceptum,



Vod meq; nuge nō oio displicet doctis: gaudeo.

Gaudeas meas nugas nō oio displicere doctis.

Qz res tibi feliciter euenerit: letor.

Letor rem feliciter euenerit: letor.

Qz vxorem duxeras nondū audieram.

Vxorem duxisse te nondū audieram.

Qz puellam repudiaris : demiror.

Demiror te repudiasse puellam.

Qz lēas reliqueris doleo. doleo te reliquissē litteras.

In hmoi orationibus: quod ei Δικωσ accipitur quod tñ apud grecos  
est vñstatius in ori. **¶** Ut ei Δικωσ Sumptum. Cap. LIX



Odez mō:nōnūq; accipitur: vt Spero fore vt istō gaudeas.

Confido futurum: vt te minime facti pœnitentia.

Non commitant vt vñq; vñdear officio meo defuisse.

Efficā vt intelligas mihi qd gaudi potius q; fidē defuisse.

Da operam vt reualescas. Cura vt valeas.

Fac vt i nos ames,

Fac vt i clam.

**¶** Prohibendi aut impediendi signa. Cap. ix.

Emo prohibet ire quemq; publica via.

**D** Tu me prohibes: ne publica ingrediat via.

Quo minus assequutus sis: fortuna in culpa fuit nō i ego.

Impedimento fuit: quo secus lex ferretur. Ego id agam q; ne detur  
apud Ter. legimus. Metuo vt ferre possit. i. ne nō possit. Etia si hinc: vt:  
pro quo modo positiū videri possit. Id vtile. vt ne qd mitius. vt ne. vt  
ne pro ne quēadmodum apud grecos ip̄e μη Non vero quin queve  
lis facias. Suetonius in Tyberio. Intercessit & quo minus inacta sua  
iuraretur. i. obstat: inhibuit. Impedimento fuit.

Per me non sterit: quo minus viceris.

**¶** Dubitandi.

On dubito qn cupias redire. Nō dubito tecufer reditū Res

N. In ambiguo ē. Nōdū satis cōstitut. Ad huc anceps ai ū. Ad  
huc hæc eo. Etiamdum επεχω.



**¶** Sine & Circa.

Ira preceptoris operam doctus euanst.

Sine preceptore doctus euanst.

Nullo preceptore: doctus euanst.

## De rerum ac verborum.

Absc<sup>p</sup> pecunij nihile efficias.

### Ostendandi

 Stentat ingeniu. Iactitat natales suos, lactat se de nataliū  
splendore. Venditat eloquentiam.

### Cortigendi sanandi.

Vulc incommodo paulo mederi possis.

**D**Huc malo illud erit remedio.

Quid iactu cecidit: arte corrīgas.

Mendum litura colitur.

Animi mōbos sanat philosophia.

Corporis vitia ingenit dōbus pensantur.

Febre leuatus est. Malis omnibus mōs semel liberat.

Oculorum vitia: ruta emendat.

Orationis vitia: Grammatica castigat.

Philosophia mōbos aī pellit me dicaturq

Dentium cruciatum vīnum lenit,

Vteri tormenta leuat malua.

Capitis dolores mitigat sōnus: Sedat tormenta

Fugat pruritum, Sopit dolorem, Leuat dolorem.

Vxorū vicium aut mutandum est aut ferendum:

Morbis oībus arte succurrit. Soli senectuti subuenit nō p̄t.

Aduersus podagrame efficax est apium. Contra Carcinomata valet  
mgl. Obsistit ebrietati Cicuta.

### Blandiendi siue hortandi.

 Icage: dic fides; dic obfēcio: dic queso te: dic amabo. fac  
vītu te p̄rbeas. Quid habes quod ad hęc tūdeas: cedo.

Agedum Eta age. vide sis.

Quin ynotu verbo rem expedit;

### Tua causa.

**N** Olim id ē verū; vī tua cā, Tibi metuo, mihi gaudeo. oīm noīe  
doleo. Tua grā munus hoc suscepit. Vīc tuā doleo: Cōmoda  
illi respectu mei. Qua loquendi forma vīusest. Quis illanū.  
Inueniuntur & contemplatione tui. Tui causa. In tuā gratiam hæc feci.

### Vtrum necne.

**V**Ise vtrum redierit an non. Vise num redierit an non.

Vise redierit ne domū. vise an redierit an non

Vise redierit ne domū, nec ne. Vise redierit an non

Cogita vtrū famae malis consulere an pecuniae

Cogita famae ne malis cōsulere: an pecuniae.

Decopia ref. ac ver. Lib. Primus Fo. xxx

Cogita famæ malis consulere an pecunia.

Cogita an famæ malis consulere an pecunia.

Cogita num famæ malis consulere q̄ pecunia.

Vide si potes esse possessor.

Cicero. In oratore suo libro secundo. Si pro an dixit Imitatus

Græcos apud quos ei bifariam significat.

¶ Concedendi.

Inge hoīnē v̄t uere. Fac ita esse: vt donem⁹ ita esse: vt hoc ite

F ritm̄ tibi cōcedam⁹: vt hoc interi tibi largiat. Pone sic eē i ta  
but. Esto sane. Sit ita sane: vt maxie iūlseri: non erat tuū id  
facere. Etia⁹ qd asper⁹ dixisset: tuū erat obtice cere. Sed imaginare  
me donasse nō potes tibi rē vidicare. Et si maxie donassē: nō libius ē  
rei vindicādē. Donari⁹ sane: nō statim tibi ius est iniiciendi manum.

¶ Parum abesse.

 Oene scopū attigeras Prope scopū attigeras. Propemodū  
attigeras a scopū Parū aberas scopo. Parū absuit vt scopū  
attigeris. Parū abest: qn scopū attigeris. Res parū aberat  
a pugna Parum aberat qn pugnarent,

Parum aberat vt hominī manus iniiceret.

Vix hominem cohibit quo minus manum iniiceret.

Tantum non conserebant manus,

Tñi non adorabāt: qd græcis est familiarius. *Mopop ovX.* Suetoni⁹  
de tiberio Cesare ciuilē ad modū inter initia: ac paulomin⁹ q priuatū  
egit. Paulominus dixit pro propemodum.

Ac paulopost. Quod paulominus virum q̄ euenterit,

Id est parū absuit qn vtrū m̄q̄ euenterit. Idē de eodē. S; tñi nō stati⁹  
a funere ad negocia & consuetudinē redit. i. premodū: stati a funere.  
Protini vñ Terentius dixit mō non. Is serie palexit per epistolā modo  
boni montes auti pollicēns. ¶ Incertitudinis.

 Nnos natus est ferme vigiti. Annos nat⁹ cōciter octoginta  
Ad dies vigiti hora q̄si dec̄ia apd Suetoniu. Annos habet  
haud sc̄io: an duodecim vigiti. Puerū annos natū fortasse decē.

¶ Corrections & occupationis formulæ. Ca. lxi.

 N plerate p̄cipua felicitatis p̄ts vel tota potius felicitas  
hominis sita est.

P̄cipua doctrina nichil ad virtutem conduct̄it: smo non  
nichil officit. Tibi p̄cipue aīq̄ adeo tibi vni calamita-  
tem hanc acceptam ferre possumus. Tuū opus vidi  
magis q̄ legi. Græcas litteras degustauit verius q̄ dīdicit

## De rerum et verborum.

Bonas litteras sedulitatem sua depravauit: vel ut vetius dicam euer-  
tit Bonas litteras non dicam depravauit: sed funditus euertit. Suos  
omnes lexit: Quid dixi lexit: imo subuertit. Quem historicum citius  
dixeris quam poetam.

Lucanum telegi: non tam poetam quam historicum.

Nisi pater es: dicere m' te desipere.

Homo: pene dixeram impostor.

Respondebo non oratione tua: sed conuictio.

C. Authores citandi formulæ.

Ca. lxii.



TCiceroni placet Authore Platone: teste Vat-  
rone, si therentio credim⁹ Vt reserf apud Ply-  
niū: ut ait Protagoras Platonic⁹: ut apd Zeno  
phōtem Simonides dixit: Epicuro teste soſci-  
tas in voluptate sita est Aristoteles bonorum  
tres ordines fecit. Non sp̄tare aīal cui nō sit rā-  
gus calidus: author est: Theophrast⁹ apd Ply-  
niū scriptū est. Elephātos decimo demum anno parere,

Pyrrho negat quicq̄ scribi posse,

Id verum esse testis est L'ulus.

Extat in antialibus. Veterum litteris proditum est.

Eius sententiæ complures citat authores.

Ad eam sententiam q̄ plurimos allegat testes.

Eam sententiam multorum auctoritate tuetur.

Huic opinioni Plynthus astupulatur.

Huic sententię suffragatur Plato

Idem sentit Pythagoras Aristoteli aīal est: etiā spongia.

Plynio sentiunt & arbores.

Variatio imperatiui modi. Cap. Ixiii.

**V**Ale: valeas: fac valeas: valeto. valebis: idem possent: & in  
quisbusdā: futurum subfunditui Memineris pro memētor:  
Oderis in ceteris item si addideris prohibendi signum: ne  
dixeris: ne dicas: ne dic.



Variatio futuri

Ca. Ixiii.

Oenitebit oī te: futurū ē vt oī te poeniteat: si po te gauſurū  
facto breui opinor tedebit te hui⁹ vīte. Opinor fore: vt bre-  
ui te hui⁹ tedeat vīte. Spero futurū facto gaudeas Dixeris egregie  
Alligaris filiū. Abibit hic ppediū. Abitur⁹ ē hic ppedie. Ie a vero piphra  
si futurū ē vt repeatat creditū: latini vīde& reddere grēcā figurā. οελ  
λαληταρα. i. dictur⁹ est: Est aut̄ familiaris Ciceroni necessaria quoq;

quoties in verbū ciderimus qđ futuro cateat ut spero fore vt arte bre  
vi p̄discas. Nā p̄ discuturū nō poteras dicere. Est future qđ dā q̄ s̄ mix  
tū cū significatioe p̄teriri: vt priusq̄ tu domū redeas ego ep̄stolā p̄scri  
p̄ero. Atq̄ i portū puenies: nauis soluerit. Si t̄les aios ipugna p̄stabili  
vicerimus siue vicimus id qđ finitimi esse v̄t w̄ met ōlīgor μελε  
λορτι. q̄q̄ id alioq; latini circulo quātūr p̄ia: lamia: & mox lā aderit.  
Sīlis rāta morituro mox audies. Sāti qb̄z necessitate abutimur fuō  
subiūctiut. Vt me in ero. Odero: Nouero. Ad fūl significationē p̄tinet  
et illa: cōfido cōmētarū hoc studiosis p̄batūr. Et p̄spicio te p̄ditūr  
filium.

(De periphrasi generall verborum. Cap.lxv.

**C**ommune fere est modis oībus: vt p̄sio verbū aut sīla circū  
loquamur. Ita charus eris oībus. Ita fiet vt charus sis oībus.  
Hoc mō effugit inuidiā. Hoc mō factū ē vt effugerit inuidiā.  
Vt inā ex equo me amares: vt inā fieret: vt ex equo me amares. In  
vxore pessimā icidi: mihi v̄lu venit: vt i pessimā inciderim vxorem,

(De modo potentiaſ. Cap.lxvi.

**M**odū potētialē fere p̄tinet: q̄ p̄ p̄t: at debet: at si leverbū  
expō p̄fit. Q uid agas cūeo q̄ nihil intelligit. Est qđ rideas:  
nō ē qđ iudicas. Videas & flumia siccā. Cernerēs alios tre-  
pidare: alios cīrcūspectā fugā. Vdisses oēs obmutescere  
Eqdē istd nō affirmari. Dixerit hic aliq; Maturi? venisse: & apud  
Terētū: p̄diceres: p̄ pdicē debuisse. (Aestimādi verba. Cap.lxvii

**D**lutim me facit. Parui habet. Pro nihil dicit: nihil p̄dit.  
Pro multimo dicit. Ne huiusq; dem facio. ΔΑΚΤΙΚΩΣΟΝ  
p̄lio aut flocco. Maximo in p̄recio est apud omnes. Plurimi  
fit apud oīns: magni habetur apud suos. Pili nō facio. Nauci nō facio:  
flocci facio. Vnus estimemus assis. Cassa nuce non emam.

(Emendi formulē & similia. Cap.Ixvii.

**D**imō emisi. Nō reuēdes tantidē. Nīmō licetis. Minoris ad  
dictur⁹ erat. Quātūcūq; iudicaris: tāti mercabor. Vide vt q̄  
maximo estimes. Nō refert quātū res ipsa sit: sed quantope  
retribuit opus ea. Tu tuū agrū pluris cōducis q̄ ego meum emerim.  
Paulo loquas edes tuas. Cupiam maximo. si queam. Eme q̄ potes  
mīnimo: reuende q̄ potes maximo. Alle non emerim totam Cicero  
nis famā. Labore dij sua bona vendūt: vili vendunt: Mīnoris nō pos  
sunt. Non emit qui nihil einit: Chare emit qui togat. Quantū cōena  
sis: Perchare: magno hic vñlūtur: A matur vñlissime. Bassus chia-  
tius cacat q̄ b̄bit. Magna mercede cant: Maxima tacit⁹ demosthe-  
nes. Quanto metris p̄recio: Quātū stipulatus es: Thais decē milibz

## De rerum ac verborum,

drachmū noctē venditabat. Nīmio constat elegantia. Sucto. Quorū  
vni melita quadragles sestertium constituerunt.

### ¶ Discriminis formulæ

Cap. ixix.

Ihil interest: facias an dicas.

N Nihil refert per te factas: ac per alium.

Patui mea refert quid nolis aut velis.

At mea plurimū refert. Quid interest vtrū facias an instigess. Plurimū interest: maxie refert quo tempore vtrū adeas. Evidē haud magno in discrimine pono: apud Titū Liviū: & apud valetū Maximū. Respōdit se vita malle excedere: q̄ metu violentę mortis: amicos: inimicosq̄ iuxta ponere. Quędā p̄q̄ tenui limitē diuidūtur apud Fabiū. Vera n̄ sint hęc an fixta: nihil labore. Vtrū scripseris an dixeris: feceris nec ne manū nō verteri. Susq̄ deq̄ fero. Instigasti: plinde ē ac si feceris. Ex equo inoxia ē Tūndē peccati: citra discrimenē amat ac laudat: oēscira delectū oēs in familiaritatē receptat: Oēs pmiscue mordet. Passim hęc prædicat apud quoslibet hęc dicit.

### ¶ Affirmandi.

Cap. lxx.



Romissi se le vētūrū: pmisit maxie: Etz p̄ quo gręci p̄q̄  
sc̄ admodū: q̄ lubetissic. Benigne: sic h̄z. Sic erit: ita ē fa-  
ctū ē plane. Mirū n̄l. Haud dubile: Dubbo p̄cul: liq̄t: cōfessat:  
cōfessū ē Inconfesso ē. Extra cōtroversiā ē: certū est: p̄ certo  
compertum: liquido liquet: Indubile: Indubitatio.

### ¶ Accusandi formulæ.

Cap. lxxi.



Ccusatus est sacrilegi: hic se furti alligat: postulat⁹ ē p̄pe-  
tūdas: delat⁹ ē p̄ditionis: Reū egit pecular⁹: in lus voca: le-  
ge agito: in lusābula: i lus duxit hoīem: i lus trahit: lites  
intēdit. Dicā script⁹: fili⁹ cū patre litē agitat: cū opulētūlo  
vito illi lits ē: cū mīda iudicio decertat. Accersit⁹ ē capi⁹: Dē illi dixit  
Eū talionis agentē: Agit cū eo male trāglonis. Dānatus est repetun-  
darum: vel de repetundis: Absolutus iñfūtarum.

### ¶ Formulæ vilitatis.

Cap. lxxii.

Ihil eque cōducit ad beate viuendū: Nihil ad parādos opes

N cōducibili⁹: Nihil ad ea rēcōfert. plurimā adferet adiumentū

Vtīs ad parādos amicos assētatio. Plus adfert voluptatis q̄  
vilitatis. Plurimas ad res hic libellus vīsi futur⁹ est. Ad id patru⁹ in  
primis adiūtare poterit. Q uid faciunt ad vilitutē in minimo

Liber quidem verum non expedit.

Vtīnam hęc res tā frugifera tib⁹ sit q̄ futura est honesta. Vtīnā tñndē  
frugis adferat q̄tū adferet glorie. Ad id sola doctrina fuerit adiumentū

## Decopia re. ac ver. Lib. Primus Fo. xxxij

Ad hoc pecunia magno administrulo futura est,  
Ad id siātēd mediocriter adminiculantur vires corporis. In id quoq; prodest ornatus. Fabianum.  
Non parum ad id efficiendum momenti habet fama integra. Neq; vero illud mediocriter profuerit.  
Adiuuat hoc quoq; Hac rōne nihil profecimus: reliquū est ut diuer  
sa; ingrediamur viā. Nihilo plus explicit: accī insantie pater. Id est  
nihil plus pficiat. Fruditio ad pietate plus adserit dīpendij q; cōpen  
dij: & non tam promouet q; tremoratur.  
Calida sunt amica stomacho: Dulcia conducunt hepatis.  
Quod stomacho consert: id prodest cerebro.  
Quod ad stomacium facit: idem capiti salutare est.  
Quod stomacho bonum est. idem Cerebro commodum est.  
Lactuce aluo deficiendę efficaces: & ad sōnū cōsiliādū doneq;. Ad cīē  
dos mēses valet malua. Aluo listēdēsūtysiles fabę assę. Stomachū a  
cuūt: exaltat: irritat appetētā edēdī. Hac in re solus hic tibi poterit cō  
modare. Pluri mūcōmoditatis adseret pecunia studio. Vānā tā tīz  
bi cōmodo sit q; mihi fuit graue. Magno meo malo tētaui. Fecisti tuo  
rōmodo nro icōmodo. Si iudicabis In tē tuā eē. Si putabis exysu tuo  
fore. Si putabis re tua fore. Prote facit qd̄ dico Ad phiam Dialecti  
ca viā apīt. Viā sternit. Ad eā tā facta sunt fundamenta.

### ¶ Officiendi formulę & iuuandi. Ca. Ixxiiii.

P Irorum eīs stomacho grauis. Dulcia stomachi ledūt. Aci  
da cōcoctioni officiūt. Salīa noxīa sūt hepati. Lac vīlem  
stomachū offendit. Adusta sūt inimica bilosis. Non obſt  
ram. Non fuero impedimento. Non obturbabo. Non reluctabor.  
Nō obſtrepātūs conatib;. Nō reentar. Nō reclamabo. Nō fmorabor  
Inſtitutum tuum: Fab. Autē mītus ferunt: pro offendunt: dixit.

### ¶ Functionis formulę.

#### ¶ Capitulum. LXXIII.

G Effit consulatum. vbi tum preconsulem agebat.  
P Rētoris officio fungebatur. Dictator erat.  
Bellum admīstrabat. Siciliam obtinebat.  
Prouincię p̄sidebat. Annonę p̄fectus erat.  
Regla negocia procurabat. Mūtia tribunitia obibat.  
Censū prēterat. Hoc negocia tibi mandamus.  
Tibi p̄uincia hāc delegam. Durā suscepisti p̄uincia. Durā susfles p̄  
vincia. Facit impatorē te p̄tebas. Vide vt p̄fles amicū: Scurre non  
amicī functus es officio. Ego te abſtētūs fungar yicibus. Tuas agā

## De rerum et verborum.

partes. Defunctus consulatu. Defunctus vita. Defunctus malo. De functe periclis. Verg. Defendete vicē. Horat. Defendere vicē modo rhetoris atq; poētē. Pontificis persona in gerit. Tractare rem. Gubet nare temp. Ducere bellum. Gerere. Exercere bellum. Nauare operam. Sategit rerum suarum. Ductare exercitum. Patrare bellū. Quę duo verba Fabius norat a Sallustio nouata: oēs in officio sunt. Non deero officio meo. Nusq; cessabo in officio meo.

¶ Quibus modis tribulimus aliquid. Cap.lxxv.

**S**Vmo ingento puer. Summi ingenij puer: Sūmus igit̄ nō puer. Sūm̄ īgenium poeticū: Vir admirāda sapientia. Vir admirandē Sapientiē. Vir admirādus sapientia: Vir admirandus sapientiam. In carmine Vir incredibili praeditus sapientia: Vir omnīugis corporis atq; animi dotibus exornatus: Vir omnibus iusticis dolis. Vir ex meritis mendacijs confiat atq; compositus: Id omnibus natura insitum est. Id natura nobis indecidit: ita natura comparatum: id cunctis attribuit natura. Multa vicia nobis recepta consuetudo conciliat: nonnulla natura īgenerat. Oibus īnatum est: vt vitam suam īcolumē esse velint. Id vicij nō tibi natura adiunctum est: sed acerisū ac receptū prava consuetudie: īnest in hominē: incredibilis quēdam astutia īnest homini.

¶ Titulorum. Cap.lxxvi.

**S**Ius rei meminīt Plato ī dialogo qui inscribitur συμποσίον: Testis Cicerō ī eō libro quē inscriptis oratorem perfectum Plynthus ī opere cui titulus historia mundi. Varro ī Satyra: cui titulum fecit: nēc quis seru s̄ vesper ve hat. Verg. ī Alexide. Terentius ī adelphis. Hesiodus ī opere cui titulum nūcupauit Opera & dies: ī libello cui titulū indidit deversorum Copia. In commentariis quibuscū titulum prætulit: De nugis aulicorum. In odarū libro quēm sylvas nūcupauit.

¶ Gratulandi. Ca.lxxvii.

Audeo te nobis optantibus īcolumē esse redditum

**G** Gratulamur tibi victoriā. Gratulamur de victoria

Gratulor viciſſe te. Qz vīctor redieris yehemēter gaudeo

Te noua prole auctum esse gaudeo.

Saluum te aduentre volupe est.

Lætor tuo nomine q; vxor fœliciter peperit.

Qz gener tibi tantopere pbatur magnopere tua causa gaudeo: Vix

Iuptati mis̄i est q; tibi res ex sententia cesserit: Tua gratia gaudeo. Q;

res præter spem bene venteris Tuā vīce lætor qui prospere pugnans

# Copia Lib. primus Fo. xxxiii



Gratias agendi,

¶ Cap. lxxvii.

Votum a officio me commendaris. Princeps  
pi tuo grā & habeo: & habitur sū imortale  
Qz tanta fide mea negotia p̄cures: pares gra  
uas agere vix possum: referre nequaq.  
Qz me passim amātissime p̄dicas: video quā  
tum debeā tuo in me studio.  
q̄ meis commodis tantoperete studes: & ha  
betur a me grā & semp habebitur.

q̄ argenū ad diē promissū reddidisti amo te & habeo gratiam.

Ecquid nos amat de virginēs

Factum bene q̄ ep̄istolam ob signatam remisisti.

q̄ nos pro tua virili tueris: gratum est.

Grates persoluere dignas Non op̄is est nostrę.

Fateor me tibi magnopere deuinctum esse.

Hoc nomine plus tibi de beo q̄ vt vñq̄ soluendo esse possim.

Hoc officio arctus me tibi astrinxisti.

Obligationem tibi fecisti: Deuinctiorem reddidisti.

Magis obnoxium effecisti: q̄ vt vel verbis agere gratias possim: Ma  
tor est nřa necessitudo q̄ vt vel tu mihi vel ego tibi pro ullo officio de  
bā grās agere: Maius est hoc beneficium q̄ vt orationem postulest.

¶ Referendi beneficium. Cap. lxxix.

Rātā referre: Reponere merita: Repēdere officia: Pensare

**G** bñficiū: Remunerare bñficiū: Remetiri bñficiū: Persolue  
te bñficiū Rñdere meritis: Pat̄ esse bñficijs acceptis Efficiā  
vt tuū i me officiū ad te non sine sc̄nōre redeat: Fc̄nerariū hoc. bñf  
iciū tibi pulchre dices Dis p̄terā: n̄ si bñficiū studiū tibi conduplicauerit  
Retalliare iniuriam in malam partē: Rñdere malefactis: Reponere  
iniuriā. Pensare: Remetiri: referre: ac ferme oia & in malā partē pos  
sunt accipi: Inueniatur & retalliae apud. Gelliū in bonā partem: n̄ es  
q̄ natura vōis refragatur. Id in est inusitatus.

¶ Originis verba Cap. lxxx.

**D** Aud dubito quin hēc ab amore quodā i me singulari p̄fī  
discantur. Vnuersū hoc malorū agmē e bello nobis natū ē  
Hic ois illa simulta itereos orta ē. Tu malorū osm authore  
Cupiditas pecunie: victorū oīz parēs: iudia toti Phui⁹ odii seminariū  
fuit. Natura nobis puulos igniculos dedit. Hic ois illa turbavenit. Hic  
fluxit. Hic matiat oēquo beati reddimur Grēco sōte cadūt. Hic scatet  
ois illa victorū colluues His fontibus totus ille tumult⁹ rerū extit⁹

## De rerum acverborum

Hic surgunt odia: hinc lites pueri: Hinc veniunturgia Ab his exodis romana nobilitas dicitur: Regib⁹ ortus: Roma oriūd⁹ Atauia edit⁹ regibus: Maximis prognat⁹ ducibus: Sate sanguine diu⁹. Ex lus pullulantodia: Glicunt inuidie Subta scis similitas: illa e philosophiorū foni⁹ hauiēda: reliqua e poetis perēda. ¶ Pēsādi.ca.lxxxii.

Vobis corporis viribus deest id ingenii dols exequa. Qd

**Q** corporis formē detractū ē: id ai dotibus natura p̄fauit Tu opulētior noseruditiores: atq̄ ita tecū parta fecimus Absētiā nostrā crebris litteris sarciamus Qd hacten⁹ cessatū est: id oportet diligentia recuperarē Qd illius stultitia p̄fīnēst: id tua sapientia restitua oportet Qd illius in/cīta admissū: id oportet vt tua prudētia redīmas Supplendū diligētia qd ingenio deest. Quod corpori detractū Id ingenij dotibus acescit: Studio reponendū qd negligētia p̄fēritum est: Qd ademptū est fortunē: id ingenij dotibus additū est Quantum corporis viribus deest: tñ ai virtutibus superest: Natura qd alibi detrahit: alibi reddit: Qd suis eripit: hoc ho/pisibus accumulat: Ingenio formē damna repēdo meq; Fāmē dispēdū pecuniae compendio resarcit. Famē iactura m pecuniaris lucro consolatur.

**C** Apetitūnis somnij. Cap.lxxxiii.

**D** Vere vxorē aptā tuis morib⁹: aptā adīs os mores Amicū deliget uis morib⁹: appositū: accōmodatū: vel ad tuos mores cōueniat. Nō ē natura cōpositū ad artē poeticiā: osfētationē cōpositū dixit Fabius p̄eo qd est ad osfētationē paratū: Idē Iul⁹ magis an equo sit apposit⁹: si p̄p̄stor ad ius au ad egitatē: Ruri⁹ idē cōstatq̄ rebus ad faciendā fidē apposit⁹: Ad Mathematica v̄ esse p̄p̄sionis. Vir maximis reb⁹ vel ad maxias res nat⁹ Vir fact⁹ ad huius negotiā. Ad huius mores fact⁹: fact⁹ sculpt⁹ eē v̄ Adeo ad hui⁹ mores q̄drat Oratio non est naturē cōsētanea. Facta nō respondent orōni. Hęc nō competunt in senē. Hęc non competit viro graui.

Non heret in Catonē huiuscemodi crīmē. Nō cōsentītū tul mores cū Iulius morib⁹. Non cōcīndit tua atq̄ huius studia. Non cōcordat huius institutum cum tuo Conclavis transitus.

Conclavis dīgressio. Ista non cohērent: non consistunt. Non eadit in sapientem animi perturbatio. Non recipit ea simplicitas adulatiōis suīptionem. Non congeriūt sit tere cum studio pecunij.

**A**blegandi verba. Ca.lxxxviii

**D** Ic mihi est ablegandus aliquo.  
Puerum hunc prius amanda copiam.

Copia. Liber. Primus. Fo. xxxiiij.

Hic Argum aliquo si potes amolire  
Non possum huc amouere quopiam.  
Ego trunc neq; vti amittā a me neq; vt retineā scio. Non posū me ē  
uer ex hoc grege nebulonū excutere. Hic vt cūq; ē extrudēd° aliquo

¶ Proficisci.

Ca. lxxxvij.

Vs hinc abeo. Rus hin cōcedo; Discedo; Abscedo; decedo;

R Galliā repero inde. Britānā aditur uē. In Italā iter iſtitute.  
Ingress⁹ eſt viā. Q uo paras proficisci? Q uo paras pfectio-  
ni? Q uo tendis? Q uo te merti pedes? Quo teneris iter? Q uo iter eſt?  
Rus me cōfero. Domū me recipio. Domū reverto. Certiē in patriam  
reuolare. Certū eſt yeteres amicos reuifere Redde te p̄t̄. Fac reue-  
tas in patriā. Restitue te tuis. Facte q̄ p̄mū reducē videamus.

¶ Conatus.

Cap. x xxv

**D**A operā vt conualeſcas. Cura vti reualescas. Enſere vt etiā  
parētibus in ḡam redeas. Adiutere totis nervis vt ivitum  
tuo ḡne dignū euadas. Illud totis vitib⁹ agito; vt parētū  
expectationis facias satis. Hoc vnu ſtude vt te in regis beniſuo lētia inſi-  
nues. Iſis incūbas. In hēc ſtudia incūbit. Ad id eluctare. Ad hoc iu-  
gla. Effides ſi mō aduigilat⁹. Vigilandū eſt q̄ ſua negocia veſit tēpoz  
r̄iſcīcere. Manib⁹ pedib⁹ uigilat⁹. Cōnitere. Id vnu elaborat. Eo veſis egl  
q̄ cōtendit. Huc veſis rēmīq; feſtinat. Hoc ſtudiū pui pperem⁹ & am-  
pli. In ea re veſhemēter e ſudat⁹. In id plurimā laboris ex haſtū: ex-  
antlatū. Rē p̄difficile conamur. Rē arduā molimur. Šūmo nixu Šūma  
ope. Šūmavi. Quoad potes ad lobores. Explicā dīſcōplicādi. c. lxxxvi

**V**bi his malis emerero. Vbi his turpis me met extircauero  
Vbi ex his negocis me expedituero. Cū ex his negociorū  
extero labyrinthis. Si mul atq; his me tu multib⁹ euolue-  
ro. Vbi his enugis memet excuſero. Si q̄ſi licebit memet  
ex his negociorum fluctibus emolti. Si licebit ab his curis diſcede-  
re. Si contiget liberari. Leuari. Si quando ab his neogocijs meipſum  
 vindicaro: aſſeruero: abſoluero. Vbi ex his malis eluctatus fueror.  
Vbi ex his calamitatibus enataro. Implicitus maliſ Inuolutus nego-  
cijſ Diſtictus curis Occupatus negocijſ Diſtentus. Diſtendit. Diſtine-  
ri negocijſ. Diſtorqueri curis Immerſus: obrutus: opertus negocijſ  
Intricatus: illigatus: Impedit⁹: obuincitus Diſpunctus: Obſeptus: one-  
ratus negocijſ: oppreſſus: oppletus. Tot me res circumualiant. Tot  
me p̄cula: circuſtant: circuſſunt obſeptunt: cingunt: obſident:  
premunt: vrgent.

Verba ſiniſ ſeu propositi.

Cap. lxxxvii.

f 17

## Deterum et verborum.



Tolci in vna virtute summum bonum constituant.  
Epicurus felicitatem voluptate metitur.  
Peripateticus vnu virtutis beatitudinem definit.  
Herillus in scientia summum bonum collocat  
Quidam in indolentia boni finem posuerunt.  
Est qd in pecunia felicitate sita esse existimet.  
Maxima pars hominu spectat utilitatem.  
Pauci sibi proponunt honestum.  
Huc oes conatur spectare ut dicescas,  
Huc respiciunt huc tendis.  
Omnes spes mea in te uno fixi.  
Quidam famam seruit. Alij lucri ronem habent,  
Hic voluptate vbiq; sequitur: ille captat gloriam.  
Hic ad priuatam utilitatem omnia referit.  
Huc reliqua omnia sunt conferenda.  
Huc omnia illa pertinent: spectant.  
Quo sum hec tam purida tendunt?  
In hoc etiam popularem laudem petit.  
Admiratione Aristoteles maxie pericula putat.  
Illiud genus ostentationi cōpositū solā petit audientium voluptatem.  
Negociatorum vnicus scopus est pecunia

**¶** Qua est impudentia. Ca.lxxxviii.

I crimen illi palā obſicias lat̄ scio qd ē ipudētia. Velutus ētm.  
**S** pudētia. Velea ē hois ipudētia: inficias ibit, vel sic. Sat scio  
vt est ipudēs inficias ibit. Vel sic. Sat scio p solita sua ipudē  
tia inficiabitur: qd hoc postremū minus breue vehemētis vñ. Adeo est  
impudēs vt mox it̄ inficiatur: vt nūc sūt mores: id ē: phui⁹ ſeculi auo  
cibus: vt est barbarorū ingenii: id est pro cōditione barbarici īgeni⁹.

**¶** Qd vt: qd qui. lxxxix

**V** Ir mellor est qd q velit mētris: ſimplior qd q possit. Supera  
bior est qd vt velit docere: stupidor qd vt possit discere.  
Adeo pauper est vt nec obolum habeat.  
Adeo ignarus vt malit in media perire qd attem discere.

Sic de me meritus es vt tibi succēdere non debeam.

Sic mihi charus vt irascine si velim quidē possim.

Melius de me meritus es: qd vt tibi possit succēdere.

**B** Ene res habet bene se res habet: bene habet.  
Bene est: optime est. Bene tibi habent principia.

Ca.xc.

**Copia, Liber, Primus. Po. xxxv.**

Optimo in loco res est. Pejore in loco res esse non potest. Quoniam in  
statutes sunt tue!

**¶ Mea sententia**

Ca. xci.

Ea quidē sūnia. Pro mea quidē sūnia. Vt ego quidem sentio:

**M** Ut mea fert opinio. Meo quidē aīo: Plautinū. Meo iudicio. vt  
michi quidem videtur. Nī fallor. Si quid iudicio.

**Morem gerendi**

Ca. xcii

Os gerendus est p̄t. Morigerandū est p̄t. Obsequēndū est

**M** patri. P̄t obsequēndū. Patri concedendū: Insetulendū. Ob-  
seruēdū p̄nīs morib⁹. Accōmoda te p̄nīs morib⁹. Pre-  
bete illis ad tempus.

**Rogandi**

Ca. xciii.

Aiorem in modum terogo. Etiam atq; etiam oto.

**M** Obsecro te atq; obtestor.

Illud vnum ab te magnopere peto: contendoco.

Illud a me vehementer contendebat:

Efflagitati quotidiani concūcis.

Implorauit opes homīnis.

**Ignoscendi**

Ca. xciliij.

Emiserū multā. Hāc vñā ignoscē culpā. Cōdonam⁹ admis-

**R** sū. Da vettā tuuenib⁹ erratis. Iuslurāndi ḡam facere p̄u-  
pillus nō p̄t: Est in Pandectis. Item apud Sallustiū. Ad qua-  
dam vīcīa conuenit conviuite.

**Abrogandi**

Ca. xciv.

Escindere cōuenta. Abrogare legē. Abdicare legē. Antīq; re-

**R** Abolere legē: Abolefcere neutrū. Sustollere legē. Irritār pa-  
cta. In integrū restituēr. Mutare pacta. Oblitterā legē. Exo-  
lefcere metū dñorū dixit Plinius in epistolis pro extingui atq; p̄terdi-  
dere. Nū q̄ tui beneficij memoria apud mē in termorietur.

**Ornandi**

Cap. xcvi.

Omērē: exposirē: ppolirē: exoināre: venustār: hōestare: pl-

**O** eturare Pigmetā: flosculi: lecytiū: veneres: venustas: lepos: ni-  
tot: ḡra dec⁹. Lenocinia: Emblemata: Cōpositio. colores: My-  
tothecia: fuci: Phalerae: dignitas: cultus: polities.

**Inter coenam.**

Ca. xcviij.

Inter coenam. Inter coenandū. Sūp coenā. Cœnātib⁹ nobis.

In coena: idē efficiunt: Inter it; cū Suetonius. Inter locandū.

Per locum. Inter pocula. Inter potandum.

**Post coenam.**

Ca. xcviij

f liij

## Dicerum at verborum.

**D**Ost coenā; accēna. Sub coenā. Nā sub significat & paulo an  
vī p̄nūs post. Sub hec lecke sūt tuę lęę: id est; p̄o hec. A tuo  
reditu. Post tuum redditum.

**C**Similitudinis. Cap. xcix.

**G**St et diuersarum rerum quedam inter se similitudo: affi-  
nitas: cognatio. vicinita. his finitima sunt illa. his confinia  
sunt illa: Similē figura multum ad hois formā accedit. Pu-  
rotiñ sōlī q̄ fluminī p̄p̄tor. Nō mltū a tuis mortib⁹ hæc ab-  
sudit tunago. Huc alldit illa Teretiana lnsia. Vergiliā dictionē emula-  
tur: exprimit: refert. Haud multū abest: dissider discrepat a tuis morti-  
bus. Ab hac ratione non multum abhorret Fabius. Eiusdeꝝ ḡn̄s est  
et illud. Eiusdē farinæ prouerbialiter. Eiusdeꝝ nota: Eiusdē classis.  
Met locatq̄ ordīo is hominē. Sub hac facile latet adulatio. Plerunq̄  
vicia virtutis personam induunt: ac virtutis simulacrum repreſentat.  
Sub virtutis specie. virtutis titulo. virtutis p̄textu. Sub imago pie-  
tatis. Sub vmbra pleratis. Patrem ore refert. Parentem moribus ex-  
primit. Patronum nomine reddit. Auum voce repreſentat. Patronum  
imitatur oculis. Amitaz nulla re p̄torsus exhibet. Alter Cicero. Alter  
hercules. Faciem mentita lyce.

Mutui.

Cap. ci.

**M**Viū dare. Mutuo dare. Mutuare. Cōmodato dare. Cōmo-  
date. Vēdū date. Viēdū accipere. Accepti viūratiā Plaur?

Fallendi

Cap. cl.

**M**poſulimus reip. Fefellit nos. decepit circūcēt adolescēt.  
circūc̄p̄site. circūduxit ap̄d luteos. verbadare mihi  
difficile ē. Si s̄eris eos fucū velle facere. Imposturā fecit &  
passus ē. Delusit. frustrat⁹ nos sperato lucro. Nō te fraudabo debita  
gl̄ia. Techne: dolisfuct f̄stigie: vaſcides: versutia: ast⁹: astutia: fraus  
Os mihi sublitū ē. In feaude illexit: pellexit. Arte me tractauit. Dolo  
mecum egit.

**C**Est amicus

Ca. cij.

**V**Tor patre familiariter. Est mihi cū illo arclissia necessitudo: Sū  
illī sumā familiaritate cōlunctus. Sū illī amicus: Sūma mihi cū  
illo familiaritas incercedit. Multus mihi cū homine quōdam v̄sus  
fuit: Mutua quedam beniuolentia iam pridem inter nos est.

**C**sperandi

Ca. clj.

**S**Per ore fore. Nōnulla spē ē fore: Venio tu ip̄s: Vocor i spē: Ere-  
ctus in spē: Cōcipio ip̄s de te optimā: Nōnulla me spes habz:  
Maxima teneor spē: Magna me spes tenet: Adducor in ip̄s:  
Nōnulla me spes cepli: Spē nōnulli affulit: artidet: blāditur: Oia s̄q̄

# Decopia re. ac ver. Lib. Primus Fo. xxxvi

ma mihi de te pmitto. Is est de quo tibi possis oia polliceri boni virtutis officia: Nihil mediocre de te tuus cives expectant. Inticcre spē: Sollicita te spē: Ostendere spem: Ostendit futurum.

## Ad verbum.

Ca. cliii.

**M** D verbū edidicit: quē locū ad litterā subiecī: Fabi⁹ Et⁹ verba subiecī: p̄ quo vulgo dicū i forma. Ipa hois verba ubi reddam **T** eipso p̄ aet. Ca. cv

**D** Eus bone vir: Scz ls supis labor ē: Is nūc si dis̄s placeat nos docēbit q̄ nihil vñq̄ didic̄t ip̄e. Om̄nū amicū. Mira vero militi quæ placeant: Sane vero: Quasi vero.

## Extrahere diem.

Ca. cyl

**S** Ic ille dies extract⁹ ē: Hoc agebat ut dies extineret. Duceat tps: Teteret tempus: ducere bellum, iam dies excederat.

**D** Paratum ac facile. Ca. cxi.

Aratū: promptū in prōptetu: n̄ peccatu: Proclu e: un pellit Obuiū: expositū: exp̄cipitū: in nūerato h̄ce: in flatiōe. Ad manū. Extempore: Extemporanum: extemporaneum.

## Depel lenti

Ca. cxii.

**D** Eprecari inuī a. Dep̄cari culpā: depellere crimen: Aduersari: Abominari: Rel̄ vere: Refellere: Negare: Inficiari: Inficiare: Propullate: P̄t̄figare: Amoliri.

## Agnoscendi.

Ca. cix.

**A** Gnoiū hereditatē Agnoscit et mē. Accipio conditionē. Admissito testamentū. Adiſt testamentū. Vr admirationē etiam plausu cōfiteretur Amorē te testatus ē. Odiū & vultu p̄fert. Mori bum incessu vultus fateretur.

## Ab adolescentia.

Ca. cx.

**A** Atmīde a puerō. Ab adolescentia. A teneris vngulculū. A rūdib⁹ ānis. A pri⁹ pueritia. Ab ipso vitę exordio. Ab ipso vte. Amicie. Abicunabūl: Cū iplo nutricis lacte fugit⁹ errorē. Ab ipso crespusculis. Accurate. Ca. cxii.

**A** Ccurate: exacte: elaborate: advngvē adamussi: examussi: amussi: examussati. Ad pp̄diculū. Suma cura. Exquisite: cōquisite. Perficiendi. Ca. cxii.

**B** soluit: perfectit: Exegi monumentum Finem impoavit. finit. **A** nem dicendi faciam. finit. Summam manum impoavit Ad vmbilicum duxit. Fastigium impotere. Colophonē addere. Supremam addidit manum. Extremū actum addere, Fabulā vitę peregit. Exacta etate, Ad metam vñq̄ perduxit.

ixxxxi. I De rerum et verborum.

Committendi Cap. cxlii.

**L**l Eges inter se collidunt ura eventu. Ut non compositi melius cl. By  
lio Bacchus Quis tecum isto commisit hominem? Concertans  
cū hero. Conferre pedem.

Conferre manum Congredi cum viro.

Configere. Colluctari. Conflicari.

Amandi.

Cap. cxliii.



Nice te diligit. Amat effusissime.

Charissimū habet Admirāda quadā charitate  
plequitur Fama nihil habet antiquus.

Non amat modo veruetiam obseruat.

Singulari benivolentia prosecutur.

Animo toto te complectitur.

Oculis atq; animo fert hominem.

Coridon ardebat Alexi. deperiebat virginem.

Deperiebat in virginem Flagrat amore tuis.

Amanissimus est cui Tu tuōq; oīm est obseruantissimus. Studio  
suum tui. Tu cupientissimus Ex aio tibi bene vult Bene cupit tib;

Non perinde illi affectus erat dixit. Suetonius pro eo qd est non peri  
de diligebat. Si coia tua exosculatur. id est sic amat.

Cupiendi Cap. cxv.

Audis auditus. Laudis auratus. Auens glorie Cupies famam

**L** Tuis intentissim⁹ famelic⁹ glorie Sitit fama Sitit aurum Elu  
rientissim⁹ laudis. Mira glorie famae habet hoīem Ambit  
honores Nulli⁹ rei⁹ laudis ambitiosior. Privati cōmodi studio⁹ Alie  
ni appetens appetens laudis. Eloquenter cādīdat⁹ ihūt lucris Imminet  
exitio⁹ coniugis: illa mariti. Gestio videret hoīem Prurit illi tergū.

(Male precandi verba.

Cap. cxvi.

**O** Voties caput tuū diris deuouit. Execrat⁹ est tum sele: tum  
uos omnis. Ut te dis perdant Abi in malam rē. In maximū  
malum. Incrucem. Dis te eradicet. Dis tibi factis dignis suis  
supplitā dent. Dis mentem tibi dent tuā. Βαλλεσκοπακασ⁹. Gre  
cis est vistratissimum Quae res illi. vertat male.

Pollicendi.

Cap. cxvii.

**D** Escio quid magni promittunt sydera. Magnifice pollicēt  
amates Promissis dūcta hoīem Pollicitis diues q̄ libet eē  
pōt. Carte fidis hīm̄ pollicitationib⁹ Spōdeo futurū: del  
pōdeo; Spōde noxa adest. Ego tibi huī noise fide lubeo Recipio tibi  
factū me. Recipio ad me Hoc tibi meō periculo promitto. Ita mīhi

Copia Lib. primus

Fo,xxxvii

**S**ipulanti pactus est. Litorib<sup>o</sup> nostris at circa pacta tua est. Do fidē  
futurū Confirmo futurū Fidem suam interposuit. Clodio. Tiberiu  
ea lege cœnam condixit: id est promissi te venturum ad cœnā Apd  
Suetonium. Principatus. Cap. cxvij.

**S**t copiosum dicendi genus in quo Cicero priscipatum obseruetur Breue in quo Sallustius regnat.

**Subtile in quo dominatur Hortensius Floridū in quo p[ro]f[essione] mas tenet. Plinius. Varium in quo precipuus est H[enry]ronymus.**

**Graue in quo princeps est Seneca.**

**Festuum in quo singulatim est Martialis.**

### **Simplex in quo primus est Terentius**

**Acutum in quo precellit Quintilianus,**

Suave in quo vicit Statilis.

**Antiquum in quo nulli secundus est Cato.**

In affectu in quo nullus cedit; nullo inferior est nemine posterior ē Cesar. His negotiis tu veluti antesignanus dux vexillifer; signifer exististi; kopu Phœbō greci Homerus oēs procula se reliquit. Oēs a tergo reliquit longo intervallo præcellit; præcedit; præcurrit; prægit; anteit; antecellit. In litteris Græcanicis palmarum tenet eloquentię. M. Tullius arcet tenet Prima laudē obtinet Prima locum obtinet Præmia prima feres. Ludorum Cap. cxix

Ludorum . . . Cap cxix

**M** Vnera gladiatoria populo exhibuit Edict Circenses: Fecit ludos scenicos: apud Suetonium in Caligula Commissit et subitos: apud eundem Dedit populo centum gladiatorum paria Centum, Camelos produxit.

Agere delectum: Cap.cxx

**H** Abiit delectū Agere delectū. Delectib⁹ vndiq⁹ acerbissime actis. Cogere exercitū Contrahere copias Conscrībe, te exercitū Parare manū Comparare vim nullum Collectis

Copiss, Ad(mendi honorem, Cap. xxxi

**E**polutus dictaturam Amo<sup>m</sup> est consulatu Abrogatū est illū  
iperū Ademptū iperū Redactus est in ordinē Multos cœ-  
git in ordinem. hoc est persuatos reddidit. Missionē petuit Ru-  
de donatus est. dimisit cū ignominia Exauditor auist totam legione.

**Persuadent.** Cap,cxii.

**F** Ecce mihi lacrymis poenitentie fidet. Lacrymis mihi psus  
sit se ferre facti poenitente Lacrymam mihi psuaserat illu poen-  
tete facti Lacrymis efficit ut crediderit illu poenitente Ad-  
duxisse i sua setem. Inferendi seu rocinandi. Cap. cxxiiii

## De verborum



Vnde animalia est idem corpus sit necesse est? Quod autem corpus est non statim & ait Is pauper est quod pluris mū cupit. Porro quo quisque magis abudat oportet: hoc est ceterum appetentior. Igitur dicitur: multus quisque pauperius sit necesse est. Si de est animus: si puritate non violatur corporeis ei conuenit colere. Quum animus sit corpora prestantior: virtutes autem si sint possessiones: pecuniae corporis: colera neum est virtutes pecuniae anteponendas. In quae cadit misericordia: iudeo cadit inuidere. Non cadit autem inuidere in sapientia. Ergo ne misericordiam Ipse sibi vallis esse nequit: et vobis erit vallis. Felix non est cui multa desunt. At qui diuitibus desunt plurima. Qui poterunt igitur diuitias esse felissimi. Solus bonum virtus: nam id demum bonum est quo nemo male potest. Virtute nemo male potest: honor est ergo virtus. Bonum est virtus: ut qua nemo male potest. An bonum pecunia qua quisque potest male potest: nunc inferendi vim habet sed velut cum explicatione. I. nūc argenti marmor verus &c. Quicquid ita sit: quis audiat inficias ire. Hoc quoniam si habeat: an non dedidisti dānum? Vtrum dānum dedisti an non? Et dubitamus adhuc? [Nisi nisi] Cap. cxxiii.

**D**omi si poeta es. Nil aliud quam poeta es. Tamen poeta es. Poeta es: patera nihil. Nihil es praeterquam poeta. Nisi poeta esses nihil es: Nil aliud: quam fletibat. Tamen fletibat.

**C**laudandus ac vituperandi. Cap. cxxv.

Onoēs probabunt consilium tuū: cui probabunt plurimi: Ante mā instimulabunt nonnulli. Nemo mihi vicio verterit. Nam vituperio dabunt omnes. Tu tibi laudi ducis: glorię tibi tibi dulcis honoris putas fore: at omnes de decori dabunt: probro dabunt: crimina buntur: dānam buntur: reprehendunt: improbabunt: fuggiunt: bunt: taxabunt: notabunt. At ro calculo notabunt. Album addere Calculum: Subscribere sententias: Suffragari: Refragari: Laudibus ferre: Laudibus vexit: apud Plynum. in epistolis: Scis vicio nigrum perfige te Thita. Summe Cap. cxxvi,



D'summam: in summa: ut summatis dicā Denique: demum postremo. Breuerit: ut semel dicā. ut semel finā. Dicā iuge nre Rē oīm verbo complectar: Quid queritur pro denique Ciceronianum est? Quid multas? Quid multis moras?

**P**erdendopere Cap. cxxvii.

**L**icit operam: iuditur opera. Opera & ipsa perire. Frustra ego hinc operam summo nihil agis: Latera lauas. Actū ago. Actā re agis

**Copia, Liber, Primus.** **Fo. xxxvij.**

**In syluam fers ligna.**

**Fructus.**

**Cap. cxxvij.**

**M** Agnū ex ea te fructū retulit. Cepit emolumētū: lucrū re-  
portauit. Senīt cōmodū. Cōmoditatē: demessuit. Collegit  
vtilitatē: frugē accepit: lucrū fecit. Cōpēdiū parauit. Ea res  
ali frugifera fuit: fuit emolumēto: fuit cōmmodo: fuit vñi.

**Impudentię.**

**Cap. cxxix.**

**N** Ibi pudet. Depuduit: depuditū est dedidicit pudorē. Obli-  
tus ē pudoris. Dedi dicit pudore. Nescit pude scere. Exuit  
pudorē. Perfricuit faciē. Perfricuit frōtē. **A**ffectādī. Cap. cxxx  
Effectata verba; Affectat⁹ ornat⁹; Ascit⁹ ornat⁹; Ascitit⁹ de  
**A** cor; Fab. Et ḡam rei nīmīa cooptatione cōsūp̄im⁹ Coop-  
tationē p̄ affectatione dixit. Captat laudē Venatur gloriā Au-  
cupatur famā. Accersit sibi malū. **I**gnorādī aut cōtra. Cap. cxxx.  
Cio nō ignoro: nō me fugi: nō me latet: nō me pterit: nō  
fū nesci⁹ nō me clā ē. Q uis nescire. Nemini dubiū: itell/ḡ  
video: ētē locōptū habeo: explorātū habeo: p̄spectū habeo  
Cognitū habeo: nō est obscurū mihi. Nō me fallit. Haud  
me fallū habuit Indoct⁹ disci: Rudis horū malorū Imperit⁹ fallendi.

Turpe est & similia.

**Cap. cxxxij.**

**V**repe. est Cū turpitudine cōlūctū est. Laudabī e ē Cū laude cō-  
funcū est. Cū vicio cōlūctū est. Vicio cōfina est. Nō vacat vicio.  
Nō caret vicio. Non abest a vicio. Periculōtū: cū periculo coniunctum  
Quin & vt non.

**Cap. cxxxii.**

**R** Vere illa nō possunt: vt hēc nō eodē labefacta motu cōcidat.  
Cicerō p̄ Pōpēlo. Quin hēc eodē labefacta motu cōcidant.  
Nō potes studere opib⁹ vt ai trangllitatē nō p̄das. Nō potes  
quīn p̄das. Nō potes: ni si p̄das.

**Id qđ qđ. Ita vt. vt.**

**Cap. cxxxiii.**

**D**qđ pro qđ: & Ita vt; pvt: frequēs est apud. Ciceronem. Ita  
**I** vt facias. Id qđ facis. Quod quidem facis  
Amplificandī.

**Cap. cxxxv.**

**C** Edendū erat hospiti p̄serit seni. Maxie seni. Pulsauit hos-  
piti: eūq; senē: idq; senem, atq; hūc senem, atq; adeo senem.  
Reciproca cōstructio quorūdam.

**Cap. cxxxvi.**

**E** Rūt humanitatis vestre magnū ciuiū numerū cala mitate  
phibere. Cl. Prohibe lūsidos a nauib⁹ ignes. Ver. Detēdit  
capellas ab ęstū. Defendit ęstū capellis. Spargere humum  
folijs. Spargere folia humi. Stetnere pallio leqđū. Insterne  
te lecto palliū:

**Nō cōtentus**

**Cap. cxxxvii**

**g ij**

## De rerum et verborum.

**D**On contentus vicit. Non contentus viciisse. Non sat habet viciisse. Non sat erat viciisse. Parus erat viciisse nisi in viatos etiam sequeretur: non sufficiebat viciisse. Poenitiebat rapine, nisi parente quoque spoliaset.

**C**ontra satis faciandi. **Ca. xxxviii.**

**D**interdum non satis facit Ciceroni demosthenes.

**N**on implet aures Ciceronis demosthenes.

**N**on respondet optatis mens.

**N**on facit satis hominum de sese expectationem.

**N**on responderet hominum de se expectationem.

**T**ullius in Demosthenem nonnumquid desiderat aliquid.

**N**on is es quem expectarem.

**N**on talis es qualem vellem.

**N**on nihil in te requiro adhuc.

**N**on facit ad huius cupiditatem.

**I**mputatis autem Contra. **Cap. cxxxix.**

**M**nes plura habere cupimus & tñ id nobis impune est.

**H**aud ipune feres. Haud ipune feceris. Non fuit illi fraude.

**M**agistratus prohibuisse vi sine fraude esto. Non sic auferes.

**M**irabat hoc si sic abiret. Miliere impunitate donauit.

**N**ullum factius impunitum esse oportet.

**N**ulla poena dedit eius facti. Poena pendit.

**T**u pendere poenas Cecropidae fuis. Persoluit: exsoluit: Luit dependit.

**N**ullum de eo sumptum simplicium. Et facto nulla interrogata poena.

**D**e tanto flagitio non est animaduersum. In oës grauiter animaduersum.

**E**xacta poena. **Suadendi autem Consulendi. **Ca. xli.****

**D**ne es tu autore mali? Te autore suscepisti negotiū tuo i-

**p**ulsu feci. Te in impulsore feci. Tuus es. Tuus iudicatu. Cicero

**T**estuatore. Te consultore. Tuus consilio. Absit persuasus id

**f**eci. Tuus iudicatu. Amorem in consilium adhibuisse videris. Tu per

**s**uatu. Cito. **P**rudens. **Ca. xlii.**

**R**udens fecit. Scies fecit. de industria fecit. Data opera. De

**P**roducta opera fecit. Studio fecit. Studio se fecit. Consulto fecit

**C**onsilio fecit. Cetera. Impudens: nesciens fecit. Per errorem

**E**rrore factum est. Per impudentiam Peccavit. Inconsulte. Ex indu-

**s**trita p de industria aliquoties dixit. Quinquis status. Composito factum

**D**e composito. Ex composito. Ex destinato pio consulto apud. Suetoniu-

**m**um est in Caligula.

**C**ausa. **Cap. cxlii.**

**L**urimis de causis mibi tue littere lucundę fuerunt.  
 Duas ob res hominē modi.  
**M**ultis modis tua misericordia fuit epistola.  
 Duobus nominibus es mihi charissimus.  
 Dupli nominis. Dupli de causa tuis scriptis delecto.  
 Bis misericordia fuit epistola tua.  
**M**ultiplicari me tuę lęgę delectarunt Dierū notatio. Cap. cxliii.  
  
 Alendis Ianuarij. Ad calendas Ianuarij: Calendarū die Nonas Ianuarij Ad nonas Die nonarū Idibus Māris. Ad idem maij Idū nouēbris Pridie Calendas aut Calendarū. Pridie nonas. Matas Pridie nonarū. Pridie Idū Pridie. Idū nouēbris Postridie Calendas Ianuarias vel Quarto nonas Ianuarias Postridie Nonas Ianuarij: vel Octauo Idū Ianuarij: Postridie Idū Ianuarij Decimonono Calendas februarij. Præterea decio Calendas februarias: vel ad decimum Calendas februarij. Ad eundem modum de reliquis mensibus ac diebus dicendum.

**D**e numeralibus. Cap. cxliii.

**I**n numeris illa varietas est generalis: de addita aut omisso cōiunctiōe Annos nat⁹ q̄ tuor & viginti. Annos nat⁹ viginti q̄ tuor Annos nat⁹ cētū & viginti Centū viginti. Viginti supra cētū. Hēlde q̄ duos numeros principali p̄ximos vel cōpositę vel in cōposite efferre licet Duodeviginti p̄ octodeci. Undeviginti p̄ nouē ēde cīm. Duodetriginta yndetriginta ac deinceps cōsimiliter vñq; ad cētū. Supra cētū cōpositę p̄ adiectiū aut in cōposite q̄ ad uerbiū efferim⁹. Ducentos Bis centū Trecentos. Trecētū atq; eodē mō vñq; ad mille. Mille multiplicam⁹ vel substatiue: vel adiectiue cum aduerbio Milles le nūmū. Mille nūmos Bis mille nūmos Duo milia nūmorū. Pergerit dumq; cōsimili ratiōne ad mille milia aut milles mille. Nūnq; eādē ūniaz effeſim⁹ & p̄ cardinalia q̄ vocat & p̄ ordi nūmeralia Annos natus viginti Annūz egressus vigesimum Annūm excessit vigesimum Annūm agit prīmū & vigesimum Biennium est qđ patriam non reuaserit. Tertius hic annus agitur qđ patriam non reuaserit. Dic quotus esse velis. i. quot conuicias velis. Hic tonordos: sed sim p̄ pli ceter numerus significatur. Distributius pro simplicibus in carmine licet vti. Vbi vero apponit quipplā qđ distributionē explicit: liberū est vt v̄el distributius vel cardinalibus. Quotannis duo talēta capi: vel Quo

## De verborum

tantibus talēta capiſt. In singula capiſta mille nūmū distribuſt vel  
mille nos nūmos.

Aduerbia tēportis

Cap:cxlv

Empus vix dum pteritū p Mō aduerbiū ſiguiſcamus Paulo  
**T**lōgi⁹ per dudu ac iādudū Hoc et lōgi⁹ p Nup & pridē Lōgissiſ  
nū per Oi & quondā Futuri tēportis hi ſu ordines Mox adegit. Jāve  
niſt Protinus cōtinuo: illco extēplo: eueſligio: tēpus ſiguiſcār: & hēc  
cōtinētū ſequēs. Sed ferē reſpođēt ad pteritū. Ut litteris tuis loctis  
extēplo donū me cōtull. Accepto hoc nūtio eueſligio me domū cōle  
ci Oi rūdet ad ad vtrūq̄ tēpus pteritū & futurū Oi floruerūt graec.  
Forſā & hēc oī meminisse iuuabit: Proximus itē ad vtrūq̄ tēpus re  
fertur Proxio anno strenue ſe gessit: In pximū annū ſūmas copias.  
parat Proximis his die b⁹ Proximo mēle Proximo ptu. Proxj, bello  
Nouifimus p eo qđ eſt nuperimus preteritum dūtaxat respic̄. Su  
periore anno Supiore mēle Supiore bello: Supioribus dieb⁹ dīclm⁹  
de re nup aut pximie acta item paucis his diebus. & aī pauculos dī  
es. Paucis aī diebus: Paucis post diebus: Post pauculos dīes. Aliquā  
to aī Aliquāto post Paulo: multo: aī: & post: Dein: deinde: deinceps:  
exinde. Sub hēc virtutis q̄ ip̄is rōnē obtinet. I. Paulo aī aut paulo post  
Ceti temporis ſignificationē hēc habent.

Hodie: heri: nudius tertius: nudius quartus,

Quinto: sexto: septimo: octauo: ab hinc die. Hodie: cras: per hēdile.

Per hēdile die. Quarto ab hinc die: quinto: sexto &c.

Potro verbū additū ſēportis diſcri mē facit Septimo ab hic die metū

coenabat Septimo ab hic die iſti hic me videbis Hēc & aliter effētior⁹

Septim⁹ hic dies ē q̄ in ecū coenauit. Aut⁹ ē q̄ nullas a te līas accep̄.

Multū tēpis eſt qđ nos rō vīſtis: Utu ē qđ nos nō vīſtis: Seculū exiſte mi

hi vē ex quo nullas abs te līas accip̄o. Annūmerādi. Cap:cxlvi

N deos relatus eſt. In numerū deotū relatus eſt. Hora.

I. Inter quos referendus erit?

Aſcribe me in numerū uorū.

Aſcribe me tuis amicis:

Aſcribito me in ter amicos tuos.

Veteribus annūmerandus

Inter ſummos annūmerādus.

Inter primos recenſend⁹: ponendus: collocandus;

Recip̄e mē in tuum gregem.

Multos obſcuros legi in ſenatum.

Quarū hunc hominem aſſluſtis in yelkum contubertum.

Cooptatus in collegium augurum.

Copia; Liber; Primus; Fol. 24

Ascitus. Additus ordinis senatorio.

Accensus seu ascitus in militu numerum.

Suetonius, ut ciuitate donatum in decurias adlegaret.

¶ Initio ac finis. Cap. cxlvii.

**N** ipsius vita primordij. In ipsius vita rudimentis.

In primis litterarum elementis.

In capite tuarum litterarum.

In prima statim fronte. In ipso vita limine

In ipso quasi vestibulo vitae in exortu.

In exordio vitae: In principio: In initio operis

In calce tuarum litterarum.

In extremis tuis litteris.

In postrema parte tuarum litterarum.

Nunc ad metam festinat oratio.

In extremo vitae actu. In portu impingere,

In porta cauterio. Ne in alijs quidem

In ipso operis ingressu.

In ipsius vita foribus.

Vita lanua. Fauces inferorum. Major opinione. Ca. cxlviii.

Aiora fide. Maiora q̄ ut vera credi queant.

**M** Minor opinione doctrina. Minor doctrina q̄ p̄ hoc iō opiniō. Cittius spe aderat.

Celerius expectatione redibat Cittius ac sperabatur Ante expecta-  
tū redibat. Par famē doctrina.

Non minor doctrina q̄ fama celebretur.

Supra fidem omnia. id est maiora fide

Majora veris renunciabant Minorata. Infeliora veris predicabant.

Infra verum erant que nunciabant

Minor conulari dignitate cognitio.

Minus est q̄ ut a consule cognoscatur.

Major consulis dignitas q̄ ut hāc causam. cognoscatur.

Tua virtus maior est omni preconio.

Vincit omnem laudem tua virtus.

¶ Contingendi. Cap. cxlix

Occine tantum malum mihi d'erepente obiectum esse. In

**D**gens obuenit hereditas.

Obtigit vxor qualēm volebam

Non curius horū in contingit adire Corynthus

Nactus es vxorem tē dignam.

## De Rerum

X. Felicissimum ingenium sortitus es.  
Similes habent labra lactucas.  
Habet quod amet. Is nunc repperit.  
Merito nobis accedit ut malum videamur: dum nimirum studeamus videri bona  
Non omnibus datum: ut impune que libeat dicant. (nos)  
Non quibuslibet licet que libeat facere.  
Mihil ysuuenit: siue ysus ventus: ut cum tractabili monstro confundaret.

### ¶ Re & a persona.

Ca.cl.

Generalis variatio formula ea Re & a Personavit nihil operis  
meis montis. Nihil opus me montore. Te sua ore. Tuo  
G suatu. Te impulsore. Tuo impulsu. Te instigante. Tuo in-  
stinctu. Te hortatore. tuo hortatu. Te auspice: tuis auspiciis.  
Te deduce: tuo ductu. Te consule. In tuo consulatu. Te  
dictatore profeci. Tua doctrina profeci. Patrem consulem non definit  
factare. Patris consulatum sine fine factat.  
Gloriatur forma a vxore. De vxoris forma gloriatur.  
De te incolumi superis habeo gratiam.  
De tua incolumentate grator superis.  
Discruciat animu vxoris impudica.  
Diluctuciat animu vxoris impudicitia. Ex more. Ca.cl.

**E**X more. Tranquillus dixit. De more Maro. Pro more. Pro  
more: circa prepositionem.  
More hominum facit. Non insolens istud facit.  
Pro vetere consuetudine. Solens meo more fecero.

### ¶ Subornandi.

Ca.cl.

S Vbornauit accusatore. Submissit consularib⁹ viris q̄ regla  
g⁹fie oria paterarēt. Supponi puerū. Subdere oua in midū  
alienū. Submissitij. Supposititi partus. Subdititi partus.  
Ne pater hunc a me allegatum putet.

### ¶ Renouandi

Cap.cl.

**V**etus Atheniensium exemplum renouemus.  
Pristinum morem reuogemus.  
Gratias egit q̄ pristinum morem retulisset.  
Redeamus ad intermissa studia.  
Studium intermissum repetamus.  
Bellum red integrarunt.  
Divis instauramus honores.  
Libertatem amissam restituimus.  
Ovidius vetus eo dictorio recluduit. Recanduit tra-

Cras singens interabitus equor.  
Iteranti noxam non est ignoscendum.

¶ Ensis de verborum Copia.

**D**e Rerum copia. Commentarius secundus

Et mox de prima locupletandi ratione.



Ostea q̄ de verborum copia: quæ veniebat in mente: q̄ potius breuitate diximus: reliquæ est: vt si si compendio de tertium copia perstringamus: atq; vt hæc opis partē exordiamur ab his quæ superiori sūt q̄ maxime fitim: Prima locupletādæ in iæ rō vñ. Si qđ lūmatim ac gñatim dicti poterat: id latius explicetur: atq; in parties deducatur. Qđ qđ pindē est: nac si quis prim mercē p̄r amennam ostendat: deinde eandē euoluat aperiaturq; ac totam oculis exponat. Huius rationis id erit exemplum.

**R**evnuersā luxu pdidit. Eā niam in tūma cōprehensā q̄ sīg cōouolutā: hūc ad modū licebit euoluere Stp̄rmas possessionū formas et numeremus. Sīg variis pdēdē rei vias explicauerimus. Quicqd vñ m̄ris vel p̄sistore h̄ereditate obuenerat: q̄cqd aliorū affiniū morte aduenerat: q̄cqd ex xoris dote (queq; dñe neū q̄ erat vulgaris) accesse rat: quicquid ex legatis acreuerat: (Acreuerat aut permultū) quicqd ex principis acceperat liberalitate. q̄cquid peculiū castrensis cōflauerat. Pecuniaz omniē, vasa, vestes, fūdos, agros, vna cū ipsis & viis & peco nibus, breuiter ē omnē teu mobile teu soli: deniq; familiā ētiplā in for dissimilis scortorū amoribus: quotidianis cōmessiōnibus. ſuptuolis obſonariōnibus, nocturnis p̄potationib;: popinis: cupedilis: vnguen tis: aleaz: lusibus, paucis diebus ita assūmpt: abſiguriuit: abſorbuit: vt ne Terencium quidem ſibi reliquum fecerat. Hic duo illa verba: Rem vñuersam & luxu perdidit. ūis partibus explicantur.

¶ Adiſtemus & alterum. Cyclopēdiam absolute.



N genere dictum est. Id ita poteris explicare. Si singulas disciplinas: omniē doctrine speciem singulatim recēreas. Nullū oīo doctrine genū est in quo nō sit exq̄siteverat. Nulla disciplina quā ille nō ad vngue pdidiceat: & ita pdi dicerat vt ī vna qualibet ūola laborasse videatur. Adeo m̄tre poetae om̄i oīe fabulas tenet. Adeo Rhetorū floscūlū abundat. Adeo Ḡāmaticorū laborosos canones excussit. Dialecticorum argutias callit: physices arcana queſtigauit. Ultramūdane sapientię ardua ūpauit:

## De rerum ac verborum.

Theologorum abdit a penetrauit. Mathematicas apodizes pceptas habet. Sic astrosū motus. Sicut rētorū pportiones. Si tertarii dīmēlos: nes: vrbium: mōriū: fluminū: fontū: situs: nomina: internalla. Sic vo cum cōcentus atq̄ discrimis. Adeo q̄cquid est historiarū tū veterū:ū recentū meminit: quicquid bonorū auihog: q̄cquid vel antiquitatis vel nouitatis id ē tenet. Addē his patē Græcanicē ac latinæ ſraturæ linguæ perritā. Demiq̄ quicq̄d vñq̄ eruditioñis ab egreglis autho:ribus repertū ac traditum fuit: id vniuersum vnuis hic absolute percepit cognitumq̄ habet ac meminit.

Item. Omnibus naturæ fortunæq; dōtibus preditus.

**H**oc si cui libeat explicare: commemorabit singla corporis commoda. Deinde singulas ingenij atq; animi dotes. Postremo genus: opes patriam: successus: & quicquid a fortuna foler obtinere. Rursum Hippias omniscius. Hoc si quis velit dilata:re: referat licebit omnia illa: que in eius viri descriptione recenset. Apuleius in floridis: non s̄ne varia verborum copia.

Ex trahulustationis exemplum aptissimum apud Lucianum in Harmonide. Etenim cum potuisset summatis dicere: τηρ αυλητις κηρ οληρ εκ μεμαθηκε. Maluit explicatis partibus copiam ostend:are ad hunc modum εδιδασχω με καν αρμοσ α θατορ αυτος λορεσ το ακριβεσ. καιεπτηρει εσ την γλωσσα λεπτορ: τικαι ειμελεσ και υποβαλλαρτουσ Δεκτυλουσ εν ας φωσυτο πυκρητη αρσα: καιθεσα και βαραρε ερ ριθμω. και, συμφωνα ειρατα μελι προς τορ Χορον. και τησ: αρμορι ασ εκαστησ Διαφλατταρ τοιδιορ: τησ φρογιου το εινεσορ. τησ λινδιου το βακχικορητησ Δοριουτο εμφον. τησ ιωρικησ το γλαφυρον. ταυτα μερ ουρτα εκ μεμαθηκα παρασ ou. In his non ab re crediderim illud admonere: simul & in initio p:ponit summam rerum: & eandem alia sermonis specie repetit: & ita te deundum ad genus: quasi singulis enumerandis tam sis defatigatus etiam similis est præteritum. Prætereac cauendum mane partium ordine non confundamus tumultuaria verborum congerie sursum ac deorsum miscentes omnia. ne molestam vocum turbam nulla conditam gratia conglomeremus: sed vel ordine scito vel apta distributio ne: vel eleganti descriptione legentis aut audientis tedium excludamus. Ad hanc formam pertinet & illud. quoties totum quod no formis sed partibus constat in eas diducitur. Ut totus monstrum est. Hoc pacto dilatabilit: Si prius hominem in corpus atq; animum partiaris: deinde singulas corporis partes. singulas item animi partes

## Decopia : Lib. Secundus Fo. xlj

attinas. Et animo & corpore monstrum est: quacumque vel animis: vel corporis parte cōtemplari: monstrum reperies. Oculos.os. vultū. totam denique corporis figuram inspicere: quid aliud q̄ monstrū p̄f se ferunt? Lingua & vocem illam beluī hanc obserua: portentū dices. Insgenii excute pudicū iuuenies. Mores expēde: viāscrutare: oia mōstra cōperles. Et ne singula persequar quātus quātus est nihil nisi mōstruz est. Hic si quis velit in singulis veluti depingendis immorari satis appetet quantum hubertatis sit accessit ut orationi.

Item aliud. Torus commaduit.



Summo capillo ad imum usq̄ calcaneum pluia commaduit. Caput. Humeri. pectus venier. tibiae. totum denique corpus pluia destillabat. Minutius quidē illud. haud s̄p̄ indigetur qđ admoneat. Ad hāc formā referri posse. quoties de specie loquentes genus adiungimus. id quod sere fit amplificandi gratia. Cum omnis eruditio plurimum adserit & ornamenti & adiumenti mortalibus. cum p̄cipue philosophia. Itē omnī quidē ætati foeda est libido: verū senectuti m̄p̄ eo sedisima. Itē cū omnibus in rebus plurimū h̄z momentū prudētia: tū p̄cipue in bellis. Simplex enim erat. prudentiā in bellis plurimū habere momentū. Huius generis est illud Ciceronis in oratione p̄ domo sua: apud p̄tifices. Cū multa diuinitus pontifices a maioribus n̄fis inventa atq̄ instituta fūtū nihil præclarus: q̄ q̄ vos eisdem & religionibus dcorum immortalium: & summae rep̄ p̄fessie voluerunt. Q̄ q̄ quid attinebat. unum hoc referre cum huius forme exempla nūq̄ non sint obvias?

Secunda variandi ratio.

Vt admodū affinis est secunda variandi ratio. quoties nō contenti semel exitum rei proponere: ex quo reliqua quae progresserant per se queant intelligi: singularem ea quoq̄ commemoramus per quę ad eum exitum pertinetur est.

Huius p̄ceptioris hoc erit exemplum. Cicero Catilinam cōstatu⁹ oppresſit. Id ita locupletabis. Catilinę nefarios constatus. M. Tullius consul suu sagacitate statim odoratus est. singulare vigilans peruestigauit. summa prudentia deprehendit. nito in temp. studio p̄didit; incredibili eloquentia conuicit; grauissima auſtoritatē re p̄fuit; arimis extinxit. magna felicitate sustulit. Item aliud. Ex ea virginē filium sustulit. Hac ratione dilates licebit. Ea virginē q̄ esset singulari forma misere deperiebat. Deinde amoris impatiens simpli pueræ animis promissis sollicita uit. munieribus corruptis. blas-

dilecta dellis isti officiis in mutuū amore pellexit: impotibilitate vicit de  
nigro cōsuetudinē cū ea habuit ac deuīrginauit. aliquāto post tempo  
re vterus virginis cōcepit tumescere: sc̄tu videlicet cōceptio. Demum  
exactis nouem mēnibus parturit ac puerū peperit. Itē aliud exē  
plū vrbe cepit: ita poterit apliari. Principio feciales rē repetitū missi q  
pacis etiā cōditiōes offerent. Quas cū oppidani nō acciperet: copias  
vndiq̄ cōparat. Machinariū maxima vi cōportat: admouet exercitū  
vna cū machinis ad vrbs mœnia: illi cōtra e mūris acriter hostē res  
pellunt. Tandē hīc superior in cōgressu: cōscensis mœnibus; vrbe iua  
dit ac rerum potitur.

## ¶ Tertia ratio.

**M** B hac non sita vehementer abhorret tertia locupletādi ser  
monis rō. quoties rem nō nudā exponim⁹: sed alii t⁹ etiam  
causas repetimus: a quibus initia sit pfecta: veluti si cui  
non satis sit dixisse bellū intercessisse Gallis cū Neapolita  
nis: vñuerā addat: que fuerint similitatis causæ. Quis instigator: q  
suscipiens bellū occasio. Que vincēdī spes. Que virisq̄ fiducia. Hoc  
precepūt ut est dilucid⁹ q̄ ut regeat præceptione: ita difficile sit exēplū  
nisi plurimis verbis pponere. Quare supsedebim⁹. ¶ Quarta ratio

**S** Ec admodū discrepat ab his quarta locupletādi rō. Quo  
dies nō sūmptuose pponim⁹ negotiū: sūmptuose enumeram⁹ ēt illa  
q̄ negociū vel comitatur vel cōsequūt. Qđ gēn⁹ sit. Bellū  
ubli acceptū ferem⁹. Hoc pacto potēris dīcere rē. Exhaustū i barbaros  
militēs eratiū. Fracta laborib⁹ iuuētutē. pculatas segetes: abacta pē  
cora. Incēsos passim vicos ac villas. Desertos agros: euerfa mœnia: cō  
pilatas domos: dirupta phana: tot orbos senes: tot orphianos liberos  
tot vñduas matronas: tot vñrgines idigne cōstupratas: tot adolescētiū  
licetū depravatos mores. tñ funerū: tñ luct⁹: tñ laclirymarū. Pre  
teea extictas artes: oppressas leges: oblitteratā religionē: cōfusa diuīa  
hūaq̄ oia: corruptā cluitatis disciplinā: vñluerū t̄q̄ hoc malorū agmē  
qd ex bello nascitib⁹ vñ ferem⁹ acceptū sūḡ de belū fuit̄ author. v. nō

**C** Vita locupletādi rō vides potissimum ad energiā quā euidentā  
vertutē pertinere. Ea vitemur quoties vel aplificādi vel ornādi  
vel delectādi grā rē nō sūmptuose exponem⁹: sūmptuose colotib⁹  
expressā itabula spectāda pponem⁹: vt nos depinxisse: nō narrasse:  
lector spectasse nō legisse vīdeat Id ita p̄stare poterit⁹: si pri⁹ ip̄i to  
tā retū naturā: oēlq̄ circūslātias: ac veltui faciliō lūstrem⁹: deinde ita  
verbis ac figuris idoneis effigiam⁹ vñq̄ maxime fiat euides p̄spicuaq̄  
lector. Hac virtute p̄cellūt cum oēs poētē rū p̄cipue Homer⁹ que  
admodū suis iudicabim⁹ locis: Cōstat aut̄ p̄cipus descriptiōe rerū, tē-

porum: locorum: personarum.

## ¶ Descriptio rel.

**E**t descriptione locupletabimus oratione. cū id quod sit aut factum est nō sumatim: aut tenuiter exponemus sive oībus facultatū coloribz ob oculos ponemus ut auditorē siue lectorē lā extra se posittū velut in Theatru auocet: quā ab effingēda re: et magis ne græci vocat Hypotyposim: etiā si vocabulū hoc cōmune est: quoties aliquid oculis subiicitur: veluti si quis expugnatā cūlūtā dicit: cū etiā nimirū in summa cōpleteſtitus que cūq; talis fortuna recipit. Ut etiā ei Q uotiltant verbis. At si apertas hæc quæ verbo vno iclusa erā apparetibūt effusæ: p domos ac tēpla flāmæ: & ruentū teclorū fragor: & ex diuersis claimoribus: vnuis qdā sonus: allorū fuga incerta: alijs i extre mo cōplexu suorū cohērentes & infantū foeminarūq; ploratus: male vīq; in illū diē seruati fato senes. Tū illa ppharorū sacrorūq; dīres ptio: efferentū preddas repetentiūq; discursus: & aī suū quissq; preddo nem catenati: & conata retinere infantē suā mī. Et sicubi maius lucrum est: pugna inter vīctores. Licer enī hæc oīa cōpletatur eversio minus est in totū dicere q; oīa. Hæc tenus Fabius. Idē huius euidentis citat exemplū hoc ex Cello in Antoniū. Nāq; ipsū ostendūt temulēto sopore pfligatū: totis p̄cordiis stertente. rucluosos sp̄itustus gemina re: p̄claras p̄cōtubernales ab oībz/p̄dīs trālueras incubare: & reliquas circūlacere passim: quæ et nō examinatē terrore hostiū aduētu p̄cepto & xcitare Antoniū conabātur: nomē inclamabāt frustra: cerutel bus tollebat: blādius alia ad aurē inuocabat: vel hemētius ēt nōnulla seriebat: quatuū cū oīm vocē tactōq; noscitaret: pxime cultusq; collum amplexu petebat: nec dormire excitatus: nec vigilarē ebri⁹ poterat. s; semisōno sopore: iter manus Cēturionū: cōcubinarūq; tactabat. Nil si tñgt Fabi⁹. his nec credibilis singi: nec vel hemēt⁹ exprobrari: nec manifestus ostendi p̄t. Refert idē descriptionem conuuij luxuriosi.

**V**idebar inq; videre alios intrātes. alios vero exētates. quosdam ex vīno vacillantes: quosdam hesterna potatione oscitantes. Humus erat immunda Lutulenta vīno: coronis languidulis & spinis cōopta pīclum: Sed hūtusmodi exemplorum nūsq; non magna copia: p̄fser tim apud poetas: vt dictū est & apud historicos poetis pximos: p̄cl pue vero narrationes nunciorū in Tragediis: quoniam vice spectacu li subiicitur hac virtute abūdant. M. quoq; Fullus mīrus est in hoc genere. Verum illud arbitror admonendum: hoc genus descriptiōes p̄cipue quidem constare circumstantiarum explicatiōe: earūm p̄cipue quæ rem oculis maxime subscīlent; ac motatā reddat narratio-

## Dereatum ac verborum.

nem nō mediocriter iſa adiuuari: collocationibus. ſilibus: diſſimiliſibz: imaginibz: metaphoris: allegoris: & iſi que præterea ſunt figuræ que re in iſtis. Quin epidicta quoq; in hunc ylū plurimū valent veluti cū dicimus aerios scopulos: turrigeras yrbes. Ceruleū aut vitreū mare. Curuā aratorē. ſupercluſos philoſophi patulas fagos: atrā ſpe cuſ et apud Homerum Δυσηχος πολεμος.

Negliſolū in descriptione cōpleteſtūr: que adiuncta refuerint: quæ cōſecuta: verū etiā ea quæ facta nō ſint: velfieri potuſe: iſi hoc aut illud eveniſſet. vñ fieri poſſe demōſtramus. Veluti iſi q; dicit yide in qđ diſcriptionē adduxiſſi tēp. q; temere cōgressus ſis cū hofie. Etenim iſi forte fortuna ſupallent hostes hęc atq; haec erant euentura. Aut iſi quis monarchia diſſuadeat descriptione: ob oculos ponat oēm tyranidis tragediā: lāq; auditores admoneat. vt puer ſele hęco mā videre: quæ mox paſſurifluit: iſi Democratiam inueniant in regnum. Porro iſi res agitur ſeria: nū eatenus adhibēdē ſūr utōr utpōr aſ q; tenus ad cauſā cōducūt: verū cū tota res ad voluptatē iſpectat: que in admodū in poematis ferme fit: & atroſ cōfexi. que exerceſti oſtētā dīve iſgenti cauſa tractantur: ſicebit effectionibz: hincō liberius laſci vire. Adhac formā pertinēt descriptiones Homericæ quoties armati deos fuos aut heroas quoties cōuſulūm: quoties prelū: quoties fugā: quoties conciliū deſcribit. Quiden iſi ille nō exponit oculis: iuz aptis circumſtatiis: que tamē ſi nonq; minute videntur: tñ nescio quo paſſo mirū in modū rē oculis subducit: tñ epiphētis iū adhibitis ſilibus. Præterea descriptiones turbinūm: tempeſtatum: ac naufragiorum. quales ſunt apud Homerum locis compluribus. apud Vergiliū libro Aeneidos primo. apud Ovidiū mersmorpho eon vndecimo. Itē pestilentiae qualis eſt apud Maronem Georgiō libro tertio. apd Nazioneſ ſeptimo. Apd Senecā in Oedipo. Præterea famis cuius modi eſt inſignis in qdam Quilitiani declamatione Itē pdiglorū: ſolis: ecliptiū minis: hybridiū: fulminū: tonitruū: terraſ quaſiationū: Incendiō: inundationū. qđ genus apud Ovidiū diſuuit deukalionei deſcriptio. Item ſeditionū: exercituum: prelōrum. fragis excidit. diſruptionum. mox nomachiq; pugnē naualis qualis eſt apud Lucatium libro. iſi. Epulli conuiutorum: nuptiarum: funerum: triumphorum: ludorum: pomparum. Culus generis eſt apud Plutarchum in vita. M Antonii Cleopatrae nauis. ſacrorum: ceremoniarū. Incantationum. ac maleſiciorū: qualis eſt apud Lucatium in ſexto Item apud Horatiū in ſatyris ſub persona priapinatratis: que viderit: venationū. Eiusmodi extat Adriani cardinalis. Item animantiū. Quod genus eſt Torpedinis & hinc

## Decopia Lib. Secundus Fo. xlviij

secunda descriptio apud Claudianum; apud eundem; & item apud Constantium placentis; placitum apud Ovidiu in amoris; & apud Statu[m] Serpentum apud Lucanu[m] in nono. Multorum piscium apud Oppianum. Apud Plynium cum innumerabilium animantium; formae naturae; mores; pugnac; concordia; tum praeципue cuiuslibet descriptio apud Marone Equi ac bouis expressio. apud mira representatio. Statu[m] ut qualis est in eis pistolis Plynianis lignis levibus; tabularum & imaginum. qualis est apud Lucianu[m] Hercules gallicus. apud philostratum. Varia picturarum argumenta. Cuiusmodi sunt & argumenta textorum & sculpturarum aut similia operum Quorum apud poetas & historicos exempla sunt inumerata. Qualis est Clypeus Achillis ab Homero expressus. Aeneas a Marone. Ad hanc nauis; vestis παρωπλαστος; Machinae. Curru[m]. Colossi. Pyramidis. aut siquid est alius rerum consimilium quartu[m] descriptio delectet. Equidem ad hoc gen[us] referendam arbitror quoties forma genitrix; vitreis riteus explicatur; veluti si quis scypharum; Amulropophagorum; Indorum. Trogloidytarum. aut similium genitium imaginem oculis exponat; at si virtus militaris plus losophice; aulice; rusticane; priuatique; regie. simulachrum quoddam effigas Veru[m] ut ista probe exprimas; non modo certars & ingenii; veru[m] enim oculis spectasse que vels effingere plurimum refert. Sunt & fabulare rerum descriptiones; quae in ad vetas aliquid velut etatis auctae; argenteae; ferreae. Qualis est & apud Cebetem huiusmodi utraque pictura; apud Lucianu[m] Aulae. Caluniae; eruditioris; alegoricae coplures. Apud Homere ossa; Ates & literum. Apud Ovidiu Farmis. Liquoris. Apud eundem & item apud Maronem famae. Quid si quis malis hinc ad personae descriptionem primum dicat; eq[ue]d non magnoperere repugno.

**P**ersonae descriptio. Is igitur est proxima personarum descriptio. quae προσωποτροπη appellari tametsi non nihil ab hac dissidet. προσωποτροφia. vel hoc nomine quod latius patet. Nam fatus quoque inuidi et somni de quibus modicimus. προσωποφροφia. non absurde dixeris. ponitur enim seu persona quedam. Cuiusmodi sunt & illae virtutis ac voluptatis; quas pdicunt philosophista apud Hercules inter se decertantes facit; ut author est Zenophon. Item mortis ac vita; quas Ennius in Satyra contendentes inducit. Teste Fabio. Item Calumniae apud Lucianum Occasionis apud Aufonium Fortunes apud Horatium in odis. & Quintum Curtium. Cupidinis apud Mocum Penias & Plutus apud Aristophanem. Iusticie apud Crysippum; referente Cellio. Philosophiae apud Boetium severinum. Lamiae apud Politianum. Item musarum; gratiarum; Futilarum. Eollone. Sphinges apud Scylla Charybdis ac similiis apud poetas.

## De rerum et verborum.

Sunt propiores vero: Sed si ad ostensionem accommodatores. Cui iusmodi est Hippiae descriptio apud Lucianum et eiusdem apud Apuleium in floridis: Sed oratori magis conuenit illae notationes. Sic ei appellant quotiens. amantis. luxuriosi. avari voracis. temulentis. sonnaculosis. garruli. glorioli. ostentatoris. inuidi sycophantæ. parasiti. Lenis ve personam depingimus.

Huius generis extat exemplum in quarto rhetorices ad Hereniū Cæterū e Comœdis quātūlibet exēplorum sumere licebit Nihil ei aliud agit Comœdia: Depingitur aut ab omnibus circumstantijs præcipue vero ab his. A nativitate seu patria. si Pœni. Graeci. Galli. Scythæ. Hiberni. Hispani. Scotti Britani. Forma. cultū. vocem. Linguā. Gestum. Incessum. ritus. ingenii. ac mores expresseris. Eungendus aut pœnus. foedifragus. Vafer. insolens. Cultrum abilitatis ore atq; iré de cæteris. Sunt et singularium ciuitatum peculiares notæ. vt mollis athienensis: et ad dicendum: q; facendum instructor Seueri Romani. Parci Florentini. ¶ A sexu Depingitur vir seuerior. mulier loquacior. Incostitutio. supstitutor. ¶ Ab aetate. tales effingimus. quales. Horatius ostendit in arte poetica: A fortuna. fastuostor iductur diues. Humillior ac timidior pauper. ¶ A studijs sit gloriolus & facinorū suorum immodicus. Iactator miles. perturus leno. tñstior. rusticus. adulans. aulicus. militior. urbanus. Medicu sad. questū propensior. Poeta nominis auditor. Fontibus nemoribus ac secellibus gaudēs. opū & honorū cluissū contemptor. Sophista loquactor q; sapientior. Neq; negligēdi. comunes affectus quo sit aio pater in liberos Marti. in yxorē. Clavis in patriam. principis in plebē. plebis in patricios. cæteris q; quo diligenissime tradidit in rhetorics suis Aristoteles. ¶ Sunt aut peculiares etiā in singulis horū differētiae. Nec el satī est tenere: quid sensi. quid suuenter. qd seruo. quid patrisfamilias. quid lenoni. conuentat. aliqui singuli horū semper suis miles iducerentur. At comici præcipue varietatem in eius dē quoq; generis personis affectas evidētatur. Quid ei dissimilis q; De mea ac Mito apud Therentium quorum huc (etiam cū grauissime filium oblurgat) blandus est: ille cū maxime blanditut: amarulētus. Et tamen yterq; senex atq; a deo fratres. Quid diuersiue q; Chremes semper placidus: ac cluiss: & simovellemens ac suspicetus. Item q; pamphilus cordatus & Carinus inops atlini consilicij. Quid taz. dissimilis q; phœdria: Cum morbo pugnans. Et cheires nihil habens penile. Multum itē interest inter Dauum pertinacissimum sperādi auctore: et bytriam nihil præter desperationē adferētē. Plurimū inter parastum. Gnathionē: & phormionē. & ab ytrōq; longe dissident parastib;

Copia Lib. secundus Fo. xlivij.

Plantini quemadmodum & huius mēretrices a Terētānis, plurimū  
discrepan: Terent⁹ mēretrices p̄p̄ modū bonas fīngit, veluti philo-  
ri, & Bachidē in Ecyra: Plaut⁹ senes amātes ac festiuos: & vxoribus  
veteratorie iponētes: q̄q alias Euclionē pdigiole tenacē ac fūspitiōsū  
facit. ¶ Q̄ si personā tractamus ab alio occupatā ab ijs qui i. priores  
fīnxerit aut descripsérunt: decorū petendū est. Veluti si tractes Achillē  
lē acrem: inekorabilē: simplicē: infenſū regibus: infenſū mēdactibus:  
pedibus velocem inducas oportet. Nā hīmō prim⁹ fīnxit. Homer⁹:  
Rursum Vlyssēm vafrū. mendacē. dissimilitātē. oia toleratē Agamē-  
nonē aio mitiore Sed imperi⁹ cupidū. timentē populū. voluptatis a  
uidiorē q̄ beli Hēctorē aio sublimi mortis & auguriorum negligē-  
tem. partē oia post habentē. Atacem factis magis q̄ oratione stren-  
uitur: contutnelæ: ac repulſe i patientē. In sumā vēctus q̄ personā  
fīnxit Homerus: ita Tragici poetæ inducāt̄ oportet. Item si quis Iuli-  
um Cœsarem: Fabiū aut Camiliū aut Timonē. Socratē. Platonē Ept.  
curū cupiat effingere: ex historijs decorū petendū est. ¶ Q̄ uod exerci-  
tationis genus placuisse videtur ijs Menelaī. phoenicis. Achillis Pha-  
latidis Brui. Seniç ac Pauli epistolas & orationes fīnxerūt. Idē spe-  
ctādūmerit scribenti Dialogos: quibus personis: quē tribuat sermo-  
nem: ¶ Ceterū decorū qđ est in fīctis personis: Veluti si philos ophīa:  
producas vultu cōstātū & auctoritatis pleno: mulas simplices ac blā-  
diōtes gratias fundas ac zonis solutis. Iustitiā rectis atq̄ imotis lumī-  
nibus: cæteriq̄ huius generis id a rerū natura ad quas alluditur d-  
portebit sumere. ¶ Est quoq̄ decorū in apologis. qđ nemo recte tue-  
bitur nisi naturas animātū cognitas atq̄ aīdueras habeat: vt sciat  
docile ac religiosū elephātū Delphinū Crocodilo inimicū. Hoies a mā-  
tē: Aquilā inublimi nīdū ponere Scarabēū sacerdora ex more p̄tude-  
te: nec videri t̄p̄ibus q̄bus incubant Aquilæ Cassitam i. legeti b̄dū  
ponere. Atq̄ hæc qđē: hisq̄ recōditoria facile petūtur ex Aristotele.  
Plynio Aeliano Tractat̄ & hoc gen⁹ etiā ab oratori⁹ Porro durlo-  
res sūt apologi, Q uil rebus ianmis vt arborib⁹ aut saxis sermonē at-  
tribuit. Sz oratori⁹ magis peculiares Sūt ille ḥ̄poσ ω πτερα φίαι  
quoties suis ceu colorib⁹ certa liois p̄sona depigitur. idq̄ eaten⁹. qua-  
ten⁹ ad rē p̄positā attinet Quēadmodū apud Sallustiū Catilina Ap̄d  
Līlūm Annibal Ap̄d Plynium Tractanū Ratluse i. icidūt; sed tū ic-  
dēt: ille formarū effictiones. qđ gen⁹ sit Si quis m̄litterē formosā: oī-  
b⁹ ferme. numeris exprimat: aut cōtra deformē antīz. Quēadmodū  
theris effixit Homerus & græcorū multos p̄ceres e moēib⁹. Heli-  
na. Priamo. Schistantidicat. & hūc imitat⁹ Maro. in sexto cōplures Ro-

## De verborum s. gen.

matos decribit. Ad hanc formam precepue primit schema. **Act. orat.**  
1. sermocinatio. quoties vnicuique sermonem accommodamus: etati. gen. partie. vnguis. iusto aio moribus congruentem. Nam hinc sermones in historijs hec effingere. Vnde tot Thucydidis Sallustij Liujoenes affinguntur: & epistole: & apophthegmata. Deinde & cogitationes velut: hois seculo loquenter. Quod poetis familiariter illae proprie p[ro]p[ter]o' tollerentur: nomen theretum: quoties personam hois procul absentes aut iam oili defuncti loquentem facimus. seruato decoro. Qd genus sit. Quid si nunc reuulsant prescibilli h[ab]it[us] verbis optimates: videretur te[mp]orum horum mores: nonne in has voces eruperent? Deinde subscienda o[ste]r. Quid si nunc adesset paucus ille tuus: nonne metu his te verbis obflurgaret? Quid si redeat in hac lucem amillus: nonne fute his verbis nobiscum agat? Et tam mihi videor audire illi sic mecum loquenter. Et singite Plato: n[on] p[ro]m: ad hunc modum vobiscum expostulantem Verecundores s[unt] hinc p[ro]popoce[re] q[uod] ea loquentes singulum: q[uod] verisimile sit eos esse dicturos si adessent. Durores aut: sed in etiam in fertis o[ste]ribus: nedu[er] exerictationibus adhibendesi q[uod] terrena grauitas postulabit: quoties natum aut rep[ar]t. aut priuiciat: aut patriam loquentem facimus. vix catilinam fecit Cicero. Quae tecu[er] Catilina & quodammodo tacita loquitur Rursum. Ereh[er] si partia: q[uod] mihi vita multo est i[n]f[er]ior: si cuncta Italia Si omis-tes p[ro]p[ter]o. si loquatur M. Tullius quid agis: & Societes apud Platonem in Critone leges secum disputantes inducit. Huius generis est quoties diis ipsius locis: aut alijs mutis rebus o[ste]ri accommodamus. At eque p[ro]p[ter]e p[ro]p[ter]o. p[ro]p[ter]o. p[ro]p[ter]o. vocatur methaphoris similibus & collationibus frunt illustiores. Cuius generis apud poetas magna vis est.

### Loci descriptio.

**L**ocupletatur o[ste]r loco r[ur] que p[ro]p[ter]o de scriptoribus quas greci totorum p[ro]p[ter]o appellant. Ab his frequenter narrationum sumitur exordium: non a poetis modo: veruetiam ab historiis & apud oratores nonnulli identidur. Huius generis est: quoties tota loci facies veluti spectacula depictur ut verbis: motis: regionis: summis: portis: villis: hortoribus: apibus: teatri: fontibus: speculis: repli: Luci: Quodsi vere sint: totum p[ro]p[ter]o. p[ro]p[ter]o. p[ro]p[ter]o. appellari volunt. Sin fide t[em]p[or]o. Prioris forme sunt. Carthaginis et portus apud Maronem descriptio apud Plynium in ep[ist]olis Laurensis villa: apud Statium lurrinetum: polli: & Tiburium Manlii posterioris: sedes somnitibus apud Ouidium: domus famae & regia solis ardeundae Inferiorum: & castorum: apud Ver. Tenaria: apud Statium domus apud Lucinum Regia psyches apud Apuleium. Ad prius genus referenda arbitror. Ve uix motis i[de]num p[ro]p[ter]o. Plynio militore descripta. Aeneas ardenter apud Claudium Tu[er] si quis nullus aut Antrum sibylle. arcus: atque id genus alia descripsit. Quod quo

# Copia. Liber. Primitus. Foxly

sunt magis noua hoc plus adferū. voluptatis: & dñs utrū habebit morat  
mō non oīno sīnt aliena.

¶ Tēporis descriptio.

**D**oorro t̄pis descriptiōnē Xropo grāc Philo appellat. Vñ non  
tarō narratiōis tumilū initiū: nō nūq̄ delectādī dūta xat grā  
adhibetur v̄gluti quoties poetē diē noctē: aurorā: at crea  
pusculū exprimūt: q̄q̄ ne hæq̄ dē oīno octōse debet adliberi: Qd̄ ge  
nus est illa Vergiliā Nox erat & placidū carpebāt fessa sopore. Cor  
pora per terras illuigēt & seuā q̄ erat Aequora: cū medio voluūtut sy  
dera lapsu: Cū racte oīs ager: pecudes: p̄lcteq̄ volucres: Quæq̄ lacū la  
teliquidos queq; aspera dunis Rura tenet iōno potit̄ sub nocte silēt̄  
Lemibāt curas & corda oblita laborū Pertinet enī hec descriptio nos  
eturne genū ad aplificādū Didonis dolorē: q̄ ne tū qdē cōgetceba t̄cū  
oīa cōteria quietē ageret Nā mox eq̄gūt̄ur At nō int̄oelix animū ph̄oe  
missia nec vnuq̄ soluit̄ iōnos Veris: lyemis: autūni: c̄statis: videmq;  
tuslītū saturnaliū descriptiones ad hoc gen⁹ pertinēt: q̄ sepenūero va  
let & ad p̄bationē M̄xię sūt ille: quoties tēporū qualitatē exponim⁹  
puta pacis: bellis: seditionū: factionū. Monarchię: Democratię: simul  
cū ostēdū: q̄ virtutes aut q̄ vitia: tū maxime valuerint Hec qdē sin  
gillati tractare cōueniet nōnūq̄ exercēdi ingēnij grā Verū aboluta.  
descriptio ex his oībus c̄stat Nā Horatiū in ea quā mōc̄ itauī saty  
ra: primū locū exquilarū descriptibit Deide tēpus. Prēterea Pr̄iplac ma  
leficiū psonas: politemo & sacriticūz & fugam territarū mīte ex  
primit.

Egressio sexta locuplerādī ratio.

Vperiorib⁹ affinis iexta locupletādī rō quā grāci w̄afēr  
**S** Bz̄o ip̄latini p̄flegressionē: alijs d̄gressionē nōnūll̄ excursū  
appellat Ea ē definitore Q uittiliano: alicui⁹ rei: sed ad vtil  
itatē eausē p̄tinēti extra ordinē excurrēs tractatio Adlibetur autē  
vel laudādī grā: qualis est apud M̄ Tulliū plūctio Cornelio: popula  
ris illa virtutū Cn. P̄peli cōmemoratio: i quā ille diuin⁹ orator (Nā  
Fabij verbis vtar) veluti hoīe p̄duciscut⁹ dīcēdī tenetetur: abrus  
pto: quē inchoauerat sermone diuertit: aut vituperandi: aut ornādī:  
aut delectādī: p̄parādī: Sumūtūr aut ex ijs dēferme locis: quos mō  
retulim⁹ ab expositiōe rerū gestarū: a descriptiōe loco: ḡ: regionū: p̄o  
nātūlē A tractatiōe fabularū Apologorū. Prēterea a locis cōib⁹ quo  
ties aplificādē rei grā: i luxuriā: libidinē: auaritī: turpē amore: tyranī  
dē irā: ac reliq̄ vicia dīcīm⁹ atq̄ hiscā velut aliquāt̄ sp̄ om̄issa: dñtū  
imoramus Aut cōtra quoties frugalitatē Liberalitatē. Cōmētiā: stu  
dis lītarū: p̄fetatē Tacitūmitatē: laudib⁹ effētū. H̄i tñ momēti h̄sit ad  
copiose dīcēdī: vt clari aliquot auctores eos exp̄fessō tractauerit Sūt  
& illi loci cōes his si diffuniles quoties libertat̄ cōmoda p̄om⁹ aī occu  
h 4

los: cōtra se ruitutis cōmoda. Mutabilitatē fortū: mortis equā oībus necessitatē: quātū valeat pectus in reb⁹ mortaliū: vītē hūanē breuitatē: atq; id gentis innūera describim⁹. Porro lōgiūs īmorari licebit ex eurib⁹ vel in iūto dictiōis. Quālis illa Herculis gallic⁹ & Lamiātū de scriptio: veli fine quo lā fess⁹ ecceſt auditor q̄admodū In Georgicis fere facit Verg. i medio: si q̄n̄ digrediti libebit celeri⁹ eo redeūdū: vñdi gressus n̄is p̄ causa jā absoluta d̄igressiōis anfā p̄bebit: veluti post narratiā causā: quo ad secuturā argumētationē auditor reddat alacri or: at p̄ p̄bationē siue oīo post locos iam cōn̄ores quot tādiū subtilitatis discutias. Aut n̄is res i p̄a locos humodi suapte sp̄ce offerat: qui inuitent ad diutius immorandum. ¶ Septima. ratio.

**S**eptima locupletādī rō sūtūr ab Epithetis. Diomedes Epithetō facit sp̄em Antonomastę finitq; hūc i modū. Epitheton ē p̄posita distictio p̄prio nōt̄ āt ordinādi āt deſtruēdi: aut idicādi: cā. Ornādi vt dīua Camilla deſtruēdi: vt scelerūq; īnuētōe vlysses. Indicādi: vt latiss⁹ Achilles. Sumuntur Epitheta ab aio: vt Plato phrōtū sapiētissim⁹: A corpore: Thersites ḡeōs oīz deformissimus. A bōis extēn̄is: neq; id īlamiciter: n̄imtrū ab oīb⁹ p̄ib⁹ bonorū q; p̄fiscīcū tur: a fortūa: a ḡne vt Mecoenas generofissim⁹. Ab opib⁹ ercētū terū opulētissim⁹: A forma: Nire⁹ for mosissim⁹: a vītib⁹: Milo athleta fortissim⁹: p̄fia: vlysses Ithacēs. Ab adū: mōstroz domitor Hercules: ab euētu: Bis capiti Phryges. In sumā ab oīb⁹ fortūcōmodis aut ī cōmodis. Neq; refert an hācepitheta sin adiectua noīa nec ne, mō quocūq; p̄acto p̄prietas quēdā attībuatur: nō p̄sōis īm̄: verū etiā reb⁹: vt p̄ceps iūtēta. Preceps & amēs cōsultor: amor: Eīca maiorū voluptas. Morosa ac diffīlētēcta: vīctorū expultrix phia: Hūa n̄e vītē speculū cōmedia: vītē magistra historia. In Poematis licebit naturalibus epithetis vt vt cādida nīx: Ligdi fōtes: Frigida nox: vōlubilis amnis: aure⁹ sol. In crōne p̄sa nō oportebit adhīberi: n̄iſi ēphā ſim quādā habeat: & ad rē p̄positā pertineat: vt nō ipetrabīcauſatā ſiniquā ab Aristide iustissim⁹ Et corā catōs leuerissim⁹ morū cōfōre: audēs agere floralla: Id potissim⁹ fieri i cōstatōib⁹ exēploge āt ſnia. Arta starchus eruditissim⁹ & idē diligētissimus. ¶ Octava rō.

**C**raua dilatādī rō sūtūr circūlātijs q̄s grāci Peristales vocāt. Eā p̄t̄ sūt terū vt cā. loc⁹: occasio: iſtrumētū: p̄s: modus: atq; id gen⁹ allē: p̄t̄m p̄fona: ū vt Natio: patris: ſex⁹: ſetas: educateſt: & disciplia: Hūtus corporis: fortūa: Cōdītō: ai natura: ſtudiū: anteacta: cōmotio: cōſiliū: nomē. Cōducit aut̄ ad multa cōfīcī ſtantarū aptus ac tēpeſtūus vſus. Prīmū ad amplificandū atq; extēndū.

huatidū de quo mox patiens dicitur sumus. Deinde ad evanescētiā de q̄ paulo ante diximus. Præterea ad confirmationē & probabilitatē. Facit ei ut tota oīo densis ac crebris argumentis syndiq̄ differata sit & cōmunita. Quę tamē si nō explices quasq; in aciē educas: n̄ pugnāt p̄ se causā q̄ nō mediocriter adiuuat: vt quēadmodū sicut aliud agenitē si agnō scere sicut palestrice aut musice pitū: ita vbiū ex hmoī circūstantia cōmode suo loco ad mixtis rhetorē intelligere possis: qd qm̄ p̄ omnē orationem fusum est: exemplo breuo ostendit non potest.

## ¶ Nona Dilatandi satiō.

**D**ona dilatandū rō cōstat aplificatiōe. Eius cōp̄ies forme re ferunt a Fabio. Nos eas breuerter attigemus q̄ ad p̄ns p̄l neāt institutū: Pria aplificatiō rō cōstat incremeto i quoties gradib⁹ aliquot puenitut: nō mō ad tūmū: s; interī quodāmō supra tūmū. Hui⁹ exēplū est ap̄d. M. Tulliū in quā in verrē actione: facinus est victor ch̄e Romanū: Scel⁹ verberare: Parricidiū necare: Quid dīcā in crūcē tollere? Verbo satis digno tā nefaria res appellari nulloā mō p̄t. Ad hoc genus p̄sinet & illā quā cōgēstis, ordie qdā circūstātis in cōtextu: & cursu sp̄ aliquid priore maius insegitur: Huijs exēplū ē in secūda Ciceronis philippica de vomitu Antonij. Orē nō v̄lū mōfō dā: s; etiā audītu. Si inter coenā in tuis imansib⁹ illis poculis hoc tibi accidisset: quis nō turpe duceret? In cōetu vero p̄p̄l Rōani negotiū publī cū gerēt Magister egtū cuīrūdā turpe eēt Is frustis esculetis vīnū redolērb⁹ gremiū suū & cotū tribunali ipse. Hic singule voces icremētū hñt. Eterñ p̄ se deformē fuerat vel nō in cōetu vomere: i cōetu etiā nō p̄p̄l: iēt nō Rōani vel s; nullū negotiū gereret. v̄l si nō publicū. v̄l si nō Magister egtū. Hēc s; gs dtuidet ac circa singulos grad⁹ immoretur augebit qdē crōnis copiā: si min⁹ efficaciter aplificabit. Huic cōtraria est cōparatio. Nā vt icremēto ad sup̄iora tēditur: ita cōparatio a minōrib⁹ incremetū petit. Fit autē cōparatio. vel fictione vel exēpli collatione. Factōe quā utroq; s; ip̄ vocāt vi i pria pte exēpli qd̄ mō reitūtū mus ex Cicerone. Eius dēest illā in Catilinā Serui meherde met: si mē illō pacto metueret: vt tē metuūtōes tul: domū meā relinq̄iēdā p̄statē. Collatiōe exempli: quoties p̄posito velut s; i exēpli efficiunt: vt id qd̄ exaggeram⁹ at̄ pximū illi: at̄ par: at̄ mai⁹ et̄ videatur: velut Cicerō p̄ Cluētio quā exposuitser Milesiā quādā ascēs ligēdib⁹ p̄bā ortu pecunia accepisse. Quātō est inq̄t Opianic⁹ i eadē iuria: maiore supplicio dign⁹. Siquidē illa quā suo cor p̄lym attulisset seip̄a cruciavit. Hic autē idē illud effectū p̄ alieni corporis cruciatū. In hoc ḡne nō solū totis: sed etiā p̄tes partibus cōparātur sicut hoc loco. An vero v̄l h̄ iij

## De verum ac verborum

amplissim⁹ Scipio Tiberi⁹ Gracchū mediocriter labefactatē rēp; priuātus interfecit: Catilinā orbē terre cēdē atq; icēdō vastare cupiēt nos cōfules p̄ferem⁹. **H**ic & Catilina Gracco & stat⁹ reip. orbita⁹ & me dīctris labefactio cēdi: & incēdīs & vastatiōt. Et priuatus consulibus cōparatū. Quē si quis dilatare velit plenos per singula locos habeat. **A**mplificam⁹ & rōcinatōe quū alid crescit: & alid augēt hoc mō. Tu illis fauibus: illis lateribus: ista gladiatōria tot⁹ corpis fit mitate tñ vītī in Hippie nupits exhaūseras: vt tubi necesse ēēt in pp̄lī Rōanī Cōspectu vīmērē post̄ idē. Colligitur ei quātū vīni biberit Anton⁹; qđ illa totius corpis gladiatōria fit mitate non querit ferre & concoquere. **A**d hāc formā referendū ē: quoties res atrocissimas q̄ ip̄t insūmā ip̄t extulim⁹ iūdīā. Eleuam⁹ cōsūko quo grauiora videātur q̄ scūtura sūt. Qđ gen⁹ ē illī. Cicerōis. Leuā sūt hēc i hoc reo. Metū vulgarū Naūarcus nobilissim⁹ clivitatis p̄clo redemit. Hūanū ē. Atrocissim⁹ qđ dā expectetur necesse ē: cui hēc quē sūt atrocia. cōparata: hūana. atq; vītata videātur. **A**mplificam⁹ & cōgerte verbōe ac fīnīs idē signifīcati⁹ q̄ rōstītīa ē figure. συμ̄p̄ḡp̄oīσ μω de q̄ pri⁹ dīctū ē. Vtitur hac. M. Tullius ī actōe p̄ ligatio. Quid ē tuus ille Tubero dīstrīct⁹ ī acie pharsalica gladius agebat. Cui⁹ lat⁹ ille mucro petebat. Qui sēperat armorū tuorū. Quæ tua mēs: oculi: man⁹: ardor aī: Quid cupiebase. Quid optabas. Hic velut aceruo creuit oīo. Idē sit interi: oīib⁹ aīt⁹ at q̄ alius insurgebit⁹: vt in hoc exēplo. Aderat ianitor carceris. Carnī tex prētoris: mōrs: terrorq; sōcorū & clūsū Rōanorū Lictor Sextius. **A**mplificamus ēt quāsi correſōne quadā vt Cicero in Vetrē. Non ēnīfūrē: s̄ raptore: non adulterū sed expugnatōe pudicit: non sacré legū sed hostem sacerotū religionūq;: mō sicarū sed crudelissimum canīfīcētū dūlūm sōcorūq; in vestrum ludictū adduximus. Totidem aut̄ sunt minuendi modi quo sūt amplificādi. Pertinet ad ora tiōis copiā & illi vulgates amplificādi modi quū vel aduerbīs: v̄l no minibus. vel alīs pubis appōstis amplificam⁹ v̄l in laudē vel i vituplū Matōrem ī modum mē Cicero delectat. Dīcti nōt̄ potest q̄ tibi faueat sōcer. Verbis consequeā nequeā q̄ me defectet. Cicero venīm de his augendī rationib⁹ supertius dīximus. Notus & vītatus est & ille modus amplificandi quum speciem augētūs generi collata m̄: vt quū oīes disciplīne liberales plurimū hōicōb⁹ līant: vel ornamenti: vel commodi: tū ī primis eloquentia q̄q̄ hanc quoq; rationēm superlus attīgtmus.

**D**ecima dilatandī ratio

## Decopia Lib. I Secundus Fo. xlviij

**E**cimā dilata di rō inde sumitur: vt q̄ maximū ppositio nō numerū reperiām<sup>9</sup>. Est autē ppositio rhetorica cui pba dē adhibet argūnta. Porro quēadmodū luenēda sit ppo fitio: Pabi<sup>9</sup> negat arte cōprehendi posse: ceterū īgenio atq̄ vnu cōstat ea facultas. Atq̄ inde sit vt quū plures eadē dicērūt: ḡnibz argumētōrū similib<sup>9</sup> vtatur: alius in alio plura quibz statutū tienīat. Sumitur autē ppōnes partēk h̄is que sunt vulgaria. Partēk h̄is quae sunt p̄pria causae. Exemplū sūt hoc qđ placuit Quintillano cu<sup>3</sup> Thebae euenisse Alexāder: inuenit tabulas qbz cēu Talēta mutua Thessalīs dedisse Thebanos cōtinebatur. Eas tabulas: q̄ ētvi<sup>9</sup> Comissio Thel salorū donauit ijs vltro: postea restituīla Casiādro: ipso cōt Thebanū Thessalos. Res apud Amphictyonas agitū. Centum talenta & credidisse eos constat: & non recepisse. q̄ in 28<sup>o</sup> oīlis omnis ex eo q̄ eas Alexāder Thessalīs donasse dicitur p̄pendet. Cōstat & illud: nō esse sū ab Alexādro datā pēcunia Thiebanorum. In hoc argumento h̄mōl ppōnes ac partes ceu colūnē repertiendē sunt. Prima pars erit Alexādrū nihil legisse donādo. Scđa si potuisse dōare Tertia nō donasse. Ac primā qđ p̄t p̄ia erit ppō p Thiebanis. Iure repenti cere qđ vi sūt ablatū: p Thessalū h̄ec erit tabulas nō sū implicitet vi q̄l: sed bello sublatas etiē. Ius autē belli plurimā valēti rebz hūātis. Hoc regna: hoc populos: hoc fines gentiū atq̄ vrbium continet. Huc rursū allā ppōne opponunt Thebanis: si oīla in victoris p̄tāre vniūtore belli. Sūt ius que l̄ iudicis deduci p̄nt nihil valere ius belli: nec ar mis erē p̄ia nisi armis posse itineri. Itaq̄ vbi illavaleat nō eē iudicēvbi lūdex sūt nihil illavalere: atq̄ ea qđ eē cause circūstātis sūtūr: qbz ostēndi p̄: qđ h̄ec cā distet a ceteris. Ad hui<sup>9</sup> autē cōfirmationē sūtūr a locis: exemplū simile: Ideo captiuos: sūt patrīam suam rediterūt; liberos esserūt quia bello partā: non nisi eadem vi possideantur. Tertia p Thiebanis ppositio duceatur & ipsa ex cause pp̄tis. In eo lūdicio potissimum esse spectandā eq̄atē in quo Amphictyonis iudicent. Aliā enim apd viros aliā apud iudicē priuati sūt in eiusdē q̄stionib<sup>9</sup> eētōne. Atq̄ h̄ec quoq̄ eo valēt vt appareat hanc cām distare a ceteris: in q̄bus ius bellū valere debeat. Porro secūdē p̄tis p Thiebanis pp̄fuerit. Nō potuit donari avictore ius: p̄t terē q̄ id demā vicit? ius sūt qđ ius ne aurūscum sūt incorporele: appreliendī mātūnōi posse. Rūsum ad huius probationē adhibet argumentū a dissimili. Aliā esse contiūtōne h̄ereditatis: aliā vicitōris: ad illū ius: ad hūc ētransire. Iā ex cause pp̄tis alterā sumet ppositio sup̄iori veluti subseruēs: vt donemus ius alias ad vicitōrem trāsite: certētūs publici crediti ad vicitōrem trāsite.

# De Rerum

nullo mō potuit. Propterea si quid populi credit id oīb⁹ debeat Et  
 ḡdiū vñus sup̄fuerit is sit tot⁹ sūmæ creditor At thebani nō oēs in  
 Alexandri manu fuisse: atq; h̄c qdēnō eget p̄bationib⁹. Tertie p̄tis  
 Vulgaris p̄positio: erit līmōi Nō donauit Alexāder: cū tabulas dona  
 ret: neq; ei tabulis esse ius: Eaq; p̄positio multis argumētis dēfēdit  
 p̄t: Neq; ei quisq; hereditatis habet tabulas idē hereditatis habet  
 ius. Et si forte creditor tabulas amiserit: nō cōtinuo liberat debitor,  
 Altera p̄positio cōlecturalis ē alexādi nō hoc aio donasse Thessalia  
 tabulas: vt honoraret: sed vi deciperet: eaq; varijs cōiecturis erit p̄  
 banda. ¶ Tertia sā non p̄prie ad h̄ic gradū attinet: sed est velut nos  
 uæ cōtroversiæ initū: Sumitur autē p̄p̄ris materiae. Estq; hmōi: vt  
 oīa donemus Thessalī ius bellū valere in iudicij: & apud hos iudic  
 ces: & in publico credito: atq; item dē ceteris: sū si quid amiseret The  
 bani ab Alexādro vīcti: id a Cassādro restituti receperit oīz maxie cū  
 id velit. Alexāder. Crescit autē nūer⁹ p̄positionū ēt hoc pacto quoties  
 a fīctiōe sc̄iplin⁹ qdāmodū p̄ Milone Cīc. Figite a Milone p̄sūditas oc  
 clīū Clodiū tñq; ciue tā pestilēcē p̄ salutē reip̄, periculo capitī sui sustu  
 lerit e medio: iūmis etiā honoribus dign⁹ videatur Deinde ad seriā  
 accedit nō occidit. ¶ Crescit itē quoq; p̄parādi cā: dūtore m̄ alt  
 quā p̄positiōne extra rē p̄positā: premittim⁹ quo mollior videatur  
 ea: quā conamur euicere veluti sīq; in cōsultiōe p̄uadere cupiens  
 ne. Romanus pōtīfex venetos bello adorat: iuxta puerū quo dī  
 spīqu ēsse p̄terdū: vt equū seras Sic rē p̄tius labefacit. Sūt auctores  
 nequaq; cōtēnēdīg putēt: p̄xīsi: ac p̄phānā ditionē nequaq; cōuenire  
 neq; dignitati sūmi p̄tificis: neq; trāquillitatē ecclie: neq; Christiane  
 pietati: cut vñi rebus oīb⁹ neglectis ille debet cōsulere Atq; hec p̄pos  
 itio velut obliter ex abūdāti plurimis argumētis p̄bari poterit Deīsi  
 ad alterā dēcēdet: ad h̄ic modū H̄ec qdē atq; hmōi multa alt⁹ for  
 tasse diceret: yetū doquemus cōuenire in lōge alienū est a. Clemētia.  
 Christi vīce gerētis: qui dīxit discite a me qā mītis sū & humilis cos  
 de: sūmōi p̄cip̄patū: armis: nūmultu: cēde: fanguine repētere post ad  
 teriāveniet: vt maxie fas sit: sīp̄arū est tutū: p̄ptere aq; anceps euē  
 tis bellū Vñi p̄culq; sit: ne dū tēporarijs ac fluxis reb⁹ ecclie statū  
 restituere conatur penit⁹ subuertat: atq; id quoq; cōplurib⁹ exēplis ac  
 līmīlib⁹ cōstr̄mati p̄t Deinde dīgred̄etur ad tertīā hoc pacto vt de  
 test: vt liceat: vt yīcas: in tantā malorū colluuiis ēt bellū iustissimūz  
 cōseguunt: vt nō rāti: yel p̄phāno p̄ncip̄i: mōchūstano debeat eē reo  
 ras aut yīches aliquot ferro: repētere Quę postea q̄ argumētis p̄bari  
 tū ad id de quo p̄p̄te cōsultatur dēcēdet hac rōne: vt nūlī horū nos

## Copia Lib. secundus Fo. xliij.

detetreat: quod cōmemorauimus: si in p̄sentia bellū cū venetiis suscipere parum esse cōsultū vī. Atq; hāc p̄positionē rursū diuidit prīmū q̄ sī ne lūmo re Christianaz dūcrimie bellū id moueri nō possit. Deīsi q̄ se des Romana: apud quā p̄le factis sēp summa fuerūt p̄mita parū memi nūlī videbit: officiorū: quē se p̄enumero ea ḡes. Sūmo cū yltē dīcītī sp̄ine in christiana cōtulerūt religionē: postremo: q̄ ne cā qdē idonea est cur ierā aduersus nihil p̄meritos arma mouere oporteat.

¶ Ad eūdē modū. Si q̄s sua surus alicui ne litteris græcis det operā: prīmū hāc tentabit p̄positionē: aut nō magnopere ad Christianaz fœlicitatē vilas tēras pertineret: aut ēr efficiere eā vbi: p̄babilitē efficerent argumentis: Tū ad rem venies hoc pacto: vt dem? esse causā cui līris ceteris opaz dem? certe a græcis abstinentē: vīl q̄ tīn habeat negotijs vt his p̄ dīcītīs vita mortalitū: alioquis fugax ac breuis & ibecilla nō sufficiat: vel si etas maxie sufficiat nō tīn afferūt strūcti: vt opere pre ciū sit etas ēt mediocrib⁹ labōrb⁹ parare Postremo Græcie subueritē & opprelītē fortunā comitari fato quodā eos quoq; q̄ līs hmōisese de dīderint. In līmōi p̄positionib⁹ illud obseruādū arbitror: vt quo ad fieri pōt ita disponātur vt aptōre ad pximā quāq; quasi gradibus li ceat descēdere Quauidē in re mirus est Lucian⁹ vi Tyrānicida: quē nos latīnū fecim⁹. Si uniconatus essē facinus: vā egregiū cū rāto capta sīs dīcīmīne iā p̄remio dīgn⁹ erā Deinde hinc degredīlū. At qui nō cētaui solū verū fūllū repulsi custodijs occidi: nū p̄remiu ferāt. Hic rursū dīscēdēs. at patrē quoq; sustuli: data mortis occasione. Itē ab dicato quē ipm quoq; Latīnū fecim⁹. Nō licet abdicare: quē semel ab dicatū denuo in familiā receperis Tū si maxime liceat: ob istā si cau sīā non licet. Postremo si cā maxime sit idonea: si ea est magnitudo superioris beneficij vt eius respectu negligenda sint delicta patrī.

¶ Si turba p̄positionū nos offēdet: tribus aut quatuor vñlueris am cā in cōplete mūr: ac deide in tractādo vñāquāq; si videbitur i alias p̄positions dīgeremus Sūmas illas nōnūq; in diuīsiōe p̄ponim⁹ nō nūq; in ipsa tractatione: ab alia ad alia: veluti gradibus quib⁹ dā de scēdīmus: aut si natura parū inter se cohērebūt: i p̄icōmodis trāstīlo tūbus in hoc repertis apte cōnectem⁹ Nā affectātī copiā in primis illīd̄ erit spectādū vt eas reperiāt p̄p̄ositiones: quē quicqd ad causā pertīt. neat absolute cōpōle dītātū Deinde vt recte diuīdat Postremo vt ordīne q̄ maxie ad cām idoneo disponātur. Siquidē eo pacto siet vt neq; copia terū cōfusa sit orō: dūlēm per habet auditot certū aliquid & in quod intēdat aīm: et quod me minissē possit: et quod expectet Tum sīq; dicit nūsīg: hēreat dū i promptū est quo se le recipiat in yīa.

## De verborum

**S**ed ppositionū iunctionē negat Fabius arte tradi posse: cū ea mītū prior sit: iū difficilior Verū adiuuabit principio: qđ vbiq; valet plurimū: natura et ingenii: Deinde iuris prudētia: pfectiū ḡne iudicall philosophiq; moralis, h;istoriq; & plurimorū authorū cognitio i generē sua foro ac demonstratiuo Postremo rerū plurimatū vi: exercitatio & imitatio Nā ex similiū facile similia aut ēt diuerſa coliguntur. Qđq; ex ipia re natura vñ'gates ppositiones reperi poterunt: pprie ex circūstatiis re diligēter expēlis Porro genu: sua forū pplos habet locos: vñ' ppositiones petere licet. Rectū laudabile. vnde tuū, facile, necessariū: iucundū demonstratiū suos h̄c. n̄e pe bonū ordines: et quē h̄s cōprehēduntur.

Undecima ratio.

**V**ndecima locupleſadī rō: sumitur ex accumulatiōe copiale pbatōnū et argumentorū quas. Graeci τέστας sp̄pellāt Nā ad eius dē ppositionis confirmationē variae rōnes adhibētur & rōnes alijs argumētis cōfirmantrūt. Probatōnes aut p̄f sūt euteχpoli. artificiales p̄i eteχpoli. ab arte fēmo et Posterioris generis argumēta ducūtur potissimum A p̄judicijis Arū moribus: A formis A tabulis A iure iurando. A testib;.

**P**rioris ḡnis sumūtut primū ab h̄s signis q̄ finitima sūt eteχvōlōt. Horū alia sūt necessaria q̄ tek̄lūpīz vocāt. Alia nō necessaria q̄ σημεῖa dicitur. **D**eide ab argumētis. nā hec signis distinguit fabi. Quotū aliud ē credibile Aliud veluti prop̄p̄sus Aliud nō repugnat. **E**a plerūq; ducūtur a Circūstatiis: q̄quidē duplices sūt p̄onē et rei persone ferme sūt h̄mōi Gen⁹ Natio. Patria: Sexus Aeras Educatio Habit⁹ corporis: fortuna: cōdīcio ai natura Studia Affectione. Ante facta Antedicta Cōmotio: cōlūmōmē Retinunt h̄c cā. loc⁹ tēp⁹. occasio Antecedētia rē: adiūcta cōsequētia. facultas. iſtrumētum. Modus

Locū cōmunes.

**S**vnt h̄e locū generib; carū oib; cōmunes Nā superiores etiā si tractat̄ & alibi tñ ad iudiciales cōtrouersias: & ihis quidē cōiecturales: sūt accōmodatiōes Ducūtur aut ḡnis liter argumēta A finitione seu sine Erymologia q̄ finitionis ceu ipsē q̄ dā est Ab h̄s q̄ ad naturā definiētōis p̄tinēt Genere: specie proprio differētib; partitōe: divisione. Cui⁹ varie sūt formē. Ab exordio. summa. incremēto. Ab inductione similiū dissimiliū. A cōtrariis repugnantiib; bus cōsequētib;. A relatib; A causis. Ab euētis A cōparatiōe q̄ trīfāc̄lā sumitur A fugatis A maiore A minore A pari. Et ab ea q̄ rursum plurib; locis cōcōis. factōe A cā p̄p̄ris Plurimū aut valet ad p̄batōes nēcāq; ideo ad cōplā cōexplorū. vñ que Graeci τέστας ar̄mata vo-

# Copia, Liber, Primus. Fo. xlvi

**E**a adhibetur aut ut similia; aut dissimilia. aut contraria, Ruribus autem maiora, aut ut minora, aut ut parva, dissimilitudo & inaequalitas constitutio, mō, tpe, loco, ceterisq; ferme circūstātiis quas supra recessus in? Hoc autē gen? cōplectitur et fabulā et Apologū; pueribū: iudicia parabolā seu collationē; imaginē; et Analogiā. Præterea si qua sūt similia Atq; horū quidē pleracq; solēt adhiberi nō solū ad fidē faciendā. Verū etiam ad ornādā rē, ad illustrādā, ad augēdā, ad locupletādā. Ergo, si quis ex locis dictis magnā vi supelleculis colligere volet: quātūlā beccopoliā orōne poterit efficere Neq; sūt erit ināns verborū congeries et varietas excludet latitudinē. Sed quēadmodū sint vel iuueniēda, vel adhibēda id non est huius instituti p̄seq;: verū si quis desiderabit: ex Aristotele. Hermogene Quintiliāno perat licebit: qui diligenter illi me hisce de reb⁹ cōsci ipsere. Nos ea quē pertinent ad copiā persequimur: sed paucis ne librum non cōmentarium scribere videamus.

**E**rgo ad parādā copiā. Exēpla primas tenent siue deliberes: siue exhorteris: siue cōsoleris: siue laudes: siue vītuperes: & ut sūmati distat: siue fidē facere studeas: siue mouere: siue dele & dare Horū igit̄ vīti q̄ maximā maxicq; variā cōparare & i prōptulīrē cōueniet: ita varia tractare oportebit Varietas exēplorū ab ipso ḡie nōnūq; pp̄dīs: Sunt ei & affacta & atedicta: & publicē gēnū cōsuetudines in exēplis sumūtū & a discrīmīnib⁹ auditorū: pura ab historiis, a poetis. Et ex his a. Comīcis Tragīcis Epigrāmaticis; Heroīcis Bucolicis A diuersitate nationū Qđ gen? sūt Alia Romanorū Alia Gr̄ecorū: & itē gr̄eos Alia Lacedēmoniorū Alia Cretēsiū Alia athēnēsiū. Itē alia Afrorum H̄breorū Hispanorū Gallorū Anglorū Germanorū Ruris t̄p̄s variantē Nā alia sūt priſca, alia mediē atq; t̄gatīs: alia recēta: nōnulla ēt domeſtīca. Præterea a q̄litate terū Nā qdā sūt militaria: qdā ciuita. Et qdā clementer facta qdā fortiter: qdā sup̄ētēr: atq; t̄sē de ceteris Nā id qdē est infinitū Postremo e cōditione p̄sonarū Alia sūt principiū Iudiciū Parētū. Seruorū Pauperiū: diuitiū: mulieris: vīrginū: puerorū H̄ec igit̄ ad vñūquē locū plurima variacq; sūt adhibēda nō solū ex of Gr̄ecorū ac Latinorū scriptorū generē collecta: verū etiā ex barbaris annalibus Demū e vulgi rumoribus. Mōrē aut̄ potissimum aios: atq; quā: illustria: nostratia: domēstīca. I. suā qdā ḡētē. Suū qdā gen? au t̄ lōge mītora ut Mulieris: Pueri: Seruū: Barbari. **Q**uo trādāda sūt exēpla. Orro nō variantur mō verum etiam augmentur et crescunt tractatione Culus rationes aliquot indicabimus. Primum augmentur commendatione. Ea plerumq; sumuntur: vel acci vel ab authoris: laude: vel gentis vnde ducitur exemplū. Velud

xix oī De Rerum

Si quis lacēdemonicū factū aut dicitū adhuc beat prefari poterit. Eā gen  
tēs plentia: & rei militaris ac ciuitatis disciplia ceteris lōge ātēcellūtis:  
et exēplis pulcherrimis sp abūdasse. Si ergo e Plutarcho citabit exēpli  
plū prefertur licebit eū authorē vnuimē grauiissimū: q̄ppe q̄ sumā  
phie sciam: cū h̄ floritorū eloquētia cōlūxerit. vt in eo nō solū historię  
fidē verū ēr̄ authoritatē & iudiciū fāctissimū doctissimū phōphi spea  
ctare oporteat. Itē si quis. M. Atrili Reguli ad hostē redētus exēplum  
velit addicere: poterit adhunc ploqui mōdū Inter tā multa Rōang  
vīrtutis iſignia decora in nullū vñq̄ facin⁹ pulchrissus extirrit: at et lauda  
t̄q̄ M. Atilii. Hmōi cōmēdatū cl̄as licebit aſtigēt: vel lōglores v̄l bre  
uiores v̄cūq̄ loc⁹ postulab̄t. Affingēdēſūt aut̄ q̄ maxie l̄nt ad id qđ  
agitur appolitē veluti si iexēplo de iiderab̄t fides, author a grauitate  
fideq̄ cōmēdet. Si piū videri vōles: qđ ad fers: sūatur a pietate cōmē  
datio atq̄ itē de ceteris. Secundus modus locupletandi exempla.

Locupletantur item exēmpla si fustus aut latius explican  
tur: cū exaggerationib⁹ atq̄ amplificatiōibus. Nam qui  
breuerati studebit hūc satis erit exēplū ceu notū verbōlis  
gnificasse. Id qđ facit. M. Tullius p Milone: neq̄ ei possit ille Halas  
tillus aut. P. Nasica. aut. I. optim⁹ at me cōſule tenat⁹ nō nefar⁹ hēt:  
Si sceleratos fierici nefas eēt. At q̄ copiā affectabit: is id qđ gestū sit: lo  
cupletius narrabit. Ita vt fecit in eadē orōne Cicero pudicitā Cū eripe  
ret militi tribun⁹ Militaris i exercitu: Casj Marij propinquus eī p̄ impe  
ratoris ab eo interfectus est cui vi afferebat. Et addidit epiphonema:  
facere enim probus adolescens periculose: q̄ turpiter perpeti maluit  
Atq̄ hunc ille summus vir scelere solutum periculo liberavit: Q: q̄ in  
bis q̄ ad ostētationem parata sit: licebit dilutius exēplis locupletādis  
immorari: p̄cipue si res sit hylusmodi vt aliqua voluptatis illecebra  
retineat auditorē Q uod genū fuerit: Si quis pluadere studeat: Ad  
prudentiā cōparādā multū cōducere peregrinationes: multarū rerum  
circūspēctionē: in Solonis laude aliquādiū cōmoratus: & quā ciuitatē  
reliquerit: & quā ob causā: & quē maria transmisserit: & q̄s: barbaras  
nationes: quo capitilis p̄iculo adierit: & quibuscū s̄it cōgreli⁹: & qđ m̄s  
tandū cōp̄exerit & quānū tpi⁹ abfuerit: & quāto illustrior si p̄acta p̄ien  
tior i patrā rēdierit: fustus poterit emarrare Culismōi ferme lū exē  
pla d̄ pythagorē atq̄ appoldōi p̄eigrinationē apd̄ Dluū Hierothymū i p̄  
fatiōe: quā vñtuersē scripture diuīe p̄ponūt Sz̄hmōi rōis cōmodissimū  
exēplū apd̄ M. Tullii statim in principio secūdū de inueniōe libri  
De sensu de q̄ Helenā p̄curu t̄ vīrgies aliquot eximiē formē popoleit  
vt ex singulis quod esset op̄itū elīgens: absoluū formē stimulacrum

ederet.

## De exemplo fabuloſo

**A**Tque eadē dilatādi corrāhēdi rō locum habet in fabulosis quoq; exēplis Nā & fūs⁹ etcorract⁹ exponi poterūt si rea ac decor patet ut Verū in his q̄ oīno ſide carēt: nūt itocabilis mur: p̄fari cōueniet a vīris prīcīs ac ſapīētissimis: iſta. nō ſine cā tūlſe conflictā: neq; teinere toriā ſeculis magno mortalij cōſenſuſuſſe celebrata Deinde qd ſibi voluerit iter pretabimur velut ſi quis pſuadere velit: nō elle ſectādū id a quo natura qſ abhorreat dicet hoc veteres illos ac ſapīētes ſcriptores et perſpexillie prudenter et aptuſimo ſigmeto ſignificasse: pditā gigātū fabula: quorū temera ſi conatus iſ ſcīciter cellerit Aut ſi qſ pponat hoīez anatūtā nō h̄ē qd hēt: qd id c̄ d non hēt p̄fat⁹ adhibebit Tālā Fabulā. Si pponas: vīri laptītis elle mun⁹: vt ai motus rōne iudiciorū coetceat: allegabit qd eſt apd Homerū primo libro Iliadis de Achile tā manū adniouēte capulo: & pallade a tergo reuocante Ite ſi qſ pponat: verā virtutis laudē nō patari: niſi q ſit multis factat⁹ casib⁹: varijsq; exercit⁹ pericu lis cū hīmōt: quā diximus p̄fatione vlyſſe adducet. Homerūcū: qd q̄ aut nō vbiq; peride obuta eſt allegorie rō in illud extracōtrouertia: apud antiquitatis peritos: iſ oīb⁹ veterū poetarū ſigmetis ſubelle allegorīā: vel historicā: vel theologicā: vel phyſycā: vel moralē: nōnq; Vnū atq; alterū allegorē genus permixiū. In quibulfā haud magni negocis eſt allegorīę ſū deprehēdere Q uis ei nō intelligit (nā de ijs q ad more ſauinet magis liber exēpla ponere) Icati i mare delaplū ſigmetū ad monere: ne quis altius eſferatur. qd p ſorte ſua: Sīc nimirū fabula phaetōtis monet: ne quis mun⁹ admīſtrādū ſuſcipiat: maſq; p viribus Sīc Salmoenus in Tarrara datus p̄ceps docet nō eſſe emulādū: qd lōge ſupra fortunā noſtrā habeatur: ſic Marſyas excoriat⁹ docet nō eſt certādū cū potētorib⁹ Quid aut aliud ſibi vult. Danaes auro deceptae fabula: niſi qd& flacc⁹ iter p̄ſeratur: nihil tā elle munil tū qd nō expugnetur pecunia: nihil tā icorruptū: qd nō munerib⁹ vicitetur Quid Herculis labores: niſi ſudorib⁹: actiūadī ſamam imortale parati Quid Midę votū: niſi auaros & iſatiabiles ſuis ipſo rū opib⁹ pſocari. Quid iudiciū: niſi cōtib⁹ iſenijcū pecunie ſudio: nequaq; cōueniret Quid Bacchus a fulmine cōflagrās i nympharū a quas inēct⁹: niſi vīti ardorē ſobrio elemēto reſtrigēdū eſſe. Qd grēco etiā epigrāmate teſtarū eſt Quid iuit. Circes fabula veneficis hoīes vertētis in feras: niſi eos qui nequaq; rōne ducūtur: id qd hoīs ēppriū ſed totos ſele dediderūt turpib⁹ affectib⁹: nā p̄ter hoīs vocabulū: niſi hoīs h̄ē: ſed ad pecudū degeneraſſe naturā: p̄tua libidine iyrſos:

## De Kerum.

sommolētia signauiaq; sues: ferocitate i leones atq; de cōslibis.  
Quid vlysses q; solus poculo epoto virgac; mōstrifica: p̄cussus: nō est  
mutatus: n̄ illi firmū illū & cōstatē sapientis habitū q; nec frāgi terrorib;  
nec vllis affectuū illectamētis ab honesto p̄t abducit? Quid locus se  
mel gustata: nā nō linens abire socios: nisi dulce blādūq; turpū volu-  
ptatū venenū a quo nō ad modū difficile sit absunere Reliquere pos-  
stea q; gustaris: difficultimū Quid līrenū cār? nulli assēcationē: ut rē oīz  
blādūlīmā: ta & pestilelīmā: Quid Sylla & Charybdis agusto iz-  
ter lese discrīmē dūtates. nulli vitutis viā angustā elle. Hinc atq; hinc  
fini tīmls instantibus vīcīs pura inter luxū et lōrdes frugalitatē. Int-  
ter q; sic est moderanda vīte rōvt. qm̄ mediū in oībus exacte tenere:  
difficilumū ē: eo poti⁹ vergas: ybi mīm⁹ sit piculīq; admodū fecit vlyss-  
es Quid moly radice nigra. l3 flore lacteo. hērba mortalib⁹ Inūtu  
difficillima n̄ si sapientiā ad q; prim⁹ adīr⁹ ardu⁹ ac iudoris plen⁹ strū⁹.  
suauissim⁹ Quid itē tam⁹ ille aure⁹ apud Maronē n̄ si sapientiā in ab-  
dito seposita pauciq; deprehēnsāt Sed ne lōgiores sīm⁹ huius ḡnisi  
tērpretationū quātūl: bet vī luppeditabit Euitati⁹ enarrator Homer⁹  
et Nos quoq; quōdā adolelcētes hī ce de rebus nonnihil attigimus  
in libris quos inscrīpsim⁹ et vī bæp̄bæp̄pōvōr Porto i hoc genere mol-  
lora sūt ea q; a poetis i hoc ip̄lū hīcta collat. velut: q; ad imitationē hu-  
manę vītę q̄is affigūt Qd̄ gen⁹ cū Martē a vulcano vinculis irretiū  
facit Homer⁹ Cū Iuppiter ἀκκυλεύμητο emīllo lōnī spē iūct capiē  
de Trojē cū lōge aliud ageret. Nā hēc regū ars est: quōdā rumores.  
data opera in vulgus spargere cū multo aliud ap̄d̄ iē destinari. Atq;  
hjs ēt molliora q̄e sic a poetis celebrata sūt vī ad lūstoriā non ad fa-  
bulas possint referri. Qualis c̄st. Horescē particida. cūq; hoc pyladis  
armicitiā Sūt ei qui rē gestā affirment Qualis Alcestis mariti morti⁹.  
sua redimēs. Cui⁹ me immit et Valerius Maxim⁹. Itē Codri ac Moene  
tel mōts. Quātū. Curti⁹ Dectorūq; factis annumeratur Et iter amicōz-  
rū patia. These⁹ & Pirithous Castor & poiliux referuntur Qualis item  
Arionia Delphino reuectus i patriā Nā diu⁹ Augustin⁹ historiā autu-  
ma Certe ap̄d Vergilī: ac p̄cipue Lucanū nō dubiū q̄i pleraq; ad hī  
storīā pertineat Q̄z q; & Herodoti pleraq; fide caret & Xcnophō Cy-  
ropædiā magis ad exēp̄lū istiūēdēvītē. q; ad fidē historiē scriptūt Q̄z  
si p̄ veris accipiatut fide valēt Si p̄ficiū cū sint a sapientissimis ac p̄ba-  
tissimis authorib⁹ pdita hoc ip̄lo valēt: q; ab hīs cōficta sint quotū au-  
thoritas fcepti vīgorē obtinet Cōtra sūt ap̄d Poetas exēp̄la certe atq;  
historiē fidei De scipio De amībale de Augusto de Pōpelo. de Iulio.  
Sūt rūt⁹ alia q̄ null⁹ ificias eāt cē cōficta: led qm̄ cōficta i hīc i p̄mūfū

# Decopia Lib. Secundus Fo.li

esse cōficta. & a magnis cōficta authorib⁹ nimirū exēpli pōd⁹ habet  
 Quo de gñie sūtiuidia dea: fama A te litę de qb⁹ lupta mētio facta ē  
 Pr̄terea plone q̄ Grāmaticis āt m̄ x̄tis poematis iducatur p̄fētis  
 conœdijs, cū q̄bus Dialogi multū hñt affinitatis Etenī si q̄s suadeat  
 Cauēdū eē parētib⁹: ne si q̄d peccēt: etiūb⁹ libert⁹ peccēt: nōne exēpli  
 viliēbit. Clithiphō iſene ſeipſi excruciatē: loquēs ad hñc modū Pe-  
 r̄tis mihi vbi adibibit pl⁹ paulo: ſua q̄ narrat facinora: Nūc ait piculū  
 ex allis facito ibi q̄d exvſu ſiet aſtū? Ne ille hand ſct q̄ mihi nūc ſur-  
 do narret fabulā Aut ſi quis ſuadeat tuxta ſa piētis rēpōſū, equa lē eē  
 ducēdā vxorē Alioq nō vxorē duci ſed herā Si pauper diuitē adiū ſ  
 x̄tis: nōne exēpli inīlat hēbit Chremes inphormidē Nauiſtratani  
 perinde ut domīna timens Itē ſi quis ſuadeat neq; fir̄mā ſatilis: neq;  
 tutā pauperi cū opulētis eſſe amiciciā: nōne p̄ exēplo valebit Euclio i  
 Aulularia Plautina: loquēs ad hñc modū Pauper. Megadori diu itis  
 deprecās affinitatē venit hoc mihi mētē &c. Nā loc⁹ notissim⁹ ē. Rur  
 ſū vbi diſeras iprobe facere parētes q ſequū. i liberos deliquētes: cuž  
 ſpiſenes peccēt grauiora Nōne recte citabitur mōd̄cta Nauiſtrata  
 loquēſloc pacto Adeo idignū tibi videtur fil⁹ hñc adoleſcēs ſi habet  
 Ivnā amicā Tu vxores duas: Nilul puder. Q uo ore illū obiurgabis  
 Rñde mihi Sed n̄ ego ineptus. vnū aut alterū exēplū pfero: Cū to-  
 ta Comœdia nihil aliud ſit q̄ hñanę viṭę ſimulaſtrū. P̄terā item e:  
 Tragœdias: eglogis: dialogis ſimiles formas pferre: ſed i cōmētatio:  
 ab ūde ſatilis arbitror viā i genofolis iudicasse. Equidē exiſtimo exēpla  
 nō ſolū de q̄s q̄ dixim⁹: verū etiā a mutis aliantib⁹. atq; ēt i anūmis re-  
 cte ſumī quāq; vidētur ad o. Molōtis p̄ magis pertinere veluti ſi q̄s p̄  
 polita deſcriptiā p̄ formicā ſū induſtria ad rē labore parādā adhortat  
 Aut ſi q̄s expoſita apū politia hoies ad legū ac discipline ciuilis ob-  
 ferunt: onē extimulet Aut ſi quis deteſſet i gratitudinē adducto exem-  
 plō Leonis Cūtis ex Appiōne me mīnit Gell⁹ & Draconis q̄ nutrīciū  
 a latronib⁹ obſſellū eripuit auctore Plinio Aut ſi reprehēdēs hoiez ab  
 amicicia alienū: qui nec amet vñlū nec a quoq; amet Delphini pferas  
 exēplū puerū adamātis āt Aglę virginis amore flagratis aut magne  
 ſis ferū a dſcſe trahit S; hiſce de reb⁹ plura fortaliss vbi de parabo  
 la dſpurabim⁹ Nūc adiſtitutū. Terti⁹ mod⁹ locupletād̄ exempla.



Illatas exēpla vtriusq; gñis, hoc ē tā fabulosa q̄ hñitorica p̄-  
 terā ſā dictos modos ēt parabola quā eād̄ o. Molōtis p̄ vocāt.  
 Cic. Collationē vertit Cōpatōe Slue cōtētōe Parabola ē Cū  
 accōmodatiſ ſūtudo qd̄ adductū ē exēplū: oſſidit: āt ſimile eē: āt dſſimil  
 le: āt contrariū. S; levitā ſalter q̄ Camill⁹ rē romanā a Gallis opprefſis &  
 i illis

## De Rerum

In extrema p[ro]nici adducta: sua virtute depulsis barbaris resiliuit: ita Lauritus latias l[ati]as inscita vere barbaros: depravatas: obrutas: extintas in pristinu[m] n[ost]ri velut ab inferis reuocauit. Dissile: ut no[n] par[te] debetur Laufetio et Camillo. Propterea q[uod] hic p[re]terate adductus: Capitis sui p[ro]culo patria a barbaris liberavit: Ille fama cupiditate co[m]motus vel portu[m] q[uod] plurios taxadi libidine: lingua latina no[n] oppresia: restituit: s[ed] ad certas q[ui]si leges rediguntur que foelicitus ex eloquentiu[m] autho[r]u[m] lectio[n]e discebat. Itē Brutu[m] occidit liberos. pditione moliētes. Manibus virtute filii morte multa uult: Cōtrarium. Marcellu[m] ornamēta Syracusanis hostib[us] restituit. Verres eadē sociis abstulit. pugnāt ei restituere cū auferēdo: hostes cū sociis et apd: Vergiliu[m]. At no[n] ille satu quo te mēritis Achille Taliis in hoste fuit. Porro cōparatio demōstrat id q[uod] adductū sit: aut patrē aut min[or]ē aut mai[or]ē. Min[or]ē vt si ppiter mērimonia violata vrbes euerte sūt: q[uod] fieri adulterio parē. Itē maiores n[ost]ri sepe mercatorib[us] ac nauiculatorib[us] illuriostus tractatis bella gesserūt: vos tot ciuiū. Rōano[m] milib[us]: vno nūllo atq[ue] vno tpe necatis: quo rādē aio ee[st] debetis. Legati q[uod] erāt appellati l[ati]p[er]b[us] Cori[us] h[ab] p[er]f[ec]t[us] v[er]itotu[m]. Grēcie lumē extictu eē voluerūt: vos eū regētū eē patiementū: q[uod] legatu p[er] illi Romanū cōsularē: vinculū ac verbisib[us] atq[ue] o[ste]n[di]o supplicio excruciatū nezcauit. Par. vt apd Eundē Ciceronē Etem[m] miliū p[er] accidit: vt cū duos bus patriciis altero iprobusimo: altero modestissimo atq[ue] opio vīto peterem. Supauit dignitate Catelinā. Grē Galbā. Matus: vt p[er] Milōe. Negāt intueri lucē eē fas ei q[ui] a se homie[re] occisiū eē fateatur. In q[uod] vrbe rādē hoc homies stultissimi dīsp[ec]tāt. Ne m[an]e in ea que primū iudicū vidiū decapite. M. Horatiū fortissimi viri: q[uod] nōdū libera ciuitate: tū p[er] illi Rōani Comitiū liberatū ē cū sua manu fororē iu[er]fectā eē fateat. Et[em] go i eo q[uod] pprie vocatur exēplū ē aūt rei gesse: aūt p[er] nūl vi geste: vītis ad p[ro]suadēdū cōmemoratio: aūt breuissimē significatur q[uod] gen[us] ē sūl dīut Hieronymi Memēto dārictis & entelli. Aut lati[us] p[er] collationē accōmo datur p[ro]fise: dissile: cōtrarium. patr. mai[or]ē & min[or]ē. Atq[ue] ea collatio sūt ab oib[us] retū ac p[ro]sona: circūflātūs: adiunatur aūt & o[ste]n[di]o artificio: cū verbis ac figuris ad id accōmōis alia cōsulto eleuātut alia attollūtut. Porro q[uod] copiosissime volet ex p[er] plū tractare: is singulas si studis aūt dissiliūtudinis partes explicabit. atq[ue] iter se se cōparabit. Quēadmodū fas cit. M. Tullius i exēplo q[uod] suplus retulimus de legato occiso. Subsicit etiā partu[m] collationē. Illi libertatē ciuiū Rōano[m] iuminatā non rulest: Vos vitā ereptā negligetis: Ius legatiōis verbo v[er]olatū: illi p[ro]se cutiūt. Vos legatū oī supplicio interfecūt relinquetis. Videte ne vt illis pulcherrimū suittantā yobis glāiam relinqueret. Sic yobis turpissi

## Copia. Liber, secundus Folijs.

num sit id qđ accepistiſ tueri & cōſeruare nō pōſſe. Quod iñ quātū  
libet copiole licebit facere: ſi quis plutes cīcūtātias inter ſe cōponat:  
Veluti ſi qđ horreſ aliquē. vt filii morē moderate ferat & e gēnū exē  
plis mulerē aliquā obiiciat quae p̄ficiū liberorē mortē fortiter tulerit P<sup>o</sup>  
enarrā: rē ita cōparabit: qđ mulier imbecilla potuit: tu vir barbatus  
nō feres? Illa cū naſa vicit & affectū mīris: tu ab altero ſupaberis? Illa  
cōplurū liberorū laeturā aioſu fracto p̄tulit: tu vñū extinc̄tū incōſola  
bileſ defies? Adde qđ illiſ ſilli ſimul oēs naufragio perierūt: morte  
videlicet ingloria: tu in bello fortiter pugnās occubuit. Illa nō hēbat  
cui filios honeſte iputaret: tu filiū impēdiſti patrię. Illi vere toriq̄ p̄lea  
tunt: tuus īmortalis gl̄ia ſp̄ victurus eſt. Illa naturę gratias agebat: qđ  
aliqui tot liberorū mater fuſſe: tu tñ meministi te optimū p̄didiſſe fit  
biū. Illa nō habebat ſarcide ſe orbitatis ſp̄: qui ppe maior qđ vt vterū  
ſam ferre poſſit: tibi & vxor foſcunda & erga etiādum integra valeſq̄  
Ergo qđ barbara mulercula p̄ſtitituſ vīr romanus nō p̄ſtabiſſe  
quod cōtēnere poſtuit litterarū imp̄ta: hoc te tot p̄editū ſris: tñ pl̄i  
p̄fessorē frangit. Deniq̄ quā ai fortitudinē p̄ſtit pagana: hanc hō  
Christianus nō exhibebit. Illa credēs post rogu mīhil ſuperelle: tñ luſ  
ciā indecorū exiſtimauit. Tu doctus eos demū vere viuere: qđ illa equo  
anio reddidit naturę: Tu deo repetēti nō reddis. Illa fortiter partuit ne  
cēſſitati: tu deo repugnas. Ex hac forma ſatis opinor appāret: quib⁹  
modis oporteat exēpla cōſterre: qđq̄ in veris cauſis: qđ maior eſt circū  
ſtantiarū copia: facilis ſe ī inuenire variaſ cōtēniones. Illud obiter ad  
monendū: tñ hīmōi cōtentioribus ſniſas: & epiphonemata nō incōcine  
poſſe admisceri: velut in hoc eodē exēplo: poſt primaz collationem.  
Qđ mulier imbecilla potuit: tu vir barbatus nō poteris. Subiici poter  
ant ſi ſe natura diſcreuit ſe xū tu nō diſcerniſan̄ mū A mulere nemo  
fortitudinis laudē expectat. vir: niſi fortis ſit animo nec vīr noſe cene  
tur. Vir vtrūq̄ ſignificat: & ſexū robustiorē: & animū in fractū Turp̄  
ter barbā gemit: qđ pectoris robore ſi patitur a ſcēmina. Itē poſt illā con  
tentioñē: illa nō habebat: cui filiū iputaret hōeſte: Tu filiū impēdiſti p̄tē  
poterāt affingi ſniæ ferme hīmōi. magnū doloris ſolarū eſt hīze cui ho  
neſte poſſis iputare fortunā. vt nulli iuſtius: ita nec glorioſius ſimp̄e  
ditur filius qđ patrię. Rurſū poſt illā: illi vere toriq̄ perierāt tuus īmor  
tali gloria ſp̄ victurus eſt. Adiici poterant hīmōi. longe ſcēlicius hone  
ſta fama qđ hoc cōi ſpiritu viuitur. Corpis vita & calamitosā eſt: & oīo:  
vt nīhil accidat breuis: deniq̄ cū pecudib⁹ cōi illa clara ſemp̄terna  
qđ homines in diuorū cōſortiū referens. Ad eundem modū ſingulis

## Deterum ac verborum.

collationū p̄tib⁹ s̄nīe sublīci poterant. Sz hēc obliter indicasse sat fue  
rit. Nam de sententis suo loco dicemus. ¶ De parabola.

**I**m vero si quis parabolā ab exēplo separat : vt exēplum  
sit certe rei geste. Parabola s̄ situdo sūpta ab ihs q̄būt:āt q̄ na  
tura casu vereb⁹ adiūcta sūt: vt Attī⁹ ad hostes reuerius.  
exēplo sit seruā dē religiōnis ac fidelis. At nauis p̄ vētorū rōe: velū tol  
lens aut cōtra hens in hoc āt illud latus trāsserēs parabola sit. q̄ doceat  
sapientē tpi cedere oportere ac reb⁹ p̄sentrīb⁹ sele accōmodate. Tñ ea  
dē dilatandē parabolę rō quā in exēplo demōstrauim⁹. Nā aliquā ver  
bo notatur: vt nō intel̄ḡis tibi vēriēda vela. Aut de sine lauare laterē  
vt sā vel allegoria sit vel metaphorā. Aliqñ latius explicatur & aptius  
accōmodatur. Q d̄ fact̄ Cicerō p̄ Murena Q d̄ s̄ e portu soluēb⁹: q  
tā in portū ex alto iuēhūt: p̄ dicere sūmo studio solēt: & tēpēstatu⁹  
xōnē: & p̄ domū: & loco: & qđ natura fest: vt tis faueamus: q̄ eadē p̄icu  
laq bus nos p̄fūcti sum⁹ igrediātur quo me tāndē aio ee opz: p̄pe laz  
ex magna: aq̄ iōe terrā videntē in hūcc uī video maxias tēpestates eā  
subēudas. Rurū in eadē orōne (vt aut̄) in grēcis artificib⁹ eos aulē  
dos ee: q̄ citharēdi fieri nō potuerit: sic vōnūlos v̄demus: q̄ oratores  
euadere nō potuerūt: eos adiuris studū deuenire. Superiorē Ciceronis  
parabolā: sic imitatur diuis Hieronym⁹ i ep̄la quadā ad Heliodorū.  
Et ego nō itegris rate v̄l mercib⁹, nec q̄sl signat⁹ fluctu⁹ & idōt⁹ nau  
ta p̄moneo. Sz quasi nūp naufragio elect⁹ in littus timida nauigatu  
ris voce denūcio: i illo estuariy bdis luxurie salutē votat. Ibi ore vite  
gīneo ad pudicitię p̄petrāda naufragia. Scytleū rendēs libido blādī  
Hic barbarū littus. Hic disbol⁹ pyrata cū sodis portat vīcula capiēdis  
Nō sit credē: nolite ee securi. Līc̄ i modū stagni fuſū equor arridat  
Iz vix sūma lacēts elemēti spiritu terga crīspentur. Magnos hic cāpus  
mōtes h̄j. Intus ē p̄iculū: iecū ē hostis. Expedite rūdetes: vei a sui p̄dīz  
te Crux antā nē figatur in frōtib⁹: ut q̄uillitas ista tēpestas est. Hic si q̄  
singula pericula quae a vīcis: āt ip̄obis: āt aliūde bōis mortib⁹ imitēt:  
velit cōferre cū singulis q̄ nauis vite dīscīstē adducere solēt. Dēm p̄  
cōparationē. matus āt min⁹ itē diffīle āt cōēratū ostēdere. Postremo  
sūnis & ep̄phonematis: vt inciderit exortare: nīml̄ū latissime dilatabile  
vōnē: veluti hoc exēplo: vt quo sc̄iōsor ē res. hoc & dīkgētū solet  
asseruari. & ip̄ēdī circūspectūs. Ita tpi quo nīhil ē p̄iculū: sūma hū  
da est rō: ne qđ effluat sū fructu. Etenī si curatores dari solēt ihs. q̄ gē  
mas & aurū temere p̄fūdūt q̄ tādē erit iſania: i p̄s pulcherrimū imor  
et alis dei mun⁹: aut octo: āt in hōestis studis turpiter cōsumere. Quid  
emp̄dīs: cū i p̄s p̄dis: nīli vīa. At vīta qđ esse p̄t charīas. Etcū vīa gē

Copia. Liber. Primus. Fo. lxx.

mula perficit lacturā vocas. cū totus p̄sit dies. hoc ē bona vītē portio lacturā nō vocas. p̄sericū illa pdita atūde poslit recuperari: p̄pis irreparabilē iactura. Preterea illa cū nbi pēnit: alijs plērūq; lucrosunt. At ipis dispendiū in nullius trāsīt cōpēdiū. Nullū est dānu ex quo nō alijs eximolumēntū aliqd seriat p̄ter dēnū: p̄pis Adde his q̄ illarū op̄ificiatura sepe salutē fuit. Nā dūlūq; plērūq; vīcōs: mīra mūstrant. Ila vt p̄ser temerē p̄fudisse. q̄ attēte adseruasse. Quārō cūlūq; rei vī honestuorē tāto tūr p̄lōr p̄fūlō. At nihil pulchrius; nihil p̄clarū q̄ bōas horas bñ collocare. Illa vt q̄ maxie serues: sepe nūero iſi vī calē eripit vel bō collit: vt lactura te calamitosū dūtaxat si ēt turpē reddat. At ipis amīlio: qm̄ nō nūrē vītlo cōtingit: nō miserōs tolū verū & itames redit. Pēsimū ifamīagen⁹: quories culpa in nullā cōfērni p̄i q̄ in rūq; pāstur malū. Illis fūdos augeſes mercari poteras: bonā mēntē nō poteras. hoc p̄ter alla ai ornamēta. parate poteras i mortalitatē. Nīla ē tā brevis vītē portio: in q̄n magn⁹ alijs ad foelicitatē grad⁹ fieri poterat Postremo de illis male in sūptis: p̄i fortassis rōnē reddes de horū ma le trāsactis deo. Sz fatis ē indicatiō in quātēz ap̄lūdūne dilata: p̄fūla collatio. S̄ q̄ ad eū modū singlās circūstātias velit cōponēt atq; ornatā. De diffīlē eadē tractādīrō. Cui⁹ hoc fit exēplū. Necp̄ eīti nauis vīlior noua q̄ verū: Sic & amīctia. Necp̄ vt laudāda q̄ pecunīa pluribz largitūtā & q̄ formā. Neq̄e i vt incūsu melior ēq̄ lāpadē accipit: q̄ is q̄ traditīris in bēlō melior est p̄operator q̄ exercitu accipit q̄ q̄ tradū. Porro quēad modū ab oī ḡheretū collationes duci possint. i. p̄ote cōmentari. o demonstratum est.

**D**E imaginē.

IKWY quam latini vocāt imaginē collationē vī affinitis tamē si magis ad evidentiam: ar̄ grauitatē aut luciditatē oīonis lacit: q̄ ad p̄bationē. Cæterū q̄q̄ exēplos & similū vīsus ad ea dē illa cōfert: ut ad faciendā fidē nō vulganter adiuvāt. Pr̄fērītu cū p̄ inductionē. quā grācieccāt et acītor h̄p adhibētur. Quo in ḡne plusimū est socrates platic⁹. Exēplū p̄ inductionē adhibebitū hoc modo. Die mihi quē tardam fructū attulit Democritus: insighis eloquentiās. Nēpe p̄ter alla incommoda insp̄ciliſſimum & miserandum extitum. Quid aut̄ p̄mī tyberiss Graccis attulit. Nīmīz cēdē: & miserā: nec latīs honestā. Quid porro illi tāropere laudato Antonio! Certe & hic latronū scīs crudelissime cōfollus ē. Agū Ciceroni eloquētā parentis quā mercedē attulit. Nēpe mortis & acerbā & miserandā. I. nūc & tot yīglīs ad sūmā eloquētā laudem emitere: quā p̄statūtūtis q̄būlē q̄ viris se p̄ exitio fuit. Simile adhibetur p̄ inductionē hoc modo. De nauigādo nūmellus disp̄ytabit nauka q̄ medic⁹? An nō medicus

## De Rerum

testus de med. ad tōne differet q̄ pictor. Nū pictor de colorū & vni  
brarū ac linearū rōe meli⁹ dicit q̄ sutor. Nū autiga: de rōne moderā:  
dicitur meli⁹ q̄ nauta. Es si plurima cōferantur: faciūt ut oīno p̄ba  
bile videatur vñquēq̄ melius de ea redicturū esse: quā meli⁹ noz-  
rit. Deinde ad rē accōmodatur similitudo At quid orator: qui de oī  
re p̄fiterit le optime dicturū Notū ē exemplū de Aspasia: ex Aeschila-  
nie.

### De contentione demonstrativa.

**S**i & generalis q̄dā contētio, p̄ferti genere demonstratio  
quoties laudādi vituperādi ve gratia personā cū persona  
cōferimus Veluti si quis Iuliu⁹ pontifice Romanū: laudas  
rūtus: eum cū. C. Iulio Cæsarē cōponat: atq̄ illi⁹ benefac-  
cta: cu fui⁹ cōparet Aut cōtra vituperatur⁹ malefacta cū malefactis  
cōferat. Item si quis Maximilanū laudatur⁹ eū cōponat cū. M. Anto-  
nīo iperatore Est rerū cōparatio: qđ gen⁹ ē sīḡs historiā laudās: eius  
utilitates cōpet: c̄q̄ eoꝝ b̄fis factis: q̄ re bellica rēp. auxēt. Aut poetiā  
laudare cupiens: h̄ cōmoda: cū philosophi⁹ cōmodis cōmitat atq̄  
expēndat. Est vñlus ad multa comparatio: vt si quis historiē laudes  
exagerare cupiēs: eā cū laudat illi⁹ mis quibusq̄ disciplinis comparet  
Atq̄ in his duplex est rō Aut ei alterius partis bona eleuas: alterius  
amplificas: Aut alter⁹ partis sic ex aggeras laudes: vt p̄feras tñ qđ  
laudandū suscepis Invitupérando attollis vicia: sed sic vt i celestio  
rētū ostendas. quē insectaris.

### De iudicis

**D**exēpli⁹ gen⁹ referuntur & iudicia q̄ græci kpi⁹ et⁹ sp̄-  
pellant. Eētunt sententie: scriptorum illustrium: gentium  
vitorum sapientum: aut clarorum clutum.

Ex antiquis accelebratis poetis magna vis iudiciorū col-  
ligitur Itē ex historiographis: ex philosophs: ex arcanis litteris Nā  
his rursū eadem varietas q̄ in exemplis ostensa est. Sunt & apud gr̄  
cas qui in his vnde cūq̄ colligēdis laborarūt: quorū de numero Sto-  
beus: Idem valent sapientum apophthegmata Culū modi sunt illa  
sapientum dicta. & quae referuntur a Plutarchio & hoc varii⁹ genus  
est. Et enim si spectemus rem: sunt militaria. sunt philosophica. Si p-  
sonas. sunt regum: sunt sapientum: sunt popularium. Si qualitatem  
sunt grauitate dicta. sunt facete dicta: sunt accute dicta. Huc pertinet  
et proverbia vel ab authoribus sumpta. vel vulgo tactata. Nam pu-  
bli⁹ gentium instituta non video quid ab exemplis differant. Certe  
oracula & responsa numinum iudicis subiiciuntur. Velutisi Socrati  
probes sapientem: q̄ ita Appollinis oraculo sit iudicatum.

### De sententijs

**E**s sententiarū genus: nō illud quidē petitū ab authoribus:  
 sed & nobis ad pñtis ret cōmoditatē cōficiā. Eas licebit oībꝫ  
 oronis pñbꝫ adm̄scere. Atq; adeo vñ loc⁹ cōpl̄ress̄ s̄pēnūs  
 ro s̄nia Parit; incident̄ ei & in narrādo & in mouēdis affectiōnibꝫ nō s̄  
 lū in pbationibꝫ. Quānētā s̄pēnērō trālūdēs p̄ s̄nia s̄fūt. Quāst̄ in  
 loco adh̄l̄ beātūr; laud mediocrez̄ ō fōni copiā adūgēt; neq; idē gra  
 uitate āt grā. Sūt aut̄ s̄nia & varie formē. Siquidē alia s̄fūt Kāgolikat̄  
 vt iūdētā īp̄asūt suppliciūt. Alia nō placet nisi ad tē relata ēt nihil rā  
 pp̄lare q̄ bōitas ē; Alia q̄ ad p̄sonā referātur: vt p̄ilcēps q̄ vult oia sc̄f̄:  
 necesse h̄z m̄tacognoscere. Rurūt̄ alla simplex: vt om̄ia vicit amor.  
 Alia rōnē h̄z subiectā āt adm̄ixtā: vt. In oī certamē q̄ opulētior ē ēt s̄  
 acc̄ip̄t̄ inlūriā: s̄fūt q̄ plus p̄t facere vñ. Quādā duplices s̄fūt ex pñbꝫ  
 cōtrarijs: nullat̄ addit̄a rōne: vt obsequiūt̄ amīcos: vēritas odīt̄ parit̄  
 Quādā ex dīuerſis. Mors misera nō est. aditus ad mortēz̄ miser est.  
 Huic gñfū si ad vtrāc̄ p̄tērō subiectat̄ q̄ dīsp̄lita fuerit s̄fūt̄ ad h̄t̄ modū.  
 Qui adoleſcētū peccat̄ ignosci optere potāt fallūt̄. Hēc p̄ia s̄nic p̄s  
 Et subiectit̄ rō: ppter ea q̄ artas ēip̄dimēto bōis studiis. Deīt̄ ter  
 tia p̄s erit. At h̄sap̄lēter cogitāt̄: q̄ adoleſcētes maxie castigāt̄. Et rurūt̄  
 addit̄ur rō: vt q̄bus vītūtibꝫ oēz̄ vīta tueri possint̄: eas ī q̄tate ma  
 turit̄ mavelit̄ cōparare. Id exēplū ēt si ēt rhetorica ad Herēnū scripta:  
 tñ m̄hi sane nō admodū arr̄det̄. At nō ē atdūt̄ alid̄ h̄mōi singeū. Iunē  
 tutē decet̄ idūt̄ria. Adūcit̄ur rō. Nā turpe sit eas dotes q̄s natūra ad  
 bōas artes cōparādas illis ānt̄ attribuit̄ in ocio: s̄cēd̄i q̄ voluptatibꝫ  
 cōsumeū. At seneclutē opulētia decet̄. Hulc quoq; subiectit̄ rō: vt q̄tas  
 naturē p̄sidiis deſtitutor exterat̄ terū ad minicul̄ vt cūq; fultiat̄ur.  
 Itē alid̄, senectus iops calamitosa: id oīcta: turp̄s; Nā & miserū tū eger̄  
 cū ibecillitas, naturē pecuniae ſubſidia p̄cip̄ue regrit̄. Et turpe: tū res  
 opīas nescire cū nec dicerē ē: docere pulcherrimū. Rurūt̄ est  
 s̄nia ſecta: vt tā deēſt auaro qđ h̄z h̄z qđ nō h̄z. Et figurata vt ſeruare  
 potui. pdere an poſſim. rogas? **C**est cōs̄terū: vt noſcere facile ē: pdes  
 te diffīcilius. Eſt ad p̄sonas accōmodata: vt s̄ā m̄tn⁹ appearat̄ ſnia: vt eſt  
 illud Cicerōt̄. Nihil h̄z Cæſar: nec fortū tua mai⁹ q̄ vt poſſis: nec na  
 tura meli⁹: q̄ vt veſis ſeruare. Eſt illid̄ ēt tacitū & q̄li diſſimulatū ſniā  
 genus. Et cēco carpitur igni. Explicit̄ ei Ovid⁹ Tectus magis eſtuat  
 ignis. Itē in narrādo. Pars maior vicit meliore. Explicab̄is ſi dixeris:  
 fere fit: vt pars maior vīcat meliore. **C**lā alid̄ ſniā genus qđ: et qđ  
 Φωρημᾱt̄ græci Fabius acclamationem appellat̄. Ea eſt reti narrat̄  
 vel. p̄bat̄ ſumma acclamat̄io. Narrat̄ vt apud vergillum. Tantē mo  
 lis erat Romanē condere gentem. Probat̄ apud. M. Tullium p̄ ligas

## Dereatum ac verborum.

¶ Quo: iugis impunitas Cesar tuę elemetę laus ē: eorum te spōz ad crudelitatem acut ořo: Negatī qđuis epiphōema cōtinuo sñia ē: et si plerūqđē verū qđqdī clausula additū ferit aurē eti: (Φωρημα et dici p̄t). Quod genus ppriū est epigrāmatis: vñ ap̄d Martialē ſepe nūero cae men epiphonemate clauditur. Utitur & valerī maximus frequenter hoc gñie. Necj defuerūt quib; Epiphonematu vñus adeo ipse placeuit. vt oī loco: oī ſeuſ clausula acclamatoriā subiiciēdā existimaret. Sz: ut ſuārū omniū: ita & acclamationū debet esse modus, vt ibi de mūm adlibeas vbi locus poſtulat aut certe patitur.

Est Noema ſuāz genus. qđ nō dī: sed intelligitur: qđ genus eſt illud diſtū in quēdā agentēcā lōtore tallois qđ ſibi dormientē policē reciderat. Cū illa fratrē ſepius a ludo gladiatorio redemisſet. Eras dignus vi haberes integrā manū. Nā intelligitur: vt rurū in ludo d̄pugnates. Sūt noua ſoliatū gñia. Ex inopinato & ex alio relatis.. Et ex alio tranſlatis ex geminatione ex contrarijs. Quorū exempla ſi quis deſideat ex Quintilliano petat: licebit.

### De expolitione

**C**um hoc ſententiarum genere quod ſuperius oſtendimus ex quattuor cōſtare partibus: cognitionē habere videtur. Ex a. polito. ſic enim vocāt: quoties eodem in loco diutius cōmo- ramus: & eandē ſuāiam: alij atq; alii modis variamus ſimul & locu- pletamus: cōmutatione verborū: cū eadem res alii atq; alii verbis: alij ſigis figuris ſepius effeſtur: cōmutatione pñficationis cū alio atq; alio vultu: gestu: voce. Cōmutatione tractionis cū quod iam ſub p̄ iona noſtra diximus idem alium: ſed paulo alter dicens em facimus: velcum quod ſedatiſtis eſt diſputatum. id actius atq; inflammatius effeſtimus. Verum copioſissima expolito ſepiē conſtat partibus: p̄ coſtione Ratione. Dupliſ ſuā cui rō item duplex ſubſi p̄t. Contrario. ſimiſ example. Concluſione. Exemplum erit huiusmodi.

S: p̄iē ſuālū p̄ repu. vltabit p̄culū. Ideo qđ ſepe fit: vt cū p̄ rep. p̄re- noluerit: neceſſario cū rep. peat. Et qđ ſuā ſuā cōmoda a p̄ia accepta: nullū ſuāmodū p̄ p̄ia graue putandū ē. Hęc p̄ia ps: qđ tota res ſim- pliciter expoſita ē & rōnib; cōfirmata cui ſubditur duplex ſuā: au- cta totidem aut plurib; rationib;

Ergo qui fugiunt id p̄culū: qđ p̄ rep. ſuēndum eſt: ſuēndū faciunt. Hęc eſt ſuā cui ſuēndū rō. Nā neq; effugere id p̄t: & ingratim incluitorē reperituntur. Deinde additur altera ſuā pars. At qđ patrē p̄culū ſuo periculo ppeliunt ſi ſapiētes putandū vnt. Mox adiicitur rō nescium & eūquē debent honorē reip. reddunt & p̄ multis p̄ rema- bunt: qđ cū multis. Lā adiungit ſuēndū. Eſenī yehemēter eſt iniquū:

## Decopla Lib. Secundus Fo. xlvi

Vitam a natura acceptam: p patria cū seruaueris: naturae cū cogat redere: patriæ cū roget: nō dare. Et cū possis cū summa virtute & honore: pro patria interire: malle per dedecus & ignaviā vivere: p amicis & parēbus accepteris necessaris adire periculū cū velis: p rep. i. q. & hoc ex illud sanctissimū patrie nomē continetur: nolle in discrimen venire.

¶ Dinde adhibetur simile

Itaq; ut cōtēnendus: q; in nauigādo nauim q; se mauult in columnem: Ita vituperād<sup>o</sup> q; i rep. discrimine suæ salutis plus q; cōi cōsuluit. Nau fracta: mlti icolumnes fuerū: ex naufragio patriæ salutis nō p̄veniatate

¶ Sub hæc exemplum annexatur.

Qd mihi vñ Declus intellexisse: q; se deuouisse dñ: & plegisib; se in hostes immisisse medios: vñ vñ amissit nō p̄didit. Ke ebd; vilissima: maximā redemit: vitā dedit: accepit patriā. Amisit aiam poti⁹ ē glia: quæcum summa laude prodita vetustate contide magis eritescit.

¶ Denū apponitur cōclusio: tāq; epilogus Qd si p rep. debet accedere ad piculū & rōne demonstrātū est: & exēplo cōprobātū: his sapientis lūs existimād<sup>o</sup> q; nullū p salutē patriæ piculū vitāt. Ergo conueniet hīmōt thematis exerceti pueros qui ad copiā parādā institūtur: q; ne hoc quidem exemplū ex Herenniana Rhetorica mihi magnō p̄batur. Nisi q; rēcūq; rationē idicat: Pōr aū copiosius ē tractari: si p̄ltes lūias et rationes: si similia si exempla plura congeras. ¶ De Apologis.

**A**D fabulos; genus p̄xime accedunt Apologi: nisi quod & delectant vehementius & effictius p̄suadēt. Delectāt: quis mox faceta qdā imitatione faciūt fidē: q; a verū veluti ponunt aī oculos: capiūtūt hūis p̄cipue rustici. & imperiti: & si quis alius est: qui mores aurei ſculpi ſapit.

Celebrantur Apologi maxime aēlopi noīe q; vñus e sapientiū nūero ob hoc p̄m est hitus. Etiā si Quirilianus ab Hesiodus scriptas fuisse certe maioris cultū p̄spicere op̄ exst̄met. Quo min⁹ rūrandū: si Menenii Agrippa plebē Romanā piculissima leditione reuocauit: cōfictio i id Apolo go de corporis hūani mēbris aduersi⁹ vñtrē cōspirātib; vñ refert Titus Lūius: & Themistocles Aribenētib; p̄ualit ne nouarēt magistratus: fabula de vulpe mūscis ob sita. Quin liberū ē cūq; p̄e cōm̄ gere genus hīmōt. Verū vñ spēe cōfigas: cū ingenio valeat op̄: tum animantiū naturas (Sunt autē infinitę varietatis) penitus animadversas habeas necesse est. Porro quod ad vñum attinet: significantur verbo: quēadmodū exēpla: maxie si notus sit. Apolog⁹ velutū dicas: ſtuā ſcripta lacera āt ac dānāt imp̄ti nō laborare: certe doctissimo culq; maxime p̄bantur. Quid enī mirū: si gemmā a p̄natur gallus ḡlop̄

## De Rerum

cus! Aut si quis dicat Nullus hostis quātūlibet ipotes humilisq; negli-  
gendus aut cōtēnēdus est posteaq; nec Scarabēū ipune cōtēplir Aqla  
Aesopica Aut hoc pacto: tuis ipsi⁹ hñ factis n̄ttere: mō maiorū splēdo-  
re ne ubi v̄ ueniat qđ Aesopī corniculę Dilatātur aut p̄fatione cō-  
mēdationis Cōmēdam⁹ tū authorē tpm⁹ tū Apologorū gen⁹ Ita ut  
fecit Aulus Gell⁹ in explicāda cassīte fabula Aesop⁹ ille e phrygia fa-  
bulator &c: Nā locus i prōptu est Deide si describentis aiantū autre  
tū formis ac naturis: q̄s id uicis lōgi⁹ imorariſ. Qñquidē hoc ī p̄ma  
et cū voluptate accipit⁹: & eruditōne liberalē p̄mit⁹: velut⁹ si. Scar-  
abēū formā deide quēad modū e stercoreibus nascatur & quo pacto  
posteriorib⁹ pedib⁹ erectis stercorea p̄trudat atq; id gen⁹ allā describas  
Ad eūdē modū: aquilā regnū i auū gen⁹ obtinere Armigerā esse lo-  
uis: mō offēdi fulmine Nō cōnīuere ad ardētissimos solis radios: p̄nīc  
clīsum volatu vltra nubes ferri D'ēnīq; q̄cūq; vel ad Scarabeorum  
huīlitatē exagerādā: vel aquile generositatē autollēdā p̄meat. Quāz  
quidē ī re nō p̄ternītēcū: si quid animāti cuiplā fabulī poetarū est  
attribui⁹: qđ gen⁹ elycaone hatos lupos. exadoleſcēte pdicē Cygnū  
Apollini sacrū esse: & ūb fatalē horā suaūsime canere. Corū euī-  
dē fuisse nūciū. & ob cessationem ex albo nigrū factū Aut si qđ pditū  
est histotis i signiter ab his factū velut⁹ de Aqla quē virgīnē ad amā  
uit apd Plynīū: de Bucephalo Alexīdri magni equo Atq; itē de cete  
ris Nā rōnē dūtaxat ostēdīm⁹ Deide cū ad ipsū apoloḡū erit vēlū: fu-  
llius ac latius narrare licebit. Id fieri cītra tediū: si facta quadā imita-  
tiōe qđ ē i hoīz vita: ad fabule mores accōmodabit⁹. Præterea si ad  
rādē rōnē sermones: nīias: dictaꝝ affigem⁹: Ex p̄lū aptissimū ē apd  
Horatiū in satyris: Rusticus v̄banū mūrē mus: paupere fertur Acce-  
p̄isse cauo: veterem v̄t⁹ hospes amīcū Asp & attīc⁹ q̄litis: vt ih̄ arcū  
Solueret hospitijs aim Quid multa: & cetera. Nā ī prōptu locus est  
Est itē exēplū dilatati Apologi apud apuleū de coruo & vulpe Rus-  
sū apud Aulū Gellū de cassīta auicula Ceterū qđ ē m̄ uīt̄ op̄ vocat  
Id est apologi interpretationē nō ad modū refert initio ponas enī sine:  
q̄q; & hinc ic̄pere licebit: & ī hāc desinere: mō sermonis accedat y-  
stetas.

### ¶ De somnijs

**A**ffinguntur a nonnullis somnia quoq; que fortassis adhī-  
bēda nō sūt nisi ī ostentatione Quod genus Luciani lō-  
vīum Aut quoties p̄ veris visis hortandi: deterrendi ve-  
geatia narramus Hmōl videtur illud diuī Hieronim⁹ de  
lēse flagrīs casō: qđ Ciceroniam⁹ esset Et nos item pueri ī hoc genere  
lūsumus.

De fictis narrationibus.

**I** Am fidē narrationes rerū gestarū si p̄suadēdī grā p̄ veris adhibeātur q̄ maxie fieri pot ad veritatem similitudinē coponātur oportet: sicut aut ex arte rhetorica notē pres quib⁹ probabilitas cōstat. Cuius mō est fabula de Mēmio apd Ciceronē & fortassis de vultelo apud Horatium. Genus hoc video nonnullis nimis placuisse: qui vulgi credulitate freat stultissima qđā miraculorū ostenta pro certissimis inuenierunt Christianorum litteris Porro q̄ r̄sus cā finguntur: quo lög⁹ absint a vero: hoc magis demulcēt aios mō ne sint anticulorū similia delictamentis: & eruditis allusionibus doctas etiam aures capere possint. Quo de ḡnē sūt luciant verę narratiōes: ex ad huius exemplū effictus alio⁹ Apulei. Prēterea Icaromenippus: & reliqua Luciani plēraq⁹. Item argumenta ferme oia veteris comeū dīc: que nō ī imagine veri: sed allusionibus & allegorijs deflectant. Nā illud fictionis genus: qđ ad simulacrum rerū ad vmbbratur: haud dubium est: quin ad parabolā pertineat. Exemplū hui⁹ ē apd Platōnē de specu: i quovincitqdam: vmbbris perinde ut ipsis rebus delectantur.

## De Allegorijs Theologicis.

**M** T̄ quoties ad pietatē adhortamur: aut de hortamur plurimū adiumentū cōferūt exēpla verteris ac noui testamenti. Euāḡ elorū q̄ p̄ allegoriā varie tractantur & eadē: mō ad mores hominum: mō ad corp̄ eccl̄ie: mō ad celestē illā cōmunionē Russū ad prīca nascētis fidei tpa: & ad hæc nostra p̄fit accōmodari. Sed hisce de rebus copios⁹ & exact⁹ dissereimus ī libello quē īstituim⁹ de Theologicis allegorijs Atq̄ hæc fermaz̄ oia ad exēplorū gen⁹ reserfūtur In quib⁹ sum⁹ paulo diuti⁹ īmorat: q̄ ex hoc potissimū munido Copiae suppellex depromat. Sz priusq̄ ab his digrediamur: viū ē etiā nōnulla paucis admonere.

Am quēadmodū vñūqđli: hec horū varie possit accommodo-  
dar: p̄ similitudinē: p̄ contrariū: p̄ cōparationē: p̄ hypbolē: p̄ epi-  
thetō: p̄ imaginē: p̄ metaphorā: p̄ allegoriā sup̄ori cōmēta-  
rio demonstrātū est. Nūc q̄ rōne fieri possit: vt amplissimā horū vii p̄. qđ  
ptu ac velut ī nūcēto possim⁹ h̄re indicabim⁹. Cōsillū quidā nō pide  
magnificiū: vt frugiferū: qđ vtinā tuenes oli: p̄pi fuissim⁹ secuti. Vi-  
deo quātū momentū litterulis n̄fis fuerit accessurū. At t̄ sic cādidi est ige-  
nis nō inuidere bonę spēi iuuenib⁹: qđ t̄bi vel negarit fortuna: vñ nā  
parat negligēta Ergo q̄ destinault p̄ oē gen⁹ authorū lectiōne grā sari  
nā id oīnd semel in vita faciend: ei q̄ vellit iter erudit̄os h̄ri: prius  
sibi q̄ Plurimos parabit locos Eos sumet p̄tia generib⁹: ac p̄tibus vi-  
ctorū virtutūq̄: p̄ti ab his que sūt i reb⁹ mortalib⁹ p̄cipua que p̄ frequē  
tissime solēt ī suadēdo icidere. Eaq̄cōuenient luxa rōne affinitatis &

## De Rerum:

pugnatiq; digerere Nā & q̄iter se cognata sūt vltro admonēt: qd cōs;  
sequatur. Et cōs; variotū ead ē mētria:puta sīt exēpli cā:prim⁹ locus  
pietas& ipietas Huius sublīcētur sp̄s iter se cognatae Pr̄ia ē pietas ī deū  
Scđa ē ī patriā Tertia iparēies:āt i liberos:āt ēt i eos quos op̄z parē  
tū loco colere veluti p̄ceptores:& quorū bñficio seruat̄ sum⁹: nā his  
cognata est lūptatio:adūcēda. ḡitur Atp̄ h̄c ap̄t lese cāp⁹ latissim⁹  
de p̄digiosis deorū cultibus ac varijs dluersarū ḡetū cerimōiis Sit pxd.  
m⁹: (iv⁹ titul⁹ fides: Hāc i sp̄s seces licebit De fide i amicos de fide ser  
uorū dñi os: de fide i hostes: totidēc⁹ de pfidia Itē sit titul⁹ bñficiencia.  
Hūc cū suas sp̄s subiec̄ls: restat gratitudo nō illa qdē huic suble  
cta: neq; rursū cōtraria: /3 adhērēs eq̄ ea veluti cōseq̄ns Sed virtutuz  
ac victorū ordinē sibi q̄sp̄ suo singat arbitrio:āt e Cicerō: seu Valerio.  
Maxio:āt ex' Aristotele:āt ex diuo Thoma petat. Deniq; si malitele  
mētorū ordinē seq̄tur Neq; eiid magni refert. q̄q nō illū oēs hūtus  
ḡnis p̄ticas tā minutis cōs;as i ordies referte verā eas dūtaxat: q̄t:  
deātū freq̄nter i dicēdo vsu venire Id aut̄ vel ex locis cātū licebit co  
gnoscere. / demōstratoris: suas oris: & iudicis lib⁹ Qd gen⁹ ferme sūt  
Tituli ap̄d Valerij Maxim: & nōnulli ap̄d Plynij Ceterū q̄ extra vi  
ctorū ac virtutū ḡna sumūtut: p̄t: p̄tinēt ad exēpla. pri ad locos cōdes.  
Prioris ḡnis ferme sūt h̄mōi Insignis lōgeuitas: v̄luida senect⁹: sen  
tis suuēta: insignis felicitas: insignis mētria: subita rerū cōmutatioz  
subita mors: mors sp̄otanea: mors p̄digiosa. Part⁹ p̄digloss: insignis  
eloquēta: Insignis opulēta Ex hūili ḡne: clari vafricies i geni: insignis  
corpis robur Insignis forn: a Egregium i geni: i de formi cope atq; id  
gen⁹ i nūera alla Quorū igulz: o piebit subūcere q̄ cū ls pugnat̄: q̄p  
cū his h̄nt affinitatē: vt iligni eloq̄: t̄: oppontut̄ iligni ifātia: finitu  
ma sūt: vocalitas felicitas i gestulādo: histronica & si q̄ sunt h̄mōi  
Posterioris aut̄ ḡnis sūt istiusmōi. Plurimūterest q̄b⁹ studiis puer as  
suecas Magni refert: q̄d uscū v̄lyas. Suū cuiq; pulchrū Facilis offesa  
recōciliatio diffīl. Tuūlīmū ē nulli credere. Ama tāq; osur⁹: oderis  
tāq; amatur⁹: Bis dat q̄ cito dat: Fortunā suūcūq; mores patēt. Et lē  
t̄ regū ir̄: E. p̄culosa p̄cīpū a amicitia Et dulce in ex p̄z bellū. Et in  
fida locetas regni Et opt̄z senect̄yiat̄cū eruditio Sed qd ego h̄c re  
cēdere pgo: cū sūt sexēcta milia Ergo ex his easūt deligēda: q̄vides  
būtū ad dicēdu maxie cōmoda Ad hūc gregē p̄thēt: & illa cōpauia.  
Cēlibat⁹ ne sc̄elictor an cōtugiu: vita p̄tuata: an fec⁹ Potior. Monate  
chia: an Democratia: vita studiosorū an idiotarū Tu aut̄ ex superiorib⁹  
siq; sūt q̄ virtutū āt vīto videbāt eē cōfinia: ea licebit suo titulo subice  
re: vt illa Bis dat q̄ cito dat. Et v̄lūlī char⁹ cōstat q̄ qd p̄cīb⁹ emīt. Et  
bñficiūdādo accepit: q̄ dīguo dedit Et nūbil tā pit: q̄ qd cōserfi igra

# Decopia Lib. Secundus Fo,lvij

Et bñficii ḡa; p̄dicit q̄ q̄ sex p̄b̄s uult. Hec atq̄ h̄mōi ad liberalis-  
 tatis titulū referri p̄fit: verū ne idigesta rerū turba: parat cōfusionē: p̄  
 fuerit titulos q̄ lat⁹ patēt i aliquot secare p̄tes Liberaltatis titulū: vt  
 exēpli cā loq̄ mur⁹ ita ligebit p̄t̄t: si subieceris Bñficiū prōp̄e c̄t̄oq̄ da-  
 rū Bñficiū ap̄rū bñficiū dīgno āt idigno collatū Bñficiū exp̄b̄ratū: Bñficiū  
 mutuū. Et si q̄ iudicabūtur magis idonea Nā nos idicādī ḡa dū  
 taxat h̄c ponim⁹ Ergo postea q̄ tibi titulos cōparatis: quot erūt (a-  
 tis: eoq̄ i ordinē quē voles digeris Deide singul⁹ suis p̄tes subie-  
 ceris Rursus prib⁹ addideris locos cōes: siue s̄niās lā ḡeq̄dysq̄ obutū  
 erit vills authorib⁹ p̄cipue s̄l sit il̄ign⁹: mox suo loco āno tabis: siue  
 erit fabula: siue Apolog⁹: siue exēplū: siue cal⁹ nou⁹: siue s̄niās: siue le-  
 pide āt alioq̄ mīre dictū: siue metaphorā: āt pabola Atq̄ ad eū modū  
 p̄ter fieri. vt & alt⁹ insidēat aio q̄ legeris: & assuescas v̄t lect̄ōis op̄i-  
 b⁹: sūt ei q̄ plurimā teneāt velut i mūdo reposita Cū i dicēdo scr̄bēdo  
 q̄toire sint iopes ac nudi. Postremo vt cūq̄ postulat occat̄ o: ad mas-  
 nū et i dicēdi iuppellec. Certis veluti nīdis cōstitutis: vñq̄ voles pe-  
 tas Porro nulla dīciplina tam sernotāē a rhetorica vñ nō facias locos  
 tuos locupletiores Nā a mathematicis: q̄ remotissimē vidēt: sumun-  
 tur s̄litūdies Qñqdēcūsphera vt dīq̄ suis simili: cūq̄ tetragono quo-  
 cūq̄ cadat p̄ter quattuor angul⁹ nīxo: cōfertur lap̄s suis op̄ib⁹ sc̄elix  
 nec aliud pēdēs: & q̄cūq̄ incident fortunę p̄cella: sua virtute s̄im⁹ &  
 imobil: vt ne dicā teriq̄ Theologi mīsteriorū enarrationē frequēter  
 a mathematicis petūt: p̄pter arcanā quādā rerū ac nūerorum analo-  
 gīa Nā a physicis: nō soli pabole: verū etiā exēpla q̄dā petūtur Para-  
 bola fuerit si dicas. Qadmodū fulmē sūmos motes freq̄ntissime ferre  
 Ita sūma p̄t̄s: grauissimis casib⁹ ē obnoxia Itē q̄admodū fulmē a s-  
 quefact: ita & a certa: Ita p̄cipū aīm⁹ irebelles & obsistētes seire de-  
 ber: i ceteros vñ clemēta. Exēpla fuerit Elephāti pudore i abdito  
 coenitis: si q̄s ēr̄ i cōugatis molestia ac volupeatis dissimulationē  
 desideret. Et delphini foēt⁹ adultos diuit⁹ comitātes: nec s̄litētes pu-  
 tulos suos igredi nisi grādior aliḡs seu pedagog⁹ adserit & custos Si q̄s  
 admoneat quāta cura seruari aīq̄ iſtitut⁹ debeat a parētib⁹ p̄tia illa &  
 lubrica pueri & etas Itaq̄ studiōt⁹ ille velut ap̄icula dissigēs: p̄ oēsa us-  
 thor: hortos volitabit floscul⁹ oīb⁹ assulbat vndiq̄ succi nōnihil collig-  
 ges q̄dī suū deferset a luceatū. Et q̄m̄tā ē ilīs terq̄ cōcūditas: vt oīs  
 decerp̄i si possit certe p̄cipua deligit: & ad op̄is sui structurā accōmo-  
 dabat sūt aut q̄ead nī solū ad diuersos i veq̄ ad contrarios vñq̄ q̄drare  
 possit eoq̄ diuersis ānotāda locis Qđ gen⁹ si de ista nabilis cupiditate  
 hoīs auari agastētē accōmōdabis carybdis fabulā. rūssi si dīexpli-  
 bilis vēris i gluante āt libidie mulieris i exhausta: nīq̄ cōuenit ead̄ Itē  
 sp̄olog⁹ Aēl op̄i dīlīco ac vulpe ūlī i p̄tēū descēdētib⁹ q̄drabit̄ i p̄

De Rerum

spiciletiā q̄ sit vt nō aggrediat̄ negotiū: n̄is p̄t̄ ap̄d te pp̄det̄is: q̄ rō  
q̄as explicare: vel in fictū amico: gen̄ q̄ cū videāf̄ amici cōmodis cō  
luk̄ maxie tñ agūt̄ lū negocia. Preterea ex morte socratis nō solū du-  
citur exēplū: morte nō eē formidolo s̄a vīto bono: cū līle tā alacritulū  
cīculā b̄ib̄erit̄: verū etiā virtutē iūdīḡ obnoxia: neq̄ satiſ tutā eē i tur-  
ba malorū. Rursū iutile v̄l pot̄ p̄nicioſū eē phīe studiū: n̄is te ad mo-  
tes cōes deflexeris. Iāq̄ hoc p̄z factū traſū p̄t̄: & i laudē Socratis & in  
vitupiū. Laudādus eiq̄ nulla sua culpa: s̄z iolia iudīa dānatus tā for-  
ter mortē neglexerit̄: vitupand̄ q̄ iutile phīe studio: neglectuq̄ morū  
cōmūtū amicis acerbissimū luctū: vxori libertiſ q̄ calamitatē: sibi extitū  
cōdūlariet̄: Cū alijs sole āt̄ vīles eē p̄t̄: suis p̄ſſidio ſil̄ & ornamēto. Eoq̄  
vere sapientis eē: relictis aliq̄ſi terictis illis sapientē d̄cretis: vulgi studiū  
et opīnōb̄ accōmodare ſele: t̄p̄q̄ qđ aūt̄ ſeruire. Iā ſi p̄tes exēplicat̄  
cū ſpicias: quot locos licebit eliceſ. Accūtaq̄ p̄ iudīa ab Anyo & Mely  
to p̄ditifſimis cīculbz: loc̄ ēveritas odiū part̄. Itē alter: iſignis vīr̄ cōc-  
līat iudīa. Rursū alij Ap̄d iudices plērūq̄ pl̄ valet nobilitatis rō: q̄ te  
ſpect̄ hōest̄. Rursū alij Nilil ipudēt̄ opulētā: ſicū iprobis moribus  
copuleſ. Quid eiabsurd̄: q̄oi facinore dedecorolos: Socratē i tuſvo  
care! Rursū alij loc̄. Nō qđ i culuis decorū ē. Eoq̄ ſocrates nō abileſ  
ſefaz ad iudiciū pedes. neq̄ cīcōueiebat: vt q̄ poēm vīta. docuerit mo-  
tē nō eē formidādā n̄iſ turpis eēt̄: q̄ū nūc vēluti ob mortis metū: ab/ez  
te ſupplicē eē. Que eadē cā cōmouit̄: vt neq̄ iudiciū declinaret̄: neq̄ i  
anēdia cā: exiliū eligeret̄: neq̄ poſtemo cū liceret̄ e carcere vellit effu-  
gere: ne ſe p̄ ſe p̄o diſcrepare videretur. Atq̄ hæc qđē vna ps ē. Deſi-  
tū moritū tā ocio ſe tāq̄ placide diſputat̄: cū nō alio vultu cīculā bibit̄  
q̄ quo vītu ſoleret̄: cū mox emorit̄ ſocatur i phēdonē admotēs vt  
gallū pſoluaſ Aet̄culaplo. Loc̄ ē Mortē ēt̄ optabilē eēb̄is: q̄ ſibi vīte  
integre acte cōſciſi ſūt̄. Rursū alter loc̄. Culū mōi fuerit hois vita: id i  
morte pottūlū apparere. Rursū. Cōſtātis ſuic̄ ppetuo ſil̄ ſiſ exēplū  
eē. Eteincūlū ſoi fuerat in oī vīta ſocratis vīk̄: oīoq̄: ita ſerat et mo-  
ritūto. Tertia ps eſt dū i carcere agit ſocrates: interi tuſq̄ Alcibiades  
Nusq̄ agathon, nuſq̄ p̄ hēdr̄. ſz crīto phēdō: ſimias. Atq̄ hic locus ē  
In pīculis demū appere q̄ ſint vīte amici. Nō vulgates illi ſibi tūcōſtu-  
lunt: in officiis cōb̄z adiūt̄. Quarta ps eſt Cū amicis de aīe imortalita-  
te. multa diſputat̄: vxore ac liberos cū pauca mādasſet: diſmittit̄: loc̄ ē  
phōphū leuiter tāq̄ oportere vulgarib̄ affectib̄. id qđ mīte cōgruit̄  
cū doctrina chrisii. Q̄ vīta ps ē ſtatā a morte ſocratis. vērſus ē iactu/a  
tores p̄p̄li furor. ſocrati desiderato, aurea posita ſtatua. Loc̄ eſt yul-  
gus temere odiſſe & amare Rursū alij vītrūtē p̄ſentē odin̄. ſublaſā  
ex oculis querim̄ iūdi. Rursū alij. Eucatā gloriā vna cū vīta p̄te: vītē

# Copia; Liber. Secundus Folix.

tutis splendorē: a morte maxie clarescere. Hic arbitror h̄c in quo ut p̄dē exēplū possit accōmodari. Sicut & in parola flet velut in auigatōe quos sīlia duci poterit. Ut optimū gubernatorē tērē estas: ita optimū m̄patore aduerteres declarat. Itē: ut nō clauū cōmittit a mīssio: i 3 nū uigādi p̄tissio: ita nō reipublicē gubernacula mādabit: et cui studeat maxie: s; quē maxie ludicarit Idoneū. Rurū quēadmodū ventis n̄m̄l um sc̄dis uautē vela contrahit: cū parū p̄spēnū lat⁹ pādūt sīn⁹: ita cū res veliempēter succēdūt: tēperād⁹ ē aius ne illo lescat. Cōtra cū iūnīca ē fortūa: tū fortitudine ac spē lecture felicitatis. dilarād⁹ ac fulcīedus. Itē quoties rectū cursū p̄tēpēlatē tenere nō lic̄: tū obliq̄s flexibus eo nihil seclus quo guenire velim̄us cōtēdere oportebit. Itē quoties artē vīncit tēpestatis ipotētia: s; n̄ ancorā lagūt naute. velis collectis. ita veſanītē multitudinē: nōnūq̄ cedendū ē: donec orōne tractabili ē ēcipiat. Itē quēadmodū naute nō spē eodē mō tenet velū: verū nūc tollit saltu⁹ nūc contrahit: nūc in hoc lat⁹ nūc in illud trāfert: vt cūq̄ vento & rō postular: ita sapiēs nō in oī loco: oīq̄ tpe & negocio: sīli vitē tenore debet vīt: i 3 vultū. oīzōnē. mores p̄stib⁹ reb⁹ accōmodare. Itē sicut i magnis tēpestatisbus: peritissimi naute. vī ab ipētō nōnūq̄ admonerē lete paſtūt: q̄ alīs alia soleat in his casib⁹ in mentē venire: Ita bon⁹ rex in magnis reip̄ p̄cūlis nullius cōſilii audire grauabitur. Itē vī minimo p̄cūlo nauigatur: eo gubernatore q̄ maximis sit factatus p̄cūl: ita tuuillim⁹ ē curitatis stat⁹: eo p̄cīpē: q̄ grauissimis casib⁹ sit exercitatus. Itē vī q̄ clauū regit: nō satis arbitratur se suo fūgi officio: nīl circōact⁹ ocul⁹. q̄d cuiq̄ faciēdū sit admōnuerit. Ita p̄cīpē nō agit: nīl q̄ magistratū et inferiorū officia moderatur ac p̄æstat. Itē quēadmodū līaz p̄iat naute: si ppter oīq̄ aliquorū quos nauivehit: nauī perire sinat: q̄ p̄dīta nec p̄p̄tē eē icolumis: Ita lanē mēts nō ē q̄ ob factōes: p̄tē in columitatē nō tueatur q̄ nīl sit icolumis: nec p̄p̄tē in columis eē possit. Itē vī nō nīl sequissimis tēpē statib⁹ sacrā ancorā naute lacere solet: ita nō est: nīl in grauissimis p̄cūl: ac rebus p̄p̄tē desperatis ad extītē re media veniēdū. S; ne ego iep̄tus: q̄ ista p̄leqt̄ Cū tā videas. aliquot sīli studiū mīla hīc lūmt posse. Nōnūq̄ eadē que q̄ collationis ps ad diuersa trahitur: qd̄ genus sit: s; lunacē crebras mutationes vel ad fortūas vices accōmodes: vel ad hūanęvitē instabilitatē: vel ad flūtorū līcoſtā. Quin erād̄ quoq̄ sīnia: variis in vīsus delectetur: vī faciūd⁹ co mes in via p̄ vehiculō est. lucūdītor ēvīta: s; nō solus: cū le pīdis ac fētī uis amīcis cōluetudinē hēas. Rurū. Sp̄ bon⁹ alīq̄s liber circōferēdūs: cuīlectōe redūt discutias. Itē: si te lētus aius cōmitetur & būli bi cōſci⁹ nulla pars vitē ſētē ſediū. Hīc optimus est vitē comes. si lēta nāri et: Sintur pīū factorum memoria tibi refīct: ſedio tēneat. Eadē est p̄

## De Rerum

verbiorū & apophegmatū rō: quorū vsum ostendimus in principio  
Collectaneorū puerialis. Proinde quēdā erūt eadē diuersis ascribā  
da locis: aut annotanda certe. Nā sāt erit aliquā tribus significasse vee  
bis: a scriptis auctorū locis, vñi peti possint: p̄sertīz: si paucis exponi nō  
queant. Sed iā quo res exēplo magis fiat perspicua: Sit titulus incōstā  
tia: aut inēqualitas: explamurq; quot res ad hūc cōferrī possint. Prim  
ē poetarū fabulis petā. Mercuriū varias formas sūere solitū: vt ē vas  
fer de⁹: nūc apd lūpos nūc apud iferos: nūc apd mortales agentē: vā  
etis ēt fugente officijs. Nūc Ganymedis agentē ptes. nūc nūtia pferētēr  
nūc aias deducentē ad Charonē: nūc negotiatorib⁹ ac p̄sonis opera  
dantē: nūc cithara vītē: nūc virga. Galero ēt bicolorē. Postremovari  
ts gaudentē cognomībz. Ea sūt apd Aristophanēi Pluto. d̄ ei στρό<sup>1</sup>  
Φαιοσ. εμπολαιοσ. Δολιοσ. Ηγεμονιοσ. ερατωμιοσ. apd Ho  
merū. Διακτοροσ αργηφορτησ. D̄ & Cyllenius & epionylos Pe  
tā vertumnū deū cui ih̄ ēt nomē: q̄ subīni vertat formā: Petā Proteū  
oia vertentē sese in miracula rerū. Petā Empusa ex Aristophanis ra  
nis. i. dæmons genus: identidē alla atq; alla specie sese offerēns. Itē  
morphes quoſcūq; velut vultus induere solitū. Itē Circenveneficis ac  
magica virga hoies in varias ferarum formas vertemē. Nā improbi  
ſecū non cōstant: S; diuersis agitant affectibus. Petā k̄t̄ pop volubilē  
deū: nunq̄ sibi simile: & hūc similiſi videbitur Rhānusā. Petā louē:  
nūc aglam: nūc cygnū: nūc taurū: nūc aureū hymbrē factū. Præterea  
Chimætā capite ledis: ventre virginēo: carda draconis. Ac variū illud  
portē tū qđ singlit Horati⁹ i pā stat i frōte artis poetice. Adducā & lanū  
bifōtē & triformē Geryonē: & Bacchūcul poete tribuūt ev n̄t̄ ap̄:  
Hoc est mox levitatē ac facilitatē ac talē in Rantis singlit Aristophanes.  
Et si q̄ sūt alia apd illos: q̄ pdigioſe varietatis imaginem habent.  
¶ Adducam & vlyssem: quālibet p̄tpe personā gerentem: vñi & wo  
Avtpoτωp̄ statim in opis initio vocat Homerus. Delī a physicis pe  
ram lunæ ſiſtudinē nūq̄ eodē vultu nobis redētis: nūc ſemiplene:  
nūc plenæ: nūc emoriētis nūc renascētis: nūc pallētis: nūc rubētis: nāc  
albicantis: nūc a ficedentis folē: nūc a tergo ſeqnētis. Petā ſiſtudinem  
cœli veritaut autūnalis: nūc nubilī nūc ſereni, nūc tranquilli: nūc vētis  
cōmōti. Petā collationē maris affidue vicibus gluariſ ūt ecurrentis ac  
recurrentis: p̄cipue Euripi mīra celeritate septies die ac nocte recipro  
cantis. Addā polypū. Cufus mutabilitas enā pueris locū fecit. Ad  
dā chameleōtē colorē ſubīni mutatē. Itē pāliherē ac p̄du: versicolorib⁹  
macul' variegatū: at ſi qđ ē alid aial himōl. Ad lugē pueris in horas  
mutatū ingenīū. Ad ilicā mulieris peculiariē incōſtātiā. vulgus leui mo  
mento mobile. Præterea argēt vīlū mīra mobilitatē. Arūdinā ad oē

Copia, Liber, Primus, Fo. ix.

aurā facile mobilē: foliorū arctū: plumē: ramētē leuitatē. Cęre flexe  
bilem ac mollem naturā: sōnforū inconstantia. Rotę volubilitatez: et  
Adducā lamīnā q̄ sumis turriū aut tēplorū fastigis solet impōni: quo  
ventum circūactū suo īndicet. Adducā bilibē facilē momēto huc atq;  
huc vergentē. Adducā opus vermiculatiū versicoloribus tessellis: mira  
variētātē ostērās. Quędā ēt ingēnto singūlār: veluti si q̄s cōpet et incō  
stantis hois aim: nūc hoc nūc illud cogitātis: speculo rotudo i foro fre  
quentissimo suspenso: qđ huc & illuc discursifare turba. figuris ionūe  
ris varietur. Aut vitro: qđ quęcūq; colorē subiecētis: eum imitari vē.  
Aut penīlli chalybi qđ hinc atq; hinc admotis magnētib; us quorū ala  
ter allīclat ad se: alter depellat: leui momēto: nunc huc nūc illuc tra  
piatur: nec vñq; cōquiescat. Aut sphērā i plano volubilē: lā ex histōris  
mutuo sumā Ḡecorū genuinā leuitatē quā descriptis luuenal, lubrica  
Allobrogū fidē. P̄enos līfī morū incōstātia. Scythes īndies mutatis  
pascais: nullā certā icōlemtē sedē Virgā Moyis subifi in aliā atq; allā in  
verā speciē. Aristippū quāutis agentē p̄lonā vt quē ois: vi ingē Flacc⁹:  
decuit color: munc, cynico vtē pallio: nunc regia purpura. Itē h̄uīlē  
ukop̄ illuz de quo meminit Lucian⁹. Catilinā vario igeño ex Sallustio  
Hāmbalē ex Tito liuilo. Valerio Maxio q̄bz ak⁹ fuit vītē tenor i adole  
scēta atq; i senectute. Rurſū ex tertia Horati Satyra Tigellū. Nīlēq;  
le hoī fuit illi. Sepe velut q̄ currebat fugiēs hoīstē p̄sepe velut q̄ lutoz  
vīs laca ferret. Et cetera Econoediss exépli īuetur inulebris incon  
stantiae sostrata in Adelphis. An mi hoīsan⁹ ne es an hoc p̄ferenduz  
ibi vī esse vī plār. Ac paulo post Ali minime gētūm nō faciā: p̄ferā.  
Amātium incōstātiā: exp̄lmet phedria: et ure repēte rediēs. Puerilez  
incōstantiā Antiphō exphormiōe. Sz hoc p̄seq̄ plōglūmē. E tragedi  
is mutuebor phedrā variatis secum snijs nūc volentē: nūc nolentē.  
Medeam iīc̄ an filiorūm cädē: diuersis agitata affectibus. Ab Ouidio  
Biblidem Narcissūm: a Matone didonem. Iam Aenea parante disces  
sum: atq; hoc genus innumerabiles personas passim exhibent poētę.  
Ex apolođis allegabo rusticum illum: qui Satyro admirante dōdē  
ex ore: mō calidūm mō frigidūm efflabat. Et si q̄ sunt alii. Nā in p̄son  
tia rōnē: dūtaxat ondīmūs e puerib; mutuabor tñrpt̄p̄rēt̄c̄lēr̄p̄  
c̄rtēmūp̄. Itē aρεμου παδιοp̄ Et ευχετε βολωτερος καιθεροp̄  
Et υδρου τωκιλοτεροσ Et λιβικορθηριον. Alīatq; cōfīta: mā  
spīlin puerib; locos adiūximus: vñlīsta peti possint. Et laxū qđ sub  
lī voluī nō obducit musco. Et arbor q̄ subifitris plātatur nō grāde  
s̄t̄. Rurſū ex apophibegmatis: addā illud dīctū in Ciceronē duabus  
sedere sellis. Et in eundē a Sallustio scripsū. Allud stans: alīc̄ sedēs: lo  
quit ex Homero αλλοπροσ αλλοp̄. Sic et myocat hoīez incētarū.

## De Rerum

partium quicquid nunc cum his sentit: nunc illis. Ex Ouidio non fallor. Et tamen  
colitas i leuitate sua ex oculo. Leutor corice & mutat quadra rotundis. et  
Romae Tybur amoyero? Tybure romana ex plauto Tipula leutor e Te  
remi phormio: volo nolo; nolo volo: quod dictum est in dictum est &c. ex eurlo  
pidi: πλακταριφρομεισταμενη νυπταιδε παλαιτα δαχτια  
la appet opinor quarta huius quoque generis supplex ex tot scriptoribus  
colligi potius Eas est Iniatu rō: quod non in ab auctoribus sumere: verū  
enī p re nouas pere licet Quilibet oib? si totidē opponas contraria: dei  
de ludu luxoris vtricq; finitima: nimirū q̄ inēs cōforis penus futur?  
Sic videt. At cū tā vari? sit v? ad quod diligēti? ostendem? in opere de rōe  
cōs cribedarū, ep̄fārū; nihil erit: quod nō aliquo pacto possit ad locuple  
tādā orōne accommodare: quod quidē cōtra quoque aplibentur vel p̄tros  
niā; vel p̄ dilimile: vel p̄ coparationē: p̄tromā: vt si quis h̄oDEM nō  
sui similitudinē socratē appelleret: qui in oī vita temp̄ eodū vīsus est vīlū Per  
dilimile: vt si dicas C. Iuliū Cesarē nullū vñq̄ factū p̄tentius Hic nihil  
vñq̄ decteuit: quod nō mox res cōderit Per coparationē Si dicas q̄ Cato  
ille: quē Cicero prefractionē vocat a fētentia nō potuit abducere hic nō  
poti eadē retineri sententia Porro finitima q̄ sunt facili deflexū: ad  
vicina trahuntur Qd genus Persianū illud Tecū habita Nā & si p̄p̄le  
quadrat in eū q̄ maiora molitur: q̄ p̄ sorte sua Tū q̄a nō ēt̄ sua lōta  
cōtētū; cū i cōstatia cognationē hēt̄ Huct̄ orq̄i poterit: p̄sericū. Sene  
ca scribat Primum argumētū cōpositē mētis existimō posse cōstātere: &  
Tecū morari Quin eadē simul & in laudē torq̄i p̄fit ut si oī horā  
hoīem versauisq; ac dextro īgenio lāudes Ex inconstātiae penatio su  
enes Polypū ad p̄pectū sublectū tollit mutatē colorē sumes Eurispū ac ne  
gabis mare hoc ēt̄a versatile: q̄ hūsus sit īgeniū. sumes flāmā stāre  
neiciā. sume s cōclū tūbide alia facie suines atūdīn ēt̄ vīcūq; flauerint  
aurē flectētē sele dices sapientis esse p̄ re nata. p̄ tpe. p̄ loco mutare  
mīaz ac vītē rōnē Stupida laxa: ac brutā tellurē vñā nō moueri. Cēta  
tū ex aiantib; vt qd̄q; p̄stātissimū ēt̄: ita maxie mobile ēt̄ In vñuersa  
natutā: quo qd̄q; p̄clarī ēt̄: hoc a gete lōgius abesse ifima ēt̄ nō moue  
tur terra At nobilis aq; mobilior aer: ignis hoc quoque mobilior Cēta  
q̄ maxie mobile: pide mētē hoīis aurē arq; ignē ab ītīq; vocari Cōtra  
stultos. tardos. stupidos. lapides. plūbū. i q̄s res maxie cadit cōstātē  
vocabulū. Per hīmōt̄ locos pleraq; e cōstātē supplex citile ad vītē  
rādū traxeris ex & icōstātē ad laudē detorseris Verū de his vītē modī  
ātū est alias tempestiuus Nutricellulas dilatandī sermonis rationes  
persequuntur. De partū rhetorica mūt̄iplicatione.  
Rescer oī nūero p̄tū oīontis vt enī q̄ breuissimus esse studet  
q̄ p̄t̄ paucissimis vītūt̄ p̄tib; ita q̄ dilatate cupiet: et legit̄;

Copia Lib. secundus Fo. lxi.

mis illis & arte p̄scripsībus aliquid accessiōis cutabili adiungere. Nā cū in summa tria sint oratoris officia. docere. delectare. flectere. cui placet breuitas: s̄ vno cōtent⁹: tñm docebit. cui copia: s̄ simul oib⁹ idq; in oib⁹ vñoris pubis: nō solū in opatiōe aut exordio Rursum q̄ studer breuitati: poterit narratiōe āt hac quoq; p̄termissa: s̄t caue rō patie tur esse cōtent⁹ sola p̄batōe. Atq; hęc et vt omitti tota nō pot̄ ita pot̄ coactari cohēberiq;: cōtra q̄ copia affectabit: nō mō sex illis vteſ. Ex ordio. narratiōe: dñiū s̄lōe: confirmationē: cōfutatiōe: pofortiōe. S̄ & suo loco latius explicabit exordiorū locos & i tota orōne. quoties cā hębe bit opportunitatē: exordiola: quedam admiscebit: qb⁹ favorē: at tētōne docilitatē relineat ac re mouet: āt tediū dīscutiat: āt q̄ dictū: s̄t p̄molliat. Incidūt aut̄ h̄moi p̄sepe. Docilitatē potissimū renouam⁹: cōmodis trāditionibus q̄rū formulas aliquot. supiore cōmētatio ppo suim⁹. Q̄ d̄ gen⁹ fuerit: audīstis largitiōe. corruptela. fāguine. stupro ac fecundissimis artib⁹ paratum honorē. Nā osidā illū qđ turpiter ēas depli⁹ turpius administrasse. Attētō renouatur hisce ferme modis. Magna sit hęc: s̄ leuia p̄ h̄is q̄ nūc dīctū: s̄t. Et nūc ad p̄zrei caput accedo. p̄inde q̄ ovi hęc ais q̄ maxie attētis audiatis. Et s̄ his lōgi⁹ fortassis /ūmorat⁹. Cetera paucis ac dilucide expediā. Si mihi sicut an̄t̄ hac fecistis autes atq; aios p̄bete velitis. Et alti⁹ paulo repetā: s̄t ita verba sū factū: vt neq; sine fructu: neq; sine voluptate sitis auditūt. Atq; id gen⁹ allis mōis (Nā bis mille p̄te natura fūḡ p̄fit) Tediū dīscutitur āt excluditur hoc pacto: Rogo diligēter aūcultetis: Pria. fortasse frōte minutū v̄ qđ tractoverū li paulisp attēderis: itēligetis nimis sub hac specie maxia rei publice peticula occultari. Et qđo p̄ ciām̄t̄ me paulisp: mox aperīs: quorū hęc spēdet̄. Et nūc ēt̄ s̄n̄i hac inaudita audiētis. Et rēacciōtis oīz maxie r̄dūculā. Porro fauor iſq; rōtib⁹ renouatur qb⁹ paratur. In sup̄ & argumētā mur aliquoties. In exordio. Si qđ erit amolēdū: qđ aīoq sit offuturū relīq; differēti. Verū id nō nisi cōllio ex rei circūstātis sūpto. Narratio p̄ter q̄ aliquid sufficiens explicatur & oib⁹ argumētis atq; affectib⁹ expletur: ēt crēcīt̄. Et p̄. Διῆγ̄t̄ ea ēt̄ oīd̄. Fabius repetita narratio quoties res pau cias ac simplicitē expōsta: denuo fūs⁹ & ornati⁹ eadē enarratur: id qđ sit vel iūdīx̄: vel miserationē cā. Prēterea crescit itē egressione sublecta qđ ita deinū p̄mittit Fabius. Sit excūl⁹ ille sic adhēreat vt qđ narrationis finis veluti si atrox fuerit circa finē narratio p̄seq̄ mureā veluti p̄sp̄tū p̄lin⁹ erūpēt̄ idignatione atq; id qđ ēi causis seris ac periculosis. Cetera i read onitatiōe patata. nihilvetat quo min⁹ expo s̄lia re. In locū aliquid q̄ maxie plausibilē & amētū ex patētis. Quo.

## De Rerum,

Si mul & narratio*n* tediū abstergas et voluptate sermonis ad futurā  
rā p̄bationē reddas, alacritores. Hoc dictu*m* sit super*q* ē demōstra  
tū Propositio dilatabitur p̄im si p̄ simplici: dupli, at multiplici vte  
mūr: ēt iūna sit satis pp̄terea q̄ a hōs alia mouēt: vt si feciſſer: p̄mio  
magis q̄ supplicio dign<sup>9</sup> erat Aut res hēc nec ē honesta: hec expedit:  
nec sine fūmo periculo fieri p̄t Qz si maxie sit hōesta: maxie expes-  
diat: maxie sit tutu*tñ* fieri nō p̄t: vt cōseq̄ mur De*ñ* si nō nudā oīno  
sed argumētis obire iterie & affectib<sup>9</sup> accēſā p̄ferem<sup>9</sup>. Quālls ē  
Ulla Cicerō*s* p̄ Milone Hēc sicut exposūt: ita gesta fūt h̄dices isidia &  
tot sugar<sup>9</sup> vi victa vis: vel pot<sup>9</sup> oppīla virtute audacta est Deide mi-  
scet affect<sup>9</sup> Nihil dico qd resp. cōfūctū a sit Nihil qd vos: nihil qd oēs  
boni: nihil sane id p̄st. M̄oni: q̄ hoc fato nat<sup>9</sup> ē: vi ne se qdēseruare  
potuerit: qui vna rēp. volsq̄ seruaret. Deide argumētacōgerit. Si id  
ture nō posset: nihil habeo qd defēdā Sin hoc & rō doctis: & necessaria  
tas barbaris: & mos gētib<sup>9</sup>: fieris natura īp̄a p̄ celpl̄t vt oēz fēp̄vi q̄:  
clūḡ ope possit: a corpe: a capite: devita sua pp̄pulsarē Nō potestis hoc  
facim<sup>9</sup> īpbū tūdicare quin simul iudicetis oīb<sup>9</sup> q̄ n̄ larrones iciderint:  
aut illorū telis: aut vestris sentētis: eē pereūdū Mox redit ad affect<sup>9</sup>.  
Qz si ita putas & certe optabili<sup>9</sup> Miloni fuit iugulū dare. Publio Clo-  
dio: nō se me ab illo: neq̄ tū primū petiu*s*: q̄ iugulari a vobis: q̄ a se iū  
iuguladū nō tradidisset Atq̄ itē sequētib<sup>9</sup> cōtrouersiā cōstituēs: nā  
loc<sup>9</sup> ē nor<sup>9</sup>: reperit sūmā argumēto<sup>9</sup> qd vī fuerat ī exordio id tamet  
si magis sicut. Ciceroni: pp̄terea q̄ ī exordio q̄stiones aliquot tracta-  
uerat: si idē& alibi cōiiget verbis cōmodo iterectis: maxie ī enūera-  
tōe: at expositio*e*: q̄ ē aliter diuisiōis ps: de q̄ l'upra nō nūlī strigim<sup>9</sup>  
cū de p̄positiōib<sup>9</sup> agerem<sup>9</sup> Qd gen<sup>9</sup> fuerit Si dissuasur<sup>9</sup> Ciceroni ne-  
vitā ab Antonio accipiat. exustis philippicis. Sic pponas Prim illā vt  
de m̄ Cicero nū te dignū sit vt ī mortale ēigenū tuī famā: tot paratā su-  
dorih<sup>9</sup> q̄ tuos omnes illustrasti ob tāculum qūl qd tā grādī supesse  
p̄t exusto pulcherrīo ī monumēto repēte aboleas De*ñ* nū sortivī  
ro: q̄s sēp̄ oīa post habuerit libertati ferēdū sit: vī vitā terū oīa optiāz  
& ī q̄ sit oīa debeat et poriēto: cui quoouis ēt noīe obnox<sup>9</sup> ēē nēmo h̄z-  
ber velit. Postremo vīdeat ne parū prudētis sit ī re rāta fidē h̄re hosti<sup>9</sup>  
p̄fidissimo q̄ nec a mīcīs vñq̄ fidez seruari: neq̄ p̄sp̄tēre qd vēl cēco  
appareat: nihil allī agere verū utilissimū carnificē Antoniū: nihil vt to-  
tū extigat Ciceronē Nā sūp̄tēcī pponi poterat hoc mō: P̄s̄ nō ētān  
ti vita De*ñ* miserū debere vitā ilmico Postremo decipere cupit An-  
toni<sup>9</sup> non seruare q̄ si q̄ p̄positio durior vīdebis: eā oportebit velut  
exordio p̄mollire: vt si p̄posi*r* laudare Platōis dogma dogma de  
yxorib<sup>9</sup> coib<sup>9</sup>: vt hoc exēp̄līcā sumatur dices nō te fugere: te rē oīm

Sua absurdissimā pollicetī verū illā orabīs: vtātī p̄ iudicā suū d̄ffere  
 rāt donec argumētorū lūmā audierit: nihil diffidere se: ḡn peuit? ex  
 posita re sint i diuerſā ſiniam pedib⁹ uturi. Tm illā cogite hoc q̄cqd e  
 nō ēētē mere dictū a tāto philosopho: q̄c̄ ceteris i reb⁹ ob excellētiā  
 i geniū diuini cognomē p̄meruerit Verū qd i formis hoīz: idē i ieruz  
 iudicio vſuvenire. Quādā ſi p̄cul & oſcitāter aſpicias iñhilvenuſiſ  
 ſucco: vt delicit oclis iponēte ſin pp̄ ac fixi⁹ contépleris: lá qd paulo  
 añ mōte blādiebat oclis malorē i modū ic̄pliſ d̄ſpli cert Sileni niſ ex  
 pliſ: qd magis ridiculū. Si explices: qd auguſti⁹ A: deo veritas la  
 tet i abditō nec op̄i d̄ſtudiſ adiſ reb⁹ populu authorē ſequi. Cui ſēp  
 p̄felliſa p̄ optis p̄bari cōſueuerit Ergo ſe poſita pauliſ p̄ recepta illa &  
 aīs penit⁹ iſixa opinōe: rē i p̄az: iudicio pp̄edāt nec p̄i hāc āt hāt p̄tē  
 ſleſtāt aīz: q̄ toūlū argumētōz orbe acceperit Quedā ēi foreq̄ p̄ ſe titul  
 ta videri poſſint Verū ſi q̄ ſiter ſele cōiuncta p̄ceperit: iſ demā veri cō  
 cētū & harmoniā ſelur⁹ ē Hmōi p̄fatiūcula: p̄cāq̄ natura cōmode af  
 ficit: nōnūq̄ expedit auditoris aīz: ad ſecutārā argumētationi p̄para  
 re: iā vero p̄bañōes p̄ter eas locupletātē ſq̄ ſup̄ cōndit⁹. Cres  
 cūt ēt labefactatiō ſeu p̄paratiō & alleuer atiō Labefactam⁹ āt ſeu  
 p̄param⁹ duob⁹ mōis: p̄positionib⁹ Nūc aut̄ voco p̄pōnes nō q̄ ſūmā  
 cācōp̄lectantur: ſi velut ſingula ſi p̄tiū collectiōes cōclusiōes: q̄ ſora  
 torib⁹ mos ēiſtlo argumētatiōnū pponere: & eaſdē i ſine velhemēt  
 us āt p̄epilogū repetere De hoc ḡne dictū ē ſuperiorib⁹ titulis p̄crä  
 cū ita p̄ponim⁹ vt i p̄a cōtonis figura fidē abrogem⁹: āt cōciliem⁹ cue  
 fuli ſmōi ē illā Clerodis p̄ M. Ione ſi anq̄ adeā rōnēveniā: q̄ ē p̄pria n̄q̄  
 q̄ ſtioniſ: viderit ea ēē refutāda q̄ in tenatu ſepe ab iūnicis & i p̄bīs  
 factata ſūr: & iōcīōe ēt paulo ātē ab accuſatorib⁹ cū iūmīcos & i p̄bōa  
 noiat iā hoc i p̄lo nō p̄az ſidel abrogatūt aduersariō ſeu p̄positioni. Dei  
 de p̄pōne i p̄az i ſtoniā eleuat: negāt itueri lucē ſas et q̄ a ſe hoīz oc  
 ciſu fateatur: mā ſtroncitas illaverboz. Negāt itueri lucē ſas, p̄ eo qd  
 erat: p̄mēdē. Cū i trīſiōe p̄nūcīāda ē Adiūgūtūt h̄mōi p̄paratiōes ſi  
 guilis ēt collectiōnū p̄tib⁹ Qñqdē ecđ i loco Tulli⁹ Exēpliſ refutatur⁹:  
 qd̄ erat p̄poſitū ita p̄parauit In q̄ tādē vrbe hoīes ſtutiflīmi hoc diſ  
 putat Deſi adiūgūt ex i plū M. Horatii cum ſorore occidūſſet absolutiſ  
 His nō ab iſes ſutauueratiōes: q̄ cū argumēta nō ſint tñ ſe penuerō  
 pōd⁹ h̄mī argumētū: Si p̄bañōib⁹ ad milī ceāſ: vt q̄ ſi cēcū ſi hoc nō  
 v̄deat? Quis tāi p̄udēs: vt neget? Et illā ſtutn⁹ ēq̄ vt refelli debeat?  
 Quis ei nō iſtelligit? &c. Et p̄ſrica facē: & aude negare. Hec cū ita ſint  
 que tādē i p̄udētā ſi &c. Locupletāt & ſingulē collectiōes epilogis p̄i  
 cularib⁹ q̄ ſūmā cōnū paucis cōphālā: auditori denuo ſub oclos te  
 uocat: vt maiores cū ſide cōcluſio ſuccedat Quagdē i re: ſteq̄us ēſi. M

## De pueris instituendis.

Tulli⁹ pp̄terea q̄ lat⁹ explicet: argum̄tatiōis acē. H⁹ ḡn̄is exēplū erit ill̄d ex orōne p̄ Pōp̄lo. Quāf vīdete nū dubitādū vobis sit oī studio ad id bellū icūbere: iquo gl̄ia noīs vīs: salus socios: vēct̄ gal̄ia maxia: fortūe pl̄i mōz clūsū. Cū rep̄. defēdūt. Denic̄ c̄rēcūt & excūlōib⁹ p̄ a pl̄ificationē vt singul⁹ pbatiōib⁹ suos affec⁹ adīclam⁹ ad qđ pp̄rie d̄ finata ē cōcl̄lo. Quāsc̄ coplosa eēvolem⁹: geiaz efficem⁹: vt līl̄ et p̄ e p̄logū p̄cipua argutia recēlēatur: & astecluū oē gen⁹ p̄ oēs locos trātetur: Eo sex Aristotele & Q̄ uitillāo petet̄ t̄cebit. Qui & poetē i hoc ḡn̄e mīl̄ sūt: iter affec⁹ āt ponēda d̄lectatio: q̄q̄ hēc nī poōone tm̄ ve rūi tota orōne: cū res feret: deb̄z admīsc̄ti. Porro qđ cuiq̄ iucūdū sūt. Aristoteles i affectuū locis diligēter p̄seq̄: & de facetiis. M̄ Tul. Q̄ u illian⁹ d̄ t̄su scripsere tradit̄ locādī rōib⁹. Sūtītē & figure: q̄ad oōoīs iucūditatē p̄t̄nēt: q̄s nō magni negocis ē ex artis p̄ceptis petet̄: Et a nobis nīs mīl̄is verbis: referri nō poterāt. Delectūt & allūsōes: I: a:

**G**noscerē dūtaxat. Itac̄ in loco sūt adhibēd̄. **E**pilogus. Rgo cui placebit Lacōica illa breuitatē: pri⁹ Attico exēplo p̄fatōib⁹: & affectib⁹ abſtineat. Rē ſimpliciter acſūmati expōat. Argumentis nō oib⁹ vtatur: s̄z p̄cipuis dūtaxat. eaq̄ si expl̄cati: s̄z cōferti adhībeat: vt i singlis p̄p̄verbis sit argum̄tatio. Si q̄s ex̄plicat̄ velit. si docuisse cōtēt̄: ab apl̄ificatiōib⁹: ab alleueratiōib⁹: a lib⁹ exēplis fnijs: epiphōematis: fabuł a pologis: allutōib⁹: facetiis ſēget̄: nīl qđ hoḡ ſta erit nccū: vt citra fragitiū omittit̄ q̄at. Itē ab oib⁹ ſiguris: q̄ v̄l̄ āpl̄a: v̄l̄ illūſtrē: v̄l̄ acrē: v̄l̄ ornatā: v̄l̄ iucūdā reddūt oōezi: abſtineat. Rē eādē ne alijs atq̄ allis fc̄iſ tractet: & ita ſingla verbis ſi ḡn̄ificānt̄ explicet: vt mīto pl̄it̄elligatur q̄audiat & alid ex alio col ligi possit. Cōtra q̄ copiā ſeq̄t̄ ſingla dilatare ſtudebit his ferme: q̄s dixi: rationib⁹. **Q**uid v̄trob̄ib⁹ v̄tandūm.

**V**A  
T caueat v̄terq; ne: qđ ſere ſit: affectatiōe in ſinīt̄ ipa vī/a delabatuſ breuitat̄ amator: vīdeat ne tm̄ hoc aḡat v̄t pāuca dicat: s̄z vt optiā q̄ p̄ paucissimis. Et cui placet. Homerū cū ill̄d παυραμερ: eīdē placeat: & hoc qđ p̄tin̄ ſeq̄t̄. **Α**λλα μετ̄ Αλλα γεωσ. Et cui pbatur oū πολυ μυθος: nō p̄termittat: & hec qđ ſtat̄ ſubilitat̄: οὐδαμα μερ τοεπησ. Nā nīhile q̄cōuēt breuilo q̄nt̄ q̄ verboz: pp̄rietas & elegātia. Cui ſi accēſtit ſimplicitas: facile vitab̄t̄ obſcuritas vlt̄iū: qđ pl̄erūq̄ breuitat̄ ſtudiu ſomitari cōſuevit. At hic rutsū v̄tēdū nē ſtrigescat oīo: dū null̄ affec⁹ib⁹ i ſlāmatuſ. Profīres ſta p̄oetur aī ſoclos: vt p̄ ſe nō ſlos aculeos tacite ſigat aī ſtūoia Attico lepore cōdēda erūt. Illud i primis caueđū, ne breuitat̄ ſtudio: neceſſaria dictu p̄termittet̄. Cōtra q̄ copiā petet̄: delectū ſtē adhibet̄.

Copia Lib. secundus Fo. lxij.

at op̄; et verborū & terū et figurarū: ne rōnes sint fuitiles exēpla pā-  
rūl donea Snię: stigide excut̄ equo lōglores: parūq̄ tēpestui. ne fl̄.  
gura duri affectata Qua ppter ordī ad dis̄pōis sūmā oꝝ h̄e rōnē:  
ne terū indigestarū turba: tot̄ sermo p̄turbatus sit & cōfusans. Et  
vbiq̄ tēdū varietate: iucunditate: r̄t̄ suq̄ leuādū. Varieras potissimum  
petitur a figuris: & ab eisdem iucunditas. Risus ab his p̄ceptis  
q̄ tradidit Cicero. Sunt at & peculiares p̄tū varietates nō negligēde p̄  
unde expediet plurimas exordiorū formulas i p̄ptu h̄e. Sunt & nar-  
ratōis cōples mōi: sūt argumētationū diuersē forme neq̄ splex affe-  
ctū natura Sed haec a rhetor̄ p̄cepis petat̄ oꝝ Admonedū hoc quo  
q̄ ne quoq̄ iloco parē copiā a flectem⁹. Sunt ei qdā sterilia. verū rela-  
ctis iis: q̄ natura copiā nō admittit: p̄tes maxie tractabiles  
les deligamus Nisi forte pericitādi at ostētādi i geniū cā libeat aliquā  
do ex musica qd̄ alit̄; Elephātū facere Quēadmodū Fauorin⁹ febrilis;  
Synēt̄ ius caluſū nos stultitā Encomio & Ancorā. Aldinā laudau-  
mus in puerbū: Sī in exercēdo detur vēnia: si luxuriet adoleſcens  
Ceterū vbi nō luditur: sed res ſeria cū p̄culo agi: ibi rhetor nō ſtulti⁹.  
adibito cōſilio copię modū ex vtilitatecāq̄ metetur. Finis.

Eraſm⁹ Roteradamus Petro Viterio. Liberallum

disciplinarum professoſ eximio. S. D

**D**ae tu re iſtā mi Petre ſuauiflime & perſpicis acute & gra-  
uiter vereq̄ iudicas: plurimū refert: q̄ rōne quoq̄ ordī  
qd̄ institutas: idq̄ maxim h̄e momētū: cū ceteris i rebus  
oībus tū vero p̄cipuei bonaſ ſtudij ſrāb. An nō videm⁹ i gētia pon-  
dera: ſi artē adlibeas minimo tolli negocio: q̄ nullis alioq̄ viribus  
moueri poterāt: Quēadmodū & in bello nō peride refert quātis co-  
piis quātisq̄ viribus hostiē adoriaris: vt q̄ p̄be iſtructo exercitu quo  
cōſilio quoq̄ ordī pugnā capellas. Ac multo ceſerius quo tēdūt: p̄-  
ueniūt iſq̄ ſemitas cōpēdias norūt q̄ ḡ amnē (vt ait Plaut⁹) ducez  
ſequūt & vel cōſepto Pythagora Th̄s ΛεωΦορού igredīt̄: vel va-  
rit̄ ſi errorē abagib⁹ circuagūtur: Proide rogas vt tibi ſtudios⁹ or-  
dinē ac viā formāq̄ p̄cīlībā quā tu veluti Theselfiliū ſecut⁹ & i au-  
thorū Labyrinthis cītra errorē verſari q̄as: & ad eruditōis ſūmā  
ceſerius emergere: vel alliō magis ſtudis cōſulere quos bonis lītis  
iſtituiſ: qñ qdē ipſe ſā p̄pe modū ad eruditōis faſtigī ſueniſſi. Eq̄  
dē p̄ mea certe vīcī ſi nō grauati parebo hoi tā amīco vt nephas ſitqđ  
uīs ū flagitāti negare ne dū rē tāq̄ honestā frugiferā Q2 ſi ſerit  
vīm hoc cōſiliuz tibi cōmodo fuille tui cādoris erit & allis ab bonas  
līas enītentib⁹ dīgīto viam indicate.

## Dētatione studij.

PRINCIPIO duplex oīno vī cognitio rerum ac verborum. Verbo ē  
rum prior: rerū potior: Sed nō nulli dū cōpiā Tōis (vt atū) wōsīy  
ad res discendas festinat sermonis curā negligunt: & male affectato  
cōpendio in maxia incidunt dispensia. Etentim cū res non nisi pēvocū  
notas cognoscātur quī sermonis vī nō calleat: is passim in rerū quoq;  
judicio cōcūtati/lallucinetur/deliret necesse est Postremo vides nul  
los oīm magis vbiq; de voculis cauillati q̄ eos qui factūt sese verba  
negligere rēl pām spēctare Quā ppter vīrōq; in genere statim opīts  
ma & quidē ab optimis sunt discenda Quid ei stultius q̄ magno la  
bore dēscere: quē postea maiori cogari dēscere / Nihil autē faciliō dē  
q̄qd rectū acerūtē: At praua si semel in hēsēt int̄ igēnīo: dictū mirū q̄  
nō possint reueli Prīmū līḡ locū grāmatīca sibi vēdīcat: eaq; p̄tīus  
duplex tradēda pueris grēca vīdelicet ac latīna: nō mō q̄ his duab;  
figūis oīa ferme sūt plinde q̄ dīgna cognitu videātur: verū et q̄ vīra  
alteri sic affīns' est vt ambē cit̄ p̄cipi queāt cōiūcti q̄ altera sine alte  
rarete q̄ latīna sine grēca. A grēcis auspicari nos māvult. Qū utilitas  
nus: sed ita si his līfīs p̄ceptis nō lōgo ierūalio latīnī succedant: sāne  
vtrafq; p̄tī cura tūmedas esse monet: aīq; ita futurū vt neutrū alteris  
officiāt Ergo vtriusq; līguē rudimēta& statī: & ab optio p̄ceptore sūt  
hauriēda: q̄ si forte nō cōtīgat: nū q̄dēst pxīz optis certe vtēdū autho  
rībus: quos egdē p̄paucos: s̄z delectos esse velī Inter ḡecos grāma  
ticos nemo nō primū tribuit Theodoro. Gaze pximū mea fīia.  
Cōslātūn? Lascar? sibītūre suo vēdīcat Inter latīnos vetustiores dio  
medes Inter recētiores haud multū vīdeo dīscrīmis: nīlī q̄ Nicolaus  
Perott? vī oīm diligētissim? cītra sup̄stitionētī Verū vt līmō p̄cepta  
fateor necētaria itavel iēē quoad fieri polūt q̄ paucissima mōsīnt op  
tima Nēc vñq̄ p̄bāni līfato & vulgus q̄ pueros i his iculcādīs cōplū  
res ānos remorātut: nā vera emēdate loquēdī facultas optime para  
tūt: cū ex castigate loquētū collego cōiūctuq;: nū ex eloquētū autho  
rū assīdua lectioe. eqb? nī Prīmū sūt ibi bēdī: quorū ofo p̄terq̄ q̄dē cōasti  
gatissima argumēti quoq; illecebra alīq̄ dīscrībī blādiatur: quo qdē  
in ḡne prias trībueri Lūciano: alteras Demosthenē: tertias Herodo  
to Rūtūex poetis prias Aristophani: alteras Homero: tertias Eurū  
pīdi. Nā Menā: trūcul vel prias datur? erā desideram? Rūtūsūt latī  
nos q̄s vīllor loqndī q̄ Terēt? p̄tr? ter? & quotidiano sermōt pxī  
m? tūmīpo quoq; argumēti ḡne lucundā adoleſcētī. Hūt sīq; alīs  
quot se lectas Plāntīco moēdias pūtēt addēdas: q̄ vacēt ob̄cōnitātē  
egdē nihil repugno Proxim? loc? erit Vergillio tertī Horatio q̄rtus:  
Ciceroni, ḡne. C. Cefari, Sallustiū sīq; ad iugēdū arbitratūt cū hoc

nō magnope cotēderit; atq̄ hos q̄dē ad vtriusq; liguę cognitionē sāc;  
tis esse duco Neq; ei mihi placēt; q̄ euoluēdis hūci vñ authorib⁹: ē  
q̄bū libet vñā oēz cōterūt Proclus ifatē existimātes eū: quēylla char-  
tula suffugerit Ergo parata sermōis facultate: si non luxuriosa: certe  
casta: mox ad rezip̄telligētā cōferēd⁹ ē aim⁹ tā & si ex his quoq; scr̄t-  
priorib⁹: quos expollitēde liguę ḡra legim⁹: nō mediocris obiter rerū  
quoq; cognitionē p̄cipit. Verū ex illitute oīs fere rerū sclā a grēcis au-  
thorib⁹ p̄fēda est Nā vnde nā hauias vel puri⁹ vel citi⁹ vel tucūd⁹  
q̄ ab ipsis fontib⁹ Sed quo ordine disciplinē dīlēdē sint: & ex q̄b⁹ po-  
tissimū p̄ceptorib⁹: id alia fortasse rectius ostendem⁹ Interū ad pri⁹  
eratis studia reuertamur Ut igitur ex his authorib⁹ vñ liguę copiam  
p̄fēdā ēē dixim⁹ tructū capias & maturi⁹ & vberiorē Laurētiū Vallā-  
tib⁹ cēleo dīlēgēter euoluēdū q̄ de latini sermonis elegātias scripsit ē  
legātissime: hui⁹ adiut⁹ p̄cepitorib⁹: p̄pe pte nō paucā annotabilis: ne  
q; ei te vēli p̄oia velut addictū Laurētianis seruire p̄ceptis. Adlunaz  
bit hoc quoq; si figurās grāmaticas a Donato as. Diomedetraditas  
edidit: ceris: si cari⁹ leges ac formas: dēsteneris: si Rhetorices sumār.  
Iloc ē pp̄p̄es: locos p̄bationū: exornatiōes: amplificatiōes: trāstitutionū for-  
mulas i p̄p̄tu habueris Cōducūt ei hēc nō solū ad iudicādū: verū ē  
ad imitātū. His itaq; eb⁹ istrūt⁹ iter legēdū authores nō oscitanter.  
obseruab̄s: si qđ icidat ī signe verbū: si qđ antiq̄āt noue dictū: si qđ  
argumētū āt iuētū acute: āt torū apte: si qđ egregiū cōfōns decus: si  
qđ adagiu⁹: si qđ exēp̄tū: si q̄ inīa digna que meōrię cōmēdef Isq; loc-  
cus erit apta metula q̄piā insigniēd⁹: inq̄is aut nō folū variis erit vtē-  
dū verū ēt accōmodatis: quo putus qđ restitādmoneāt. Ad hēc si  
quis dialecticen addēdā flāuet: nō admodū refragabor: mō ab Aris  
stotele ēā dīctat: nō ab isto loquac. simo. Sophistārū ḡfie: neḡrū rūsum  
ibi desideat: & velutad scopulos (vtiqt Gellius) Sireneos cōsenēcat  
verū illud iteri memineris optim dicēdī magistru⁹ ēē stilū. Erit hic igit  
tur i carmī: i cōfōne libera: si q̄ argumētī ḡfie dīlēgēter exercēd⁹: neq;  
neḡlēdā meōrla: le&fōis ihesautis. ēā tā et si locis & Imaginib⁹ ad-  
lūari nō iſiſor ī tribus rebus potissimū cōſlat op̄ia meōria: iſtelle-  
ctu: ordine: cura. Sigdē bone meōrię ps est rēpenitus intellexisse: iū  
ordō facit: vt ēt q̄ ſemelexiderint quāli post limīnto in aim⁹ reugce-  
z m⁹ Portocura oībus i reb⁹: nō hīcū plurimū valet Itaq; que mem-  
i nūſe v̄elis ea ūm attēu⁹ accrebr⁹ relegēda: cēlēde ſep̄lus a nobis ip-  
sis ex ihēda vt qđ forte suffugerit: id restituatur: illud minutius: ſed  
iſi hauidignū qđ admoneat Adiūuabit ſi mediocriter & ſi quoq; ne  
cessaria q̄dē ſi ſub diſſicilis erit meōriā vēlti loquor: quos tradūt coſ-  
mographi: pedū metrīcoꝝ figuraꝝ grāmaticaꝝ: genealogiaſ ū: au-

## De Ratione instituendi discipulos.

si qua sunt similia: ea q̄ fieri potest breuissime ī illo & luculentissime in tabulas de picta: in cubiculis parietibus: suspendatur: quo passus & aliud ageribus sunt obula: itē si qd̄ breuiter ī insignite dicta: velut apophthegmata: puerib⁹: mias: in frōtibus atq; in calcibus singulorum codicium inscribes quedam anulis: aut poculis insculpes: nōnulla pfortibus: & in parietibus: aut vitreis etiam fenestris depinges quo nūq; nō occurrit oculis quod eruditio adiuvet. Hęc em̄ tamē singula per se pusilla videātur: tñ in vñ collata acerū doctrinæ thesaurū lucro augent: haud q̄q negligēdo rōeis & Φειορ̄ σπητ̄: id est his opibus pperatī ditescere. Postremo illid nō vñ aliquid: s; ad oia simul plurimū cōducet: si frequēter altos quoq; docreas. Nūq; ei melius deprehenderis qd̄ intelligas quid nō: atq; interfoua quædā occurrit commentanti dissentiq; nihil non altius insigntur animo.

## De ratione instituendi discipulos.

**S**ed video te cupere vt de docēdi quoq; rōe nō nihil attinagamus. Age mos gerat Viterio: q̄q video Fabiā hisce de rebus diligētissime præcepisse: adeo vt post huc de iisdē scilicet p̄ficiens ipudentissimū eē videatur. Ergo q̄ volerint iste tueri quēplā: dabit operā vt statī optia trādat: verūq; rectissime trādat optia: is oia sciat necesse ē: at si id hoc si ingenio negatiū ē: certe vñius cuiusq; disciplinæ p̄cipua. In hoc nō ero cōtent⁹ decem illis aut duodecim authoribus. Sed orbem illū doctrinę requirā: vt nūlī ignoret: ēt qui minima pareat docere. Erit igitur huic per om̄es scriptorum genus vagandū: vt optimū quēpp̄tū legar: sed itay neminē relinquit in gultatū: ēt si patrum bonus sit author: atq; id quo cumulatōrē fructu faciat aī locos & ordinēs quosdā ac formulas ī hoc paratas habeat: vt quicq; d̄ vñq; inclerit anotandū: id suo asscrībat ordinis. S; hoc q̄ rōe fieri oporteat in secundo de copia cōmentario de mōstrauimus. Verū si cui vel ocī vel libroq; copia defuerit plurima Plynthus vñus suppeditabit. Multa Macrobius & Athenaeus: varia Gellius. Sed in pris ad fontes ipsos pperandū: id est grecos & antiquos. Plisam optime doscebūt Plato & Aristoteles: atq; h̄ discipulus Theophrastus: tū vtrīng mixtus Plotinus. Ex theologis secundū diuinās līras: nō melius origine: nō subtilitas aut luciditas Chrysostomo: nōmō sanctius Basilio. Inter latinas duo dūtaxat insignes: in hoc genere Ambrosius mīrus ī allusionib⁹: & Heronym⁹ in arcans līris exercitatissim⁹. Qz sīm̄ nū vacabit ī morali singulū: oēs tñ censeo degustādos: quorū in præsentia catalogū texere nō est rō. Certe ppter poetarū enarratione quibus mos est ex oī disciplinarū ḡnē sua tēperare: tenēda est fabularum

vis: quā vñ potius petas: q̄ ab Homero fabulatū cim parēte? Tamen s̄l metamorphoses ac fasti Nasōnis nō leue momētū adferet. Et iā il lati ne scripti. Tenēda Cosmographia q̄ in historijs ē estylui nedū i poetis. Hanc brevissime tradit Dōponius mela: doctissime Prolemeus; diligenterissime Plynthus. nā strabo si hoc tñ agit. Hic p̄cipua p̄ est obser uasse quę mōtiū fluminū regionū vr̄biū: vulgo recepta vocabula: q̄ bus antiquis respondeat: eadē debet esse cura in arborū/herbariū/animantū instrumentorū/vestiū/gemmarū noībus: in quibus incre dibile dicitu: q̄ nihil intelligat latiorū vulgus. Horū notitia patti me diversis authoribz: quę dēre rustica: de re militari: de architectura: de reculnaria: de gēmis: de plantis: de naturis animantū cōscriptis: colligitur. Qz q̄ Iulius Pollux ex p̄fesso de rerū vocabulū tradidit: quę yrinā tā accurate distinxisset: q̄ cōgesit copiose. Partiū ex etymologis partiū ex his linguis: quę prisci sermōis & icōrūptū manifesta vestigia seruat in hanc vīcī eratēcutus modi lingua. Constat inopolitanorū: Italorū: & Hispanorū. Nā gallorū oīo longius degenerauit. Tenenda antiquitas quę nō mōe ex veteris authoribus: vetuetā e nomismatis priscis et titulis saxisq̄ colligitur. Ediscēda & de orū genealogia: quibz vndiq̄ refertur fabulex ea post. Hesiodū sc̄ilicet q̄ pro suo sēculo tradidit Boccatus. Nō ignorāda astrologia: q̄ hanc paliū suis figmētis aspergunt poete: p̄ferti Higinī tenenda rerū cim vīs atq̄ natura: ppter ea q̄ hinc similia epitheta. cōparationes. /magines. metaphor as atq̄ alia id genus schemata solent mutuo sumere. In primis aut omni tenenda est historia: culus huius latissime pater: nō tñ in poetis. Iam si quis Prudentiū vnum inter christianos vere facundū poetāvo let et narrare: sias etiā arcana calleat oporeat. Postremo nulla disciplina est: nec militie: nec tei rusticę: nec musice: nec architecturę quę si vīsiū sit il s̄quī poetas aut oratores: at: quos suscepēt enarrando. Sed video tam dudum frontē cōtrahis. Ne tu inquis immensū onus impo nis ēt litteratori: Onero sane. Sed yñā vt q̄ plurimos exonerē: voloyt vīus euoluat oīa ne singulīs vītūversa sint euoluenda.

Clamuerō deformatō puerorū oīe: deḡ tradēdīs ceu p̄ lūstī: locūq̄ litterarū figuris: satis p̄cepit Fabius. Egde post tradita elemēta pris: malim ad vīsiū loquēdī statim vocari puerū: ete in cū itra pauculos mēses: q̄uis barbarā līguā æras ea sonet: qđ vetat quo min⁹: idē fiat in lī gua gr̄ca siue latina: verū id nec simago puerorū grege locū h̄z: & domesticā p̄ceptotis cōsuetudinē regit: h̄q̄ iludo quoq̄ dabit opaz: vt siue pluribus loqtur: siue seorsū vīl: q̄ potest emēdatissime dicat. Quēdā obiter interpretetur: & vt imitentur admoneat. Loquētes illos

## De Ratione studij, et

aliquoties collaudet: si qd dictū erit apt<sup>9</sup>: atē medet cū errabūt. et res efficiet: vt illi quoq; col uelcāt circū pect<sup>9</sup> & accurat<sup>9</sup> log: & p̄ceptore loquētē atētus obseruēt. Inuabit & illd si p̄positis premios at̄ p̄cenis velut ex lege puoc̄tur: vt ipsi quoq; inter se se aliis alii emendent. Porro p̄ceptor eruditiores aliquot deligit: q̄ cōtroversiā finiāt reḡ suerit inutile ceu formulas aliquot p̄p̄dere pueris: quibus q̄fonsbus in lusu: qb<sup>9</sup> in cōgressu: q̄bus in cōtinuis vti debeat. Has sic oportet esse doctas: v̄t s̄l & faciles sint & iucundē. Porro doctor ille diligēs & doctus ac r̄ḡ iudicio nō grauabis collatis oib; grāmaticorū p̄ceptis ex cerpere quedā & simplicissima: quo ad fieri potest: & brevissimā oratione q̄ maxie cōmodo. Posteaq; ea tradidit statim ad auctōrem aliquem ad id accōmodatissimū: ac loquēdī/cribēdī cōsuetudinē vocet. Hic p̄ceptiones aī traditas vt incident: exēplaq; diligēter inculcabit: qb; etiā addet nōnihil velut tam tū ad mālora p̄parās. Hinc tā thema illis exercitū debēt: in q̄bus illud in primis cauendū: ne (qd fieri solet) aut sensu sint inepto: aut sermōe insulso: sed argutā aliquā: aut venustā habeant finiam: que in ab ingenio puerili nō nimū abhorreat: vt interīm aliud agētes s̄l & aliqd discant: in grauitorib; studijs v̄sū fūzaturū. Hēat iḡr thema qd pueris proponas: aut lūstoriā memorabilēs qd genus sunt illa. Marcelli p̄ceps caloī rē romanā subuerit. Fabij prudētis cūctatio restituit. Q̄ q̄ hic subest cītā insia. Nimirū p̄cipitā cōsilia parū fōeliciter euenire solere. Itē difficile iudicatu sit v̄ter altero fuerit stultior Crates: qui aurū abiecit in mare: an Midas q̄ exultauit n̄ nihil auto meli<sup>9</sup> esse. Itē Demosthenē ac Ciceroni immodica eloquētia extitio fuit. Russū nulla laus Coditī regis meritis parē pōt: qui ciuiū salutē p̄prievitē dispendio redinendā putauit. Sed nō magis negotiū fuerit hīndī vīm ex histōrlographis p̄cipue Valerio maximo colligere, aut fabulā habeat ut illud Hercules expugnādismō stris immortalitatēs lib/parauit. Musē fōrb<sup>9</sup>: ac nemorib<sup>9</sup>: vñice gaudēt: a fumosis v̄rū bus abhorret. Aut apologū v̄t recte docuit Cassita nō eē cōmitterendū amīcis negotiū: qd p̄ se possit cōfīcere. Itē manūcā pectore pp̄dētē v̄dēt cēs ēā q̄ a tergo pendet v̄dēt nēo. Itē. Sapientiū p̄ se squē malūst muscas tā p̄p̄ saturas retinere: q̄ hīc expūctis vacuas acūtētes admittere: que q̄cqd reliquū esset: sanguinis epotarent. Aut apophthēmata: v̄t lōge dissidentebat a vulgo nr̄ae atatis q̄ malūtūrū abicq; pecunia: q̄ pecunia sine vīro. nētūre Socrates cōtemnit eos qui non edunt vt viuant: sed viuunt vt edant. Merito non probauit Cato eos: qui plus sapientū palato q̄ animo.

Caut puerib; vñne futor vñtra crepidā, et nō cūtūslibet hois Corin-

thum nauigare. Ac nos quidē editis tot chiladiis effecim⁹: ne diffīcl⁹  
 esset horū inuentio. Aut si nāz, nihil chartius cōstat: q̄ quoad precibus  
 emittit. Et ob/equū amicos veritas odū partit; & amici q̄ pcul abſtinet;  
 amici nō sunt. Aut rei cuius plā insignē naturā: vt magnes ad se ferunt  
 attrahit. Napt̄ ha ignē. Itē palme ea ē natura: vt pōdere ipoſito: nō mō  
 nō deprimitur ad terrā: verū etiā ſurſu nitatur: & alt⁹ erigat ſeſe. Itē  
 mītū polypi ingeniū: qui ad ſpecie ſubſeſti ſoli mutat colorē: quo fāl-  
 lat in huius pīcatoris. Aut figurā ex iñia: pura gradationē Duitieſe lux  
 xū patuit, lux ū ſaturitatē, ſaturitas ferocitatē, ferocitas odū multos  
 tū, odū perničē. Aut ſimilitudinēt quēad modū ferunt ſi exerceas vſu  
 attēritur: ſi nō exerceas exeditur rubigine: ita igniū ſi exerceas labo-  
 re abſtinetur: ſi nō exerceas magis oculo ſitq̄ ledit. Aut allegoriā: vt nī  
 eſt addēditus ignis igni: nō eſt addēdū oleū incēdio. Aut cōmutatio-  
 nē: vt nō Ideo te talē ſuſeo: q̄ vēhemēter a mē. S3 ideo vehementer  
 amo: q̄ talē in dicatim. Aut distributionē: ſuſtor ē q̄ vt poſlit tacerē:  
 in ſāt or q̄ vt poſlit log. Simplicior eſt q̄ qui poſlit mentiri: grauior q̄ vt  
 velit. Sed mihi ſat eſt in dicatim. Aut exquifiā aliquā elegantiā: Tm  
 nō eſt necelle poſtere exerbiplū, nihil aut obſtat quo minus plures cō-  
 moditates in eāndē inuidat orōnē: vt velut in ſia/biſtoria pueribū &  
 ſigura. Ergo preceptor quē oportet aliud in hōnis authoribus ob-  
 tuerari: hīmōrī ceu floſculos vndiquāq̄ colliget et ſq̄ delectos pponeſt:  
 aut eſta in eā forinā denūciabit: vt pueroru ingenius ſint accōmodati.  
 Poſq̄ his rebus ad aliquantā ſermonis peritū puectus erit puer: tū  
 ſi videbitur ad maiora grāmatices precepta rei: occetur: quæ per locos  
 et ordines quo ſdā ita tradenda ſūt: vt primo loco ſimplicillima ppō-  
 nantur: eaq̄ paucis: deinde vteq̄: adoleſcūt diligētū ſingera: ita ma-  
 jora ſuis queq̄ locis e poterbit ſubſicere. Is ordō cuiusmodi ſit e Theo-  
 dorī Gazegetāmatica ex pī ſumas: ſicbit. Nec i his in vēlim eos de-  
 tinērī ſogius. Sed illico ad authiores grauiores reuocari: pſertim ſi pri-  
 uis ſumā illā de q̄ dixi: rhetorices ac figuratas: & carminū formas tenēat  
 Interim theinatis quobz diffīclitorib⁹ ſit exerceſt: in qbz diligēdīs ac  
 ratiādīs diligētē ac doctū preceptorē requirā. Qui ſi ſit mediocris: mō  
 ſit idem modellus: non grauabitur haec ab alio doctiore pētere. The-  
 matum autem formæ buſtū ſmodi fere poſſint eſſe.  
 Nūc epīſtola brevis argumētū: ſed atgutum: lingua vulgari ppōnat:  
 latine grēceq̄ aut vtricq̄ ſermōne tractandū: nūc apoloſum: nūc narra-  
 tivula nō in ſpīdā: nūc ſniam ex qua tuor constante partibus: utr  
 q̄ ſimili aut rōne ſublecta: nūc argumētationē quinq̄ tractandā par-  
 tubus. Nūc dilemma duobus: nūc expolitionē quā vocant: Septem-

## De Ratione studij. et

partib⁹ explicādā: aliquātq ad rhetorica præludētes Vnū aliquid mē-  
brotum seorsū tractēt culū modi gymnaſiata ſcripsit Aphthon⁹.  
Aliquādo laudē/vituperationē/fabulā/ſimilitudinē/cōparationē  
Aliquādo figurā vel/descriptionē/distributionē/termccinationē sub-  
lectionē/notationē Aliquoties tubeātūr carmē aliquāt ſoluerē: aliquo-  
ties ſolutā orōnē pedibus alligare Interi Plinianā āt Ciceronis epifo-  
lam verbis ac figuris imitetur Nonnūq eandē ſententiā variatīs verbis  
ac figuris ſepiuſ efferant Nonnūq eadē quicq aut lex carmī generi-  
bus que doctor p̄ſcriptiſ p̄ſcripti explicit. Nonnūq lentēnā eadē per locos q̄  
plurimos ac ſchēmata diſtingant Plurimū aut fructus eſt in græciis  
vertendis Quare conuenet eos hoc in genere ſepiſſime ac diligētiſ ſi-  
lime exerceret: Nam ſimul & exercetur ingenii in depræhendēdiſ ſententiis: & vtriusq p̄f sermonis viſ ac pprietas penit⁹ illiciuntur: & qđ  
nobis cū græciis cōeſt: quid nō: depræhēditur Deniq ad reddendaꝝ  
græcanicam emphasiſ: oēs latīne lingue opes excutias oꝝ: hæc ſi illa-  
tio pueris diſſiſilla videbūtur tū vſu flēt faciliora tū p̄receptoris igeſ  
niū ac ſtudiū bonā negocij p̄ſſ pueris adimet: idicās q̄ putet eē ſupra  
vires illorum Atq̄ illi interi exercitamētis crebre p̄relectiones aut  
florū miſceātur: vt ſuppetat quod imitetur q̄q is qui docet p̄proposito  
thematē: ſimul verborū quoq̄ & figurarū copiā debet idicare. Sub  
hæc ad inueniēdi quoq̄ laborē p̄uocētur: ita p̄pōſit⁹ nudis argumē-  
tis. vt ſuo quifq̄ marke reperiat quæ pertinebunt ad rē tractādā: or-  
nādā locupletādā: & hoc dilectū ac varietatē requirā a p̄receptoris  
eruditū diligētia: gūſtū interi exhiſhebo: Sæplus argumentū epifo-  
laꝝ proponet ſuaforiꝝ/diſuaforiꝝ/exhortatoriꝝ/dehortatoriꝝ/narra-  
toriꝝ/gratulatoriꝝ/expoſtulatoriꝝ/cōmēdatiōe/cōſolatoriꝝ: & vniſ  
cuilusq̄ gñis naturā: locos ac formulas quaſdā cōnes: deinde ēt argu-  
mento p̄pōſit⁹: peculiariſ ſuaforiꝝ: Aliqſi ceu declamatoriū thema  
dabit in diſuerſis generibus: puta ſi ſubeat eos vituperare Iukum. Ce-  
ſarem: at laudate Socratē in gñe demonstratiōne ſtati optia diſce-  
da In operibus non eſſe foelicitatem: matrē p̄prio lacte nutritre deba-  
re quod peperit: litteris græciis nō eſſe dādā at eſſe dādā operā. Vxorē  
eſſe ducendā aut non eſſe ducēdā: peregrinādū eſſe aut nō eſſe pere-  
grinandū. In gñe ſuaforiꝝ Itē M. Horatiū indignū eſſe ſuppliſto: in ge-  
nere iudiciali. verū hāc paleſtrā primi ingrediētibus non grauabitur  
is. q̄ docēdi prouiciā ſucepti primū iudicare quoꝝ p̄pōſit⁹ ſuaforiꝝ: id ac  
gumcū tractari poſſit: p̄terea p̄pōnū ordinem demōſtrabit: & quo  
pacto alla exalta pendeat. Deinde quoꝝ rōnibus vnaquaq̄ p̄pōſit⁹  
fulciri debet: quoꝝ cōfirmatiōnibus vnaquaq̄ ſtatis. Tum cīrcūſtātias/

at locos vñ ista peti possint. dein q̄bus similibus/dissimilibus exēm̄  
 plis collationibus: nūis: puerib⁹: fabu⁹: /apologis vñaque pars locu  
 pletari queat. Ostēdat & schemata siq̄ insigniter videbuntur inciderē  
 posse: que vel acīorē: vel āplorē: vel magis dilucidā: / vel iucundiorē  
 reddat orationē. Si quid erit amplificandū: rationē demōstret: siue p  
 locos cōes: siue per eas rationes quas in quattuor formas distribuit.  
 Quintilianus. Qz siq̄ inciderit affectus: hi quoq̄ quo pacto tractādī  
 sint: admonebit. Quin & cōnectēdi rōes p̄scribar: quis sit optimus fu  
 turus transitus: ab exordio ad narrationē: a narratione ad diuīsione: z  
 a diuīsione ad argumītationē: a ppōne ad ppōnē: a rōne ad rōnē: ab  
 argumētatione ad epilogū aut perorōnē. Ostendat & formulas ali  
 quot q̄bus ibi cōmode possint exordiri: et porare. Postremo: si potest  
 locos aliquot in authoribus indicet: vñ valeāt aliquid limitādū: tñere p  
 pter rerū affinitatē. Id vbi septies aut octies erit factū: sā incipient: (qd  
 ait Horatius) sine cortice nare. Et satis erit nudu⁹ thema ministrare:  
 nec necesse fuerit: sp̄ velut infatibus clbū p̄emansum in os inserere.  
 Nec mihi disp̄icit illē exercitatiōis genus qđ apud āt: quos ī v̄su v̄z  
 deo fuisse: vt ex Homero Sophocle. Euripide Vergilio aut ēt ex histoi  
 riis aliqui legātūr themata Putavt Menelaus ap̄d troianā cōclōnē r̄p̄  
 tāt Helenā. Aut Phoenix suadeat Achilli: vt redeat ip̄celū. Aut Vlys  
 ses suadeat troanis vt Helenā reddat pot̄ q̄ bellū expiant. Quo igne  
 exāt aliquot libani⁹ & aristidis déclamatiōes. Prētereavt suadeat all  
 q̄s amicus Cicerōi ne cōditionē ab Antonio oblata accipiat: qđ argum̄  
 ū ēap̄d Senecā v̄ti. Phalaris suadeat delphis: vt saurū ænēt̄ deo suo  
 cōsecrēt. Ad hoc gen⁹ ptinē epl̄ē q̄ Phaleris ac Brutī noīe circunfe  
 runt̄. In emendādo collaudabit si qđ foelicius inuentū: tractatū: aut  
 limitatū videbitur: si qđ p̄ter missū: āt nō suo loco positū: si quid nimī  
 aut remissus: si qđ obſcurius: āt etiā si quid partū elegāter: dīctū erit  
 adnuōnebit: & quo pacto mutari: possit ostendet: ac mutari & l̄ap̄ē iu  
 bebit. Extimulabit aut præcipue discentiū anios cōparatione p̄fectus  
 velut æmulatiōne quadā inter ipsos excitata. Nam in p̄relegendis au  
 thoribus nolim te facere qđ praua quadā ambitione vulgus profes  
 sorū hodie facit: vt oī loco coneris oīa dicere: sed ea dūntaxat quæ ex  
 plicando p̄r̄esentī loco sint idonea: nisi si qñi delectāndi causa digrediē  
 dum v̄ldebitur. Qz si huius que p̄ rei rōnē a me req̄ris: hec mihi qđē  
 v̄ldebitur optima. Primo loco ad cōillāndos auditores: laudes eius  
 quem p̄relegendū sumit paucis explicit. Deinde argum̄ti lucūditatē  
 utilitatē ostendat: Dein vocem argumenti: si forte (vi faciunt)  
 plereb⁹ varlos habeat v̄sus: explicit ac distiguat: velut comedīa (vt

## De pueris instituendis.

hoc exēpli loco sumamus) Terēsanā interpretaturus: si primis de au-  
thoris fortuna: de ingenio: de sermonis elegātia paucis differat: de si  
quantū habeat & voluptatis & vtilitatis comediaz & lectio: de si quid  
significet ea vox & vñ ducta: & quot sint comedias: iū genera: & quæ  
sint comedie leges: deinde q̄ pōt & dilucide: & breuiter sūmā expli-  
cit et arguitur. Carminis genus diligenter idicet: post ordinet simplicius  
deinde singula fusiū explicet. De: n̄ si q̄ insignis elegātia: si qd prisca  
dictū: si quid nouatū: si quid græcanicū: si qd obscurius aut longius  
reditū: si durior aut piurbatior ordo: Si q̄ artymologia: si qua de in-  
tūatio aut compositio icitu digna: si q̄ orthographia: si q̄ figura: si q̄ loci  
rhetorici: si q̄ exornatio: si quid depravatū diligenter admoneat: iū lo-  
ca sīlia ex authoribus conferat: si quid diuersū: si qd affīne: si qd imita-  
tum: si quid allusum: si quid aliunde trāslatū: aut mutuo sumptū vt  
sunt plæraci latīnorū a græcis profecta: ne id quidē taceat. Postremo  
ad philosophiaꝝ veniat & poetarū fabulas apte trahat ad mores: vel  
tanq̄ exēplo: vt Pyladis & orrestis & amicitiae cōmendationē. Tanta  
li fabulā ad avaritiae detestationē. In his nō medocr: ter adiuuabit do-  
centē Eustathius Homeri interpres: atq̄ ita fiet (si mō sit igit̄ dextri  
praeceptor) vt ēt si quid incidente quod inficerē possit ætate illam: non  
solum nō officiat morib⁹: verū etiam vtilitatē aliquā adferat vñc aīs  
partim ad annotationem intentis: partim ad altiores cogitationes a-  
uocatis: veluti si quis prelecturus secundā in gronis eglogam cōmo-  
da præfatione præparet: vel potius præmuniat auditorū animos ad  
hunc modū: vt dicat. Amicitia nō coire n̄ si inter similes: similitudine  
erū esse benevolentia mutua consiliare icē. Contra dissimilitudinē odiſ  
dissiditq̄ parentē: quoq̄ male & acverior stabillorq; si studio fuerit hoc  
firmior atq̄ archor est amicitia. Id nimirū sibi velle tot apd authores  
prouerbia. Boni ad honorū conuoluta & inuocati accedunt. Et simile  
gaudet simili: & equalis equalē delectat: & equalē tibi vxore que-  
re. Et vt sp similem duxit deus ad simile: & semper graculus assidit  
graculo. Et similes hūt labra laetus. Et pares cuꝝ parib⁹ facilime  
congregantur. Et Cascus Cascā ducit. Et Balbus balbum rectus intel-  
ligit: Et cicada cleadē chara. Formica formicę. Et Cretēsis cū Aeginē:  
ta. Contra tot dissimilitudinis adagia: n̄ illi aliud sibi velle: q̄ inter eos  
qui dissimili sūt fortuna: dissimili vītæ insituto: dissimilib⁹ studijs: aut  
omnino noticōre amicitia: aut si coierit nō cogērere: citoḡ dissimili: at  
q̄ ob id fieri vt idiota studiō litterarū oderit: prophanus sacerdotē:  
eusticlus aulicū: luuenis senem. Atq̄ in eodem genere Epicureus stol  
eum. Plūs iuris consultum: poēt̄ theologum. Balbus eloquentem.  
Hinc geminorum grauiam fratru Amphionis & Zeti penes dissimili;

q; alter lyræ studiosus esset: alter agris colendis gauderet: ac dissimilat  
rat nisi Ampliō ablecta lyra fratris Ingento cœsisset. Ob eandē cām  
insyncera fuit Castoris & pollucis amicitia: ne q; caruit infamia tērati  
particidijs cū vterq; eodē ex ouo essent pgnati: vt iā magis esse gemelz  
lū nō possent: quod alter pugil esset: alter equis delectaretur. Hinc ma  
je conuenisse Remo cum Romulo: q; alter tristioribus; ac leuoris esset  
in omnibus alter blandior. vñ & Romulo p Remo mutatū nomen. Pe  
ssime conuenisse Caym cū Abel: q; diuerso vitæ genere caperentur.  
Summi autem amorem: summiæ similitudinis esse comitem: atq;  
adeo factum a poetis: quemadmodū Narcissus ante ab omni abhor  
rens consortio: simul aq; suam ipsius imaginem in lmpidissimo fon  
te confinxerit: p̄tinus amore flagrantissimo coepit ardere. Quid enī  
nostri similis: q; ipsa imago. Ergo cū doctus doctum amat: sobrius  
lobrū. Modestus modestū. Probus probum. nihil alid a matyter q;: q;  
Ius in ipsius in altero imagine: hoc est seipsum. sed alio modo: verū ea  
similitudo: si quidē sita est in bōis animi q; vere sit bona: hoc est pietat  
te: iustitia: tēperātia: tū eius mōi nascitur amicitia. Cuius mōi sū te q; res  
quibus amicitia cōciliatur: hoc ē hīesta: vera: syncera: stabilis: æterna.  
Cōtrasti rebz corporeis ac fluxis: at ē turpis: cā nec yere ē amicitia:  
nec iucundā: nec diuturnā ostēdet. ¶ Proinde Platone duas finxit esse  
veres: alteraz cœlestē. al: etiam terrestrem. Duos item cūpidines suæ  
vtruncj matris respondentes. Calestā veras gigante formas & hūrus  
fūlū vetos & honestos imite et amores. Inter bonos semper amoz  
rem esse mutuū: anter vulgares plætūq; alterū a mare: alteruz odisse:  
alterū p̄sequi: alterū fugitare. Id accidit fere ppter ingenioruz vitaz q;  
dissimilitudinē: qd quidē elegat et significat apud poetas Cupido: qui  
nōnūq; hūc aurea cu:pide figit allū plūbea: illūvt amet: hunc vlt abhor  
reat: a: q; hīc amicitie gñe nihil esse potest insculcius. Elus iḡ amict  
iæ male coherentis: quasi surulacru quoddā in hac ægloga. pponit  
Vergilius Corydon rusticus. Alexis vrbanus. Corydō pastor. Alexis  
aulicus. Corydō idōct̄ (nā hūlus carnia vocat in cōdita) Alexis eru  
ditus. Corydō tate puectus. Alexis adolescēs. Corydō deformatis: hic  
formosus: breuter dissimilia oīa: q; res prudētis ē amicū suis moribus  
ap̄ū diligēt ut velit a mari mutuū. hā cinquā ut p̄fertur: tū aut locos q;  
mōstratorios pperā & bucolice a rustico affectatos idicet: nihil opinor  
turpe veniet in mentē auditoribz: nūl si quis iā corruptus accelerit.  
Nā iste venenū nō hīnc hauserit: sed huc lecū attulerit. hoc exemplū  
verbosius exposui: quo facillus in ceteris ltē sibi qui q; similia repiat.  
Iam in aggressu cultusq; operis cōueniet in gñe de mōstrarē: que sit ar  
gumenti natura: & quid in eo potissimum sit spectandum. velut in ep̄z

## De pueris instituentis.

grāmatiſ argutā breuitatē laudari: tū locādi rōnes q̄s Fabi⁹ et Cicero tradūt īndicabit. Hoc gen⁹ pr̄cipue gaudere epiphonematiſ cō modū in fine adiectis: q̄ cogitationē velut aculeata ī aio lectoris re liquāt i tragœdia p̄t pue ſpe ctādos affecl⁹ & qdēfere acriores illos. Ii quib⁹ reb⁹ moueātur: paucis oī det. Tū argumēta a veluti decla- mātiū. Postremo deſcriptiones locorū: tēporū: terū: aliquoties & ar- gutas altercatiōes incide: q̄ nūc diſtichiſ: nūc ſinguliſ verſib⁹: nūc hemiſtichiſ abſoluantur. In coimœdia cū p̄t mīſ obſeruādū eē deco- rum: & vlt̄c cōis imitatiōne affectus eē mittores: & lucidū magis q̄ actes Decorū aut̄ i p̄t mīſ ſpectari: nō ſolū illud cōe vt adoleſcētes ament: lenones plerēt: blaſdiatur meretrīx: oblurget ſenex. fallat ſer- uis: ſactet ſe miles: atq̄ id gen⁹ alia. verū peculiare qddā / qd̄ ſuo arbitriatu alijs allud aſſingit poeta: velut i Andria duos ſiduciſ ſenes ſōge diuerso igenio. Simonē vehe mētē ac ſubmorofū: haud ſtultuz tñ nec iprobū. Cōtra Chremetē ciuilē ac ſēp placidū: ſibi vbiq̄ p̄tē tē omia quātū pōt pācantē: at ita tñ leniem: vt minime ſtupidū duos trē adoleſcētes diſimiſi natura Pamphilū cordatū. p̄tē axtatis & cō ſultabundum. Sed acriorem: vt Simoniſ filiū poſſiſ agnoscere. Edi- uero Chatinū puerilē: inepitū: cōſiliq̄ inopē: Rurſū ſeruos duos di- uersis morib⁹. Dauumvafrū & conſiliis abundatē: ac ſperādi p̄tina cōſiliū authorē: e regione Etrīa: nulluſ consiliij tñ p̄petuū deſpera- tionis authorē hero. Ad eūd̄ modū in adelphis Mitionē ēt i obliugā do mitē: ac festiuſ Demeā ēt i blaſdiendo amarulētū. Rurſū Eſchinū pp̄ter vrbāq̄ vlt̄c coluetudinē: & Mitionis ſiduciā nūlī nō audientē ſed ita vi pbū ingenii de p̄fhendas officiōſū in fratre: ſidū in puellam. Ediuero Cresphonē ſub ruficū actimidū pp̄ter earū terū inſolenz- tiā: Syrū callidū: & audacēn hīlq̄ non ſimulatē ac diſimulatē a deo. vt ſola ebr̄letas dete xerit illi⁹ ſuccos Dromonē ſtupidū atq̄ hebetē: ſed ita p̄tē nō hūlus ēt inſtituti. In prefētia ſatis eſt vñdicalle. In ego- gis admoneat eē aurel ſequi ac p̄tſcē illi⁹ vlt̄c Imaginē: p̄inde q̄cuid illi⁹ eſt ſētētārū: ſimiliū: at cōparatiōnū a vita paſtoraſ ſum: aſſect⁹ ſunt ſimpliſces: cātioniſbus: ſētentiliſ ac puerbiſ delectātū ſup̄ſtitioe & auguriſ capiūtut. Adeūd̄ modū qd̄ pp̄tū habeat carmē herolcū quid hīſtoria / qd̄ dīalogus: qd̄ apoloq⁹: qd̄ Satyra: qd̄ oda: qd̄ teſq̄ ſcripti genera curabit admonere. Tū q̄ ſint ſingulorū authoř: in ſingu- liſ argumētiſ dotes: āt ēt vlt̄a: nō grauabit ut ſindicare: quo ſā tuale ſuſcant adoleſcentes: ei qd̄ in oī re p̄cſpūum (iudicio) Atq̄ hac i pte precep̄torē p̄ter artem & ingenii adiuabit etiam libellus. Cicero- nis de claris oratorib⁹: & Quītillani: Senecē atq̄ Antonij Cāpani da-

# Concio de pueru ieu Fo. Ixix

scriptorib<sup>z</sup> celsi uel neq<sup>nō</sup> veteres inter p̄tes: p̄cipue Donat<sup>z</sup> hac ire  
 peculariter occupatus Huc primit & collis rō: veluti q̄re. M. Tulli<sup>z</sup>  
 in defētōe Milonis fixerit seie timere Et quare. Vergilli<sup>z</sup> tātope aus  
 dibus veliat Turnū hostē Aeneq: & q̄re abdicat<sup>z</sup> medic<sup>z</sup> apd Lucia  
 nū nō ledit nouercā: i<sup>z</sup> magis laudat: & ipatrē actior ēq̄ in nouercā.  
 S<sup>z</sup> id quoq<sup>i</sup> itnēsū p<sup>z</sup> Ad iudicabit alijs hēc nīmūlīte negocis: eq̄  
 dē p̄ceptore eruditū lōgogr ylu exercitatū volo eē Is si cōtigeit hēc et  
 facile p̄c̄ptor pueri Q<sup>z</sup> si qua iūtio erit curitora: pgressu & assuetudine  
 mollescent: optia certe sūt nīs fallor: & optis cōuenit statim assuēscere:  
 q̄q̄ hēc nō vbiq<sup>i</sup> oia sunt inculcada: ne tediō grauētur igeria discentiū  
 s<sup>z</sup> vt icde iū int̄gnora Neq<sup>i</sup> vero minorē adhuc beat curā p̄ceptor in  
 exigēdo: q̄ cōmisit: q̄ in plegendo Est oio labor hic docēti grauiſſi  
 m<sup>z</sup>: i<sup>z</sup> discentib<sup>z</sup> vtilissim<sup>z</sup>: nec ordinē exigat dūtaxat. Sed quicquid  
 scitu dignū fuerit creditū: id assuēscār bona cū fidere reddere Neq<sup>i</sup> ve  
 ro deterrat ab hac te diff. cultas: q̄ vel mēstuo tgis spacio vincitur  
 Mihū nūq̄ placuit: vt oia dictata scribāt adolescētes: snt ei hoc pacto:  
 vt meōrię cult<sup>z</sup> negligatur: nīsi sīq̄ pauca q̄dā notulis velint reciperes  
 Id ḡtātū p̄ donec vltū cōfirma meōria scripti nō desiderent admīni  
 culum Postremo mū arbitror esse momenti in cōmoda docēdi rōne  
 si mō diligēs & erudit<sup>z</sup> & cōtigerit p̄ceptor: vt nō dubitari meo recl  
 pere pericolo me minore negotio ac paucitorib<sup>z</sup> ānis adolescētes ad  
 vtriusq<sup>i</sup> ligue mediocrē: et eloquentiā p̄ducturā mōdētur igeria nō  
 vino sūsciticia q̄ isti litteratores ad q̄lēcūq<sup>i</sup> illā suā balbutiē: vel ifatiā  
 poti<sup>z</sup> puehū suos His igitur studiū puer in prima ibutus schola.  
 Deinde bonis autib<sup>z</sup> ad altiores disciplinas cōferat seie Et quocunq<sup>i</sup> se  
 verterit facile declarabit: quātope referat ab optimis auſpicatū fuisse  
 Hēc habui p̄fētia mi clarissime petere q̄ tibi de studiū rōne scriberē:  
 ea si placet: vitere sumūmus sedulitatē certe nrām p̄ tuo cādore boni  
 cōsules. Tu mō p̄ge itay iſtūtū i optias lēas incubere ac galliā tuā  
 alioqui florētū mā honestūtū etiā studiū illūstra. Vale,

F I N I S

**C**oncio de pueru ieu pronuncianda a pueru in schola  
 Coletica nuper instituta Londini.

Ver apud pueros verba faſciurus de ineffabili pueru lea  
 su: nō optari mīhi Tullianā illā eloquentiam: q̄ breui arch  
 inani voluptate aures deliniat Quātūcī abest Christiſa  
 plentia a ſapientia mūdi (abest aut imenso intervallo) iñ  
 oportet christiana eloquentiam a mundana diſſerre eloquentia. S<sup>z</sup>  
 m 1



## De pueru Iesu.

Illud vna mecum ardenter votis ipetretis veli ab optimi Iesu optio pas-  
tre deo: et quoceu fote bonorum oim summa pfectissima: quicq; soli fecundum  
dollo suo spu linguas fratrum reddit disertas: vele lacrimam ore laude  
absolutam depromere solit: vt quemadmodum ois: ha vita non aliud ex-  
primere debet q; pim de quo dictum sum Iesu: ita & omo nostra sapientia:  
illum referat: illi spiritus: qui & verbis est patris: & verba vita soli hest  
cuius sermovenus: & efficax penetratior equouis gladio anspiti ad  
intimos est cordis recessus penetrans: vtq; ipse: de cui ventre fluminis  
promat: aquae viue: non grauetur per organum vocis nostrae veluti per ca-  
nale in oīz veltri aios influere: multo q; gratiae coelestis irrigare succo.  
Id ita futurū cōfido cōmilitones meicharissimi si p̄is votis purgatas  
ac vere stientes aures adiungentis: eas videlicet aures q; eternus.  
ille sermo requitens in Euāgeliō. Qui habet (quit) aures ad audiē-  
dū auditat Nos porro cur non audeamus te hac arduā qdē illā sed nū  
pia aggredi p̄s etim s̄po adiutore deo si quo hoc plus pot mortalitatis  
infirmitas: quo min s̄uis nū situr viribus: & in quo. Paulus oia se pos-  
se gloriat. Ita vero cū tanto studio flagrē isti: q; mūdānq; hoc ē dia &  
bolice militiae dedere noia: vt suū q; duc laudibus veliant: nobis  
quid prius aut antiquus esse debet q; vi p̄ceptore vindicē iperatore nō  
Iesum: ac eūdē quidē oim: sed tñ peculiariter n̄m. I. pueros: principia  
p̄; certatim p̄is celebremus p̄aeonis: Sed i primis cognoscere stu-  
deamus: cognitū laudemus: laudatum amemus: amatū exprimam  
atq; imitemur: imitantes eo fruatur: fruentes imortali fœlicitate po-  
ntiamur Sed in tam huberetāq; imēsa rerū copia: vñ q; oītū arvbi  
finem nra reperiet oīoītū de quo loq; param: fons sit vel viverius  
dicā Oceanus bonorum oīm Verū vñ p̄e natura incōphēus & infinitus:  
in se velut in arctū colibuit cōstraxitq; itidē & nostra oīoītū in expli-  
cātis eius laudib; q; modū adhuc nescit modū: tñ ipsa sibifaciat op̄.  
Equividē tria potissimum esse video: q; vel discipulorum vel militū aios so-  
lit ad grauter agēdū istamare. Ea sū ducit admiratio amor & p̄-  
gnū. Itaq; quo p̄ceptor n̄z ac duci Iesu studijs a lactoriis p̄eream?  
agedū singulatū hæc in eo p̄a curiositate considerem. Primo loco  
q; it sū p̄icidē vndiq; ac stupēd̄: deinde q; topere diligēd̄ atq; ob id  
unitād̄: postremo q; igēs dilectionis fructus Ac mos qdē est Rhetor  
zū i hoc dicēdi genere illustrū principū adhibere exempla videlicet quo  
collatiōe crescat q; conātur laudib; attollere Verū iperator noster  
vñq; adeo superat oīe celitudinis tūnq; fastigium: vt quicq; q; tūn  
vñs egregiū adhucueris tenebras admoueris non lucē Cui p̄eū magis  
nes natallū splendor non videatur eē fum: sīc Iesu cōponas: quis

quidē ineffabilē immo ēt in cogitabili rōne deus a deo sēp ab sc̄q̄ tēpore  
 nascitur ēterno sumoq̄ parēti per oia equalis & q̄q̄ huius vel hūana  
 natilitas nōne, facile regū oīm claritatē obscurauerit/ qui ppe quis tu  
 pēte rerum natura/authore patre/afflante sp̄itu/pnubo angelo ci  
 tra virilem opam vīrgo de vīrgīne: cœlit⁹ grauidā natus est hō in tē  
 pore:& rursū ita nati⁹ hō vt neq̄ de⁹ esse desineret neq̄ sordiū nēaz  
 quicq̄ oīno contraheret. Iā vero qd eo singl pōt āpli⁹/q̄ ifusus per oia  
 nullo tñ loco cohibitus in seipso manet imensus. Quid illo dīl⁹: qui  
 sumū illud est bonū: quo bona p̄manat oia nec tñ ipse diminui po  
 test? Quid illūstri⁹ eo:q̄ splēdor ē paternē glorię: qui q̄ solus illumī  
 nat oēm hoiez venitē in hūc mūdū. Quid illo potēt⁹: cui p̄ oīpotēs  
 vniuersā tradidit pētātē in cœlo& i terra? Quid efficacius eo:q̄ similit  
 eti nutu condidit vniuersa: ad cuius iuslū sille sit mare: vertutur rerum  
 species: fugitū morbi: cōcidunt armati: pellūtur demones seruitū ele  
 mēta: cīcidūtūr petrē: reuissūtūr mortui: resp̄iscunt pētōres: deniq̄ no  
 uātūr oia. Quid augustinus eo:quē admīrantur sup̄: tremūt̄ iferi: me  
 dius hīc orbīs supplex adorat: ad culus cōparationē summi reges ni  
 hil aliud q̄ vermiculos esse sese cōfītētūr. Quid eo forti⁹ atq̄ iūctiūs  
 qui (ol⁹) mortē alīs inuitātā / iua morte deuictūt ac Sainhanæ Tyrānidē  
 cēlestī vītute de molit⁹ est: Quid trūphāt⁹ eo q̄ pfractis ac spoliatis  
 inferis tot plīs comitat⁹ aiab⁹: vīctor coelos adiit: ibiq̄ sedet ad dex  
 terā dei patris. Quid illo sapient⁹/q̄ tā admirabili rōne cūtā cōdīdit  
 vīvel in apīcula/tot tātaq̄ suę saplētīq̄ reliq̄rit miracula r̄ḡq̄ tā stupē  
 do rerū ordīne atq̄ harmonia nectit/continet admīnistrat vniuersa/  
 obliens oia/nec tñ a seipso discedēs/oia mouēs ipse imot⁹ oia cōcutiēs/  
 Ipse trāquillus postremo in quo id qd stultissimū cīt: vniuersā moraz  
 lū sophorum sapientiā lōgo superat interuallo Cui⁹ dehet nobis esse  
 granitor authoritas: q̄ e⁹:de quo p̄ ipse palā est testifcatus Hic est fi  
 lius me⁹ dīle& in quo milit̄ cōplacuit p̄z audite/ Quid eque reverē  
 dū:atq̄ is:cui⁹ oculis perspicua sūt oia. Quid peride formidādū ac  
 quis solo mutu pōt & siam & corpus in tartara mitteat Quid aut̄ for  
 mosi⁹ eo: cui⁹ vultum intueri sumā ē fœcītas/Deniq̄ si multis pre  
 cīū reddit attīqtas:qd illo ant⁹ quisus:qui nec initū h̄:t nec finē ē habi  
 turus/Sed fortasse magis cōuererit:vt pueri puerū admīremur:qñ  
 quidē hīc quoq̄ stupēd⁹ occurrit/vīc̄ adeo qd illius est infirmū: sublt  
 illius est iſi:q̄ sūt apīl hoiez excēsīlma Q̄ uantus erat ille:quē ifatū  
 lū vagientē: pannosū: ablectū in p̄sepe:tamen cēlitū canūt angeli:  
 adorāt pastores:adorat & quæ genuit: agnoscit bruta animātīa: id  
 cat stella:venerat magi: ilmet rex Herodes: trep̄dat oīs hierosolīma  
 fācl⁹ āplectīt Simeō: yaticinatur Anna iſpēsalutis ergūt pī: Oluz  
 in ij

## De pueru Iesu Concio

misericordia sublimitate; & sublimem humilitatem: Si noua mitamur: quod si levius  
est at factum est auditum cogitatum: Si magna suspicimur: quod vero Iesu mons  
oibus apostolorum: quem nulla creatura posset vel exprimere voce: vel cogitare  
cōcipere: Huius magnitudinem velut oratione complectilis multo stultius egat  
quam conetur vestrum. Oceanum agusto exhaustire cyatho. Adoranda est  
eius similitudines magis quam explicanda: quam vel hoc ipsum magis mirari conuenit  
quod minus assecuratur. Quid nam nos id faciamus? cum magnus ille persecutor  
indignus se esse prouinciat: quod corrigia calce a meto: ei soluante. Agite ergo pu-  
eris suauissimi hoc tam dicto pueru Iesu preceptore: hoc tam signi ducit facta  
superbia glorietur: huius sublimitas nobis ad pie audiendum aitos addat: in  
hoc vero nobis ipsi placeamus: ut existimantes illius oiam nobis esse coia:  
nosipos meliores arbitremur: quam semel tali addicti imperatori mundo  
viduisse sordidissimis virtutibus deriuimus.

Secunda pars.

Sed admirantur & contremiscunt et de mones: amant soli ph. Quae obre  
alterius iulus orationis per ut plus ad nos pertinet ita est anterioribus auribus  
accipienda: vobis & quot nominibus Iesus sit nobis amatus vel redi-  
mandus magis: ut quod nos & nondum conditos ahi oem ipsi amarit in se: in  
quo latius erat omnia. Itaque nativa sua bonitate cum nihil esse nos fin-  
xit: finxit autem non quodvis aialis hoem: & finxit ad suam ipsius imaginem  
hoc est summi dei capaces: ac sacro sui oris afflatu spiritu vitali induit.  
Ad hanc ceteris astantibus ipso non parere iussis: quietam angelis in rebus  
tutela destinatis latissimam hanc pulcherrimam mundi fabricam nostris addi-  
xit visibus. In qua nos velut in admirabiliter quodam theatro constituit  
ut in rebus creatis opificis lapidem admiremur: beatitudinem amaremus: poter-  
emus venerare: quoque id magis fieret tota seculu admiringul istruxit: tot  
autem donibus ornauit: tam praeplicaci ingenii lumine codecorauit. Quid hanc astantem  
se finge poterat vel admirabiliter vel felicitus. Sed opifex felicitatis comite  
inuidia. Rursus serpentis astu in peccatum hoc est plus quam in aliis locis relapsus  
est miser. Sed tu rursus optime Iesu: quam ineffabilem consilio: quam audito excepisti  
incoparabili charitate: tuum figmentum restituisti. Nam ita restituisti ut labi  
premodum expedierit: eaque culpam quidam non absurde felicem vocauerit.  
Omnia debeat amus codicitorum: at reparatori plus quam oiam debemus. Vlto te-  
metipsum in regno patris in hoc nostrum exilium demisisti: ut nos paradise ex-  
actos coeli ciues redderes: nostram humanitatem assupstisti: ut nos in tua di-  
uinis gloria vestires: infra rectam formam nobiscum. In hoc calamitoso mundo co-  
plures autem nos agere voluisti: ut in tuis raperes amorem: nudus in hac  
luce: immo nocte et mensisti: nobiscum atque adeo pro nobis vagisti: sustuli: esisti  
in alius: estuasti: laborasti: delassatus es: egredi vivi gillaisti: ieiunasti: tot

## Concio de puerō iefu      Fo. lxxi

malis n̄is obnoxii⁹ eēvoluissit: vt nos ab oīb⁹ exēptos maliſ i tuſ hot ē  
 ſum̄ boni cōmunione aſſereres Dei h̄ poēz fāctiſſimē vīte tuę ſeritē q̄  
 efficacib⁹ exēpliſ aīos n̄os iſlāmas q̄ ſalutari⁹ p̄ceptiſ erudiſ ac  
 formarſ ſtupēdiſ miraculiſ expergetaciſ blandiſ quam motiſſis  
 trahit: q̄ certis promiſſiſ iuitas: vt nō iſt alia cōmodior via ad te/ niſi  
 per te i p̄m: q̄ viſ⁹ es/via/veritas & viſta Sed viā nō idicatiſ/mō/verū  
 etiā aperiuſti: dū p nobis viſiſi/trahi/dānari/rideri/cōſputi/va  
 pulare/pbriſ affici/demuz & In arā crucis agn⁹ ſine macula imolari  
 voluſti: vt nos tuis viſiſi ſoluereſ/tuis fanateſ vulnerib⁹/tuo la  
 uareſ ſagutne/tua morte ad imortalitate eueheres. In ſuma totū te  
 nobis ipēdiſi: vt tuſ (ſi fieri poſſet) lactura nos pditiſ ſeruareſ: viſte  
 reddit⁹ totieſ tuis apparuſti: atq̄ illiſ itērbiſ patrē repetiſti: vt mē  
 bra cōſidercē ſe ſe puerura quo caput ſā p̄ceſſiſe cōſpicerēt: deſiñ quo  
 magiſ cōfirmateſ amicoſ patre placato egregiū illiſ ppertui amoriſ  
 tuſ pign⁹ miſſiſ ſacrū illiū ſpiritu/quo mortui mūdo lōge ver⁹ ac ſceli  
 ci⁹ tā viuere m⁹ i te q̄ n̄o hoc ſpū viuimus Quęſo qd hiſ ſūmē chari  
 tatiſ argumētiſ poterat accedere Ne hec qđē tā muſta tā magna fla  
 gratiſſio tuo i noſ amoriſat erāt Quis ei cōmeōrate poſſit: quoſ mar  
 tyri⁹ mortib⁹ ad hui⁹ viſte cōtētūm aias: quoſ viſgi⁹ exēpliſ ad noſ  
 cōtinētiā accedere quoſ ſc̄toꝝ monumeſtiſ ad pietatem ſolicitaſ: q̄ ad  
 mītrādiſ ecclīg tue ſacramētiſ cōiſ pariter ac diſaſ: vt cōſolaris erigiſ  
 armas/doces/moneſ trahit/capiſ/trāſformatiſ nos arcantiſ tuis Iriſ:  
 Inq⁹ viuas q̄dā tui ſcintillulaſ cōdi voluſti magnū amoriſ icēdū  
 excitatūraſ: ſi q̄ mo do pia diligētiā cōneſ excutere Deniq̄ q̄yndiſ  
 nobiſ obvi⁹ es: neq̄ ſi liceat obliuſci tu Ad hec q̄ paternē toleraſ pec  
 cāteſ: q̄ clēmēter recipiſ ad ie redeuteſ Nec iputaſ bñſ ſacta tua gra  
 tiſ: nec reſiſtētib⁹ n̄a iputaſ malefacta: vt ſubiſ ſactiſ veſticas ac  
 trahit iſſiſtib⁹: vt emēdaſ aduerſiſ: vt alliſiſ pſperiſ: vt oīz moueſ  
 lapideſ: vt nuſq̄ cellat ardētiſſi ma charitaſ iſouēdiſ: aſſerēdiſ: tuēdiſ  
 beādiſ nobiſ: S3 q̄ pauca de tāmēriſ pſtriximus cōmilkōeſ: & iſi vi  
 detiſ q̄ ſit i mēl⁹ bñſiſtorū ſaceru⁹. Eat nūc volet & Pyladas Hore  
 ſteſ Pirithoos/Theſeoſ/Damouaſ/ac Pythiaſ verbiſ phaleratiſ effe  
 rat mera/pbiſ/nugamēta Atq̄ hec qđē cōtulit vltro nihili p meritiſ  
 iſmo trāſfugis atq̄ hoſiib⁹ & a q̄b⁹ nihili oīno mutut bñſiſiſ redire po  
 terat Si mediocrib⁹ offiſiſ hoieſ ad amādū hoieſ accēdiſmur: hūc cō  
 ditorēvidicē ſic a mātē ſic pmeritū/ni ſaltē redamabiſm⁹ & q̄fiqđē hāc  
 ſolā grāz ille a nobiſ repoſcit: quaſ iſi p̄az i n̄i ſeſuſt lucru Adamas  
 ſāguie mollesct hīcno/agile: leones/pdi: delphines dracoſ agnō  
 ſcūt ac reſeru⁹ bñſiſtū: & o duritiā cordiſ hūani plus q̄ adamātīnā / ſi

## De pueris Iesu,

tā iaudita charitate nō mitet: o gratitudo in plusq; beluina sitatōre  
meritoq; pōt obliuiscit: o singularē ipudētā dicā an poti⁹ demētā / si  
sic cōditus / sic restitut⁹ / sic locupletat⁹ / tāta obrui⁹ bñficētia ad tātas  
vocat⁹ spes q̄cū amare pōt: p̄ter illū vñū i quo & aquo sūt oia q̄cū no  
bis oia secū i p̄t: Porro aut̄ q̄q; hēc mortalis ois cōpletebitur: illū nos il  
li peculiarter debem⁹ ppter ea q̄ i nīm hoc ē puerorū ordīnē singula  
rū q̄dā pp̄sioe atq; indulgētia fuisse sele plurib⁹ declarauit argumē  
eis Prīm q̄lta vt erat vñū oraculus p̄missus puer p̄uul⁹ nasci voluit:  
cum: ellet imēlus Preterea q̄ adhuc veteri virginet latebris iclus⁹ /  
īfāns nē nōdū nati gestu atq; exultatiōe gaūsus ē salutari Deinde q̄  
statūnocētū puerorū lāguie suā nativitatē voluit cōfērari: vt his q̄t  
velutib⁹ lux iuſq; bellū auſpicaretur Adde his q̄ iſtātē morte trūz  
phali Hierosolymā venēs / puerorū occurru atq; officio decorari / pue  
rorū voce suas laudes decātari maluit lá vero q̄ amātē q̄cū solliciēt  
puerorū patronū agit: cū matrib⁹ ifantes suos offertētib⁹ vt Iesu cōta  
ctū cōfēratur etēt: discipulis ne possēt admitti vetātibus idignās Sint  
te (iq̄) paulos venire ad me Neq; vero pueris bñdixisti i niverūtētā  
negat vñū mortalitā adiū patere i regnū celorū: nīt q̄ ad paulorū m  
formā del cēderit Rursū q̄ amātē & illā: cū tā graunter deterret ab  
offēdēdis pūillis affīrmās magis expedite vt molari saxo collo alliga  
to p̄ceps i mare def alq̄s: q̄ vt vñū quēlibet ex his pūillis offēdat At  
q̄pis q̄ ifigne addidit elegi⁹ ad puerorū cōmēdationē Amē dico yob⁹  
angeli eōs / p̄vidēt faciē patris Gēas agit tibi tu⁹ tibiq̄ dicit⁹ ḡrex le  
su p̄ceptor / cu⁹ q̄slo vt sacras tuas magn⁹ ſep̄ admouere velis / & ab  
oi cādalo p̄cul arceas. Quid illā: nōne magnū amoris idicū cū pue  
rū i medio collocaū discipulis eū exēplū p̄ponit Nisigens cōuerst fu  
eritis & efficiamini tūcū p̄uul⁹ iste iōtrabitis i regnū celorū An non  
eodē p̄tinet: cū Nicodemo sc̄scitātē: q̄ vita possit ad vitā imortalē p̄tī  
gere iubet vt denuo renascatur hoc ē i puerū redeat. Vīq; adeo xpo  
duci nō placutrisfātia: vt senes ēt cogat repueras cere: si mō velit illū⁹  
admitti cōsortū: extra quē nulla salutis ipes ē Neq; vero a xpo dis  
sonat Pet⁹ cū admonet: vt tāq; nup̄ editi infātes lac cōcupiscam⁹. Ne  
q̄ discep̄at Paul⁹: Filoli mei igens quos iterū p̄turio: donec formet  
xps i yob⁹ Idē paulos i xpo lacte potat Multa iāt id gen⁹ loca i my  
sticis līis Oino Chrlfianilīn⁹ n̄ hil al dē q̄ renascētia: q̄ pueras cētia q̄  
dā. Magnū igitur pueri: magnū pueritiae faciat amētū: q̄ le⁹ iāt pē de  
lectatus est Nō cōtēnamus ētate nēam: quā ver⁹ ille terū cōfūtator  
xāt fecit Tm̄ demus⁹ opa⁹ vt: eiūs mōi simus pueri cuius mōi dilit le  
sus. i. inoculos pueros: dociles: simplices: atq; illud ieri meminerim⁹  
hēc deo grata pueritiae: nōi āuis esse sitā in animis: nō iēpōtib⁹ sed in

morib⁹ Estei p̄ posterū quoddā nobisq; magnope fugiēd puerorum  
 gen⁹: ḡ mēto leui: mēte: ū hirsuta: & etate ipubes: vītiosa astutias/  
 nes sunt. Mēorātur & in euāgeliō pueri Iesu crucē batulātis tristore se  
 quorū noīe mā tres iubet ille plorare: de q̄b⁹ ita pñūciat. Si i vit̄di li-  
 gno hēc faciunt: in arido qd facient. Estigitur nouū qdā pueritia  
 gen⁹ qd a xp̄o pbatur: pueritia cītra puerillitatē & oīo senilis qdām  
 pueritia: q̄ non annorū nūero cōstat sed innocēta sed ingenii simplici-  
 tate. An nō id palam idicat Petrus: cū ait Deponentes igitur oīem  
 maliciā: & oēz dolū: & sīlartōes: & iuidias: & detractōes sicut mō ges-  
 niti infātes rōnabiles & ūndolo lac cōcupiscite: vt in eo crescat i salutē.  
 Cur addidit rōnabiles cnepe vt excluderet stultitiam: q̄ hūi fere ætatis  
 cōfuevit eē comes. Cur detrahit iuidias: simulatiōes: ac reliq̄ id gen⁹:  
 vīla: q̄ senilis sūt q̄si peculatia nimītrū vt itelligerem⁹ Chrlstī i pueros  
 simplicitate ac puritate æstimari: nō natalib⁹. Ad eundē modū & Pau-  
 lus. Malitia inḡ parvulit estote: sēlib⁹ aut pfecti. Q̄ q̄ est oīo in ipsa  
 puerorū ætate nativa quædā bonitas: ac velut vmbra quædā ac ūnu  
 lacrū inoccētē: vel spes pōr̄atq̄ idoles futura pbitat̄: mollis & i quē  
 uis hūi lequax aius: pudor optimus inoccēt̄ custos: i geniū vīcis vā-  
 cuā: corp̄is nitor ac veluti flos qdā vernātis qui & nescio quo qdā spūs  
 cognatū ac familiāt. Neq; ei temerit sit: vt quoties apparēt ægeli: pueri  
 li: pēsele offerāt ocul⁹. Quiet magi si q̄ni suis icā amēt̄ sp̄m eliciunt̄ i pue-  
 rile corp⁹ ferūt accrescere. At quāto libēt̄ spūs ille diuinis̄ plis ac ūctis  
 euocatus votis in hmōt domicilia demigrabit. Ergo ad has uātæ do-  
 tes si accesserit ūnū illi: & absolti pueri i initatio: ūdemū & gratiillū  
 & illo digni pueri videbūt. Etei sic p̄merit̄ q̄ possit nō amare? Verū  
 emuero ea veri amoris vis ē: vt elus qd̄ amas q̄ simillimus eē cupias.  
 Qd̄ si in nobis efficit amor hūan⁹: q̄tū emulādi studiū excitabit amor  
 diuinus: cui ille collat⁹ vix a mortis vmbella ē. Proihs̄ vere atq; ex aio  
 nō verbō ten⁹ Iesū amamus: Iesū p̄ n̄a vīrili conemur exprimēte vī  
 potius in illū trāsformari. Q; si vītū assequit̄ nō possumus: saltē pueri  
 puerū imitemur: q̄q̄ spū facin⁹ est haud q̄q̄ puerile: ūno senilib⁹ ēt vt  
 ūribus malus: s̄ qd̄ fere nūq̄ succedat scelici⁹ q̄ in pueris. Etei quoties  
 negouū ab hūano p̄det prēsidio: tū robur: q̄tas: sexus expēdit. Verū  
 vbi gr̄ges agit nō naturæ: ū hoc efficiac⁹ exērit ūsele ūnculū spūs:  
 quo min⁹ erat op̄is ac fiducię i carne. Deniq̄ qd̄ dubitem⁹ ēt diffidam  
 mus: ip̄o formātē: singētē: ac trāsformātē nos: quē conemur expiriē.  
 Quis Daniell pueri ūm addidit prudēt̄: q̄s puer. Salomō ūm ū-  
 buit ūpiet̄: q̄s ūtb⁹ illis pueris ūm adiūxit tolerāt̄: q̄s puerū Hely  
 dignū ūtuo ūcīt alloquio: q̄s Nicolao puer: q̄s Egidio: q̄s Bñidicto:  
 q̄s Agneti: q̄s Cecilia: q̄s totā teneris vīrgūculis tā masculā atq; ū-  
 uidā vītū dedit. Profecto ū natura ūz gr̄a: & vbi min⁹ succurrerit ū-  
 m ūlli

## De puerō Iesū Concio

luta ibi mirabili⁹ opatur ḡa. Hac īḡe frett⁹ magno aio studi⁹ emulādi  
puerū Iesū capessam⁹: nēc vñq̄ oculos ab eovelut a scopo deflectam⁹.  
Absolutū exēplar h̄emus: nihil ē qđ aliūde petere oporteat. Ois illius  
vita: quid nos sequi debeamus: clamitat. Quid aut̄ docuit puer ille  
purissimus de purissima virginē natus: nīs ut oēm h̄ulus mūdi pura-  
cītiam & inquinamēta vitemus: atq̄ angelicā quandā vitā iam nūe  
in terris meditemur hoc est id eē meditemur qđ illi csumus sp̄ futurū.  
Porro sp̄ūs Iesū cū omnis sordes auersatur & odit: nū fci⁹ pue belile-  
nam illā & p̄suis hoie indignē libidinē. Quid aut̄ docuit nos: natus p̄  
egre: editus intuguris olo⁹: abiectus in p̄sepe: pānīs inuolutus: nīs ut  
sp̄ meminerimus nos hic pauperū dierū hos p̄ites esse: vñq̄ calcatis oī  
pibus sp̄etis mūdi falsis honorib⁹ p̄plos labores ad celestē illā p̄tiam  
expedit⁹ festinemus in q̄ iā nūc aio viuamus oportet: et si corporeis in  
terim pedibus terrā cōtingimus. Rursum qđ admonuit⁹ in eḡ/p̄tum  
auſugēns r̄nīs ut inquinatōrū cōmerci⁹ modis oībus deuitemus: q̄  
Iesū in nobis hoc est innocentia ac mūdi neglectū conatur extigere.  
Quid vero docuit circūcis⁹: nīs ut omnis carnis affectus ad Christi  
sū p̄petribus obſtrepētes amputemus ac tanq̄ in nobis ip̄is mor-  
tui solo Iesu sp̄ ducāmur ac vegetemur? Quid docuit oblat⁹ in tē-  
plo: nīs ut totos nos ad ip̄lā iā infantia deo rebusq; sacris dedicemus  
cōfcremusq;: ac p̄tinus recēti adhuc mētis testa Iesū ibibamus? Ne  
q̄enī villa etas ad discedām pieratē immatura est. Imo non est alia  
magis tēp̄stua ad dicendū Christū q̄ ea quæ mundū adhuc nescit.  
Iā ip̄i ap̄d vos estimat⁹ puer: puer ille sic nat⁹: sic deo dicatus: q̄ sāctis  
studijs totā pueritā trāegeris. Nō ocio: nō cibo: nō sōno: nō ineptis lu-  
sibus nō stultis fabulis: nō euagationib⁹: quē ad modū puerorū vul-  
gus facit: sed aut̄ parētū obsequiis: aut sacri⁹ orōnibus: at̄ auscultādi  
doctorib⁹: aut p̄sīs meditatiōnibus: at̄ sāctis ac serīs cū aequalib⁹ pue-  
ris colloquis. An nō hæc & multa sīlia sumatim cōplexus est sanctus  
Lucas: cū scribit ad hūc modū. Puer crescebat & cōfortabat plenus sa-  
piēna: & ḡa det erat in illo. An nō palā videtis nouū puerit⁹ genū?  
Depristinis pueris dictū ēstultitia colligata est in corde pueri: de nouo  
hoc audit⁹: plen⁹ sapientia. Quid adhuc eratis īscitā p̄ḡeximus: cū  
audiāmus nō sapientē: sī plen⁹ sapientia puerū: videte ut oēm reū  
ordinē hīc puer suerit q̄ loquit⁹ in Apocalypsi. Ecce ego noua facio oīa.  
Perdis sapientia senū: ac prudētia prudētū reprobat⁹: ac pueri p̄lēt sapie-  
ntia: nīmīrū hoc nōle ḡas agēs p̄t: q̄m̄ inquit abscondisti hæc a sapienti-  
bus: & reuelasti ea partiuł. Porro ne stultā hūr⁹ mūdi ac fucatā sapie-  
ntia affectaremus: p̄tinus adiecit: & ḡa det erat in illo. Is vero demū

sapit: qui mudo despicit & nil nisi Christum sapit. Is non est philosophorum  
 libris non est scoticis argutiss: sed sincera fide cognoscitur spe tenetur:  
 charitate deuicitur. Iä vero quod multa docuit nos vbi duodeci namque  
 nos a patribus furi subducit se: ne iter notos quod ac propinquos res-  
 pertus: post triduum denique inuenitus est Sed vbi tamen inuenitus? Non  
 in circulis: non in horis: non in viliis aut foro. Audite pueri: vbi regnus  
 sit Iesus: relatis patribus quodammodo fugiuntus: & vbi vos veritatem  
 conueniat intelligitis In templo inquit inuenitur est: si medio doctorum sedes: au-  
 diens illos ac vicissim interrogas Quid docuit nos Iesu? his rati admissis  
 tandem factis: Non dubium quoniam magna: rem seria: reimitata docuerit?  
 Quid autem quid misericordia grande in nobis Christo: quoniam quid est in  
 nobis nascitur: & huius suos etatus gradus: donec occurramus in vilium  
 perfectum: & in mensuram plenitudinis eius Ergo cum grade sit in nobis: doc-  
 eet ut naturales patrem & amicorum affectum idcirco transferam? Nihil licet  
 amemus: nihil timorem: nisi in christo & christum iob. Meierimus nos  
 verum precium: preciosum: cognatos: amicos habere in celis Vnde ne quis imaginetur  
 hunc patrem negligenter fastu atque obediencia sapere: cōlegit & erat subditus  
 illis Imo neque suos patres vere amat: neque magis pie colit: neque obsec-  
 uat illius more gerit: quod sic continebitur. Quid autem est sedere in templo nisi in rebus  
 sacris conquirescere: & ad descendendum alium ab omnibus tranquillum cursum ad-  
 ferre. Nihil autem vicissim est turbulentius. Et ocium ac quietem amat sapientia  
 Ita a quo radens grauemur discere: quod alteras aures preceptoribus  
 prebeat conuenit. Cum puerille coelum sapientia dei patris in medio do-  
 corum sedeat audire vicissimum ac respodet: sed ita respondens ut oes eius a  
 plentate admiratur Neque id mirum: cum esset ad quem oes mundi sapie-  
 ntia suulta est Preclara res legum prudenter: egregia res philosophie cognitione: su-  
 scipiendi res theologie professo: verum si quis Iesum audiat: sicut suulte cum  
 oia At nostra responsio: si sapientiae miraculare exaltare non potest: certe la-  
 piat modestiam: sonet inoccetiam. Rursum obsecro quod morigeros quod obsequentes  
 nos esse decet patribus ac preceptoribus: quos potiores velut ige-  
 nis parentes habemus: posse a quod ille dominus oim cum a patribus non intellige-  
 retur in subditis illis redirent in nazareth Debetur hoc pietatis: debetur  
 patrem reverenter: ut aliquoties illorum voluntati cōcedamus: et si nos me-  
 liora viderimus Sed iam ope precium est audire quod apto fini Lucas Iesum pu-  
 eritiam cōcluserit Et Iesus iustus proficiebat sapientiam: erat: & gra ad ipsum  
 et apud homines. quod multa quod paucis nos docuit: primus cum gratia accessus  
 pietatis ita accessione oportere copulari: ne illud in nos iure dici possit  
 quod in hominibus vulgus dominus dixit augustinus Quoniam maior est ergo  
 Neque illoc pulcherrimo certaeve quod restet: at nos assequutos ac

## De pūero Iesu.

bitremur s̄ in morte currētiū i stadio a tergo relicta negligētes i aūto  
ra nītatur ac sp̄ ab oīis ad meliora: a meliorib⁹ ad op̄ia p̄ficerē con-  
mūr: donec ad metā hoc ē h⁹ vīte finē p̄uenī erit. Socrates lā admodū  
senex p̄in q̄lū nīlū sc̄ret/ ita /p & a quois discere sitiebat. Itidē & nos  
quo magis i Christo fuerim⁹ hoc mīn⁹ nobis placebim⁹: si mōyere in  
illo fuerim⁹ p̄gressi: adeo ΦΙΛΑΕΤΙΑ p̄fētis & studiorū & p̄ietatis ac  
iuxta Fabiū p̄r̄ cox illū īgeniorū gen⁹ nō temere p̄uenī ad frugē/vī  
eruditōis vel inocētē. Eqdē necordine oīosū eē puto/ ap̄d deū & ap̄d  
hoīes vt itelligam⁹ ip̄is dādā op̄az: vīvita nīa deo placeat. id agētes  
liūanus fauor vītro cōseq̄t. Nīlū, n. virtute pulchritius: nīlū amabilis⁹ &  
quā laus hoc magis seq̄ solz: quo mīn⁹ appetit. Paucis vt potum⁹ vo  
bīs exp̄essim⁹ exēplar pueri quē & amare plurimū: & imitari studio  
fūllē debem⁹. At p̄oīo tñvīdebiuntur amarī: q̄tū fuerim⁹ imitari. Rū  
sū tāto pleni⁹ imitabimur: quāto amabilim⁹ ardēti⁹. Prostī hoc ip̄z ab  
ūlo cotidianis ac puris p̄cīb⁹ flagitem⁹: vt nobis donet amore sui fla-  
grare: sui līfes euadere/ hoc ē castos/ putos: icōtāniatos/ mītes/ līm-  
plices/ tractabiles: exp̄ites fuci: signos doli/ nēcios iuidicē parēt: dōmo  
geros/ p̄ceptoris⁹ dictō audīētes: mūdī cōtēptores/ reb⁹ diuis addi-  
cēt: pīis pīis lētētōs: nobis pīis cotidie meliores/ p̄batos/ lūpis/ gratos  
lōib⁹/ odore bēgē famē q̄ plātīmos ad Christū allīcītēs. Hec iū aliud  
agītemus: hec nuāmīb⁹ pedib⁹ q̄ conemur dū habīs ḡtis: breui illiq̄  
angītura. Etemī si recte monuit Fabi⁹ op̄ia statī ac p̄rio dīscēda: Q uid  
prius dīct deb̄z: q̄ Christ⁹: quo vīlīlē est mel⁹? rīmo q̄d alīcī dīscere op̄z  
Christianū: q̄ eū vñū quē nosse vita ē ēterna quēadmodū: p̄ testa ū p̄z  
Orāsī euāgēlīo. Id si curabim⁹ vīcūq̄ p̄vīlīgēz reſerem⁹ tā singlā  
zītē de nobis merito & illī reſerēdo ḡtēz: ip̄z nobis lucifaciēm⁹. Re-  
ſeremus aut̄ hoc pleni⁹ quo vēhemēt⁹ redamabim⁹. Porro hoc mas-  
gis illū redamabim⁹ quo magis vīta ac morib⁹ exp̄īmem⁹. lā quo ma-  
gis exp̄īmemus hoc magis ip̄o locupletabimur. ¶ Tertiā pars.  
At interiōnī nullī forsītā succurret aio: durā hāc ē militā p̄pudiatīs oī  
b⁹ Cū christō crucē tollēt. S̄z memeritīs fīes dilectissimi: sōge diuersā  
mūdī & Christī ē naturā. Mūdī seu fūcata mereitīx p̄ia frōie blādūs  
nobis & aureus occurrit postea quo f̄grediate alt⁹ quo ppīs isptīas  
hoc magis ac magis/ terra/ pūlida/ sellita sūt oīa. E diuerso Christ⁹ p̄  
cul ūtētūb⁹ durior apparet dū cruces vīdem⁹: dū voluptatū ac vītē ū-  
tēptū. Vēz si q̄s fidēti aio torū lese in illū reliclat: replet nīhile ē molli⁹:  
nīlū exp̄edit⁹ nīlū dulcius. Nīlū forte enī nō dīxīt vēritās in euāgē-  
līo cū alt. Tollite lugū meū/ ūnos & iuentīs requīs aīabus vītē: lugū  
nī. ūtē & onus meū lene. Hec nīmīrū vere ē arduis illa vītūtīs vīa:  
quā & olīm tāto aīi Christ⁹: vītūtīs ūomīauit Hesiodus p̄io adītu  
aīspītor: p̄gressu sp̄ & faciliōr & aīcēnīor. S̄z q̄d tāndē aīspītū ūiderī

p: quoad tā igēs tā certū itur p̄mlū. Si luxta sapientis dictū: spes p̄mis  
 minuit vī flagelli: q̄s in hac momētanea vita: nō leue: nō dulce iudicēt:  
 quo celestē illā & nō q̄ desitūr sibi paret vitā: eternū regnare cūz  
 Christo aliud: sumū illā itueri bonū: versari i angelos: cōtuberntio:  
 ab oī maloī metu: pcul abesse. Q̄nis oro tñi hoc p̄miū nō vel sexēris  
 mortib⁹ ēptū velit: At q̄ hoc tñi donatiū pollicetur militib⁹ suis ipa  
 torū Iesus: q̄ neq̄ fallere p: neq̄ mēriti nouit. Iā ap̄d vosmeti p̄ios ex  
 p̄editē fruct⁹: eternitatē: ac magnitudinē: cōtra q̄ bteue h⁹ militie r̄ps  
 tñi mītū haud lōgiūs ipsavita: que qd allud ē: q̄ vapor ad exigū r̄ps  
 apparenſ: aut vnuq̄s hore ſomū: S̄ agedū de hoc interm̄ inefsumabili  
 p̄emio ſileamus: atq̄ ſiplaciam⁹: q̄ abūdo magna mercede dux n̄c mī  
 litum ſuorū labores ēt in hac vita compēſet: q̄q̄ diſparē metat mellez  
 qui mūdo militant: & q̄ meiēt sub Christo leiu: Audiamus quid ip̄l  
 d̄cāt imp̄l libro sapientie. Laffati ſumus in vita inq̄tatis & p̄ditionis:  
 ambulauimus vias difficultes: viā aut̄ dñi ignorauimus. Illectat mun  
 dus fucatis bonorū ſimulacris: quæ nihil aliud ſūt q̄ mellita vētēna  
 inox attractos: & velut in auctoratos: deū immortale: in quas curas  
 quas ſollicitudies: q̄s turbas: quæ diſpēdia: q̄ dedecora: in quā cōſetē  
 mētis carnificinā: in q̄ inſelice exitū mīſeros adduxit: vt hic quoq̄ tā  
 abūde magnas ipletatis pecenas dediſſe videātur: et ūt nūt cōsequāt iſe  
 ri. At q̄ reiectis mūdi fucis i ſelū hoc ē ſumū bonū oēz a morē cura ſtu  
 diūg: traſferut: totq̄ ab illo pendet: il luxta p̄missū euāgeticū nō mī  
 vitā eternā poſidebūt: verū ēt in hoc eculo cētuplū accipiet. Quid est  
 aut̄ accipe cētuplū? Nēpe p̄ fucatis bōis vera: p̄ icētis certa: p̄ fluxis e  
 terna: p̄ veneno tūctis ſyncera: p̄ curis octū: p̄ ſollicitudine fiduciā: p̄  
 turbulētia tāq̄ilitatē: p̄ diſpēdijs vnitatē: p̄ flagitiis itegritatē: p̄ cōſetē  
 cruciatu ſcretū & ieffabile gaudiū: p̄ turpi aic̄ ſinfelici exiſtu gloriā  
 actriūphalē mortē. Spreuiſti diuitias amore Christi i pōvero iueniēſ  
 theſauros: refecisti fallos honores in hoc lōge eris honoratior: negle  
 xiſti parētū aſteſt: hoc indulgētius ſouebit te p̄ verus q̄ ē iſcep: p̄ nī  
 filio habuisti mundanam in Christi longe verius ſapies ac ſcētū  
 aſpnat̄ es peſtiferas voluptates i p̄o mīto alias iueniēſ delicias: bre  
 uiter vbi archanas illas ſ̄ veras opes Christi diſpulſa calligie videris:  
 oīa: q̄ pri⁹ arridebat q̄ ſollicitabāt: ea nō ſolūnō admiraberis ſ̄ peſtis  
 peſtis q̄dā fugles: reſtiles: auerſaberis. Fit ei mītū i modū: vt ſi: atq̄  
 cōleſtis illa lux alios nō ſtos penit⁹ attigerit: p̄tln⁹ noua q̄dā retū ūtī  
 facies oboriat̄. Itaq̄ qd̄ paulo an̄ dulce viđbatur: nūc amarescit: qd̄ a  
 marū: dulcesit: qd̄ horredū blādit: qd̄ blādiebat: horrescit: qd̄ ſplēdi  
 dum aſi: nūc ſordidū: qd̄ potens: inſimū: qd̄ ſormofū deforme: quod  
 nobile: ignobile: qd̄ opulentū: egenū: qd̄ ſublime humile: quod lucrū  
 dannum: quod ſapiens ſtultū: quod vita mors: qd̄ expetendū: fugit⁹

## De pueru Iesu Concio.

dum: & cōtra vt repete mutata reū specie/nihil minus eē iudices: qd id qd esse videbātur Ergo i vno Christo cōpēdio ac vera reperiuntur oia bōa: quoq; inanes ac mēdaces īmagineſ & vmbraſ ſeu pſtigiaſ tñnd' hūc oſdit. q̄ miserū mortalū vulgus tanto ait tumultu: tantis dīſpendiſ: tantis periculiſ per fas nefas q̄ pſequtur Quā obſecro bea titudinēcū hoc aīo cōferre q̄s/q; lā liber lit ab errore liber: ab affecti bus ſecurus: ſep gaudēs ob tētimoniū cōſciētie: nullā de re ſollicit⁹ alt⁹ ſublimis: ac cōcēlo pxim⁹ lāq; ſupraſortē hūanā: q̄ i xpō exelaſſia petra nixus: oēs hui⁹ ſculi fucos: tumul⁹ pcellas ex alto rīgeat negligat: v̄l potius cōmiferetur Quid aut̄ timet iſe q̄ ppugnatorez habeat deū: Ignominia At ſūma eſt gl̄ia p Christo ignominia pati: paupertatē: At eā ſardinā lubēs abijclt: q̄ ſquis ad Christū pperat mortē Ad ea maxie iyotis ē per quā ſcī ſele ad imortalevitā eē trāſmit iēdū Qua de re ſit ſollicit⁹ cutus p̄r cōleſtis ēt pilos hēt ānumeratos. Quid aut̄ cupiat iſe: q̄ xpō poſſideat oia: Quid ei nō cōe mēbris & capiti: lā vero q̄ta ē hois nō mō felicitas/verū eē dignitas viuū eē mēbrū ſactiſ ſicorps ecclie/ide eē cū: xpō/ead carnē/eūdē ſp̄n̄/cōe cū illo h̄bre patrē i cōelis: Christū h̄bre fratrē: ad cōe cū illo hereditatē deſtinatā eē: breuiter lā nō hoiem eſſe iſe deū: Adde hiſ gūſtū quedā ſoſcia tatis futuræ: quē p̄e mētes ſubift p̄cipiūt Hēc n̄mīrū viderat: hēc ſerat ppheta cū alt Nec aut̄ audiuit: nec oculus vidit: nec i cor hois alcedit: q̄ pparasti dē diligētib⁹ te Proiſi charifimi ſodales ſi dabim⁹ opaz: vt vere xp̄i mēbra ſimus: iuxta illā ppheticū dictū. Iuſt⁹ vt pātina florebbit: et i hac vita ppetua q̄dā adoleſcētia vernabim⁹: p̄ aio tim: verū enī corpe Et ei q̄admodū florid⁹ ille Iefu ſp̄s i n̄m ſp̄m̄ dūdabit: ita n̄ vicissi: i luū corp⁹ iſfluet. & quoad fieri pōt: ſeſe trans formabit Nec poterit tāt⁹ ai ac corpis n̄itor vefliū ſordes ferre Nā a z n̄m⁹ n̄ habitaculū ē dei: ai domiciliū ē corp⁹: porro vefliſ & ip̄a: cor poris quodāmō corp⁹ ē Ita fiet vtc ap̄tis puritatē totus hō ſideat: do nec peracta hac vita ad imortalitatē traducatur.

Epiſlogus.

Agite iſgitur optimi commilitones ad hanc tantam ſeſcitatem ſummiſ vtrību ſentiamur: ducem n̄m. Iesu vnu admitemur: quo malus nihil eē pōt: imo ſine quo nihil eſt oīmo magnū Hūcvnū amē mus quo nihil eſſe mell⁹ pōt: imo extra quē nihil ē oīno bonū. Hunc ſimitemur: q̄ ſol⁹ everū & abſolutū pletatiſ exemplar: extra quē q̄ ſquis ſapit: deſſpit: hūc vni ſheteam⁹: hūcvnū aplectamur: hoc vno fruſtū: i quo vno eſt vera pax/gaudiū/trāqllitas/yoluptas vita imortalitas Quid multis ſūma bonorū ē oīz Extra hūc nihil ſuſpiciam⁹: nihil amem⁹: nihil appetam⁹: huic vni placere ſkudeam⁹: Meierū nos

sub illius oculis & illius angelis testibus / quod agimus agere. Zelotypus  
est: nec vias mundi fordes patitur. Quare pura & angelica in illo viam  
vitam: ille sit nobis in corde. More / ieiuniis vita: huc penitus sapientiam. Huc los  
quarumur: huc moribus exprimamus: In illo negotiis / octu / gaudiu / olatiu  
ipse / pstdiu oce collocemus: Hic a vigilatibus nunc discedat hic dormientibus  
tibus occurset: huc & litterae nostra & Iustus etiam sapientia: per hunc & in hoc  
crescamus: donec occurremus in virtutem perfectum: & gnauiter obita missa  
perpetuum cum illo triumphum agamus in celis. Dixi.

D. Erasmi Rot. viiiusque lingua e doctissimi expostulatio Iesu

Cum homine suapte culpa percunie.

 Vm mihi stat vni: bona: quae vel frondea tellus.  
Vel olympus ingens continet.  
Dicte mortales que vos dementia cepit.

Hec autupari ut vndevis

Malius: q de proprio depositare fonder

Adeo benigno & obuio

Mendace: sp luuet trpido miseroq tumultu

Vmbras bonorum perseque

Pauci me: qui sum vero largitor & auctor

Felicitatis expectant.

Forma rapit multos: me nill formosius vsg est.

Formam ardet fiancne mo tamen,

Suspiciunt Ceras antiquaq stemmata multi.

At me quid est illustrius:

Vi qui sim genitore deo deus ipse profectus.

Genitrix natus vrgine.

Vnde fit ut necum vix gestiat vnu & alter

Affinitatem fungere.

Maximus ille ego sum cælicq soliq monarcha.

Seruite nobis cur pudet.

Dives ite & facilis dare magna & multa rogant.

Rogari amo: nemo rogat.

Sumq vocorq patris lumini sapientia: nemo

Me consulti mortalium.

Ipse ego sum etherei splendorq decusq parentis.

Me nemo stupet aut suspicit.

Sum firmus iuxta ac lucundus amicus amico:

Me pariter ac meas opes.

Candidus atq lubeus charis impertio: nemo hanc

## De pueru Iesu.

Ambit necessitudinem.  
Sum via qua sola cœli itur ad astra:tamen me:  
Terit viator infrequens.  
Cur tandem ignarum dubitat mihi credere vulgus?  
Aeterna cum sim veritas.  
Pollicitis cur stulte meis diffidere perfas?  
Cum sit nihil fidelius.  
Auctor ad huc vitæ cura sim unicus ipsach vitas  
Cur sordeo mortalibus?  
Lux ego sum:cur huc vertunt sua lumina pauci.  
Dux:cur grauans tur insequi?  
Viuendi recte certissima regula solus:  
Altundis formas cur petunt?  
Ipse ego sum solus vera & sine felle voluptas.  
Quid estq; ita fastidior  
Vnica pax animi:quin huc deponitis egri  
Curas edaces pectoris?  
Si benefacta truces etiam meminere leones:  
Referuntq; belique vicem:  
Respondere fieri merito didicere dracones:  
Si meminit offici catis.  
Si redamant aquiles:redamant delphines amantem.  
Cur efferafior feris.  
Me me non redamas homo:cui semel omnia feci.  
Quem condidi:quem sanguine.  
Asserui proprio:propriq; a morte recepi.  
Dispensio vitæ volens.  
Si vos agnoscit dominum:si brutus asellus  
Agnoscit altorem suum:  
Cur me solus homo male gratus nosce recusas:  
Et conditorem & vindicem?  
Vnus ego hic tibi sum cunctorum summa bonorum:  
Quid est quod extra me petas?  
Quorsum distraheris per tot dispensia:grassans  
Laboriosa inertia?  
Sum placabilis:& pronus miserefcere:qui in hoc  
Miser ad asylum configis?  
Idem iustus & implacabilis vltor iniqui  
Cur non times offendere?

Corpus ego atq; animum mutu sub tartara mittit;  
 Nostri metus vix vilum habet.  
 Proinde mel:desertor homo secordia sit  
 Adducet in mortem tua,  
 Pieteritum nihil est in me ne relice culpam;  
 Malorum es ipse auctor tibi.  
 Nam quid adhuc supereft/l te neq; prouocat ardens  
 Suq; prodiga charitas?  
 Obis marmoreu pectus:neq; mitigat vng  
 Adeo profusa benignitas.  
 Si neq; tantarum spes vel certissima terum  
 Expergescit & allicit.  
 Si neq; tartare cohibet formido gehenne  
 Nec villus admonet pudor.  
 Imo si durant magis hec adduntq; stuporem.  
 Tam multa tamq; insignia.  
 Ut facile immaneq; feras chalybeq; petramq;  
 Rigore vicio moliant.  
 Quid faciat pietas quibus artibus abstrahat vltro  
 Deuota morti pectorat  
 Inuituferuare:nec est mentis (puto:sang)  
 Et patria prohibet equitas.

## ¶τελος.

**¶Imago pueri Iesu posita in ludo litterario quem**

Nuper instituit coletus.

Discite me primū pueri:atq; effingite puris

Motibus:inde pias addite litterulas.

## Carmen phalerium.

Sedes hec pueri sacra est Iesu

Formandis pueris dicata:quate

Edico:precul hinc facessat:aut qui

Spurcis moribus:aut ineruditate

Ludum hunc inquinet eruditiores

## Carmen lambicum.

Non inueniusto antiquitas enigmata.

Studij magistram: virginem

Finxit minervam:ac litterarum presides

Finxit camoenas virgines,

Nunc ipse virgo matre natus virgine.

## De pueris instituendis

Præideo virginis & gregi:  
Et sospitator huius & custos scholæ:  
Adiunt ministri virgines  
Pueros meos mecum tuentes angelis;  
Mibi grata vbiq[ue] puritas  
Decetq[ue] studia litterarum puritas  
Procul ergo sacro a limine  
Morum arceant multi litteratores suem:  
Nil huic recipiant barbarum;  
Procul arceant illiteratas litteras;  
Nec regna polluant mea,

Aliud

Quin hunc ad puerum pueri concurratis omnes?  
Vnus hic est vitæ regula fonsq[ue] pie.  
Hunc qui non sapient huius sapientia stulea est:  
Abst[ine] hoc vita hominis mors (michi crede) mera.

Sapphicū,

Cooperit faulius aubus precamur  
Semper augescens meliore fato  
Hic nouus ludor nouus officinæ  
Auspice Iesu  
Hic rudit[er] (tanq[ue] noua testa) pubes  
Litteras gratas simul & latinas  
Et fidem iacrā tenerisq[ue] Christum  
Combibet annis.

Quid fuit leta sobolem dedisse  
Corporis forma/nisi mens & ipsa.  
Rite singatur studiisq[ue] castis  
Culta nites cat,

Stirpe ab hac sensim noua pulsulabile  
Clitum proles: pietate mixta ac  
Litteris pollens/breuerterq[ue] regno  
Digna britanno,

Ludus hic silue parlet future  
Semina: hinc diues nemus vnde quaque  
Densius surgens decorabit angulum  
Latius orbem.

F A R A N D